Coperta: *Oiştea* Mtilier

G.CÂLINE S CU

O P E R E

10

NUVELE
ALTE POEZII
HORAT1U; „OPERE" (TRADUCERE)

19 7 6

E D I T U R A M I N E R V A

Ediție Îngrijiți de Andrei Rusu

NUVELE

i

TREI NUVELE
(1949)

CUVÎNT ÎNAINTE

Aceste ttei narațiuni au apărut in cursul anului 194B, In *Națiunea* ți *Via/a românească*, unde, dată fiind natura lor, e posibil si nu fi fost descifrate exact. Ele își au rostul numai împreună, ca o evocare triptic! a trecutului nostru progresist. Cea dinții desenează figura lui N. Bălcescu, himerică ți pozitivă totdeodată, In mijlocul unei societăți pestrițe; cea de a doua redeștesptă silueta unui tînăr poet care, bolnav ți redondant byronian, a crezut nu mai puțin itt progres, fiind unul dintre veritabilii « roșii», de unde ;i simbolizarea lui prin slngcle hemoptiziilor sale. Dialogurile au fost întocmite, in marginile impuse de legile ficțiunii, cu texte autentice. Insă, firește, a face literatură cu oameni al trecutului duce la primejdia arheologiei. Un roman lung pe tema 1848 devine inevitabil « romanțare». De aceea m-im limitat a compune două vtgnete, în stil Celestin Nanteuil, fără pretenții de profunditate, pentru ca prin anume joc de culori, umbre ți gesturi solemne, să trezesc emoția cititorului pentru eroii noștri sociali. Am aplicat puțin metoda de a grava realitatea trecută a lui C Negruzzi din *D. Scatimki.* A treia narație este in stil neosâmănătorist, tratind despre răscoala de la 1907, cu evitarea idilismului, dar in aceeași tehnici de contraste pletorice ți de cadențe, indicate in scandarea tablourilor. Țărani și mojicii stau față în față într-o ură de clasă înverșunații, în care mai dăinuie la acea epocă urme de slăbiciuni morale. Absurdul urlet final al fetei de moșier la apropierea inocentului Niți e de natură a învedera prăpastia dintre cele două clase. Sfîrțitut oarecum paradoxal al narațiunii nu vrea decît si sublinieze, prin figura lui Niți, lipsa unei ferme conștiințe declasa din partea țărănimii. Ia acea epocă.

Aceste lămuriri nu au alt scop decît a atrage atenția că procedeul sugestiv, pentru care se solicită cititorului un anume chip de a privi desenul, e indicat de matetia retrospectivă.

G. C.

«IUBITA» LUI N. BALCESCU

în anticamera boierului V. se prezentară la o « soarea» prin luna mai 1848, doi musafiri cu totul neobişnuiţi. Unul părea înalt şi deşirat, dar poate nu era astfel decit prin raport la cel de al doilea, care era scund. Amlndoi se aflau înfăşuraţi în pelerine largi, negre, cu poala aruncată în stil catbonaro pe deasupra umărului sting, iar pe cap purtau nişte respectabile ţilîndre cu straşina foarte lată şi răsucită. Un lacheu şi un slujitor in costum arnăuţesc cu găitane se repeziră să le ajute a se dezbrăca de mantii. Musafirii rămaseră în redingote lungi, umflate ca crinolinele, foarte strînse pe talie. Pantalonii de nanking negru din ce în ce mai strimţi jos erau intinşi prin bendiţe trecute pe sub pantofii cu catarame de argint. Cravate enorme, sumbre, le infăşurau gîtul, dîndu-le un aer sever infatuat. Bărbatul cel înalt îşi trecea mîinile peste pletele lungi, ce-i cădeau întocmai ca unui diacon pe dinapoia urechilor. Deşi părea a nu fi mai In vîrstă de 30 de ani, avea părul rărit şi ţeasta şi occiputul i se vedeau pe alocuri. în dreapta şi în stînga anticamerei se găseau cîte o oglindă de Veneţia. Fiecare din cei doi se privi cîte va clipe în cîte una, întorcîndu-şi spatele reciproc în planul real şi reîntilnindu-se cu faţa în planul răsfrînt. Fizionomia bărbatului înalt, văzută în lividitatea oglinzii, era extraordinară. Omul purta mustăţi şi o barbă submaxilară, in

maniera Cavour, insă perii tunşi foarte scurt constituiau doar nişte umbre, Incit in anume unghi de vedere faţa părea complet rasă şi supusă unui joc violent de clar-obscur. în această postură proeminenţele faciale ale craniului se profilau sub pielea palidă şi ofereau spectacolul unei feţe inverosimil de lungi, pornind din mijlocul de sus al capului. Fruntea, umerii obrajilor se bombau brutal, nişte sprlncene stufoase şi îmbinate umbreau ochi profunzi, sclipitori de penetraţie, obrajii, bărbia, cu tot puful mustăţilor şi bărbii, dădeau o impresie de goliciune asimetrică, de spiritualizare prin aspră asceză. Personajul se întoarse pe calciîe din faţa oglinzii, reînrilnindu-se faţă In faţă cu tovarăşul său, care făcuse simultan o mişcare asemănătoare. Acesta, mult mai *Klaii,* un adolescent aptoape de 17 ani, mimetiza fizic şi vestimentar pe tovarăşul său. Mustăţile şi barba erau mai abundente şi în contrast cu juvenilitatea feţei pătrate şi oacheşe, cu bărbie lată. Un surls, uşor bufon, ii şedea in permanenţă pe buze. Umărul sting se accentua de o nu neglijabilă cocoaşă. Cei doi porniră aliniaţi şi în pas militar către salonul dinăuntru sub candelabrele căruia mişuna o societate foarte colorată.

Boierul V. trecea drept un prieten al « căuzaşilor» şi primea în casa Iui, pe faţă ori In confidenţă, numeroşi progresişti, cărora nu rareori le oferea, pe cit se bănuia, mijloace pecuniare. El Însuşi poseda o avere impunătoare in moşii, acareturi, scule şi robi ţigani. Cu toate acestea, ţinuta lui politică eta ambiguă. Boierul V. intra mai degrabă şi cu relativă sinceritate in categoria boierilor «luminaţi şi generoşi », fiind totdeodată un intim al lui vodă Bibescu

păswînd legaturi cu boierimea bătilnă *ţi* de moravuri patriarhale şi retrograde. El însuşi, In prefacerea tot mai repede a moravurilor, stăruia in învesmîntarca-orienuU, cu mici corectări. Părul alb, despicat printr-o cărare, era lăsat preoţeşte spre umeri, nu fără analogie cu capelura căuzaşilor. Barba, foarte pieptănată, răsfirată pe piept şi imaculată, era tăiată rectangular. Deşi purta feregea, caftan, nu şedea niciodată, la reuniuni, culcat pe divan, ci în picioare sau pe fotoliu. Rezemat, cu anteriul său purpuriu, de speteaza joasă a unui scaun Empire, avea dignitatea unui prelat rătăcit în mijlocul mondenităţii. Degetele lui numărau mecanic boabele maxi ale unor mătănii de chihlibar. Casa boierului V. prezenta caracterele incertitudinii lui morale. Salonul în care intrară cei doi musafiri era în stil oriental. Tavan cu ornamente florale în stuc alb, pereţi văruiţi, şaluri turceşti pe pereţi, covoare persane pe duşumele, divane cu suluri de-a lungul pereţilor. Dar totdeodată în faţa divanelor erau gheridoane occidentale, fotolii şi taburete, pe pereţi, în afară de iatagane şi şuşanele intarsiate cu sidef, portrete în ulei de femei şi bărbaţi în costum modern, executate la Vicna. Trei candelabre foarte râmuroase şi poleite erau deopotrivă de modă occidentală. în celelalte odăi, ale căror uşi şedeau larg deschise de perete, se vedeau de asemeni candelabre veneţîene din ciucuri de cristal. Odăile laterale de altfel erau mobilate complet europeneşte, fiind tapetate cu mătase şi una din ele avînd chiar cămin parizian în mensoli de marmură, in vreme ce in salonul văruit se găseau două mari sobe albe cu coloane ionice în olane. O odaie conţinea canapele şi fotolii Aubusson şi o bibliotecă in lemn de nuc, in care se vedeau cotoarele aurite ale ediţiilor originale din operele lui Voltaire, Helvetius şi volume din *Enciclopedie.* Altă odaie, mai mică, avea mobila Empire, un clavir şi o harfă. Un scrin negru şedea ca un altar sub portretul unei femei cu nas acvilin şi cu zulufi. în toate odăile, indiferent mobilierul, pe peretele de la răsărit se afla cîte o icoană cu candelă aprinsă dinainte-i. Cînd cei doi musafiri apărură în salonul alb, se produse o mişcare în cercurile soarelei. Boierul V., care stătea in picioare între un prelat şi un ofiţer, înainta un pas şi se opri zîmbitor şi în aşteptare, nesocotind convenabil pentru vîrsta şi boieria lui a se mişca mai mult. Cei doi înaintară spre el şi-i făcură o plecăciune sincronică foarte adîncă, întinzînd mina dreapta in jos ca la o metanie. Apoi repetară aceeaţi plecăciune în dreapta şi-n scinga, mai moderată, către invitaţi, Bătrînul boier le luă mina pe

rind la amlndoi, ținindu-le-o strînsâ între ale sale, nu fara o anume solemnitate, silindu-se a fi amabil, fără nici o împuținare a privilegiilor sale, întrebind pe unul de sora Sevastița, pe celălalt de fratele Ion. Cu tot protocolul, se simțea o intimitate de ordin familial. Ceea ce, de fapt, şi era în această societate de boieri, unii conservatori, alții mai mult oti mai puțin progresiști, mergind pină la ideea revoluționară. Legați prin raporturi de rudenie, se menajau, şi In ciuda oroarei de ordin ideologic, cultivau afinitățile sangvine, cei bătrini sperind o îmblinzite din partea celor tineri, aceştia din urmă nădăjduind convertirea celor bătrini şi colaborarea. Ofițerul care şedea alături de boierul V. păstra singur o ținută aroganta. Bărbat în vlrsră, cu grad de general, avea o uniformă pe talie ca şi redingota civilă, bătută în fiteturi ca o haină de djplomar. Pentru el, şedea la uşă, drept, nemişcat, asemeni unui lacheu, un pompier folosit ca soldat de ordonanță, în spențer şi pantaloni cu benzi late şi paspaler de postav roşu, cu podgalț negru la git şi bumbi de alamă strălucitori, ținea pe cap casca de alamă, pe creştetul căreia, ca pe coiful Iui Agamemnon, fitfiia o creastă de lină roşie, numită pîsicuță. Generalul cu mustață căruntă, tăiată în perie, şi cu fălci dure, nutrea idei foarte reacționare şi autorirare şi privi pe cei doi musafiri aproape cu mînie. Totuşi, stăpînindu-şi antipatia, din calcule inerente poziției sale echivoce, se plecă ceremonios la salutul lor. Boierul V. ținu cu orice chip să prezinte personajelor noastre pe «demoazele». La un semn al său se apropiată trei fete între 12 şi 17 ani, rumene la față, înzulufate şi cu obraji foarte rotunzi, poate şi din cauză că pe sub zulufi părul le era ridicat înspre virful capului, aşa încît deasupra gulerelor de dantelă scrobită păreau tunse mărunt. Ele purtau un fel de crinoline albe mai bățoase şi mai drepte, in picioare papuci de atlas legați cu şireturi pe picior şi pantaloni cu tivuri de horbotă ieşind de sub rochie şi căzînd pînă peste meşi. Timide şi totuşi cu mină ştrengărească de colegiene, demuazelele, ținîndu-se cu muriile de crinoline, făcură în fața celor doi clte-o reverență adîncă, combinată cu knix. Eroul nostru cel mai tînăr, în culmea bunei dispoziții, le răspunse şi el cu knix feminin, ținîndu-se de capetele redingotei, In vreme ce eroul cu craniu bombat le salută cu o plecăciune afabilă şi serioasă. De bună seamă că musafirul cu umăr cocoşat era mai familiar cu demuazelele cu care întră Îndată în conciliabule foarte însuflețite- Lachei şi slugi în costum arnăuțesc păşeau cu tablale încărcate cu dulcețuri, cafele, vişinapuri şi vutci şi le puneau pe numeroasele gheridoane ce alcătuiau centre de convorbire. Tinerele fete invitară pe cei doi la dulcețuri şi cea mică trase chiar pe amabilul cocoşat de redingotă. Tînărul cu fruntea bombată părea preocupat. într-un grup, unul cu o broşură în mînă citea şi comenta misterios:

— « Cînd o nație nu înaintează, ea dă înapoi».

— *11 a raison,* observă un june bărbat, clasat drept bonjurist.

— Să înaintăm, adaogă altul, dar cu socoteală.

Toți izbucniră în rîs şi lucrul ar părea inexplicabil pentru cine nu ştie că invitatul era poreclit «boier Socoteală», fiindcă dorea orice progres însă «cu socoteală». Era un bărbat de vreo 50 de ani, plin la față, cu ochii mici, malițioşi, tuns căzăceşte la cap şi cu atît mai original cu cîr era incins ca o viespe cu redingotă foarte strimtă pusă pe o cămaşă impecabilă de mătase punctată cu butoni de aur. Purta pantaloni cadrilați. Conservatorismul Iui nu se explica prin vreo stare materială excepțională. Dimpotrivă, sărac şi câftănit cu un mic şi recent grad de boierie, trăia pe la curți aristocratice, prestînd felurite mici servicii, fiind foarte priceput şi umblat prin lume. Mijlocea discret căsătorii în lumea mare, tocmindu-se cu tact asupra zestrei. Cititorul continuă lectura şi mai în şoaptă:

— «. . . a se oborî orice privilegiuri personale, sau de naştere».

Fu un moment de tăcere. în fine, bonjuristul izbucni:

— Bravo I

O tioără femeie care şedea într-un fotoliu in cercul lor, urmărind cu o faţă pură ca sideful şi oblongă conversaţia şi clătinind din cind in cînd Zulufii şi cerceii de perle din urechi, întrebă amuzat scandalizată şi cu graţios accent moldovenesc:

— Oare şe vrasăzkă aiasta?

— Vrea să zică, cinstită demuazela, zise boier Socoteală, că de aci încolo nu mai ai nici rang, nici titlu.

— Nu mai sînt adică serdărească ?

— Nu, demuazela 1

— OI se irită imperceptibil tînăra femeie, in timp ce cu ochii clari urmărea atent pe musafirul cu plete care se alăturase gînditor de acest grup.

Cocoşatul făcu discret cu cotul tovarăşului său matur, şoptindu-i: «Ar fi bună pentru cauză!» Celălalt tăcu şi continuă să privească, cu zîmbet blînd, fără a participa la convorbire. Grupul îl considera cu deferentă şi încredere ca şi cind l-ar fi cunoscut, cum era şi adevărul. Musafirul ştia prea bine că ideile erau ale partidei naţionale din Moldova cate conspira împotriva domniei reacţionare a lui M. Sturza.

— Dar moşiile au să se ia? întrebă cu oarecare naivitate şi îngrijorare unul.

— Ba bine că nu, interveni focos bonjuristul, să se facă dreptate ţăranilor.

— Să se facă, comentă boier Socoteală, dar cu... Observînd feţele pornite pe zîmbet ale interlocutorilor, abandonă ideea.

— Dar noi din ce vom trăi, cu ce ne vom ţine rangul? se căina cu uimită fizionomie tînăra doamnă.

— Nu vor mai fi ranguri. Libertate, egalitate, fraternitate, zise bonjuristul, ridiclnd puţin tonul.

Boierul V., Îngrijorat de animaţia grupului, se apropie părinteşte şi se făcu a întreba dacă toţi au luat duleeţi şi cafele, şi fără a mai aştepta răspuns, bătu din plame şi chemă un lacheu cu tablaua. Demuazela serdărească, spre a-şi acoperi turburarea, luă o dulceaţă, apoi un pahar de cleştar, pe care-I duse la gură, cu ochii mereu spre musafirul sumbru.

— Monsiu 1 zise atunci una din cele trei demuazele, nu cunoşti pe tanti?

Uită să spună insă numele ei. Musafirul execută o mchinăciune, demuazela serdărească îi făcu un semn spre un fotoliu. Musafirul se aşeză, iar odată cu el, mecanic, luă loc pe un fotoliu apropiat şi prietenul cu umăr pronunţat. Ca spre a se scuza, musafirul zise:

— Este secretarul meu 1

— Chiar în chestiuni de inimă?

— Da i răspunse, după o scurtă ezitare, tinărul.

Cocoşatul păru foarte satisfăcut şi se îndesă mai bine în fotoliu, luînd o ceaşcă de cafea de pe gheridon.

— Este adevărat, anchetă tînăra serdărească, că vor sa ne ia robii?

— Să-i ia, nu I Să-i emancipeze, ca oameni ce sînt.

— Sâ-i slobozească, să-i ia, una mi-i. Cine îmi va crohmăli horbotele?

— Marşanda, stimată duducă, informă boier Socoteală.

— Oh! Doamne! Ce idei năstruşnice! Cum puteţi gîndi asemenea lucruri?

Prin ochii profunzi ai musafirului trecură lumini stranii, din politeţă el se feri a contraria pe serdăreasă a cărei frumuseţă părea să-1 intereseze. « Secretarul» clipea la el din ochi semnificativ. Deodată cele trei demuazele se apropiarâ şi cea mai mică 11 întrebă dacă nu vor sa danţeze. Cel mai entuziast la invitaţie fu junele cocoşat, care invită pe demuazela mijlocie. Bonjuristul luă pe cea mai mare, musafirul în negru pe serdăreasă, în vreme ce demuazela cea mică trecu în salonul de alături la clavir. Se învîttirâ foarte decent într-o parte a salonului, în vreme ce restul era cufundat în convorbiri pe grupuri.

— După înfăţişare păreţi poet sau militar, spuse danţînd serdăreasă către companion. Aveţi o privire focoasă.

— în mine arde o flacără, consimţi foarte serios cavalerul.

— Slnteți leitenant, inonsiu?

Danțatorul nu răspunse, privind numai zîmbitor şi distrat pe serdăreasă In ochi, în schimb cocoşatul care valța foarte aproape, ca un demon ocrotitor, făcu un semn afirmativ.

— La ce vă gîndiți aşa visător? Ochii d-voastră, monsiu, au ceva turburător.

O umbră de maliție trecu prin pupilele cavalerului.

— Mă gîndesc la Ea.

— O, eram sigură. Nici nu se putea altfel. E frumoasă?

— Cea mai frumoasă din lume 1

— înaltă?

— Stă in sferele cele mai Înalte.

— E un înger atunci I

— E o zeiță.

— Cine să fie fericita muritoare ? Mă faci curioasă.

— Ea nu e muritoare.

— Nu te înțeleg. Te-ai îndrăgostit de năluci?

— Nu, e vie.

— Pricep, eşti poet şi vorbeşti metaforic. Cum sînt ochii ei?

Pretinsul «leitenant» avu o ezitare. Cocoşatul care se învlrtea pe alături cu demuazela lui răspunse pentru el: «albaştri».

— Da, confirmă leitenantul, privind pe serdăreasă fix în ochi, sînt albaştri, coloarea speranței.

Serdărească, care avea şi ea ochi albaştri, lăsă pleoapele în jos. Sentimentul ei vag fu că danțatorul race aluzie la ea. Foarte emoționată, ea rise mărunt şi profită de încetarea valțului spre a se depărta puțin de ochii Insistenți. Leitenantul îi oferi brațul şi serdăreasă îl conduse spre salonul alăturat, cu harfă. Cocoşatul, care-şi lăsase demuazela, veni repede şi el şi se aşeză alături de «leitenant», In vreme ce serdăreasă pe un taburet se juca cu mîinile printre coardele harfei. Leitenantul intui inconveniența aparentă a unui terț In convorbirile intime şi se scuză din nou, neîntrebat:

— Este secretarul meu.

După un minut de tăcere, leitenantul întrebă:

— Pentru ce, demuazela serdăreasă, te arăți aşa de mirată de progres?

— Fiindcă am moşii, robi.

— Eşti bogată?

— Foarte bogată.

— Asta e bine.

— Va să zică dumneata nu eşti revoluționar.

— Ba sînt. însă aş vrea să mă căsătoresc cu o femeie foarte bogată.

— O! Nu eşti deloc poet, cum te-am crezut, mergi de-a dreptul la țintă. îmi place măcar că eşti sincer. Şi pentru ce îți trebuie matale moşii drept zestre?

— Ca să cumpăr arme, de va fi nevoie, dacă aşa va voi Dumnezeul armatelor.

— Arme? Pentru ce?

— Pentru înălțarea plebeianismului la putere.

— Mă sperii. Şi de ce să se înalțe plebeianismul Ia putere?

— Fiindcă aşa vrea istoria. La început. . .

— La început, li luă vorba din gură cocoşatul, statul a fost domnesc, apoi s-a făcut boieresc sau aristocratic, apoi fanariot sau orăşenesc, ori burges, apoi ciocoiesc ori biurocrat şi acum este pe cale a se face românesc sau democratic,

— Poporul, continuă crezutul leitenant, din rob se preface serf, apoi proletar, apoi posesor. Voiesc ca românii să fie liberi, egali, proprietari de pămînt.. .

— . . . şi frați asociați la fapta unui progres comun, îi luă vorba din gură cocoşatul.

— Aşa e 1 continuă cel dintîi. Apoi, ca spre a se scuza: E secretarul meu.

Aprins de principiile enunțate, musafirul in redingota neagră se ridicase de pe fotoliu, transfigurat, părînd mult mai înalt. Mîinile sale descărnate se întinsese profetic.

— Dumneata, precum văd eu, zise demuazela foarte turburată, vrei moşii drept zestre ca să lupți împotriva moşierilor.

— Da, consimți interlocutorul, vreau o soață patrioată care să m-ajute cu moşii, ca din venitul

lor să lupt pentru împărţirea moşiilor la români.

— O astfel de propunere nu s-a făcut pînă azi unei femei. Serdăreasă, ziclnd aceasta, trecu degetele printre coardele harfei, executlnd cîteva acorduri. Inima li bătea agitat şi, deşi contrariată *ia* toate prejudecăţile ei, simţea o atracţie inexplicabilă pentru ciudatul musafir. După o trecere de timp, adaogă mai dulceag şi cu o intenţie fină:

— Oricît de neauzite ar fi cererile unui bărbat, cred că se găseşte totdeauna o femeie care să le accepte. Pot să îndrăznesc a te întreba cum se cheamă iubita dumitale?

Cu mîinile întinse spre candelabru, după o scurtă pauză, musafirul zise solemn:

— Iubita mea se cheamă *Remania.*

Serdăreasă tămase mută de surpriză şi decepţie, în vreme ce leitenantul şi secretarul său, care se ridicase şi el in picioare, se plecau reverenţios şi cu secretă ironie spre a se retrage. Umbrele lor se agitau din cauza pîlptirii luminărilor, pe pereţi, umplînd salonul cu o atmosferă de straniu şi fantomatic. Serdăreasă se ridică palidă în picioare, fără a se mişca din locul ei. Cu glas stins, mai întrebă, renunţînd la orice familiaritate:

— Cum vă numiţi, monsiu?

— Nîcolae Bălcescu.

— Iar eu, continuă simetric cocoşatul, mă numesc Pantazi Ghica.

Cei doi musafiri se retraseră, schiţînd o nouă reverenţă, în vreme ce o coardă a harpei răsună prelung, trasă nervos de degetul serdăresei.

CĂTINĂ DAMNATUL

— Se-ntunecă şi luna se ridică 1 O, noapte, noapte, noapte 1

— E timp de a ne întoarce acasă.

— Vezi, frate, ce vlnăt este cerul? Vînăt precum e marea înfuriată.

— Este o părete a ta. Nicicînd cerul n-a fost mai senin ca-n astă seară.

— Cu toate acestea un stilp de ceaţă mi se pune-n faţa, o mînâ neagră mi se-mplîntă in piept, arz de un foc lăuntric.

— Ai fierbinţeli, frate.

Aceste exclamaţii bombastice şi replici pozitive se schimbau pe Podul Mogoşoaiei, ia primăvara anului 1848, între doi tineri spre care toţi trecătorii întorceau capul. E drept, aveau şi pentru ce. Tinerii erau de la distanţă aşa de asemănători încît păreau Menechmii înşişi. Amîndoi erau îmbrăcaţi în redingote gri foarte pe talie şi purtau pe cap cilindre păroase. Gîtul le era înfăşurat in cravate înalte, negre, părul le cădea pletos plnă peste urechi. Cel mai tînăr nu arăta a avea mai mult de 20 de ani. Cîteşidoi imberbi şi cu fizionomii prelunge, călcau drepţi şi foarte solemni, sprijinindu-se pe bastoane groase şi învirtite violent ca şerpii lui Escutap, păşind în stil de paradă şi cu fereala pe drugii podului, pe care cîte un landou ii scutura din cînd în cînd, făcindu-i să mustească de noroi. Cel mai june, văzut

de aproape şi atent, revela un profil virginal. Măsliniu la faţă, cu ochi migdalaţi şi sprincene trase ca cu pensula, cu nasu) uşor încovoiat, avea obrajii împurpuraţi de o roşaţă parcă artificială. O sudoare fină dădea frunţii un lustru de sidef.

Tinerii se opriră puţin la hanul Bossel, în dreptul firmei « Stabilamentul C. A. Rosetti » şi priviră vitrina adincă, luminată cu lămpi de petrol, aşezate pe cîte un picior subţire şi înalt. O inscripţie cu slovă semicnirilică notifica domnilor clienţi că ele ard cu petrol rectificat Pinolin, adus de la Viena. Vitrina era împodobită cu cele mai disparate lucruri: capele de damă, pachete de vată, butelii de şampanie, cutii cu ceai chinezesc şi cărţi franţuzeşti, recente şi vechi, unele deschise astfel încît sa li se vadă caracterele şi vignetele. Se zăreau acolo 11 volume din *Les mysleres de Paris* de Eugene Sue (Bruxelles, 1843—'46), *VUermite di la Chanssee d'Antin* par M. de Jouy, membre de l'Academie Francaise, In cinci volume, multe opere de Alexandre Dumas *(La reine Margot, Amory, Isabelde Baviire)*. O foarte frumoasă ediţie de *Oeavres eompfttes* de P. J. Beranger (Paris, Perrotin, 1834), cu cotoare de marochin roşu aurit, era desfăcuta în cîteva locuri, lăsînd să se vadă într-un volum o vignetă In *tailk-dome* după un desen de Tony Johannot, reprezentînd pe *«le petit bommf gris »*.

//est nu petit tomml
Teul bahilli de gris.
Dam Paris.

Cei doi se aplecată spre vitrină ca să privească mai bine şi avură neplăcerea de a fi îngrămădiţi din spate de alţi curioşi, copii, ţigani şi un ipochimen cu anteriu şi brîu roşu prevăzut pe cap cu un fes rotund, iar pe sub nas cu două mustăţi învoalte. E discutabil că acei privitori nutreau vreun interes bibliofilic, erau mai degrabă atraşi de mărfurile străine şi de lămpile cu petrol. Alte magazinuri şi prăvălioare erau Într-adevăr luminate la geamuri cu luminări de seu ori de ceară, aşezate în şiruri. O spiţerie ardea luminări de spermanţet. Ceata de privitori făcea observări cu glas tare, izbucnind in rîs, iar pe faţa tombaterei cu fes strălucea o veselie fără echivoc. Atenţia tuturor se Indrepra mai ales înspre costumele europeneşti ale celor doi, iar un copil cu picioarele goale vru să pună mina pe unul din bastoanele şerpuite. Menerhmii, atinşi în stilul lor, bătură In retragere, deşi se vedea clar că avusese de glnd a poposi mai mult. Unul din ei era autorul a două opere ieşite din teascurile tipografiei lui C. A. Rosetti şi Vi «te r ha Ide r, o culegere de poezii şi o piesă de teatru şi ar fi voit să ştie dacă s-au mai vlndut cîteva exemplare. Speriaţi trecură repede şi nu fără dificultate pe partea cealaltă a uliţei, insă abk ajunşi, un strigăt ii semnală:

— Monsiu Cătină, monsiu Cătină. *Messtrurs, messiewsl*

în uşa « stabilamentului » se agita un individ uscat şi subţire, ras, cu o frizură ridicată într-o parte ca un toupet asimetric şi cate era Jmbiăcat cu un frac ridicul de îngust, cu cozile aproape lineare, rămas parcă din prima revoluţie franceză. Vorbea stricat româneşte:

— Monsiu Cătina, ţipă el, făclnd şi un semn numeric cu degetele, două, două. . .

Ceea ce voia să spună că vînduse două exemplare din operele tîflărului. Acesta făcu un gest de blazare şi amînare, de altfel foarte la timp, pentru că o caleaşca superbă de Viena se oprise în faţa magazinului cit mai aproape de uşă, spre a nu împiedica circulaţia. într-adevăr uliţa se umpluse de un şir interminabil de trăsuri şi landouri şi aceasta constituia dificultatea de a trece de care am pomenit tnai sus. Nu se poate închipui un contrast mai izbitor intre modestia podului şi a dughenelor, din care cele mai solide nu rreceau de două rlnduri şi erau acoperite cu draniţa, şi somptuozitatea acestor echipaje. Cîteodată vizitiii ajungeau cu sfîrcul bicelor la coperişul magherniţelor. Vehiculele erau trase de caj zdraveni şi lucioşi ca abanosul, aveau blazoane la portiere şi erau capitonate cu atlas roşu sau albastru. Surugiii purtau costumul tradiţional cu flori de găitan, dar cîteodatâ erau înlocuiţi cu

vizitii în frac. Echipajele mai pretențioase dublau pe vizitiu cu un lacheu chîulotat şi cu ciorapi albi, pe capră sau îndărătul cupelei. Alături de trăsuri treceau din cînd in cînd cavaleri însoțitori, cu o mînă pe friu şi una în şold. într-un colț de uliță apropiată, constituind un mic maidan, se vedea un spectacol original. Cîteva echipaje erau trase în jurul unei prăvălioare cu şerbeturi şi înghețate. Arnăuții aduceau din dugheană la trăsuri, stâpînilor şi cocoanelor, răcoritoare. Un boier cu antereu albastru, beniş roşu şi un mare şlic, mînca cu lăcomie şerbet, netezindu-şi barba prolixă, în vreme ce alături de el o demuazela cu o coafură înaltă şi sugrumată în creştet, gusta rar şi cu virful buzelor o înghețată de vanilie, contemplată de un june călăreț.

în caleaşca oprită in fața « stabilamentului» se afla o tînără fată îmbrăcată într-o rochie cu cadrilaturi scoțiene, terminată la glt cu un guler de broderie, ca pe vremea Ligii. Omul cu frac din epoca lui Robespierre îi făcu o reverență pînă la scara caleştei, uitînd cu totul pe monsiu Cătină. Dar şi acesta, de pe partea cealaltă, se plecă ceremonios, imitat întocmai de fratele său. Fata, care îl zărise, ii făcu un semn destul de rece cu evantaiul.

— Este Smaranda, zise Cătină către fratele său, să mergem.

Arăta afectat de gestul indiferent al fetei. Porniră mai departe pe ulița Mogoşoaiei, fără a părăsi o clipă pasul mîndru de paradă. Tînărul poet vorbea mereu într-un ton trist, infatuat şi declamator:

— O vezi, iubite frate? Ea este fiica boierului Scarlat, care m-a onorat cu prietenia sa. Pentru ea am compus stihurile *La S***;*

Căci ce-ar fi oare o liră, de n-ar avea-armonia?
Ce-ar fi viața noastră, de n-ar fi veselia?
Şi ce-ar fi o femeie, de n-ar avea amor?

Iluzii la 19 ani! (Tînărul declama toate acestea cu o deznădejde teatrală urmărit din ochi din cînd în cind de cîte un băiat de prăvălie sau alt pieton). Ce are să găsească fiica unui agă Ia un om de treapta noastră. Nu am avere, n-am nume I Cătină, nume de băcan. Dar sînt poet, numele meu poate sfîşia bezna asemeni unui cornet strălucitor. Poate devin un Byron, un Lamartine, am vîndut două volume de poezii.

Tînărul se opri amar tocmai în dreptul unei dugheni în uşa căreia în fața unui jăratec puternic se prăjea pe o spadă de alamă bucăți de carne de berbec, sub paza unui grataragiu în costum oriental. Exaltat şi fără atenție asupra prezentului, poetul izbucni într-un hohot formidabil.

Ha I ha 1 ha I iacă un nume I… iacă inc-o vanitate I
Omer, Dante, Byron, Hugo I un cuvlnt desert ca toate,
Un accent intre morminte, un sarcasm în sărbători.

După această sfidare către eternitate, tînărul îşi reluă mersul, urmat simetric de docilul său frate. Dacă gesticulația sa nu scandaliza pe trecători, faptul se explica foarte simplu. Tropotul cailor şi rostogolirea roților echipajelor pe pod făceau un zgomot necontenit ce acoperea orice glas. Afară de aceasta pietonii erau rari, cite-o slugă, cîte-un negustor ambulant, adesea un păstor mînîndu-şi caprele, un precupeț cu cobilițe. Lumea bună trecea numai în trăsură ori călare. Pe deasupra negustorii din uşa dughenelor sau vînzătorii de pe uliță scoteau nişte strigăte asurzitoare, constînd în mod obişnuit într-o cantilenă tărăgănată şi convențională pentru fiece marfă. Ginii, numeroşi, lătrau şi ei, izbiți din cînd in cînd de pe caprele caleştelor cu bicele de către surugii. Singura anomalie ce putea intriga era împrejurarea ciudată ca doi boieri aşa de gătiți să străbată ulița pe jos. însă Bucureştii, la anul 1848, era oraşul tuturor paradoxelor şi tîrgovețimea nu se mai mira de excentritățile boierilor, socotindu-i -din capul locului ca în afara oricărui canon. Aşadar numai mişcarea sacerdotală a brațelor era vizibilă, recitativul fiind absorbit de zgomotul uliței.

— Smaranda nu mă iubeşte, continuă tînărul poet, ea nu poate coborî privirile asupra unui fiu de cafegiu, Olga, oh, Olga, candela inimii mele, ea,

da, mă preţuia. Cumplitul vărsat mi-a răpit-o. Ah ! ce lună, ce noapte, ai dreptate, acum să fi trăit!

Albă cu ochii negri, s-o fi văzut la lună.

Cităva vreme cei doi merseră in tăcere, pocnind cu bastoanele duşumeaua uliţei. în faţa Bisericii Albe se opriră.

— Am ajuns acasă, zise cel mai mare dintre fraţi cu oarecare sfială, ca spre a deştepta din vis pe celălalt.

— Greu imi vine, frate, a păşi pragul casei noastre. Cind şez in casă, s-ardicâ tavanul cu mine, nu mai incap. Cind ies afară, mă pierz printre oameni. în casă sînt prea mare, în lume prea mic. Unde este lume multă, acolo mă îndlneşti şi pe mine, gînditor şi posomorit. Am să mor de urît şi de dezgust.

— Toate astea vor trece, scumpe frate, observă cuminte celălalt. Noi avem o misie pe care trebuie a o Îndeplini. Cauza ne aşteaptă!

— Zadarnic, obiectă tînărul poet înrr-un ton şoptit şi mai potolit, dar cu o fizionomie damnată. Zadarnic! Eu port din leagăn germenul malariei fatale, agravate de doctrina fui Byron. Pentru mine nu-i fericire pe această lume, care este opera unui Demon.

— Am ştire că fratele Magheru va veni.

Poetul îl privi cu oarecare interes, totuşi continuă:

— Lumea aceasta e opera unui Demon. Nu vezi tu, frate, ce nedreptăţi? Ici ciocoiul trece în caleaşca înfăşurat in blănuri, colo întemniţatul cu fiarele-n picioare îşi duce osînda. Săracul, ce-a greşit? în aste palaturi si ziduri zac mii de păcate, iar poporul geme. Ţăranului ciocoii îi iau plugul de pe arătură şi boul din bătătură. Când se va deştepta oare naţia şi-şi va croi singură legi? Plnă când popoîul nostru va rătăci şi va şovăi, precum spune profesorul Michelet?

însoţitorul îşi privi fratele mai tînăr cu admiraţie, ca unul ce se socotea mai puţin cultivat, şi exprimă un îndemn:

— Să luptăm pentru popor, să luptăm pentru România, aşa cum ai cintat în stihuri:

Deţtesptă-te, o, secol,
Mergi repede şi falnic, nu sta, nu te abate 1

Ca şi revenit deodată dintr-un delir, exaltatul răspunse în stilul cel mai simplu şi mai prozaic cu putinţă:

— Ai dreptate, Costică, va să luptăm!

Intrară pe un gang intr-o casă de pe uliţa Mogoşoaiei, în rindul de jos al căreia se afla un negustor de cafele. O uşă se deschise dinspre prăvălie şi un bărbat vîrstnîc, mustăcios, cu şorţ la biîu, scoase capul confidenţial.

— Aţi venit? Vă aşteaptă. ..

Dar n-apucă a sfîrşi. O voce feminină atroce, sfîşietoare, i-o luă înainte clin capul scării de lemn nevopsit, care ducea precipitat spre catul de sus:

— Iancule, vino mai repede, unde aţi fost?

Menechmii urcară scara, umili, vindecaţi de orice poză romantică. Sus în coridorul luminat cu o luminare de ceară de biserică virîtă într-un felinar, îi aştepta o matroană scundă, grasă, cu un şal foarte bun turcesc pe umeri şi cu părul de un negru violent, vrîstat cu zone albe, împărţit printr-o cărare în două sectoare. Nasul era încovoiat ca al poetului, insă mai strident, cu o nuanţă de armenism în toată fizionomia. Profilul tinărului efeb şedea în faţa caricaturii sale. Şi totuşi, moralmente, junele semăna cu bărbatul de jos, din coridor, a cărui blindeţă o sublima. între părinţi era o dezbinare ce făcea pe tînărul byronian să lase capul in jos de supărare. Prietenilor le pomenea de tristele, vrednicele de rîs întimplări din familie, fără a insista. Adevărul e că părinţii nu-şi vorbeau direct, ci prin a treia persoană, privindu-se pieziş. Cafegiul se arăta mai înţelegător la aspiraţiile lui Iancu şi Eliade li spusese, treeîndu-i prin prăvălie: «Feciorul dumitale e un geniu ». Fără a şti hotărît ce înseamnă un geniu, cafegiul avea idei de stihuire şi poseda într-un raft

un catastif cu strofe în greaca aplâ. Pe cît de apatic şi taciturn în chip obişnuit, pe attt de neprevăzut de focos se arăta cînd se supăra sau cînd cădea într-o discuție despre patrie, eroism, libertate. Toate coardele eterismului vibrau incă sub şorțul său pătat de cafea.

Cei doi frați intrară într-o odaie în care li aştepta In picioare un cadet in uniformă, cam de aceeaşi vîrstă cu ei, însă cu o mică mustață dîndu-i un aer decis:

— Magheru I îl întîmpinară cei doi.

însă Iancu părea obosit şi descurajat şi se lăsă jos pe un divan lat turcesc, acoperit cu cit, dînd drumul cilindrului şi bastonului pe duşumea. Din cînd în cînd o tuse uscată ii scutura pieptul, fața i se brobonase de sudoare. Ceilalți se aşezară pe cîte un scaun privindu-1 îngrijorați şi în tăcere. Odaia era simplă. în afară de patul acoperit cu cit se aflau cîteva scaune Empire şi o masă rotundă de nuc, o icoană cu candelă pe peretele alb. Pe un alt perete atlrna un tablou stîngaci, dar nu fără expresie, al celor doi frați, în haine nemțeşti, ținîndu-se strînşi, unul cu brațul pe umărul celuilalt. O lumînare într-un sfeşnic de pe masă făcea să oscileze umbrele pe pereți. într-un colț, lingă un dulăpior cu cărți, doi saci scunzi de cafea prăjiră şedeau Într-un nepotrivir depozit. Tînărul poet, înțelegînd rostul prezenței cadetului, i-o luă înainte. Vorbea potolit şi prozaic, ca şi cînd ar fi fost în chestiune lucruri curente, deşi fraza rămînea mereu incorigibil poetică. Graiul poematic devenise pentru el o a doua natură.

— Să luptăm, fraților, aveți dreptate, să luptăm. Să luăm fiecare o spadă spre a combate ipocrizia şi pizma. Ha, ha, ha! (Hohotul său nu mai era acum actoricesc, cu cei trei ha îşi înăbuşi o tuse ce-1 strîngea de gît). Să sfărimăm scorpiile, să călcăm pe dîra de balaur. Prea bine, şi apoi? Ce ne-aşteaptă apoi? Moartea hîdă. Glasul nostru e un cuvlnt deşert, un accent între morminte. Cînd auz stejarul căzlnd în vale trăznit de fulger, cînd marea vorbeşte înspăimîntător cu cerul, cînd spoîrla scoate capul şi priveşte către stele, cînd cerul se umple noaptea de milioane de globuri, omul mi se pare un vierme tîrîtor. Tot ce este pe lume, oameni, dobitoace, păsări zburătoare, insecte, peşti, amfibii, plante stătătoare, se nasc, trăiesc, sînt ş-apoi mor. Eu, fraților, voi muri.

— Nu se poate, zise ultimativ cadetul, ridiclndu-se optimist în picioare. Cine ți-a mai virît asta în cap? Zilele acestea ai să citeşti proclamația cu mine în ulița Lipscanilor.

— Eu am să mor! continuă foarte liniştit tînărul poet, ținîndu-şi capul în palme şi țintind podelele. Am vărsat sînge. Ce ştiu aceştia? (şi cu mîinile arătă spre catul de jos). Ei au pus saci cu cafea lingă dulapul unde păstrez pe divinul Byron. Cafea boabe şi *Chilot Harold.* Ha, ha, ha. Nu mai visez decît vifore şi făclii bătute de vînt. Făclii, făclii, făclii, cum a zis nemuritorul Shakespeare. Aud in noapte acorduri sălbatice de lire înfiorate, păsări fllflinde, strigoii îşi cîntă în odaia mea sabatul lor. Şi miroase a cafea boabe prăjită I Azi-dimineață s-a făcut zi albă şi eu n-am închis ochii peste noapte. Gîndesc la această viață efemeră şi simt că sub pasu-mi e un haos.

Zicind acestea, printr-un gest reflex, Cătina îşi luă cilindrul de pe podea şi-1 puse pe cap, punctlndu-si meditațiile sinistre. Apoi deodată întrebă:

— Ce fac frații noştri cauzaşi? Ce hotărăşte iubitul nostru Băkescu?

Drept răspuns, Magheru, apropiindu-se de el, îi puse o mină pe umeri. Al doilea frate Menechm contempla scena în tăcere. El era ca o umbră a celui dîntîi, lipsită de duh propriu, un interlocutor prin tăcere. Poetul îl lua cu sine ca să nu se simtă singur.

— Nu vei muri, frate Cătină. Avem de lucru. Timpul mintuirii noastre a sosit: poporul român se deşteaptă la glasul rrîmbîței îngerului mintuirii: libertate vouă. . . Am fost la Eliad la Tipografie şi am prins cîteva şire din proclamație. Miine se va citi la. . .

Aci cadetul, grijuliu de respectarea secretului conspirației, se opri, merse la uşă, o deschise şi o

«închise, trecu la fereastră, apoi, revenind, încredința raina, suflînd ceva in urechea poetului, iar după aceea informă în acelaşi chip pe fratele său.

— Prin urmare nu-i vreme de a boli, iubite Cătină, nu-i timp de murit. Tu singur mi-ai zis: « Cine nu se coboară în popol nu face parte Jn nație, nu e român ». Să ceri bătrinului «un ghiuden si doi cirnați », după consemn. « Pruncul » e pe calc a se naşte.

— Iar biata maică-sa, continuă tînărul poet, n suferit mult pînâ l-a zămislit. Suferința matureşte pe om înainte de vîrsta legiuită şi eu mă simt bărbat. Voi sta in picioare pe stîncă, iuind pilda de la Byron şi de la Napoleon. Unul, general, a înconjurat globul, fâcînd expediții în marşuri silite, celălalt a uimit lumea cu melodii. Poate că din cugetările noastre sublime de idealitate vor rămine cîteva urme pentru viitorime.

Toată această vorbire extravagantă în orice altă împrejurare nu surprindea deloc pe ascultători şi cîteşitrei simțeau că acesta e limbajul potrivit momentului. Poetul se ridică de pe divan şi mergînd Ia dulap, scoase un manuscris.

— în aşteptarea zilei celei mărețe am compus un *Murş revoluționar,* zise el. Ascultați! Şi începu a declama furtunos, cu o mînă in aer, ca Rouget de Lisle, şi din toată vibrația coardelor vocale, întrerupt o singură dată de un ecou de jos, de glasul strident al mamei sale care striga: «lancule, de ce țipi acolo? »

Aitleți frați întro unire.
Țara noastră c-n peire:
Aste ziduri şi palate
tinde zac mii de păcate,
Aideți A le dirinu.

N-auziți în piață larmă?
Dați nava 11-n miini cu armă:
Că soldatul ne ajunge,
Baioneta ne împunge.
Dați, de-o vrea şi ei *si* dea. ..

Fraților, să iwveți milă.
Dați în cei ce vă fac silă.
Vă iau plugul, arătură,
Boul chiar din bătătură.
Parc-ar fi un drept al lor. . .

Şi citi astfel pînă la sfîrşit, îneeîndu-se cu ultimul vers într-o tuse violentă, convulsivă. Apoi deodată păli, duse repede batista la gură, o privi şi spunînd: « singe », se prăbuşi pe pat, pllngind cu sughițuri ca un copil.

Cadetul se plimbă puțin prin odaie, apoi merse la fereastră şi o deschise. Zgomotele de trăsuri de pe uliță se potolise, fiind tîrziu; se auzeau numai risipite lătrături de clini. Era o noapte de iunie sclipitoare de stele. Fratele Constantin tăie mucul luminării de pe masă. Magheru se întoarse, trase scaunul lîngă divan şi vorbi astfel:

— Frate, pentru ce te sperii de puțin singe? (între timp trăsese din mîna rînărului batista roşie ca un mic drapel.) Stngele acesta vine din prea marea noastră putere deviată, din inima noastră bătută de patimi generoase. Dintre toate colorile, roşul este semnul luptei, cauza noastră e a rosului. în luptă pieptul tău se va intăti şi vei trăi sănătos. Şi eu am avut de aceste.

Cătină încetase de a se mai lamenta, se întoarse extraordinar de palid şi senin şi zise zîmbind:

—Vă făgăduiesc că voi trăi. Dar cind va fi să mor, să nu fiu inmormîntat la Biserica Albă, albul mi s-a părut totdeauna trist, ci lîngă biserica roşie a Crețulescului, aprinsă ca şi duhul meu.

*

Două zile Cătină stătu liniştit in pat, după sfatul amicului său. După aceea, în ziua de 11 iunie merse pe ulița Lipscanilor, în răspîntia de la Sf. Gheorghe, şi acolo, urcat pe o masă, citi cu glasul său cel mai solemn şi mai grav, în fața patrioților, vestita proclamație: «Fraților, timpul mintuirii noastre avenit...» Cu cît citea, brațul său drept se întindea mai sacerdotal asupra adunării şi mîna desfăşură involuntar şi ca şi simbolic, o batistă din nou înflăcărată de cel mai frumos roşu.

N O I VREM PĂMÎNTI

I

Cimon, scrie Montaignc, a îngropat cu cinste iepele cu care cîştigase de trei ori premiul la jocurile Olimpice. Nu acesta era sentimentul pe care moş Rafailă, vizitiul, îl nutrea pentru căluţii săi, al căror merit mai modest, dar necontestat, îl constituia faptul de a fi devorat într-o goană 15 kilometri de la oraş pină la moşia Popîrleni. Epitetele cu care vizitiul îşi trata animalele şi pe care prezenţa în trăsură a domnişoarei Valentina nu Ie atenua cituşi de puţin, erau din cele mai riscate şi cel mai inocent rămînea: Vedea-v-aş morţi! urare sinistră, comentată cu teribile plesnituri aeriene de bici. Deşi platonismul loviturilor de pleaznă denotau firea lipsită de malignitate a lui moş Rafailă, vinovată numai de intemperantă verbală, totuşi vizitiul avea o faţă suptă şi îngîndurată şi o mişcare nervoasă a mîJnilor scorojite, a căror destinaţie o schimba brusc, fie trecînd biciul dintr-o mină intr-alta, fie împingîndu-şi cu o mînă căciula pe ceafă sau bleojdindu-şi mustăţile foarte înfoiate peste gură şi bărbie. De aceea domnişoara Valentina stătu aproape nemişcată tot drumul, cu picioarele in finul pus acolo, ca o rezervă pentru cai şi o învelitoare împotriva frigului. Peisajul n-o interesa deloc şi cimpul acoperit cu o zăpadă subţire din care ieşeau mari pete negre de pămint i se păru inexpresiv. De multe ori închise ochii spre a evoca cu fantezia feţele părinţilor, nevăzute de cîţiva ani, şi se afla astfel cufundată in reverie cînd cu un formidabil « Hooo I Ptruuu ! » Rafailă opri trăsura. Sosise. Un pilc de ciori se ridică în aer croncănind şi se readună într-un pom uscat care deveni o plantă exotică cu mari frunze negre. Aburi ieşeau palpabili din pielea cailor osteniţi.

Recepţia domnişoarei Valentina nu fu aşa de strălucirâ pe cum o aşteptase. în tinda conacului alb, aşezat parcă în plin cîmp şi, după întîiul scurt examen, total lipsit de stil, se certau trei persoane, un bărbat cu surtuc, care era arendaşul Chivulescu, şi doi ţărani, unul bătrîn şi celălalt tînăr. Arendaşul semnală pe domnişoară şi recunoseînd-o, ii făcu un semn respectuos de omagiu, fără să poată insista asupra politeţei, intr-atît părea de supărat. Era roşu de iritaţie pină pe sub părul tăiat mărunt ca o perie.

— Noi, acum, ce facem? zicea cuviincios, deşi cam şăgalnic, ţăranul cel bătrin a cărui căciulă şedea perpendicular pe. linia orizontului, căzînd în mod comic peste frunte.

— Ce să faceţi? răspunse răstit arendaşul, să vă duceţi acasă şi să vă vîrîţi minţile în cap.

— Noi ne-om duce, obiectă ţăranul, dar cum rămîne cu ordinul?

— Măi Toadere, ce-i tot dai zor cu ordinul, te-ai sucit la cap?

— Ba nu, coane! E ordin scris la primărie.

— Ce fel de ordin, urlă Chivulescu ieşit din fire.

— E ordin să re scoatem, coane, afară din sat.

— Ai citit tu?

— Ba eu nu, că nu ştiu carte, a citit fecioru-meu Niţă.

— Ce-ai citit, mă? zbieră Chivulescu la tînărul ţăran, cu uitătura smerită şi bh'ndă.

— Să scoatem pe arendaşi din sate, răspunse acela cu respect şt convingere.

într-adevăr nu era aşa, cu toate că Niţă nu avea nici un gînd de fraudă. Astfel înţelesese toată lumea, dintr-un instinct al justiţiei, că arendaşii trebuiesc înlăturaţi, deşi liirria de la primărie nu era decît o

vestire din partea guvernului demisionat tă va lua măsuri împotriva abuzurilor arendaşilor.

Domnişoara Valentina, care aştepta încă afară lirgă lucrurile pe care vizitiul le depusese alături, pentru că nimeni din casă, de frică, nu prinsese de veste sosirea ei, contemplă pe Niţă cu o secretă surprindere. Era un băiat de vreo 17—18 ani, frumos ca Narcis, cu toate că faţa prelungă şi plină îi era îngroşată de asprimea vîntului. Buzele prea cărnoase şi crăpate, un puf de peri semănaţi pe obrajii puţin pistruiaţi atenuau graţia anatomică, dîndu-i o înfăţişare rustică. Băiatul purta un fel de surtuc de şiac, croit la ţară, după o interpretare rurală a hainei orăşeneşti, iar pantalonii din aceeaşi materie erau viriţi în nişte mari carîmbi de pîslă, legaţi prin betelii de opinci. Faţă de hibriditatea obişnuită a învesmintării ţăranilor, Niţă avea un fason. Domnişoara Valentina, sosită de la Paris, Întrezări in el un ţăran de pastorală, nu fără un sentiment de aprehensiune. Niţă i se păru inverosimil de sever, un soi de « chouan ». în vreme ce se desfăşura acest dialog, care dealtfel dură foarte puţin, fiind debitat în ritm precipitat, privirile domnişoarei fură atrase de o păsărică verde şi gr.isă, ca un canar obez şi cu cioc gros, care fura pe cerdac nişte seminţe de cinepă risipite din Intimplare. Cînd Valentina întoarse mîna demonstrativ, pasărea, deşi la distanţă mare, fugi.

— E florinţel, explică Niţă, care urmărise gestul domnişoarei, apoi sînt destui pe aici.

— Ce frumoasă păsărică! admiră patetic Valentina, ridicînd privirea spre Niţă, ai cărui ochi negri i se părură de o adlncirrve ţurbuîătoare.

Nu putu spune mai mult căci arendaşul, curmînd repede discuţia cu Toader, o îndemnă spre intrare, in timp ce d-na Natalia Costandachi-Popirleni ieşi afară teatral cu braţele deschise:

— Valentina I

Un glas bărbătesc de bariton făcu un ecou variant, strigind franţuzeşte: *1/alatitinl* în bărbatul cu mare barbă albă, despicată în două, domnişoara recunoscu pe tată-său. d. Artur Costandachi-Popirleni. Cînd acesta o sărută pe amîndoi obrajii, ea se simţi parcă înţepată de o mătură stufoasă.

U

Manifestaţiile de efuziune nu durară mult şi Valentina, cu toate că ignorantă cu desăvirşire in chestiuni de polirică şi administraţie agrară, îşi dădu seama că a picat într-un moment agitat. Trăise de şase ani numai în pensionat ia Paris, plecată Ia o virstă foarte fragedă, şi aproape n-avea nici o idee despre ţara ei şi despre viaţa diurnă a familiei sale. în Franţa, profesorii îi vorbeau prea puţin despre România, dînd a înţelege că este o simplă expresie geografică, cu o populaţie sălbatecă, sub stăpînire turcească. Cunoştinţele lor de istorie şi geografie erau foarte sf.ibe in direcţia aceasta şi domnişoara Valentina nu simţise nevoia de a le controla. Ştia doar atit că tată-său e de familie mare, moşier de la care primea regulat corespondenţă în franţuzeşte şi banii necesari. Se simţea, prin educaţie, legată de familie, nu de o ţară, mai ales că făcea din cind în cînd vizite unor rude stabilite la Paris, care se interesau de ea. D.Artur Costandachi îşi chemase fata prematur, fiindcă era hotărit s-o mărite cu un ofiţer de bune condiţii sociale şi materiale, rudă foarte îndepărtată, şi care in intimitate era denumit pur şi simplu Coca. Locotenentul Coca se şi afla în conac in momentul sosirii domnişoarei Valentina şi izbindu-şi cu exactitate tocurile impinrenate, sărutase afectat unghiile de la amîndouă mîinile prezumtivei logodnice. Motivele lui Costandachi de a-şi mărîră fata erau de natură economică. Obişnuit cu opulenţa, se simţea scăpătat, fiindcă rămăsese numai cu moşia Popîrleni. Aceasta era, nu-i vorbă, aşa de mare încit ţăranii ziceau că mergînd două postii cu căruţa, dai tot de boier. Veniturile ei, din arendă, nu ajungeau boierului, care pierduse bani în alte afaceri. Avea neb'nişte In privinţa solidităţii averii funciare, se gîndea să vîndă moşia şi să-şi pună fondul în alte valori, în aşteptarea unui post decora-

tiv şi bine plătit, pe care îl nădăjduia mulţumită întinselor sale relaţii de rudenie. Era afin cu mai toate familiile de vază şi în orice guvern intîlnea miniştri cu care se găsea in raporturi de intimitate. De cîţiva ani ducea o existenţă calculată şi avară la conacul moşiei, pe care o arendase lui Chivulescu, folosindu-se de locuinţă şi de alimentele puse, prin convenţie, la dispoziţie de arendaş, necheltuind nimic şi capitalizînd. Prin căsătoria fetei, a cărei zestre o rezervase, socotea să dezlege definitiv problema finanţelor sale. Deodată, spre primăvară, Începuse răzmeriţa şi d. Costandachi simţi o enervare lăuntrică, proporţională cu aspiraţiile sale materiale.

Aşadar domnişoara Valentina nimerise in plin consiliu de război. Acesta se reconstitui dealtfel aproape imediat, in jurul lungii mese din sala comună, un fel de atriu, servind de sufragerie, sală de studiu şi de reuniune. Era o odaie vastă, văruită, cu două sobe de zid albe, foarte sumar mobilată cu lucruri de adunătură. Moşierul îşi ţinea mobilierul fin în casa de la oraş. în odaie erau strînse multe persoane de ambe sexe, rude şi moşieri de prin împrejurimi, care venise să se consulte cu Costandachi.

— Trebuie neapărat să se ia măsuri împotriva ţăranilor pină nu pierim, zise unul dintre cei de faţă.

— Neapărat! întări o doamnă cu mina în dreptul inimii ca spre a sugera o primejdie iminentă.

— Ţăranii, ţăranii! spuse recitativ o altă cocoană care-şi făcea vînt cu un jurnal, deoarece, într-adevăr, tn odaie era o căldură înăbuşitoare şi un fum gros de ţigară. Nu poţi să ai încredere in ţărani.

— Dar ce vor? Întrebă cu completă ignorare a chestiunii Valentina.

— Dracu ştie ce vor, continuă doamna cu evantaliu de jurnal, cu un glas îngroşat. Vor pămînt. Le-a vîrît în cap ăştia. . .

Cu mîna în direcţia Bucureşti, doamna Înţelegea prin « ăştia » orice guvern neconservator, celelalte partide reprezentînd pentru ea o scandaloasă extremă stîngă. Cu toate că guvernul liberal arăta intenţia de a reprima brutal răscoalele, doamna şi cei de mentalitatea ei se temeau de ipoteza unor reforme agrare. Costandachi era conservator, nu mai puţin tn relaţii şi cu liberalii. Opinia lui politică era că problema Înăbuşirii mişcării primează asupra oricăror altor considerente şi că o expropriere nu era posibilă fără o însemnată despăgubire. Susţinea vînzarea liberă.

— Telegrama, Artur, fă telegrama că pleacă Rafailă, îndemnă madam Costandachi.

Artur Costandachi se aşeză în capul mesei, în faţa unei foi de hlrtie, iar ceilalţi se strinseră în jurul lui. Atunci Valentina observă că tată-său avea barba albă şi stufoasă ca şi înroşită In apropierea buzelor din cauza havanelor pe care le fuma necontenit. Era un om sclivisit chiar şi în neglijenţă, manierat, cam bombastic Ia vorbă, autoritar, în gest, dar în fond lesne mtimidabil.

— Va să zică, spuse el, luînd atitudine caligrafică şi recitind rar pe măsura scrisului, telegrafiem astfel:

« A son Excellence, Le President du Conseil des Mioistres.

Si l'on ne prend pas d'urgence des mesures de la deraiere energie, nous sornmes irrernediablement perdus. Psrtout regne un ttat d'insecurîie inteJerablc. Le* paysans scmment l'tpouvenit. Malheureusetneat Ies soldata continuent â ne pas tiier.. .»

— Fără ordin de a trage, comentă Coca, nu garantez nimic.

III

Contrar aparenţelor imediate, arendaşul Chivulescu nu era un om comun. Casa lui era plină de ^tţi, urmase puţin facultatea de medicină şi apoi dreptul, era inteligent şi cu vederi largi. Superioritatea sa intelectuală se zărea în fundul tăios al ochilor. Fraza lui brutală şi plastică revela complicaţia sufletească şi imaginaţia, în contrast cu limbajul distins plat şi franţuzit al moşierului. Faţa cu tăieturi granitice era lipsită de flexibilitate muşchiulara.

Expresia sentimentelor se făcea prin gesturi de oruncă ale întregii staturi solide. Chivulescu era äiat de oameni săraci, se trudise mult in tinereţe ca să meargă în şcoli, ratase o mulţime de meserii, şi, in fine, găsind credit, se fixase în arendăşit. După ce-şi scosese datoria, căută să-şl agonisească un capital, spre a-şi cumpăra moşie personală sau a începe altceva pe cont propriu. In setea de a se elibera şi a-si face o situaţie, era implacabil. Vîrise banii sudorilor sale în moşia lui Costandachi şi voia să-i scoată cu orice preţ. Răscoala 11 necăjea mai mult decît pe moşier, fiindcă acela spera despăgubire, în vreme ce el, nu. De aceea de cîteva zile Chivulescu umbla întunecat. Ţăranii ceruseră să le dea fălci de pămînt cu chirie, cu 25 lei falcea, iar el voia cel puţin 40, pentru că Costandachi însuşi li lua 25 lei şi avea pretenţia la contractul următor să-i sporească arenda. înţelegea să-şi scoată banii şi să cîştige şi ar fi cerut Încă şi mai mult, dacă nu s-ax ti temut ca ţăranii să nu se ducă în altă parte, cum şi făcuseră unii, preferind depărtările unor condiţii imposibile la faţa locului. De aceea cînd biroul lui, plin cu dulapuri de cărţi, se goli de opincile ţăranilor care lăsaseră pe covor bucăţi de zăpadă şi de noroi, se căi de a le fi vorbit prea neconciliant. Ar fi putut să mai lase o portiţă pentru tocmeli, să încerce a convinge pe moşier să scadă el însuşi din arendă, în interesul comun. Multe zile insă dut>ă tîrguiala cu ţăranii nu se mai auzi nimic. Oamenii treceau tăcuţi prin faţa Iui, scoteau căciula, nu spuneau totuşi nimic. Ai fi zis că toată lumea a renunţat să mai lucreze pămîntul şi că nu mai voieşte nimeni tocmeală.

— Ce faceţi voi, mă, ispiti Chivulescu pe unul, vine primăvara, voi nu lucraţi?

— Ba noi am lucra, dar n-avem pămînt.

— Pămînt este, dacă e omenie şi încredere, veniţi la tocmeli.

— Nu ne mai tocmim, cocoane, de ce să ne mai tocmim? Pămîntul, ca şi aerul şi apa, e al lui Dumnezeu. O fi dreptate în lumea asta. Aud că Stăptnirea a dat un ordin.

— Ce ordin?

— Eu nu ştiu. Dar e un ordin de la Stăpînire.

Şi ţăranul porni incet mai departe. Lui Chivulescu treaba asta i se păru suspectă şi prin sufletul lui energic trecu un mic fior. Apatia ţăranilor nu-i plăcea, şi el însuşi, urmaş de ţărani, ştia că atunci cînd o hotărîre mare i se punea în suflet, ea se manifesta printr-o calmă indiferenţă.

Deci stărui să caute pe oameni şi cu acest prilej dăduse ochii cu Toader şi cu Niţă, de la care aflase că este « ordin să fie scoşi arendaşii din sat». După ce petrecu pe domnişoara Valentina tn conacul boieresc, află de la un argat un lucru care-1 făcu să Încalece in grabă şi să alerge în goană, dînd pinteni calului, spre ogoare. Acolo observă nişte muşuroaie puse ca semne de despărţire şi înţelese că ţăranii Împărţiseră fără nici o învoială pămîntul intre ei, socotind că vor avea blagoslovire de la guvern să-1 lucreze. Speriat, Chivulescu întoarse calul şi o luă în galop spre conac. începuse o mică ploaie amestecată cu fulgi de zăpadă care-î udase scurteica. El nu o vedea. Prin cap îi trecură tot soiul de socoteli, să exploateze pămîntul singur angajînd oameni, puţini şi harnici, să taie o parte din imaş şi să-1 are. în fine dădu buzna la moşier, neţinînd seamă de asistenţă. Deaîtminteri Costandachi, un adevărat feudal, simţea o plăcere deosebită de a trata toate daraverile moşiei sprijinit pe o curte nobiliară.

— Domnule Costandachi, intră arendaşul de-a dreptul în chestiune, scoţîndu-şi scurteica jilavă, treaba stă prost. Ţăranii şi-au împărţit părnîntut, tnsemnindu-1 cu muşuroaie.

Moşierul păli puţin şi-şi netezi vasta barbă bizantină.

— Ce vrea să zică asta, că şi l-au împărţit?

Unul din musafiri lămuri:

— L-au împărţit să-1 lucreze peste capul arendaşului, fără a-i plăti.

Costandachi se însenină puţin şl observă amabil că lucrul era tare regretabil, dind a înţelege că disgraţia era a Iui Chivulescu. Acesta însă simţi rezerva mentală a moşierului.

— Ţăranii au împărţit pămîntul moşierului, nu al arendaşului. Doar nimeni n-are să-şi închipuie că arendaşul va mai plăti arendă, dacă nu e în posesia pământului.

Deşi moşierul primise anticipat arenda pe un an, intui delicateţa situaţiei şi căuta o soluţie:

— Trebuie neapărat să găseşti, *mon chtr,* un mod să te împaci cu ţăranii, să te invoieşti cu ei.

— Nu pot să mă învoiesc cu ei, dacă nu le scad la rîndu-mi chiria pămîntuluî.

Costandachi trase un fum de havană, ca să-şi dozeze răspunsul, apoi zise gentil, insinuant, aproape în surdină:

- Scade-le!

Chivulescu se supără şi se lăsă in voia unei mişcări *de* impacienţă.

— Cum să scad, domnule Costandachi, dacă ei îmi dau atît cit Îmi ceri şi dumneata şi încă mai puţin? Ca să Ie reduc eu, trebuie să-mi reduci şi dumneata. Eu am vîrît bani aici, eu tmi pierd capitalul meu, mijlocul meu de existenţă.

De cîte ori Costandachi era luat prea repede, fie din timiditate, fie dintr-o abilitate înnăscută, para lovitura printr-un calm îngeresc:

— Dac bine, *mon cfier,* ştii perfect că am greutăţile mele, obligaţii sociale, un buget stabilit. Nu pot să renunţ la o centimă. Pămîntul este unicul meu mijloc de trai, neam de neamul meu a vieţuît la ţară, din sudorile muncii cîmpului (moşierul îşi trecu mîna peste frunte, ca un rural virgilian întors de la arătură), boierii au fost totdeauna laolaltă cu ţăranii, mulţi din ei se trag din răzăşi.

Văzlnd că moşierul Încearcă a bate cîmpii tactic, Chivulescu 11 preaviză:

— Ei bine, ţăranii au să-ţi ia pămîntul.

— O, exclamă Costandachi în isonul unui O! colectiv scos de toţi cei din odaie, afară de Valentina, pentru care spectacolul constituia o mare surprindere. *Pas possiblt!* Ţăranii mei să-mi ia pămîntul? Eu sînt din neam de ţărani, domnule] Cîrstea Costandachi, din veacul al lu-Iea, din care mă trag, era răzlţ. Nepotul lui, prin vitejie, a devenit căpitan de curteni şi s-a însurat cu comisoaia Mărcuţa Arhip, din care descindem toţi. Uite să-ţi arăt. Am hrisoave de la 1501. Şi Costandachi dădu să se repeadă spre un dulap cu sertare In care avea documente şi un stufos arbore genealogic, lipit pe pinză, pe care-1 studia în orele sale libere. Arendaşul nu-şi putu reţine un zîmbet ironic.

— Domnule Costandachi, acum se petrec fucruii grave, lucruri de care depinde existenţa noastră, nu ne arde de genealogii. Răzeş ori nerăzeş, dumneata eşti acum pentru ţărani boier cu moşie, precum eu sînt arendaş.

Costandachi păru pătruns de justeţa argumentului şi renunţă a mai produce documentele.

— Atunci ce-i de făcut?

— Ce-am spus eu-

Moşierul făcu din mină un gest, iniăturmd ipoteza ca absurdă. Medita, pieptănîndu-şi barba cu degetele, o manieră de a scăpa de discutarea soluţiei arendaşului, cînd se auziră strigăte afară. Cei de faţă se examinară reciproc din ochi, plini de anxietate. O slugă bătrină veni să spună că s-au adunat ţăranii in faţa conacului şi vor să vorbească cu boierul.

— Cu mine? se miră Costandachi, ca şi străin de chestiune. Ce vor? Poate cu domnul arendaş 1 Vezi, domnule Chivulescu, mă rog, ce voiesc; dumneata eşti mai Indemînatec cu ei. —

Chivulescu ieşi cu oarecare nădejde şi fără temeri, fiindcă, simţindu-şi fibra rurală, avea sentimentul că poate oricînd stăpîni sufletul popular. Nona burzuluiala i-ar fi dat prilejul să se dorovăiască cu oamenii, să le prindă glndurile, şi unde e tocmeală, e şi speranţă de învoială. Mai multă teamă Ji inspira liniştea. înrreblndu-j pe ţărani dacă au venit să se chibzuiască cu el pentru chiria pămlntului şi pentru munci, ei ziseră că nu au ce vorbi cu el, arendaşul, că pe boier vor să-1 vază.

— Pentru ce? se informă curios Chiv-ulescu.

— Avem noi o vorbă I răspunse Toader, care şi de data aceasta era in fruntea oamenilor, însoţit ca de obicei de chipeşul şi cuviinciosul său fecior **Niţă.**

— Bine măi, nu puteți da năvală cu toți, să vină unul, doi, în numele vostru.

— Ața, așa, răsunară glasuri anonime.

Arendașul chibzui In așa chip ca să intre Toader, fiu-său Niță și încă un bătrin din sat, cunoscut ca om cuminte, şî-i băgă in casă. Costandachi primi delegația ca un adevărat om de lume. Avea astfel de gesturi naiv aristocratice față de țărani a căror viață n-o cunoștea deloc. Răspundea la salut, descoperindu-şt capul, oferea țigări. Văzind deci pe Toader și pe ceilalți, ii invită cu mare ceremonie să înainteze, le făcu semn să șadă, mai mult, trase el Însuşi scaunele. Comisiunea declină invitația. Ccs-tandachi, aferat, insistă:

— Luați loc, vi rog, luați loc. Spuneți ce vă aduce, eu pot să vă înțeleg, sînt urmaș de țărani.

Ascendența rurală a lui Costandachi nu obținu nici un efect vizibil pe fețele impenetrabile ale țăia-r.ilor. Aceştia, după multă ctxîcală, se aşezară pe scaune, cu căciulile in mină. Dar din cauza acestei poziții neobișnuite față de boieri nu putură să scoată o vorbă, cu toate îndemnurile celor de față. După lungi clipe de tăcere și stlnjenire, Toader, urmat mașinal de ceilalți doi, se ridică in picioare și abia atunci, dînd la o parte scaunul și simțindu-se stăpîn pe sine, zise următoarele:

— Boierule, noi vrem pămintl

— Ce vreți? întrebă din nou Costandachi ca și cind n-ar fi auzit bine.

Atunci tînărul Niță recită cu glas suav, cu o sclipire blinda și ptofundâ a ochilor, așa cum ar fi rostit o urare de Anul-nou:

— Noi vrem pămînt!

O tăcere mormîntală stâpîni odaia cîtâva vreme, incit se auzi limpede cum un bușrean carbonizat se mistuie şt se prăbuşeşte în sobă. Apoi. deodată, toți moșierii și moșierescle din preajma lui Costandachi izbucniră, sub imperiul fricii și al indignării:

— Ce pămînt, omule? Cine să vă dea pămînt?

Toader le vorbi cu persuasiune, ca spre a-i convinge de un adevăr curent:

— E ordin de la Stăpînire, coane, să se împartă pămîntul la țărani.

— Să vă dea Stâpmirea piîmint daca are, noi avem pămîntul nostru din moși-strămoși, răsuflă cocoana cu evantaliu improvizat.

— O să fie, cocoană, cum o vrea Stăpinirea, mai adăugă Toader decis și apăsat.

Costandachi se găsea Ia sfîrșitul resurselor sale diplomatice și se gindea dacă nu e cazul de a oferi cîte o țigară de foi celor trei țărani, cu toate că gestul îi apăru ca dăunător pentru economia sa. Chivu-lescu 11 scoase din impas.

— Mâi Toadere, zise el, daci e adevărat că Stă-pinirea a hotărît să vă dea pămînt, de la ea ori de Ia boier, atunci să așteptăm să vină oamenii guvernu-lui să facă împărțeala.

— Păi, ce să mai vină guvernul, împărțim noi cu dreptate ce-am muncit cu palmele noastre toată viața.

— Asta nu se poate pină nu vine hirtie de ia primărie. Mergeți acasă și așteptați.

După oarecare ezitare, Toader și tovarășii săi ieșiră, iar după cîteva schimburi de cuvinte in curte, oamenii toți plecară pe la casele lor. Boierii, care toți priveau încordat, ascunși pe după perdele, res-pirară ușurați și se Întoarseră iarăși Ia consiliul din jurul mesei.

— Neapărat sâ pornească telegrama Ia primul-ministru, hotărî Costandachi.

însă Coca fu de altă părere. El demonstra că din moment ce guvernul luase măsuri militare pe di-vizii, și el însuși primise comanda unui mic deta-şament de infanterie, nu slujea la nimic de a apela direct la guvern, căci conținutul telegramei ar fi fost retransmis cu întîrziere către comandantul de divizie. Așadar acestuia trebuia să i se ceară dc urgență întărirea detașamentului prin elemente de cavalerie, cu care să se constituie, conform planului general, coloane mobile pentru risipirea țăranilor răzvrătiți. Pe general, Coca îl cunoștea bine, ii era rudă. Un curier înarmat trebuii să pornească ime-diat cu scrisoarea la sediul diviziei. Locotenentul

Coca se aşeză Ia masă pe locul lui Costandachi şi redacta acest raport:

« Cu onoare vă rog a dispoza de urgenţă a se întări cu elemente de cavalerie detaşamentul meu din Popirleni şi Împrejurimi, compus numai din cincizeci de oameni. Rebelii au devenit periculoşi şi ameninţă conacele cu devastarea. Orice întlrziere ar fi fatală! »

Scrisoarea fu indată încredinţată unui soldat care porni călare la oraş. Tropotul calului răsună cîteva secunde afară, ascultat cu smerenie de toţi cei din casă. întunecîndu-se, fură aprinse lămpile. în chip de recapitulare a evenimentelor zilei, d-na Natalia Costandachi-Popirleni exclamă:

— Biata Valentina, în ce hal ne găseşte!

IV

De fapt Valentina era obosită şi contrariată. Ceea ce vedea nega brutal imaginea pe care şi-o făcuse despre situaţia familiei sale. Nu fusese la moşie decît in fragedă copilărie şi pentru scurte poasuri, căci pe atunci Costandachi nu locuia la ţară. Îşi aducea aminte vag de o herghelie de cai, de o învălmăşeală de oi ce împiedica înaintarea rrăsurii, de un morman de mere vărsat pe duşumeaua uneia din odăile goale şi care se rostogoleau printre picioarele ei mici. Nici nu ştia bine ce reprezenta locul unde fusese, astfel că noţiunea de moşie cu conac şi-o construise cu imaginaţia, pe urmă, la oraş. Dar tabloul consolidat şi-l făcuse la Paris, prin analogie şi cu concursul întrebărilor insistente ale colegelor franceze:

— Aveţi, presupunea una, multe slugi, lachei, valeţi I

— Desigur, consimţea Valentina apriori, deducînd asta din chiar ideea de moşie.

— Şi aveţi cai mulţi, trăsuri, clini de vînătoare?

Neaduclndu-şi aminte perfect de asemenea amănunte, Valentina aproba numai din cap.

— Ob 1 şi-mi închipui, continuau colegele invidioase ancheta, transportînd totul Ia modul francez, îmi închipui că este la moşia voastră un castel superb din evul-mediu, cu pont-levis, cu turnuri, cu maşiculiuri, cu scări mari pe laturile cărora sînt armuri medievale, arme, halebarde.

— Da, da! admitea mai moale Valentina, care nu văzuse un astfel de castel, bănuind totuşi că el trebuie să existe.

— Şi-apoi, într-o sală cu şemineu uriaş de marmură şi cu grinzi de stejar, sala cavalerilor familiei tale, pereţii sînt plini de portrete ale strămoşilor. Trebuie să fie frumos! Cine este întemeietorul familiei voastre? A luat parte la cruciade?

Colegele, care erau de fapt nişte simple burgheze, hrănite cu fantezii aristocratice, nu se îndoiau că aci în Orient au rămas în floare toate aspectele unui regim căzut la faza muzeală în Occident. Valentina nu văzuse portrete medievale acasă la ea, afară de o pictură foarte stlngace executată la Viena, prin 1825, a unei străbunici cu zulufi, şi de fotografii din epoca unionistă. îşi închipuia cu toate astea că la moşia Popirleni va fi existlnd aşa ceva. Dealtfel cînd Artur Costandachi începuse a-şi desfăşura retoric arborele genealogic vorbind de Cirstea Costandachi şi de comisoaia Mărcuţa Arhip, Valentina căutase instinctiv portretele pe pereţi. Lipsa lor o mira. Arunci, făcînd repede un sumar al impresiilor, remarcă, jignită In amorul propriu, că nu-i ieşise Ia scară nici un majordom, că tată-său n-avea nici lachei, nici valeţi « de pied », nici măcar feciori stilaţi, că pe coridoarele goale nu se găsea nici o armură, nici o piesă perimată de artilerie, că mobilele erau nişte mizerabile obiecte de tîrg, ce nu se puteau însuma nici unui stil istoric. Tot personalul casnic se reducea Ia două femei învelite in broboade pină peste gură şi la vreo doi oameni prin curte. Valentina se cutremură la ipoteza, din fericire imposibilă, ca prietenele sale de Ia Paris s-o calce deodată la « castelul » său. Se întrebă chiar dacă tată-său nu e mult mai sărac decît îşi Închipuise, deşi din discuţiile la care asistase nu reieşea asta. Un contrast

bătător la ochi uimi pe Valentina. în acea odaie ca dc han, fără tablouri de maeştri olandezi, cu pereţi văruiţi şi sobe de zid, se Invirtea o lume îmbtăcată nu se poate mai « chic ». Tată-său Însuşi, cu barba lui despicată şi afumată, cu havana In gură, cu gesturile lui distinse, părea un parizian desăvîrşit. Cocoanele erau toate Îmbrăcate după modă, avîrd corsaje cu mineci bufante şi rochii cloş de cea mai studiată tăietură. Una care şedea de mult, norificlnd că pleacă imediat, ţinea Încă pălăria mică pe vîrful capului, scoţindu-şi şi punîndu-şi nervos o reţea de voal cu bobite, care-i puncta obrazul de porţelan. Unul dintre musafirii bătrini purta ghetre. Din toate acestea Valentina deduse că familia ei este dintre cele mai distinse, dar că împrejurări neobişnuite o silesc să renunţe la orice fast. Afacerea cu ţăranii o întări în această interpretare. Dealtfel ideea că nu se afla la « castelul » proprm-zis şi că ar fi existat altul ii trecu prin cap.

Acum şedea pe canapea într-o odaie mai mica, In care se afla şi un mare garderob cu cutii de pălării deasupra, şi se odihnea lungită. Locotenentul Coca ceruse învoirea de a fi admis lîngă ea şi cu scaunul tras aproape căuta să familiarizeze pe Valentina cu fizionomia sa. Trebuie de la început spus că locotenentul Coca se remarca printr-o tunică sttînsă aşa de tare pe talie, încît ii dădea profil de viespe. Ipoteza că ofiţerul purta corset se poate susţine cu probabilitate. Coca era spilcuit în toată fiinţa sa, parfumat discret, poleit deasupra buzei de sus de o mustaţă blondă. Toate gesturile sale erau corecte, vorbirea puţin sSslîtoare şi dulceagă, şi cind rostea, înainta bustul înspre ascultător în chip de confidenţă. Ochii săi nu se opreau la nimic din jur, nepărînd şocaţi de nimic. Dacă cizmele sale erau bine lustruite şi uniforma în regulă, Coca nu semnala gîndacul mergînd pe perete. Era în mare ţinută în salon ca şi In grajd, indiferent de tot ce nu ţinea de resortul carierei sale. General, colonel, ordonanţă, garnizoană, acestea erau noţiunile curente ale lui Coca pe care le mînuia cu cea mai mare dexteritate. Ideile generale făceau eclipsă In creierul lui. Coca poseda marea arfă de a se sustrage elegant oricărei complicaţii. Şria de pildă să fie prezent fără a scoate un cuvînt, prin simple deplasări protocolare. Astfel intr-un salon cu multe grupuri se oprea pe rind in faţa fiecăruia, bătea uşor din pinteni, saluta cu mîna la frunre, făcea o reverenţă mai mult sau mai puţin parabolică, după împrejurări, zîmbea repetat în semn că participă cu cel mai mare interes la consfătuirea grupului, lua act cu afectare de tot ce i se spunea, apoi, repetind reverenţele, pleca la alt grup, reînnoind cu variante manevra. Cu cercul superiorilor păstra o ţinută decentă intre respect şi distincţie personală, evitlnd a ramine mult, spre a nu indispune prin familiaritate. Astfel Coca plăcea ruturor. Nu era incult, dar nici cu vreun interes deosebit pentru viaţa intelectuală şi primise o educaţie perfectă. N-avea însă personalitate de om. îşi alesese cariera de ofiţer ca singura compatibilă cu calitatea familiei sale şi se realiza in societate ca « ofiţer », aşa cum Costandachi înfăptuia figura «moşierului ». în mediu militar, Coca avea imperceptibilele lui nuanţe, şi un sublocotenent cu nume sonor se bucura din partea lui de anume atenţii pe care nu le acorda colonelului de origine burgheză, faţă de care păstra o corectă si, în intimitatea lui, ironică ţinută de serviciu. în rezumat, Iui Coca nu i se părea decent pentru un om de lume ca el să se aprindă în discuţii, să aibă păreri personale, să contrazică, să insiste. Relaţiile le reducea Ia anume gesturi inefabile, cu care avea reuşite depune.

De aceea, după ce obţinuse admiterea sa alături de domnişoara Valentina, se mulţumise să se aplece înspre canapea şi să scoată o exclamaţie cu sensuri infinite:

— în fine, domnişoară Valentina 1

Asta putea să însemne multe lucruri. De pildă: « în fine, domnişoară Valentina, ai sosit 1 » Sau: « *în* fine, domnişoară Valentina, vezi cu ochii dumitale ce se întimplă aici ». Sau: « în fine, domnişoară Valentina, te am aici, în apropierea mea ». Domnişoara Valentina, care nu ignora că er.i destinată a

deveni soția lui Coca și care poseda suficientă educație mondenă ca să înțeleagă sensul preliminar al acestei întrevederi, preferă si sublinieze ultimul sens posibil al exclamației și întinse ușor mina dreaptă pe care Coca o sărută iarăși foarte delicat pe vîrful unghiilor, ceea ce putea să însemne în stilul său: « Nu îndrăznesc nici să ating cu buzele mîna ta », sau totdeodată: « Să nu ne obligăm printr-un exces de gesturi ».

— Nu înțeleg de ce tata trăiește așa de incomod aici, fără slugi, fără lux 1 încercă Valentina să pipăie realitățile.

— Ei, domnișoară Valentina, zise Coca, direct interesat în astfel de calcule economice, la ce bun a risipi banii la moșie. Pămîntul e un singur mijloc de venit, capitalul trebuie pus în altă parte. Mai ales în aceste vremuri!

— Dar ce se Intîmplă?

— Se întîmplă că țaranii vor pămînt I

Valentina nu pricepu deloc această ahrrmre. Dacă țăranii vor pămînt, să li se dea, observă ea. Coca o lămuri că ei ceteau pămîntul lui Costandachi. Aci Valentina dovedi o lipsă de penetrație caracteristică întregei sale familii.

— Dar pămîntul e al nostru 1

Zîcînd " al nostru», apăsă asupra posesivului cu o Însuflețire plină de candoare. Coca nu găsi, potrivit firii sale, că e oportun să intre în discuții sociologice cu Valentina și se mărgini a tace un gest din umeri, cu înțelesul: Nici eu nu pricep această absurditate 1 Ceea ce era dealtfel și adevărat, pentru că Coca, fiind și el din familie de moșieri și urmărind o zestre cu moșie, nu gusta deloc teoria exproprierii expropriatorilor.

— Nu este oate primejdios a sta aci? sugeră domnișoara Valentina.

Coca concentra complexitatea ideii printr-o propoziție care afirma și nega totdeodată:

— Nu mai este acum, cu măsurile ce le vom lua!

— Oamenii ăștia mă sperie, se căina deodată Valentina, au o uitătură așa de fioroasă. De ce sînt atit de rău îmbrăcați?

Coca făcu cu mina dreaptă niște volute în aer, zîmbind echivoc, avind aerul a spune: pentru atitea și atîtea motive pe care le bănuiești. Se feri totuși să citeze vreunui.

— Mi-e frică, mărturisi Valentina.

— N-aî pentru ce, poți fi liniștită.

— Unii din ei arată a fi oameni buni. Cine e băiatul acela care a strigat: Noi vrem pămînt! E chiar drăguț.

Lui Coca elogiile aduse unui bărbat de o asemenea extracție nu-i fură pe plac și căută să curme o dezvoltare iritantă a impresiilor.

— Ești obosită, domnișoară Valentina, te las să te odihnești. Nu te părăsi în voia primelor senzații. Mîine vom petrece.

Și izbindu-și tocurile cizmelor, făcu o reverență, salută ca și cînd ar fi avut chipiu și se retrase cu ceremonie.

Peste noapte Valentina avu un vis foarte agitat. Visă că în fața pensionului său din Paris se oprise un landou cu blazon, tras de două șiruri de cai. Pe unul din caii din față ședea călare Nea Rafailă cu tricorn pe cap și cu livrea, mînuind biciul pe deasupra capului și amenințmd animalele într-un jargon mixt franco-român: «Hual boalele dracului ! *Sales betes h*> în spate ședeau cu mîinile încrucișate la piept, doi lachei, avind țilindre cu pampon. Landoul alerga prin parcuri imense, trecînd aci prin păduri înalte, aci pe marginea unor lacuri geometrice din mijlocul cărora țîșneau numeroase jocuri de apă. Cîrduri de cerbi alergau pe pajiști. Din loc în loc, ieșeau înainte de o parte și de alta șiruri de valeți în livrea, care, apleeîndu-se cu respect, salutau trecerea domnișoarei Valentina. De la un timp se apropie o întreagă trupă de călăreți, o adevărată gardă in mare ținuta de ofițeri cu peruci, din secolul al XVIII-lea, care constituiră un preambul și o ariergardă procesiunii. Convoiul ajunse In fața unui castel teribil, din blocuri de piatră, foarte asemănător cu Bastilia, așa cum Valentina o văzuse prin manuale. Landoul trecu peste un podeț și apoi pe un peron. Un număr mare de lachei ieșiră

cu făclii înainte, unu! din ei deschise portiera şi trase scara, alţi doi susţinură de subsuori pe domnişoara Valentina şi o îndreptată spre intrarea somptuoasă pe treptele căreia Costandachi cu barba lui albă şi într-o uniformă foarte brodată, ca a ambasadorilor, o întîmpină deschizindu-i braţele şi sărutîndu-i apoi vîrful unghiilor, repetînd gesrul pentru fiecare unghie în parte. Apoi o luară în sus pe o scară monumentală, cu multe secţiuni, ale căror laturi erau pline de statui. Şiruri de lachei îi flancau de o parte şi de alta, ureînd în acelaşi timp. Suişul părea interminabil. în cele din urmă sosiră in faţa unei mari uşi cU două batante. Un majordom bătu cu bastonul său şi uşile se dădură la o parte. Alte uşi cu alţi majordomi veniră Ia rind pînă ce sosiră într-un imens salon iluminat feeric de candelabre şi plin de portrete în ulei pe pereţi. Toate acestea se petreceau cu o mare viteză. Apoi luriiiniie se stinseră şi totul căzu în beznă. Valentina visă că doarme, apoi visă că se deşteaptă în odaia ei şi că atrasă de lumini mişcătoare şi de nişte zgomote surde se ducea Ia fereastră să vadă ce se petrece jos. De la fereastra îngustă de piatră a odăii zărea jos la poalele castelului o sumedenie de oameni în mlini cu facle, cu topoare, cu bice, cu suliţe, pe cap cu boneie frigiene ori cu căciuli de oaie. Oamenii alergau spre poarta fortăreţii, aci in gloată, aci în plutoane mici, dat cu o îndărătnicie nemaipomenită, în curînd topoarele lor izbeau violent în porţile de stejar, care se prăbuşeau Ia pămînt. în fruntea gloatei se zăreau doi oameni, între care unul foarte tinăr şi de o remarcabilă frumuseţe. Domnişoara Valentina, care transpunea in vis noţiunile sale de revoluţie franceză, privi mai atent spre rebelul cel tinăr şi recunoscu in el pe Niţă. Ochii lui Niţă erau negri şi srrălucitori şi aveau ondulaţia unor lacuri de cerneluri.

— Ce vreţi? strigă de sos domnişoara Valentina.

Nimeni insă nu dădea atenţie glasului ei îndepărtat. Uşa odăii se deschise repede şi în pragul ei apăru Niţă, cuviincios, cu aceeaşi hotărită linişte şi cu privirile lui întunecate. Pe urmă visul se stinse de tot şi domnişoara Valentina căzu într-un somn cu totul fiziologic.

A doua zi, intrînd în odaia comună, dădu de un consiliu mai puţin animat, însă mai sever. Pe o parte a mesei lungi era întinsă o hartă asupra căreia şedea aplecat Coca. Cu un creion colorat, el făcea semne strategice pe ea, urmărit de la o distanţă convenabilă de doi gradaţi, cărora le dădea instrucţiuni . Chivulescu, arendaşul, se înclina şi el de partea cealaltă a mesei asupra hărţii şi indica topografia locurilor cu degetul. Costandachi, cu nelipsita Iui havană, sta foarte atent, Intreniplnd din cînd in cînd consultarea unui mare album de timbre. Avea o lupă ca de ceasornicar pe cate şi-o înfigea in ochi şi o pensetă cu care apuca mărcile spre a le lipi. interesul său părea împărţit între conferinţa militară şi album. Natalia Costandachi primi pe Valentina cu o sărutare pe frunte, sugerîndu-i prin vorbirea şoptită seriozitatea momentului. Mai se aflau în sală doi din musafirii de seara trecută, doamna cu evantai improvizat şi domnul cu ghetre. Toţi se strînseră în jurul mesei.

— Aci la Perişor, zise Chivulescu, au spart hambarul arendaşului.

Coca făcu un cerc cu roşu în jurul localităţii indicate.

— La Cioara-Mică, Învăţătorul s-a dat de partea oamenilor şi-i Îndeamnă sa se răscoale: « Ce staţi, mă, cu mlna-n brlu, le-a spus, cind vedeţi că toţi cer pămînt?»

Coca întoarse creionul pe partea cealaltă şi făcu un cerc cu albastru.

— Cum îl cheamă pe învăţător?

— Neacşu Ion.

Coca depuse creionul colorat, luă un toc şi cu el însemnă numele instigatorului pe un tablou.

— Ai priceput? făcu el semn gradatului din imediata sa apropiere.

— Am înțeles, să trăiți!

Asia însemna că institutorul trebuia arestat şi trimis imediat Ia oraş.

Acest fel de consultație ținu pină ce fură epuizate localitățile mai de seamă ale zonei încredințate locotenentului Coca, şi pînă ce situația fu studiată amănunțit, cu diferite culori, după gravitate. La sfîrşit locotenentul se interesă şi de situația din Popirleni.

— La noi la Popirleni, în Aodreeşti, Jn Cipara-Mare, nu s-a întîmplat încă nimic. Lumea se srrlnge in drum şi aşteaptă ceva. Aci e populație multă, mă tem.

— Trupa ce face? interogă Coca.

— Soldații risipesc pe oameni pe unde-i găsesc, răspunse celălalt gradat. Nu putem păzi tot satul cit e de lung. Se desfac ici şi se adună mai încolo, intră prin case şi se sfăruiesc, iar ies.

— Crîşma-i închisă?

— închisă, dar beau la oamenii care au țuică.

— Şi cîți se string aşa laolaltă?

— Apoi cîte două sute, chiar cinci sute, şi la Cîoara-Mare aproape tot satul.

— Asta nu-i bun, recunoscu Coca. La prînz ne vine trupa de cavalerie şi facem operații mixte. Trupa de infanterie intră prin case, desființează orice adunări, arestează pe cei suspecți. Pe aceştia li trimitem la divizie. Grupuri mici de cavalerie străbat locurile însemnate aci şi risipesc orice grupare de oameni. La nevoie şarjați.

Coca, distribuind aceste ordine fără nici o aroganță vocală şi văzînd pe domnişoara Valentina, făcu o plecăciune şi îşi izbi tocurile cizmelor. Doamna cu evantai respiră din adîncul plămlnilor, satisfăcută de marile pregătiri militare.

— Cu Toader şi cu Niță ce facem? îi arestăm? întrebă gradatul.

— N-at fi bine deocamdată, îşi dădu părerea Chivulescu. Toader e om iubit în sat şi aşezat. Prin el ne-am putea Înțelege. Dacă nu-i el, cu ceilalți nu poți sta de vorbă. Sînt alții mai dirzi, care nu se arată acum.

— Nu-i arestăm, hotărî Coca, dar să fie urmăriți pas cu pas.

— Pe Niță nu l-am găsit deloc azi, informă gradatul, zice că a plecat Ja pădure.

— Ce părere aveți despre acest Niță? se consultă locotenentul Coca.

~ Inofensiv I răspunse Chivulescu, aproape distrat. Glndul lui mergea departe la perspectivele de viitor, încurcăturile posibile cu Costandachi, pe care-l cunoştea avar, intrigant şi cinic, sub masca de om de lume.

— Aici în sat, încheie Coca, nu faceți nici o arestare înainte de a mă informa asupra suspecților.

Gradații ieşiră. Privind de la geam, Valentina văzu pilcuri de țărani, cîte 30, cîte 50, stînd de vorbă, ca în zi de sărbătoare. Un grup mai mare era strîns foarte aproape de conac, țintindu-1 şi ca şi ținîndu-1 sub supraveghere. Valentina chemă şi pe ceilalți care observară alt fenomen, anume că departe, şiruri de țărani o luau spre drumul dinspre lanuri ca şi cind urmau să se adune acolo.

Coca examinase evenimentul ca un veritabil generalisim, păstrînd secretul meditațiilor sale.

— Uite-1 pe Niță, arăta d-na Natalia Costandachi cu degetul, colo lingă grajd.

într-adevăr, Niță, cu rriîinile strlnse la piept, parcă ținlnd ceva sub surtucul lui de şeiac, privea fix spre fereastră.

— Ce-o fi avind la piept? se Întrebă d-na cu evantai. Țăranii sînt în stare de orice. Te pomeneşti că vrea să dea foc la grajd 1

Drept orice răspuns, Chivulescu ieşi afară, iar ceilalți se retraseră de la fereastră. Valentina totuşi rămase şi constată că acum Niță ieşise mai curajos de după geajd şi o privea cu oarecare insistență, apăsînd mereu cu grijă asupra surtucului. Cînd Chivulescu se ivi în curte, dispăru.

La prînz, un pite de cavalerişti sosi şi ograda se umplu de cai. înviorat, Costandachi propuse a se oferi soldaților cite o cafea, apoi renunță, convins repede că nu găseau aricea recipiente Ia conac, şi că soldații nu obişnuiesc cafea ci vin. La noua pio-

punere, moşierul îşi puse monoclul său de filatelist şi studie filigrama unui timbru cu cea mat mare scrupulozitate. în curind, primind instrucţii de la Coca, trupa mixtă intră in funcţiune, fiind distribuită pe localităţi. Grupe de cite doi cavalerişti băteau toate drumurile din sat şi din împrejurimi, risipind pe oameni. Zelul mergea pînă la ridicul. Astfel un cavalerist despărţi cu calul două fete, care, ţinîndu-se de mină, săreau, în joacă, în mijlocul şoselei. Alţii dădură buzna peste cîteva femei care se întorceau împreună de la cimp. Se striga oamenilor de la garduri să intre în casă. Asemenea măsuri ricinuiră o mare nemulţumire şi un rezultat contrar, n loc de a se împărţi în pilcuri, oamenii începeau acum să vină spre conac şi să se adune acolo in faţa ferestrelor. Pînă în prînz se strînseră atîţia, în ciuda cavaleriştilor, puţini, fiindcă fusese diseminaţi în zonă, încît cei din conac crezură că vor fi luaţi cu asalt. Ţăranii nu făceau însă nimic rău, ci numai murmurau împotriva prigoanelor de la curte, nehotărîndu-se să protesteze, fiindcă H se păţea de prisos. Ei stăruiau a crede că va veni un ordin de la guvern să se împartă pămîntul. Se apropiau de conac ca să se simtă aproape unul de altul şi să înfrunre mai cu uşurinţă manopera detaşamentului mixt. De Valentina nu se mai ocupa nimeni, cu toate că era iubită, iar Costandachi, placid din fire, îşi trăda nervozitatea prin tremurai mîmii care ţinea penseta. Privind din nou pe geam, după-amiazi, Valentina zări iarăşi pe Niţă. Dădea acum tîrcoale din ce în ce mai pe aproape, cu ochii la fereastră şi cu mîinile strînse la surtuc. Simţind vastitatea neguroasă a ochilor lui Niţă, sub imperiul visului de peste noapte, Valentina încercă o spaimă surdă. Nu era făcută să înţeleagă sufletul unui Niţă, imaginaţia ei sentimentală nu putea lucra în asemenea direcţie.

Coca redistribui în grabă forţele sale, Ie adună în faţa conacului, dădu ordin soldaţilor să încarce puşca, apoi făcu somaţii.

— Dar ce rău vă facem noi, boierule? protestară ţăranii. Ce aveţi cu noi?

— De ce staţi aici?

— Păi. .. ne sfătuim şi noi.

— Duceţi-vă pe la casele voastre.

— Ne-om duce, n-aveţi grijă, că doar n-o să dormim aici.

— Plecaţi imediat 1

Chivulescu, îngrijorat de soarta lui, încercă să îndemne pe ţărani a se supune, dîndu-le a înţelege că mai era o putinţă de tocmeală. Ţăranii nu-i mai dădeau totuşi nici o importanţă. Faza învoielii cu arendaşul fusese depăşită şi oamenii aşteptau altceva. Coca dădu un ordin, un soldat mai trase o salvă de puşcă In aer şi cavaleriştii Începură să Îndemne caii spre forfota oamenilor. Aceştia încercară să se împotrivească, ocărîră, apoi dădură înapoi cu o voită încetineală, în cele din urmă se desfăcură în cete şi se risipiră aşa de destrămat încît cavaleriştii nu mai putură să urmărească fiece fragment în parte. Ţăranii păstrară în retragere un aer de confidenţă şi se ghici îndată că au altceva în cap. Adevărul este că, spre seară, Coca află prin subalternii săi că ţăranii au hotă rit să iasă a doua sau a treia zi cu toţii la cimp şi să pună stăpînire pe moşie, trăgind brazde cu plugurile. Evenimentul lua aspectul unui război în formă cu front regulat şi Coca reflectă că n-are suficiente forţe. Peste tot armata trecuse la represiuni severe şi unităţile erau prevăzute chiar cu piese de artilerie.

— Situaţia e serioasă, decretă Coca, avem nevoie de mijloace eroice.

— Anume? întrebă Costandachi, alb la faţă.

— Ne trebuie un tun!

VI

într-adevăr, tunul sosi chiar a doua zi, fiind împrumutat de la un detaşament apropiat care opera Într-un sat unde fusese devastat conacul. Ca să sperie lumea, Coca dădu ordin ca piesa de artilerie să fie purtată ostentativ prin tot satul, în sunete de trîmbiţă. însă satul era ca şi pustiu. Lumea pornise la cimp şi veniră ştiri că se adunase pe marginea ogoarelor cu căruţe şi pluguri în scopul de a le

ara. Cu tot tunul, Coca stătu la Îndoială dacă e cazul a porni Împotriva ţăranilor, mai ales că Chivulescu adusese unele argumente valabile.

Ţăranii ară pămîntul şi apoi se întorc acasă mulţumiţi de ispravă. Asta nu înseamnă nimic. Cînd se vor potoli lucrurile şi vor vedea că nu pot ţine brazdele cu sila, vor cădea la învoială. Dacă însă trupa iese la cimp, unii ţărani se pot întoarce la conac şi da foc la hambar şi la acareturi. Arendaşul avea cereale de sămînţă şi de vinzare în depozit şj tremura de soarta lor. Costandachi, care n-avea personal nici o avere depozitată, afară de conacul propriu-zis, fără valoare imobiliară excepţională, nu suporta ideea ca ţăranii să împartă moşia lui. Coca, ţinind seama de amîndouă interesele, făcu un plan combinat. Păstră trupa de infanterie pentru apărarea conacului şi trimise cavaleria şi tunul la dmp, cu gîndul de a trage întîi o salvă de intimidare şi a şarja de la distanţă cu cavaleria, spre a risipi oamenii. Afară de aceasta, ca să împiedice reconstituirea în sat a rezistenţei, dădu ordin să fie arestaţi oamenii cei mai dîrzi în număr cit mai mare şi înaintaţi la centru, spre a se degaja satul. în sfîrşit, dispoziţiile date, caii începură să tropotească şi tunul se urni.

Sub emoţia nemaipomenitelor intîmplări în mijlocul cărora căzuse, Valentina se plimba prin odaie ca şi năucită. Fenomen psihologic curios, oroarea ei iraţională de ţărani se simbolizase în figura inocentă a lui Niţă, a cărui căutătură insistentă o irita. Conacul rămăsese liniştit, ieşit deocamdată din raza primejdiei imediate şi toţi se risipiră într-o atmosferă de uşurare.

De cîteva minute Valentina rămăsese singură în sala cea mate, cu care căuta să se familiarizeze. Aruncîndu-şi din nou ochii pe fereastră, zări Iarăşi pe Niţă, de astă dată foarte aproape, privind-o drept, cu mîna mereu la surtuc. Parcă voia să spună ceva şi nu îndrăznea. Apoi, după o ezitare, o luă spre tindă, neîmpiedicat de nimeni, fiind socotit un om al curţii. Fetei i se păru că aude paşii apăsaţi, cu toată moliciunea opincilor, ai lui Niţă, înaintind spre ea. Presimţirea era întemeiată, căci clanţa uşii se întoarse, uşa se deschise încet, se închise la loc, iar se deschise şi, tn fine, Niţă apăru in chenarul ei, cu mîna strinsă la sin. Valentina tremură. Băiatul făcu mari sforţări de a-şi ridica ochii spre fată, apoi zise candid:

— V-am adus. . .

Dar Valentina, apăsată de coşmarul ei şi exaltată de o cutremurătoare lovitură de tun ce scutură ferestrele, nu ascultă mesajul tui Niţă şi simţind în gttle; o vibraţie imperioasă, Începu să ţipe, gîlgîitor.

•— Ce cauţi, mă, aici? se răsti unul din soldaţii postaţi de Coca, vîrînd pumnul greu în pieptul lui Niţă şi îmbrîncindu-1, în vreme ce alţii din casă veneau atraşi de ţipete. Surtucul tui Niţă se desfăcu la îmbrineitură şi din el scăpă o pasăre verde, corpolentă şi cu cioc gros, care începlnd să zboare prin odaie, se repezi spre geam, Iovindu-I cu aripile.

Era un florinţel pe care tînărul rebel Niţă îl prinsese anume, ca să facă plăcere domnişoarei Valentina.

NECUNOSCUT

Ce simţiri va fi încercat d. Nicu Electoru, în vreme ce, alături de profesorul Adam Celăreanu, în brişcă, plesnind din cînd in cînd cu biciul spinarea celor doi cai albi, aluneca pe şosea înspre enorma lună plină, roşiatică, asemeni unei tipsii abia scoase din jar, rămîne o problemă de psihologie din cele mai serioase. Fără îndoială, strtnsa corelaţie Intre emoţii şi expresia lor fizică este un adevăr clştigat. Totuşi, convingerea comună că unui anume sentiment îi corespunde, aproape convenţional, o manifestare fizică fixă nu se verifica deloc pe faţa d-lui Nicu Electoru. Noi ne înfăţişăm pe perfidul Iago scobit in obraji şi palid, cu buzele vinete şi subţiate de ură secretă, pe linguşitorul Polonius mai curînd gras, vorbind zgomotos şi servil, zîmbind mieros, ploconindu-se şi frecîndu-şi mîinile, pe Desdemona o vedem albă şi diafană de nevinovăţie, pe Gonerila ne-o imaginăm bărbătoasă, Înaltă, aspră la vorbire. Chiar şi în materie de înveşmîntare, am ajuns să asociem coloarea şi forma hainei cu caracterul eroului. Pe sumbrul Hamlet îl înţelegem îmbrăcat auster în negru, obezului şi chefliului Falstaff îi dăm haine lăbărţate şi pestriţe. Este un lucru cu totul evident că d. Nicu Electoru nu avea îmbrăcămintea pe care minţile simpliste şi romantice o solicită de Ia un om care contemplă o aşa de

superbă lună. El purta, ca Întotdeauna, guler tare, foarte înalt, din care ieşea o cravată-A uture de nuanţă deschisă ca şi vesta, In contrast cu sacoul negru. în picioare avea obişnuitele ghete, mici, ascuţite, încheiate cu nasturi, Singurul element nou, potrivit mediului rural, era o şapcă, neagră şi ea. Cit despre fizionomie, era aceea de totdeauna, ca si cînd sufletul eroului ar fi fost invariabil, d. Nicu Electoru fiind un bărbat sănătos şi plin la faţă, cu ochi blînzi, îndatoritori, corect în toată înfăţişarea, de la cărarea ce împărţea în două părul negru bine cosmericat pină la vlrfurile lustruite ale ghetelor. Glasul Ii era măsurat, de o egalitate de ton admirabilă, iritaţia, convulsiunea, brutalitatea în gest şi in vorbire părind contrare definiţiei sale. Aceste semnalmente preUrninare vor surprinde in gradul cel mai Înalt pe cititori, cind mal la vale vor lua cunoştinţă de evenimentele pe care le vom povesti şi le vor atribui unei observaţii defectuoase. Fapt este că noi nu cunoaştem îndeajuns complicatul paralelism psihofizic, procesele de inhibiţie şi de semnalizare. Opera strălucită a lui Pavlov, studiată temeinic, va fi de bună seamă o călăuză excelentă pentru psihologul care va voi să priceapă ştiinţific cazul d-lui Nicu Electoru. Necesitatea de a trece mai repede la nararea faptelor va scuza supetficialitatea noastră analitică.

Profesorul Adam Celăreanu, spre deosebire de tovarăşul său de drum, părea in schimb răpit de lună şi nu-şi mai lua ochii de la ea, lucru care, dacă ar fi mînat el brişcă, ar fi pus negreşit Jn primejdie bunul mers al vehiculului. Deşi venit in campanie electorală şî preocupat cu pasiune de probleme politice, iubea natura, era sensibil la frumuseţe şi la sublim. De aceea exprima rnimic toate nuanţele admiraţiunii, întorcîndu-se în răstimpuri cu ochii la d. Nicu Electoru spre a găsi o complicitate de sentimente. însă d. Nicu era inalterabil, nu arăta nici entuziasm, nici rezervă, nici bucurie, nici întristare, ci numai o atenţie calmă la mînuirea hăţurilor şi un suris moderat de politeţă. Deodată, pe cind profesorul se Întreba mental dacă creştea vreo vegetaţie în văile lunii, sicomori, brazi sau nuferi, fu săltat cu brutalitate şi de cîteva ori de brişcă, fiind cit pe ce să se răstoarne. Mlnui torul vehiculului atrag în du-i atenţia cu respect că drumul era plin de hlrtoape, Adam Celăreanu se-ntoarse pe pămînt.

— Oare de ce şoseaua este aşa de rea?

D. Nicu Electoru, esecutind cu biciul prin aer nişte amabile plesnituri, în luarea-aminte a cailor, zise simplu:

— Nu vin oamenii la prestaţie, se duc care încotro să-şi găsească de lucru cu plată.

Adam Celăreanu îşi aduse aminte de cuvlntarea unui corifeu al partidului liberal, venit în turneu de propagandă In capitala judeţului, înaintea alegerilor din 1907. Acesta, făcînd gesturi grandioase, treclndu-şi degetele răsfirate prin părul vîlvoi lăsat să se dezvolte după pilda coamei lui Barbu Delavrancea, striga:

« Ne vom ocupa fndeosebî de căile de comunicaţie, factor capital în dezvoltarea economiei naţionale şi a bunelstări a poporului român. Petrolul şi cerealele, aceste două mari produse ale României, au nevoie, spre a fi transportate, de şosele, căi ferate, porturi. Vom brăzda ţara în lung şi lat cu drumuri mai trainice decît Via Appia. Ţăranii pierduţi în văgăunele nestrăbătute ale munţilor vor putea să vină la oraşe, spre a-şi vinde produsele lor. Sute de mii de braţe, azi fără întrebuinţare, îşi vor găsi în acest chip de lucru şi astfel mult încercata ţărănime va afla un mijloc de a-şi clştiga cinstit existenţa şi a-şi reface căminurile.»

După această tiradă, oratorul băuse pe nerăsuflate un întreg pahar de apă, privind apoi cu mulţumire înainte şi în laturi, ca şi cînd ar fi stat la răscrucea a două monumentale şosele de curînd pietruite.

Nu mult după aceea venise un bărbat de stat conservator, care tot aşa de vehement, prevăzut

cu mustăți înfipte după moda timpului ca doi ghimpi pe sub nas, făcuse destăinuiri teribile:

« îmi permit să întreb de Ia această tribună pe d. D. A. Sturdza, ce au făcut liberalii pentru a pune in legătură statornică pe de o parte țărănimea cu orașele, pe de altă parte țara românească cu tirgurile străine, cumpărătoare ale produselor noastre naționale, şi In acelaşi timp spre a folosi forțele de muncă româneşti? îmi permit, zic, să-i pun această întrebare.»

Oratorul aştepta cîteva clipe răspunsul din văzduh al Iui D. A. Sturdza şi, cum acesta nu veni, continuă:

«Liberalii fac demagogie, promițînd marea cu sarea şi reprezentindu-ne pe noi, clasa păstrătoare a avuțiilor şi tradițiilor neamului, drept pricina nenorocirilor țăranului. Ideea lor simplistă este că dacă vor împărți moşiile boiereşti va pica mană asupra țărănimii. Personal, accept această soluție dacă exemplul îl va da partidul liberal Însuşi, în sînul căruia sînt numeroşi mari moşieri al căror nume din discreție mă' feresc a-l divulga. (Aplauze zgomotoase, strigăte: Sturdza, Brătianu.) De fapt, domnilor, dați-mi voie să vă spun un adevăr. Nu există atît pămînt arabil penttu a Împărți la toată lumea, încît în mod fatal prosperitatea țării cade In sarcina unei clase restrînse şi isrorice, capabile a folosi mijloace înaintate de exploatare. Spuneți-mi dacă un țăran poate să cumpere o maşină de secerat în rînduri Victoria-Drill"?»

Fraza din urmă produse un efect indescriptibil în sala plină de moşieri şi arendaşi, şi mîini groase, pline de inele de aur, găsind argumentul zdrobitor, aplaudară prelung şi solid.

«Eu văd scăparea, urmă oratorul după ce trase de un vîrf de mustață, în atragerea brațelor de muncă pe şantierele de construcție naționale. Avem nevoie de porturi, silozuri, poduri, căi ferate, şosele. Ce s-a făcut pentru asta şi mai cu seamă cum? Abia am scăpat de concesiunile străine apăsînd asupra Căilor Ferate şi ne gîndim să robim mai departe avuțiile naționale capitalurilor europene. Pînă şi hazardul l-am robit capitalului străin din moment ce loteria aşa-zisă de stat este concesionată pe douăzeci de ani spre norocul d-lui Schuschny de la Viena şi a d-lor Karl Masse şi Morpurgo de la Hamburg (rîsete, aplauze). O adevărată industrie națională care să întrebuințeze munca națională şi capital național aproape nu există cu toate pretențiile partidului liberal. (Un glas ironic din sală: Fabricăm şampanie indigenă Rhein-Sec.) Pardon, fabricăm într-adevăr şampanie ca să poată bea şi țăranul care şomează (rîsete). Căci, domnilor, să mi vă pară curios, avem într-adevăr un şomaj, rezultat din lipsa de activitate industrială, şomaj pe care căutăm să-l lichidăm în mod artificial, iluzionînd pe săteni cu ideea posesiei de pămînt. în acest județ nu slnt destule căi de comunicație, şoselele sînt desfundate. Avem in România cariere de piatră la dispoziția noastră, de pildă in Dobrogea, putem scoate munți de prundiş şi de piatră cubică, brațe sînt din belşug, pentru ce nu întreprindem nimic? Pentru că probabil Disconto-Gesellschaft din Berlin prin d. Schoeller de la Banca generală română sau Societatea de credit din Triest prin d. Gentilomo de la Banca „Naționala", bănci în consiliile de administrație ale căror a se află anumiți liberali, concep vreo nouă afacere de concesiune.»

Adam Celăreanu, care ascultase cuvlntările de mai sus, admisese că fiecare orator spusese adevăruri neîndoielnice, considerate parțial, vițiate totuşi de un sofism esențial pe care nu-l putuse încă determina. în orice caz, oratoria era cu totul de paradă şi se încheia la acelaşi restaurant cu un banchet la care se servea şampanie Pommery et Greno Reims şi, spre a se încuraja industria națională, Rhein-Sec Azuga. Se făceau şi anumite demonstrații practice. Liberalii adunau pietriş pe şoseaua județeană, aduceau un tăvălug mecanic. In numele conservatorilor, cel mai mare moşier local pe domeniile căruia se aflau doua sate, dădea o reprezentație pe cont propriu, strîngînd oameni

cu plată să repare şoseaua comunală, răspindind şi el movile de piatră măcinată. îndată după alegeri, totul era abandonat, moşierul pleca la Paris, liberalii găseau că problema « apărării drepturilor culturale ale românilor de pretutindeni» şi în special din Austro-Ungaria şi Balcani e mai arzătoare şi se cheltuiau in mitinguri naţionaliste prin toate oraşele. Gropile şoselelor scobindu-se mai adine, iar mormanele de pietriş devenind un fel de dune, porţiunile de drum intrate in reparaţie se prefăceau într-o regiune reproducînd în mic profilul fundurilor de mare. Pe o astfel de şosea electorală săltase brişcă d-lui Nicu Electoru.

Cei doi călători trecură prin satele Mireasa, Găvana, Bivoli, Bîrca, anunţate pe şoptite de d. Nicu, pentru că în crepusculul lunar şi printre salcîmi cătunele de colibe mizerabile se desprindeau cu greu din întunecarea lutului. Căzut la melancolie, profesorul Adam Celăreanu îşi reluă meditaţiile astronomice. I se părea indubitabil, materia fiind una, că pe toate planetele, la momentul potrivit din punct de vedere al condiţiilor atmosferice, trebuia în chip necesar să se ivească, în virtutea aceloraşi legi, aceeaşi faună şi aceeaşi floră, cel puţin cu aproximaţie. Avind în vedere exactitatea şi imensitatea canalelor din Marte, presupunea o luptă aprigă cu natura ostilă spre a face fertile pustiurile. Poate că Marte este o Olandă astrală, In care totul este cîştîgat de om şi unde pe marginea apelor captate în bazinuri cresc lalele inedite, obţinute în seră. în această ipoteză i se părea cu neputinţă ca partidele din Marte să trişeze ia alegeri cu tăierea canalelor de care depindea umiditatea imperios necesară vieţii. Şi rotuşi, îşi zicea, marţienii pot să-şi facă iluzii asupra noastră şi să aibă despre pămînt o imagine asemănătoare aceleia pe care o am eu privind spre lună sau spre luceafăr. Meditaţiile lui Adam Celăreanu fură curmate brusc în satul Plosca, dealtfel invizibil, printr-o larmă haotică şi indistinctă ce se adeveri în curînd a fi un concert lugubru de cîini urlătorî.

— Ce se întîmplă aici? întrebă el. De cînd sînt n-am auzit atîţia cîini urllnd deodată.

— Să vedeţi ce este, il lămuri d. Nicu Electoru cu simplitate. Satul acesta care a ars a rămas aproape pustiu, oamenii fiind împuşcaţi în răscoale sau fugiţi prin alte părţi de frică ori din lipsă de pămînt. De un an clinii rămaşi locului urlă prin bătături, hrănindu-se cu Dumnezeu ştie ce.

Adam Celăreanu recăzu iar in contemplaţie şi, n-am putea spune prin ce asociaţie, li veni în minte numele planetei Saturn, pe care şi-o închipui lucitor de neagră, sediu al celei mai degradate materii din univers.

La Gheboşi fu redeşteptat din neagra reverie de un spectacol feeric. în bătaia splendidă a lunii, întinderi mari de peisaj, de o parte şi alta a şoselei, alcătuiau un smirc ingenios, operă parcă a unui arhitect hidraulic. Profesorul fu entuziasmat şi se gindi la lucrările de apă celebre. Smîrcul era compus dîntr-o infinitate de mici bazinuri perfect circulare, în jurul cărora creşteau buruieni, probabil papură. Luna oglindindu-se în nenumăratele lacuri rotunde se multiplica In chip minunat în zeci de planete. Broaştele orăcăiau de aproape şi de departe cu tonuri de flaute şi cîntecul lor amestecat cu scîrţiitul greierilor fu înregistrat de Adam Celăreanu ca un concert delicios.

— N-am ştiut, zise el, că prin aceste părţi sînt iazuri şi precum văd un parc. E vreo moşie?

— Nu, ii explică liniştit d. Nicu Electoru. în vremea răscoalelor de anul trecut a fost aici rezistenţa mai mare şi artileria a tras aşa de adînc în pămînt ca să radă colibele, Încît a făcut găuri. Pe urmă ploile le-au umplut cu apă.

Adam Celăreanu se cutremură ca atins subit de un ger năpraznlc. Cind îşi reaflă echilibrul sufletesc, gîndurile lui fură cam următoarele:

«Cheltuim o energie extraordinară pentru a distruge monumentele şi a extermina oamenii, întrebuinţăm ingineria spre a fabrica tunuri, facem minuni de organizaţie ca să hrănim armatele în încăierare — şi nu slntem în stare uneori să pie-

truim o şosea şi să nutrim un popor paşnic. Este undeva un cusur de mtocmire socială ce trebuie descoperit şi vindecat.»

în satul Crunţi opriră brişcă în faţa circiumii, ca să se odihnească puţin caii. Un foc de vreascuri şi paie, adunate, în scopul de a se curăţa locul, de la numeroasele căruţe ce se oprise acolo, ardea pîrîind, aruneînd umbre fantastice şi scoţînd sclipiri de pe turla acoperită cu tablă a bisericii din apropiere. Lîngă prispa circiumii erau bătute în ţăruşi mese lungi de brad negeluit, de lăţimea unei scinduri, cu bănci de o parte şi de alta, înfipte în acelaşi chip. Deşi era zi de lucru, o mulţime de oameni, de virstă incertă din cauza bărbilor nerase, toţi istoviţi la faţă şi cu priviri sticloase, şedeau pe bănci, cu ţoiuri de ţuică înaintea lor. Printre ei se vedea şi o femeie cu un prunc în braţe, care se seîncea strident şi căruia femeia, spre a-l potoli, îi ducea din cînd în cind la gură ţoiul de ţuică. Luminaţi de pllpiitura focului instabil, oamenii se înfăţişau de o veselie suspectă, vecină cu sarcasmul. Adam Celăreanu le dădu bună seara şi Işi luă îngăduinţa a se aşeza cîteva minute lîngă ei. întreblnd cu toată discreţia cuvenită pe femeie dacă nu credea că copilul plînge din pricina foamei, un ţăran răspunse în locul ei:

— Ce să-i dea, boierule, de mîncate, că laptele î-a secat şi turtă pe aici ori covrig nu se pomeneşte. Pe la noi numai ţuică se află.

Adam Celăreanu le dădu a înţelege că cu banii risipiţi pe alcool ar fi putut să-şi cumpere o hrană mai nimerită. Ţăranii, înţelegîndu-i gîndul, 11 lămuriră deplin:

— D-apoi noi, boierule, n-avem nici o para în pungă. Bem ţuică fiindcă ne-o dă pe datorie şi o plătim cu munca. Aşa ne mai minţim foamea.

Din vorbele oamenilor, Celăreanu mai pricepu că circiuma era a moşierului local care o arenda. Cîrciumarul plătea arenda în braţe de muncă obţinute pe ţuică. Un comesean mai tînăr işi trînti căciula peste ochi şi începu să zică un cîntec care era o definiţie a situaţiei alimentare în comuna Crunţi:

Foaie verde de trifoi,
VinduL cărup cu boi
Să merg la codrul cu coci
Să seamăn stafide si nuci.

în acest timp răsări In lumina flăcărilor şi a lunei o figură extravagantă, o bătrînă cu fote şi bete, pâr alb stufos despletit, prea scurt pentru o femeie, un fel de rege Lear, care începu să bată cu picioarele în pămînt o slrbă solitară, chiuind:

Hi, hi, hi, hi.
Hi, hi, hi, hi.

Jucînd astfel, cu o demonică indecenţă, se apropia de puţul cu ghizduri de bîrne foarte joase, a cărui cumpănă înaltă întindea asupră-i prăjina ciuturii ca o frînghie de spînzurătoare.

— Vedeţi, măi, strigă un bătrîn, să nu cadă iar în puţ.

— D-apoi, şi de-ar cădea, observă femeia cu pruncul sugător de ţuică, mai bine ar fi de ea.

— E nebună? se informa Celăreanu.

— Are *pilagră,* domnule! li răspunse vecinul.

Adam Celăreanu işi rememora alt punct identic în discursurile electorale ţinute de corifeul liberal cu părul vulvoi şi de cel conservator cu mustăţi ca ale lui Cyrano de Bergerac:

« Sănătatea ţăiănirnîi este o problemă pe care o vom examina cu toată grija cuvenită. Mizeria fiziologică a săteanului trebuie combătută printr-o hrană abundentă şi- raţională. Prin bănci populare vom ridica starea materială a satelor, punlnd la îndemîna ţăranilor creditele de care au nevoie spre a face o cultură mai ştiinţifică a pătnintului şi a-şi spori veniturile. Nu ne vom da înapoi de la nici un sacrificiu» etc.

La Scoarţa cei doi călători fură nevoiţi să se oprească din nou, deoarece o roată a brişcei oscila puţin. Pină la repararea ei, Adam- Celăreanu intră într-o casă de ţăran, care, văruită frumos pe afară,

axata destul de Îngrijită. înăuntru 11 izbi însă o duhoare insuportabilă care se datora răsuflării prea multor persoane într-un spațiu îngust. Odaia în care păşi nu cuprindea decît un soi de laviți-paturi acoperite cu rogojini, întinse de-a lungul pereților de o parte şi de alta a unei vetre. Pe laviți erau tolăniți un moş, baba Iui, un fecior şi o noră, un alt fecior mai mic, o fetiță a noreî şi un băiețel. O lampă cu petrol pe o măsuță lumina acest azil de noapte. Cînd intră Celăreanu călăuzit de un alt bărbat mai in vîrstă, fiu şi el al bătrlnuiui, şi care dormea în coşar, moşul şi feciorul Însurat se ridicară în capetele oaselor şi lăsară pe duşumea labele goale ale picioarelor pe care din sfială le zglrceau şi desfăceau, răsfirînd degetele. Celăreanu se aşeză pe un scăunel de lemn. Atunci auzi un geamăt slab, firav, şi băgă de seamă că băiețelul întorcea capul cînd pe o parte, cînd pe alta, asemeni unui febril.

— Ce are copilul? întrebă el.

— Boierule, lămuri mamâ-sa lîngă care zăcea, are tot fierbințeală cu scuturătură pc seară şi tlnjeşte toată ziulica. Boleşte aşa de doi ani, pe toamnă îi e mai rău, iarna parcă se mai înfiripă.

— Şi nu l-ați arătat la doctor? Aveți medic comunal?

— Este unul pe la Moara-Săracă, îi luă vorba tatăl copilului, d-apoi nu trece el pe aci pe Ia oameni nevoiaşi, că n-are ce culege. A venit înainte de alegeri un domn deputat care zicea că e doftor, a intrat prin case pe la toți, atunci l-a văzut şi e el şi ne-a spus că are friguri de baltă şi ne-a at o țidulă să cumpărăm nişte leacuri.

Aci interveni baba:

— De unde friguri de baltă, domnişorule, că noi n-avem baltă pe aici.

Tatăl copilului, mai respectuos față de ştiință, nu relevă obiecția:

— Noi doctoriile nu le-am luat, că n-avem cu ce să le cumpărăm, nici cu ce merge la oraş, pe urmă d. deputat ne-a spus că n-au lucrare dacă copilul nu mănlncă bine, ne-a îndemnat pe toți să mlncăm carne şi pîine albă (rîzind, cu amărăciune). Păi noi, domnişorule, ne hrănim pe aici cu păsat, mai un porumb pe spuză, mai o buruiană, după cum e şi vremea. Carne n-am îmbucat de la nuntă.

— Nu-ş' ce are, dădu mama pe față un gînd, că se umflă la pîntece şi-l îmboldeşte parc-ar avea, fie pe pustii locuri, şerpi în burtă. Dă-te jos, maică, să te vadă boierul.

Atunci mama trase velința Ia o parte şi coborînd de pe laviță, prilej de a se vedea că era gravidă, îndemnă copilul să se dea jos, smulgînd de pe el o cămaşa peticită, aspră, prea scurtă. Priveliştea impresiona adînc pe Adam Celăreanu. Copilul avea brațele şi picioarele descărnate ca nişte Sețe, coşul pieptului dezvăluia brutal schema coastelor, ochii ii erau mari, negri, ca şi mspăimîntați, buzele albicioase, numai pîntecele era rotund şi plin, asemeni unui cimpoi umflat.

— Să-i dați chinină, consilie Adam Celăreanu, vă trimit eu de la oraş.

— Eşti şi tălică dipotat? întrebă mama.

Celăreanu, stînjenit ca de o ironie, zise evaziv:

— Nu, adică da, poate. . .

Atunci moşul, care-şl răsfirase mereu degetele în chip de reflecție, scuipind pe duşumea, işi destăinui punctul de vedere personal:

— Ce să-i dăm chinină, boierule, ce-i ajută lui chinina? Ştim noi din ce se trage boala lui. Alte leacuri sînt pentru alde astea.

— Spune tu boierului, îndemnă baba, cum s-a întîmplat.

— Păi cum să se-ntimple. Oimeni răi nu sînt pe lume? Ia, avem acilea un vecin care a strîns niscai parale cu cărăuşia şi a învățat pe unde a fost el să arză cărămidă. Apoi ăsta a făcut cu mîinile lui un cuptor de cărămidă şi s-a pus să-şi ridice casă de zid ca pe la oraş.

— I-a dat ghies nevastă-sa, tălică, completă mama copilului.

— L-a mai îmboldit ea şi muierea, recunoscu moşul, cunoşti vorba

Iama grea, nevasta rea,
Sităcuț de maica mea.

Acuşica dumneata ştii (moşul spunea aceste cuvinte cu o convingere nestrămutată de tehnician), casele astea de cărămidă nu sînt sănătoase. Casei i-e dat să fie de chirpici, că Împletitura şi bălegarul țin cald. Cărămida apasă greu pe şalele ămîntului. Vecinul punea tencuiala şi nu se ga, zidul se tot crăpa. Atunci ce i-a dat prin minte nelegiuitului? L-a momit pe Tilică al nostru cu un codru de pline şi i-a pus să stea în bătaia soarelui pe zid, pînă i-a zidit umbra. De-atunci băiatul rău şi rău, mă rog, dacă i-a strivit sufletul.

— Eu vedeam, zise şi mama copilului, că băiatul se topeşte, da' de unde să bănuiesc de ce l-a chemat vecinul?

— Am încercat eu, urmă bătrînul, să rup zidul, să trag cărămizile de pe locul unde a fost călcată umbra, da' m-a spus Ia jandarm şi m-a amenințat că mă dă în judecată. De, dacă sîntem oameni slabi şi săraci, ce putere să avem? Copilul nu se face sănătos pin' nu mi-o da voie să darîm casa, să poată umbra să răsufle.

în fața unei atari îndărătnice şi nefaste superstiții, Adam Celăreanu găsi de prisos a mai replica ceva. D. Nicu Electoru 11 chemă dealtfel în brişcă. Celăreanu işi aminti numai atit că oratorii conservatori ori liberali îşi făceau înainte de alegeri un punct de onoare în a promite «mai multă lumină la sate», prin şcoli, biblioteci populare şi şezători, «pentru ca poporul român, dezbărat de obscurantism, să păşească pe drumul luminos al civilizației».

La Pociovaliştea, noaptea tîrziu, brişcă opri în curtea unei case destul de arătoase pe întuneric. După cîteva parlamentari intre d. Nicu Electoru şi o femeie tînăra, Îmbrăcată țărăneşte dar foarte îngriiir, cei doi intrară Înăuntru şi Adam Celăreanu fu călăuzit Îndată într-o încăpere. Femeia, rotundă Ia față şi curată la pieliță, lăsă lampa de petrol cu care venise pe o masă, întrebă pe profesor dacă mai

doreşte ceva, apoi zise « noapte bună» şi ieşi. Adam Celăreanu, fiind prea obosit, se dezbrăcă şi se culcă într-un pat de fier pe care-1 găsi în odaie, dichisit după moda orăşenească, numai cu prea multe perne şi cu cergi de lină în loc de plapumă. în odaie era un garderob de nuc, o etajeră, fotografii pe pereți, scoarțe, iar scindurile albe erau spălate şi lustruite bine. Adam Celăreanu îşi zise că o astfel de odaie se apropia de idealul pe care şi-1 făcea despre viețuirea țărănească. Obosit, renunță la alte considerații, suflă în lampă şi se culcă.

E momentul acum să dăm o explicație sumară asupra călătoriei sale în brişcă alături de d. Nicu Electoru. Adam Celăreanu era profesor de ştiințe Ia un liceu provincial, după ce făcuse studii in străinătate. Tatăl său fusese de asemeni profesor, n-avea deci nici o legătură cu satul, iar numele Celăreanu era o modificare din Celarian în scopul de a se distinge de o familie numeroasă cu acest nume în urbea respectivă. Cînd izbucniră răscoalele din 1907, Celăreanu avea aproape 40 de ani. Om onest şi celibatar, trăit pînă atunci între cărți, rămase cu totul uimit. Obişnuit cu metodele exacte din ştiință, anchetă pe cont propriu situația, fără a se lăsa înrîurit de opiniile interesate. Constatările sale fură înspăimîntătoare, acesta fu cel puțin sentimentul său. El trase încheierea că o țară in care imensa majoritate a populației productive trăieşte într-o crîncenă mizerie fără putința de a spune un cuvînt, merge spre catastrofă. Fără a avea o documentație politică suficientă, scoase provizoriu două concluzii cerute de natura lucrurilor. în loc de a trage cu tunul în țărani e mai firesc a-i lăsa să-şi exprime nestlnjeniți părerea şi să decidă înşişi asupra rînduirii de stat. Deci vot universal. în al doilea rînd venea problema agrară. Oricum s-ar soluționa, inegalitatea de avere in favoarea unei miini de mari moşieri i se părea şubredă. Pămîntul se cuvenea să fie al țăranilor. în scurt, programul minimal al Iui Celăreanu era: Dați țăranilor cuvînt slobod şi direct şi pămînt. Pe urmă Celăreanu văzu că şi alți intelectuali gîndeau ca şi el şt se simți întărit in soluția lui. O conferință

publică pe care o ţinu în oraşul său avu un succes neaşteptat. Celăreanu se descoperi orator. El nu uza de clocotiri sentimentale, ci de o cumulare de date precise care făceau imagine şi turburau. I se ceru să repete conferinţa. Ciudat, sala era plină de eternii moşieri şi arendaşi care ascultau nu prea veseli, unii increduli, alţii îngrijoraţi, dac aplaudau toţi cu un zimbet onctuos, urmînd curentul sălii. Celăreanu publică un număr de articole într-un ziar independent democrat din capitală, nu fără a fi mirat că i se taie anume aluzii la oamenii politici cei mai ostili ideii de reformă. Şefii celor două organizaţii politice din oraşul său îi făcură propuneri. Indecis, Celăreanu plecă la Bucureşti şi solicită o audienţă la un de toţi numit fruntaş socialist. Socialistul avea un fecior cu vestă vărgată, palat pe strada Polonă şi antecamera sa era o adevărată capelă din cauza prea marelui număr de icoane, candeli şi chiar cădelniţi, expuse pe pereţi deasupra sofalelor acoperite cu cararnaniuri şi scoarţe. Un estetism eclectic şi greoi caracteriza interiorul democratului. Fiind invitat în birou, Celăreanu dădu de un om mărunţel, debil, blond, cu părul şi barba foarte frizate sau în chip narural creţe, cu o pieliţă delicată, uşor rumenită în pometii obrajilor, Inveşmîntat cu mare căutare, avind la git o vastă cravată făcută din trei aripi acoperind tot spaţiul liber lăsat de vestă, şi punctată cu o treflă de perle. Mîinile democratului erau mici, palide, cu unghiile lungi, uşor îngălbenite. Omul părea o floare de seră, crescută la temperaturi obţinute prin calorifer. îndeosebi vorbirea teribil de graseiată, subţiratecă, dezorienta complet pe Celăreanu. Avu net impresia că într-o adunare de mase glasul democratului ar fi bîzlit ca o musculiţă. în general nu concepea nici un fel de contingenţă posibilă între muncitorime şi presupusul socialist pe care, picat pe cravată de un mecanic cu o picătură de ulei de maşini, şî-1 închipuia intrind in agonie. De fapt, democratul era un aristocrat scăpătat, avînd o moşie destul de întinsă, ce constituia zestrea soţiei. în ciuda înfăţişării afectate, fostul fruntaş socialist (căci părăsise partidul, navigînd independent) vorbi Iui Celăreanu simplu şi afabil. EI emise părerea că în momentul acela lupta deschisă pentru cauza socialistă nu era posibilă. Pînă la o conjunctură favorabilă, partidele vechi stâplneau încă situaţia, şi numai prin ele (susţinea dlnsul) un democrat Îşi putea face drum şi vorbi. Dacă era de ales Intre ele, desigur că programul partidului conservator, chiar al aceluia ieşit după «ruptura» lui Tafce Ionescu din 1907, nu putea fi popular. Partidul liberal, al cărui şef, D. A. Sturdza, bolnav şi discreditat, urma să fie inevitabil înlocuit, era obligat prin forţa evenimentelor să îmbrăţişeze idei noi. Sincer sau nu, el putea măcar oferi unui bărbat cu vederi Înaintate o platformă provizorie. Ex-socialistul cu barba creaţă găsi de prisos a atrage atenţia asupra piedicilor pe care tirania şefului partidului ar fi pus-o în calea vreunei veleităţi de schismă, Celăreanu avu slăbiciunea de a se lăsa convins şi, cum un exponent al partidului liberal Si făcu o ofertă de a candida la colegiul HI, la o alegere parţială pentru un loc de deputat rămas vacant prin cauză de deces, alegere ce urma să aibă loc In noiembrie 1908, Celăreanu primi, socotind că de la tribuna parlamentară va putea vorbi ţării Întregi. îndată fu dat în vegherea d-lui Nicu Electoru, care avu misiunea de a populariza pe noul candidat în judeţul respectiv, altul decît acela de baştină al lui Celăreanu, şi de a-i pune la indemînî toate mijloacele materiale.

Acum se pune întrebarea legitimă: cine era d. Nicu Electoru? Un răspuns satisfăcător nu-1 putem da nici noi, starea civilă a eroului fiind din cele mai obscure. Natural, se chema d. Nicu şi încă într-un fel, ignorat îndeobşte de concetăţeni, care li spuneau d. Nicu Electoru, considerlnd funcţia sa esenţială ce era de a asigura alegerea candidaţilor partidelor, liberali ori conservatori, după caz. Foile politice îl mai porecleau umoristic şi d. Meternicti, insinuînd marile lui însuşiri diplomatice. Profesia proprie a d-lui Nicu părea să fi fost aceea de avocat (fără licenţă), totuşi nu l-a văzut nimeni pledînd, cu toate că o numeroasă clientelă intra pe poarta casei sale. Probabil că, om cu multe relaţii şi cu o

autoritate excepţională, d. Nicu soluţiona procesele direct, vorbind cu judecătorii ţi predîndu-le contra comision, de formă, unor avocaţi mărunţi. Despre autoritatea d-lui Nicu ajunge să spunem doar atît, că acceleratul a întîrziat cu o oră jumătate în gara oraşului spre a-l aştepta, Intrucît electorul avea să ducă ştiri importante şefului la Bucureşti. D. Nicu intra nestinjenit oriunde, în orice timp, nu numai în judeţul respectiv, dar chiar în Bucureşti la miniştri şi la şefii politici de orice coloare. Primul-rninistru, vestit de prezenţa sa, nu-şi îngăduia nici o neglijenţă faţă de asemenea personagiu delicat şi il primea fără întîrziere. D. Nicu Electoru nu se infatua de aceste atenţii, rărntnea rezervat, modest şi cuviincios, debutînd cu eternul său « Să trăiţi» spus fără serviiitate.

Dimineaţa, Adam Celăreanu făcu cunoştinţă cu gazda, care era primar, un tinăr, să tot fi avut 23—25 ani. Era curăţel, plinuţ Ia faţă, cu toate că nu gras, ars de soare, părul îi era tuns, cîteva tulei de mustaţă îi dădeau deasupra buzelor groase. Pe corp avea sacou orăşenesc, vestă, şi, în jurul gulerului unei cămăşi ţărăneşti brodate, in loc de legătură, înnoda un şnur terminat cu doi ciucuri mari, roşii. Pe sub sacou îi ieşeau poalele foarte înfoiate ale cămăşii. Purta pantaloni albi din postav ţărănesc si ghete orăşeneşti. Primarul şi primăriţa oferiră oaspeţilor cafea cu lapte. în ciuda bunului aspect economic şi al civilirăţilor, Celăreanu avu o impresie neplăcută. Primarul, care se numea Mibalache Pociovălişteanu, i se păru antipatic. Tînărul făcea ochii mici, zbircea in permanenţă din nas şi dădea gurii crispaţia pe care o ai cînd Înghiţi o doctorie rea. Vorbea politicos, cutmînd fraza deodată spre a-şi disimula gîndul dacă avea credinţa că ideea conlocutorului merge in alr sens, arunca ochi vigilenţi în toate direcţiile şi vorbind altor persoane din casă, lăsa în răstimpuri să-i scape un ton autoritar, după care se întorcea iarăşi cu mansuetudine la convorbirea dinainte. Trebuia să fie, judeca Celăreanu, sau redus la minte, sau foarte viclean.

Un ţăran bătrin păşi smerit în casă, scoţîndu-şi căciula.

— Păi, zise, de-acum puteţi veni, că s-a strins lumea la şcoală.

Primarul, d. Nicu Electoru şi Adam Celăreanu ieşiră din casă şi se îndreptară spre inima satului, unde se aflau locuinţe ceva mai arătoase. Una dădea chiar în drum, ca la oraş, şi avea o firmă de tablă pe care scria « Banca Populară „Frăţia" ». în faţa şcolii, o mulţime de ţărani, bărbaţi şi femei, mai toţi In vîrstă şi foarte zdrenţăroşi, şedeau îngrămădiţi şi strigau:

— Să ne dea drumul înăuntru, domnule dipotat.

Primarul căpătă un glas inedit de brutal şi poruncitor:

— Ce vă îngrămădiţi, mă, de dimineaţă, voi n-aveţi de lucru? Plecaţi de aici pe la treburile voastre 1

Un jandarm năvăli furios în îngrămădeală şi începu să lovească vlrtos ca (ntr-o cireada de boi. Femeile fură mai îndrăzneţe:

— Lovi-te-ar ducă-se pe pustii, diavole, ce dai în noi?

Celăreanu, care voia să ţină o cuvîntare sătenilor, surprins, ceru explicaţii primarului:

— Pentru ce nu le dai voie, domnule primar? Scopul venirii mele aci este tocmai de a sta de vorbă cu sătenii.

Primarul făcu ochii şi mai mici şi reluă strimbătura de amărăciune a gurii, în vreme ce d. Nicu Electoru, tăcut, ciupea uşor un sfîrc al mustăţii, imitînd pe oratorul conservator, semn la el, pentru cine îl cunoaştea bine, de meditaţii foarte profunde şi de decizii impenetrabile.

— Avem ordin să interzicem adunările prea mari de oameni, zise primarul încet şi parcă cu luare în rls, şi pe urmă, ce, muierile v-aleg pe dumneavoastră? V-aleg delegaţii. La ce să vă pierdeţi vremea?

— Eu vreau să stau de vorbă cu poporul I susţinu Adam Celăreanu naiv şi înfocat.

Primarul zbîrci din nas şi d. Nicu Electoru ciupi mustaţa. Ţăranii de afară prinseră curaj:

— Să ne dea Împrumut de la bancă, boierule, să cumpărăm porumb! pretinse unul.

Altul strigă:

— Să mai taie din doblnzî, că ne seacă I

— S-avem şi noi tain de lemne 1 ceru o femeie,

îndeosebi ultima reclamaţîe nu fu bine înţeleasă de Adam Celăreanu, necunoscător al stărilor locului. Pociovaliştea era In partea de sus a judeţului, înspre regiunea muntoasă şi păduroasă. Cîteva familii din sat aveau mari proprietăţi forestiere. Sterie Pociovălişteanu, moşul primarului, poseda mii de hectare de pădure, un munte Întreg, afară de alte proprietăţi in vale, fiind, deşi ţăran, unul din cei mai mari moşieri. Mari proprietăţi aveau de asemenea rudele sale foarte numeroase, confiscînd o mare parte din solul judeţului, Tache Pociovălişteanu, Stanică Pociovălişteanu, Tăsică Pociovălişteanu, Stelică Pociovălişteanu. După Pociovălişteni veneau la rînd în materie de avere Arzoii: Avram Arzoi, Moise Arzoi, Solomon Arzoi, David Arzoî, Toma Arzoi. Arzoii cultivau tradiţional numele biblice. Banca populată «Frăţia» era populară şi ţărănească numai cu numele. Sterie Pociovălişteanu era preşedintele consiliului de administraţie şi restul Pociovăliştenilor şi al Arzoilor ocupau celelalte locuri administrative. Sprijinită de mari bănci din capitală, banca populară făcea operaţii de exploatare în toate sensurile. Extindea capitalul întreprinderii forestiere, care procura în special cherestea şi acorda Împrumuturi minime la ţăranii strînşi de gît, exeoitîndu-i, silindu-i să se angajeze ieftin la joagăre. De aceea femeia ceruse tain de lemne.

Conflictul pentru pătrunderea în localul şcoalei se soluţiona, la o clipire din ochi a primarului, în sensul că oamenii aveau să intre «pe dîndos». Jandarmul începu să-i mine energic, iar Celăreanu şi Însoţitorii săi păşiră înăuntru. într-o clasă găsiră în băncile joase o asistenţă restrinsă. Nici unul din cei de afară nu se ivi. Totul fusese o manoperă, ţăranii fusese desigur goniţi acasă. Celăreanu fu izbit de aspectul asistenţei. Erau parcă două tipuri distincte de oameni, vestimentar şi fiziologic. Unii erau mai degrabă graşi, ciolănoşi, roşii la faţă, îmbrăcaţi cu îngrijire în veşminte ţărăneşti de postav alb găitănate, ca ale surugiilor. Ceilalţi purtau o vestă neagră peste cămăşi şi barbă încurcată, tunsă neregulat cu foarfecele, fiind în general negricios! la faţă. Toţi, fără deosebire, aveau ochii mici ca ai primarului. Erau Pociovăliştenii şi Arzoii, chiaburii judeţului, bogătaşi abia ştiutori de carte, dar foarte îndemînateci la afaceri, în tîndul întii al băncilor şedea Sterie Pociovălişteanu, moşul primarului, recognoscibil după ticul strîngerii buzelor. Septuagenar, era alb colilie Ia păr, cu semne evidente de arterioscleroză, sufla cam greu, insă asculta atent. Pe degete îi luceau cîteva inele masive de aur. Sterie era conservator, nepotul primar, liberal, celelalte familii de Pociovălişteni şi Arzoi îşi distribuiau rolurile, fiind unii conservatori, alţii liberali, rămînînd stăpîni pe situaţie în familie Ia orice schimbare de regim. O propagandă electorală printre aceşti oameni era imposibilă (ceea ce ignora Adam Celăreanu), totul se hotăra în cerc restrîns. Un Pociovălişteanu era delegatul care vota la colegiul III în numele comunei. Celăreanu, începîndu-şi vorbirea, spuse Pociovăliştenilor şi Arzoilor cu sute şi mii de hectare despre nefericirile seculare ale ţăranului, îi încredinţa că oamenii de bine au luat ştiinţă de aceste stări, că trebuia neapărat să se hărăzească pămînt sătenilor şi drept de vot direct şi universal. Cei de faţă ascultară într-o linişte impenetrabilă, fără a da nici un semn de impacienţă sau de dezaprobare. Dar nici de entuziasm. Bătrînul Sterie scutura mereu un colţ al gurii, ca şi cînd l-ar fi pişcat o muscă, se frecă o dată pe capul cu păr alb tuns mărunt, şi cînd cîţiva aplaudară, bătu şi el din palmele mari şi noduroase. întinse chiar mîna lui Celăreanu cînd acesta cobori de la catedră, dînd aceluia sentimentul de a fi strins mîna unei uriaşe statui. în fond, Pociovăliştenii şi Arzoii nu

se prea speriau de vorbe şi dacă stăpînirea, in care aveau Încredere, dădea ordin, ascultau pe oricine, cunoscînd obiceiul oamenilor politici de a spune vorbe mari. Dar se întîmplă că vreo dtiva oameni rămaşi la fereastra dinspre livada şcoaleî ascultase pe un ochi spart şi comunicară apoi satului adevărat de nevoiaşi ceea ce înţelesese ei din cuvîntarea Iui Adam Celăreanu.

— Ne dă lemne de la pădure, ne împarte pămînt, a spus că e ordin să se ierte dobînzile.

— Şt dobînzile şi capetele I adăugă altul.

Toate astea le auziră Poriovăliştenii şi Arzoii chiar cînd ieşiră din localul şcoalei. Primarul cu ciucuri la git zbîrci nasul, d. Nicu Electoru îşi tortură mustaţa. Adam Celăreanu călcase strimb.

Deocamdată brişcă fu pregătită şi după masa oferită de bătrlnul Sterie Pociovălişteanu care, ca om, se arătă foarte îndatoritor şi gifiind scruta orice vorbă, Celăreanu şi Nicu Electoru porniră spre moşia prinţului Vlad Mircea Negrescu, candidatul partidului conservator, care se susţinea coborltor direct din Negm-vodă şi era deocamdată înrudit cu cele mai însemnate familii boiereşti. Castelul său de la Scoarţa era o casă oarecare cu etaj, căreia cîteva grinzi aparente îi dădeau o vagă asemănare cu un châlet elveţian. Avea un peron înveselit de un mare număr de oleandri în hirdaie cubice. Salonul în care fură primiţi Adam Celăreanu şl Nicu Electoru era mobilat cu o anume distincţie: fotolii şi canapele Aubusson, scrinuri în marcheterie, o mare pînză întunecată pe un perete, fără caracter precis, aducînd a şcoală olandeză şi reprezentînd o scenă de vînătoare cu mulţi cîini, un gobelin pe alt perete. Totul era stricat printr-o gigantică lampă de petrol cu abajur atîrnînd de tavan. Civilizaţia nu făcuse paşi mari pe domeniile de la Scoarţa. Prinţul întimpină pe Celăreanu cu o extremă amabilitate, asistat de o doamnă cu pălărie foarte cloş, care şedea pe o canapea. Desi tinăr şt cu părul negru, era chel pe emisfera facială a craniului. O bărbuţă se lăsa în triunghi de la umerii foarte voluminoşi ai obrajilor pe lingă gura cu buze voluptoase. îmbrăcat cu căutare într-un costum de coloare tabac, prinţul avea fluierele picioarelor înfăşurate in jambiere de doc gros de aceeaşi nuanţă, tivite cu piele şi strînse cu şireturi. Numeroase puşti de vînătoare erau expuse pe un cuier special într-o vitrină. Sforţările de a fi prietenos ale prinţului Vlad Mircea Negrescu găseau un obstacol In dificultatea pe care o avea de a vorbt româneşte. Făcuse şcoala primară Ia Geneva, liceul Ia St. Barbe la Paris, universitatea la Liege, nu venea In ţară decît sporadic, pentru chestiuni de familie. Era dealtfel în mod vizibil timid, de aceea forţa gesturile spre a părea degajat. Desigur că intra la mijloc şi o mare doză de aprehensiune secretă în faţa lui Celăreanu, pe care îl credea un socialist, un revoluţionar. Se străduia să-1 îmblînzească prin bunele maniere. în convorbirea indiferentă ce urmă despre natura peisajului, cu care prilej Celăreanu făcu unele analogii cu alte puncte, prinţul Negrescu destăinui o lipsă fantastică de cunoştinţe geografice. Venind vorba de oraşul Constanţa şi de silozurile care se construiau acolo, prinţul întrebă naiv:

— Unde asta? în Elveţia?

— Nu, frate, sări doamna, la mare, In Dobrogea.

— Avem noi mare? se miră cu candoare Vlad Mircea Negrescu.

— N-are moşie Lenei la Osman-Facâ? îi vivifică doamna memoria.

— *Voas ave% parfatiement raison!* consimţi prinţul, care în şcoalele din străinătate nu învăţase nimic despre România, dar cunoştea din corespondenţă numele moşiilor rudelor sale.

Prinţul, care nu strălucea prin inteligenţă şi plăcea cercurilor înalte prin firea sa acomodantă, dorea copilăreşte să fie deputat, şi rudele, avind în vedere însuşirile negative de care am pomenit, se străduiau să-i Împlinească această ambiţie. Alte socoteli împiedicase împlinirea dorinţei. Prinţul era vădit încîotat şi de simplul omagiu al vizireî adversarului politic, adică a Iui Celăreanu, şi într-asta d. Nicu Electoru dovedea tact din punctul său de

vedere. Vlad Mircea Negrescu destăinui că se simțea cu totul măgulit şi ură lui Celăreanu cel mai deplin succes în alegeri, mărturisind că se sacrifică bucuros dacă aşa doresc şefii. Celăreanu crezu de cuviință să replice dogmatic că rezultatul în alegeri nu trebuia să-i fie indiferent. Dacă în locul conservatorilor izbuteau liberalii, asta însemna un pas înainte spre o concepție care cerea sacrificii (zise crutătof Celăreanu) din partea clasei conservatoare. Prințul nu avea nici o idee ce deosebire este între conservatori şi liberali, el lega aceste curente politice de cîteva nume proprii cunoscute Iui personal prin relații de rudenie. Doamna de pe canapea, care era madam Farfara, mama viitoarei doamne Valsamaki-Farfara, notorie pentru marile ei talente genealogiste, spre a salva situația, vorbi fără înconjur şi nu fără cinism:

— Iubite domnule Celăreanu, ce-mi sînt conservatorii, ce-mi sînt liberalii? Uite, să-ți dau un exemplu, ca să ştii pe ce lume trăieşti. Prințul este după mamă un Rucăreanu. Unchiul lui dinspre mamă este tatăl şefului organizației liberale din județ, senatorul Rucăreanu, care va să zică este văr primar cu prințul. Moşia Scoarța e vecină cu moşia Dobrița a Rucărenilor şi a făcut parte odată din acelaşi trup. Deci, ori liberali ori conservatori, sîntem toți rude şi moşieri. Dumneata candidezi acum din partea liberalilor, susținut de vărul prințului, senatorul Rucăreanu. Dacă iei lucrurile prea in serios şi contrariezi rău pe conservatori, superi pe liberali şi-ți strici o carieră frumoasă. Fii cu filozofie i

— Pentru ce trebuia neapărat să facem o astfel de vizită? întrebă)a plecare, in brişcă, Celăreanu, puțin cam iritat, pe d. Nicu Electoru.

Acesta, fără nici un accent deosebit, executind cu biciul spirale pe deasupra cailor, zise cu un umor de care nu părea conştient:

— Parlamentarism englez 1

După această călătorit electorală, d. Nicu Electoru deveni absorbit, primi şi trimise telegrame, lipsi mult de acasă şi ținu pe Adam Celăreanu ca şi arestat Ia el, sub cuvînt că plecarea din oraş era prematură iar ieşirea pe străzi şi in sate primejdioasă din cauza bătăuşilor conservatori, capabili, Doamne fereşte, chiar de omor. Cum Celăreanu nu părea convins, intr-o zi, d. Nicu porni cu el în brişcă. în primul sat, zis Rîioasa, ii opri la barieră un jandarm care-i luă din scurt:

— Unde mergeți dumneavoastră?

— în sat, avem treabă, răspunse d. Nicu cu candoare.

— Nu e voie! decise jandarmul. Este epizode 1

— Epizotie înseamnă molimă în vite! observă Celăreanu — se ia oare şi la oameni?

— S-o fi luînd, zise jandarmul, ce ştiu eu, am ordin, îl execut.

— Şi în ce sate mai este? insistă J. Nicu foarte împăciuitor.

— Apoi mai peste tot în județ, îl salută jandarmul cu o clipite din ochi.

D. Nicu Electoru capitulă suspect de repede şi întoarse brişcă.

Captivitatea voluntară a lui Adam Celăreanu fu Înveselită de prezența fetei d-lui Nicu, Liza, care era lncintătoare. Era o fată ca de 16 ani, subțirică, strînsă mereu într-un şorț. Părul lung pină Ia umeri, fumuriu şi foarte moale, era dat cu o cordea peste urechi. Liza plutea ca un fluture somptuos într-o casă foarte puțin potrivită la stil cu făptura ei. Locuința d-lui Nicu era în centru, aproape de piață, şi pe lingă zidul ei trecea un riuleț repede. Era destul de înaltă, dar mai ales lungă ca un vagon înăuntru şi avea o curte spațioasă ce parcă dădea în cimp. Supărătoare în interior erau zugrăvelile, stridente în chip de tapet, şi imitațiile de marmură făcute cu culori de humă in tinda cu coloane de zid. Prin fundul curții se vedeau stoguri de fin, clțiva cai păşteau liber. Dimineața intrau mai întotdeauna In curte țărani şi țărănci, unii pe jos, unii cu căruța, aducînd plocoane, In general păsări, cărora le dădeau drumul în cirdul preexistent, după care ceremonie intrau în consfătuiri cu d, Nicu Electoru. Liza, cu şorț alb pînă dupft git,

aşezată la o masă, făcea cu o comică atenţie, scoţînd uneori vîrful limbii din gură, o operaţie foarte curioasă pentru Celăreanu, care o privea. Pe masă avea cîteva teancuri de bancnote absolut noi. Cu o linie, Liza împărţea exact în două hîrtia, apoi cu foarfecele o tăia frumos în două (cu acest prilej scotea limba), punea o jumătate de o parte a mesei şi cealaltă de altă parte şi nota apoi într-un caiet, caligrafic, seria biletului, scriind probabil şi un nume. Celăreanu, intrigat de bogăţia d-lui Nicu, nu ştiu niciodată ce rost avea această operaţie, însă noi putem da lucrurile pe faţă. D. Nicu Elec-. toru împărţea alegătorilor, înainte de alegeri, cîte o jumătate de bancnotă, iar restul, urmărit după registru şl serie, îl preda după, dacă omul votase cum i se ceruse. Singurul lucru straniu pe care îl văzu noaptea Adam Celăreanu fu o ceată de oameni călări, năvălind în tropotul cailor în nesfirşita ogradă. Suava Liza, la lumina unui sfeşnic de grădină, sub un brad mare, împărţea, după registru, cîte o jumătate de hirtie de bancă oamenilor descălecaţi, care aşteptau cu căciula în mină. Era un spectacol fioros şi graţios totdeodată, ca într-un Arkansas al pionierilor. Lui Adam Celăreanu i se păru că aude pe d. Nicu spunlnd oamenilor:

— Mă, toată lumea, cînd o fi, votează pe prinţul. Ordin de la şeful.

Socoti că a auzit rău, de departe, de Ia geam. Imposibil ca şeful liberal să dea ordin şi bani să fie ales candidatul conservator. Plecarea oamenilor fu măreaţă. Toţi călăreţii, dînd pinteni cailor, ieşiră buluc pe poarta larg deschisă, trăglnd un chiot, ca un salut pentru diafana şi zlmbitoarea Liza, ale cărei plete fumurii-argintoase se scuturau puţin în adierea serii. D. Nicu intră în casă foarte mulţumit, alungind o parte din îndoielile lui Celăreanu, care nu putea concepe o aşa de mare sceleratetă.

A doua zi Liza fu găsită de Celăreanu lustruind cu alifie « Amor», şi cîntSnd ca o fată din Far-West, un revolver foarte mare cu butoi, pe care abia îl putea ţine în mîna ei delicată şi albă. încolo,

profesorul îşi pierduse pacienta, dar o întîmplare precipită deznodâmîntul.

La spitalul local fu adus în agonie un om care, mergind clandestin între osiile trenului, fusese tîrit şi zdrobit de roate. în horcăiturile morţii işi mai păstrase luciditatea şi cu ochi mari de spaimă încerca să spună ceva:

— Cum te cheamă? ii strigă infirmierul ca să-i facă foaia de observaţie.

Muribundul făcu sforţări disperate.

— Din ce sat eşti?

— Celarul izbuti să spună accidentatul murind îndată.

— E celărean 1 explică alt infirmier,

într-adevăr, exista un sat Celam In judeţ. Cînd se redacta, cu neglijenţa obişnuită, actul de deces, funcţionarul înţelese că pe mort îl chema Celăreanu. în oraş se răspindi vestea că a murit Adam Celăreanu. D. Nicu Electoru, chestionat, lăsă capul în jos .. .cu durere. Pe cînd dar într-o zi profesorul glumea cu graţioasa Liza, auzi un marş funebru cîntat de o fanfară. Dînd să meargă la fereastra din stradă, Liza, cu mîinile la urechi, îl conjură să nu se ducă, sub motiv că nu poate suporta « morţii». Totuşi Celăreanu, ajuns la fereastră, aruncă ochii pe geam şi văzu fără voia lui pe d. Nicu Electoru, descoperit, în urma unui dric, laolaltă cu alte cîteva persoane de înfăţişare modestă. Pe echiusonul dricului erau vopsite proaspăt iniţialele A.C., însă panglica unei unici coroane artificiale purta inscripţia: «Lui Celăreanu, regrete». Profesorul sări în sus, îşi aduse aminte că citise cîndva legenda lui Alexandru I care la Taganrog în 1825 ar fi simulat decesul spre a deveni monahul Fedor Cusmici. Pe urmă se mai linişti, bănui o asemănare de nume, apoi ii intri în cap ideea unei farse a adversarilor. Dar să i-o joace chiar Nicu Electoru? în fine acesta veni şi luat din scurt răspunse foarte reţinut că murise un om la spital cu numele Celăreanu şi fusese la Inmormînrare fiindcă îl cunoştea. Celăreanu fu cu toate acestea de părere că, năseîndu-se o confuzie, era dator a da o lămurire în

jurnalele locale şi a se prezenta In public D. Nicu căzu pe ginduri. în urmă consimţi, cerlnd răgaz să facă pregătirile trebuitoare. A treia zi plecară cu brişcă spre Vai-de-Ei. Drumul trecea printr-o pădure rară, însă adlncă. Spre inima ei le răsăriră în cale vreo douăzeci de oameni călări pe cai voinici, care Înconjurară brişcă şi o opriră. D. Nicu Electoru izbuti nu se ştie cum să se strecoare printre ei şi s-o la la goană.

— Uite mă, că ne-a scăpat! zise rfzînd unul din oameni, trâgînd cu un revolver milităresc în aer.

— Dă-I în plata lui I Îşi dădu altul cu părerea, nepăsător.

Oamenii erau îmbrăcaţi ca la ţară, însă fără cămăşi albe, cu un fel de haine de şîac şi cu căciuli pe cap. Celăreanu avu fugitiva impresie că semănau aidoma cu oamenii călări din curtea lui Nicu Electoru.

— Gne eşti tălică, îl interogă unul pe profesor, şi ce cauţi 'mneatale prin părţile noastre?

— Dar dumneavoastră cine sînteţi de opriţi lumea din drum? Reprezentaţi vreo autoritate?

— Hei, işi răsturnă căciula pe ceafă omul, ia om fi şi noi niscai haiduci, ca pe vremuri... Dă-te jos din brişcă.

Oamenii apucară pe Adam Celăreanu, îl dezbrăcară de hainele fui, luîndu-i toate hîrtiile, apoi îl îmbrăcară la fel cu ei, punîndu-i căciulă pe cap. îl ţinură aşa, în uimire, tolăniri pe iarbă sub pomi, pînă ce unul strigă:

— Iute, măi, pe cai, că vin jandarmii.

într-adevăr, soseau doi jandarmi, nu prea grăbiţi, împreună cu d. Nicu Electoru. Oamenii, nici ei prea grăbiţi, încălecară şi se depărtară pe şosea, cutremurind pămîntul. Celăreanu, Inveşmîntat haiduceşte, rămase buimăcit in mijlocul drumului.

— Mîinile sus, în numele legii te somăm să te predai! strigă unul din jandarmi, iar celălalt trase un glonte în vlnt. Nelnţelegind nimic, Celăreanu şedea cu mîinile In jos. Putem afirma cu certimdine că, ascuns după un pom, d. Nicu Electoru extrase din buzunarul de la spate al pantalonilor un mare revolver cu butoi, acela lustruit cu «Amor» de încîntătoarea Liza, şi, în vreme ce jandarmii mai descărcată in sus cite un glonte, ochi în plin pe Celăreanu, care căzu morr.

Jandarmii, asistaţi de d. Nicu Electoru, care nu părea deloc a recunoaşte pe Celăreanu, făcură percheziţia victimei, negăsind asuprâ-i nici un act.

— Fără *itinditate,* trase încheierea unul din jandarmi.

Cind după o sumară anchetă «banditul» fu înmormîntat provizoriu in cimitirul satului, pe cruce scriseră «Necunoscut».

In alegerile ce urmară, partidul liberal nereprezentind nica un candidat, toţi liberalii mobilizaţi de d. Nicu Electoru votară pe canditatul conservator nedizident, în persoana prinţului Vlad Mircea Negrescu, urmaşul lui Negru-vodă.

ALTE PROZE

MISTERELE CASTELULUI DE TRISTENBURG

Miezul nopții se vestise prin douăsprezece bătăi prelungi și lugubre in orologiul turnului comunal din Tristenburg, capitala principatului cu același nume. Zăpada cădea monotonă în fulgi mari acoperind cu vată crenelurile vechiului castel al principilor, care se ridica masiv din îngrămădirea unor străzi întortocheate și vechi. Multă vreme nu se auzi decît clinchetul unei sănii care trecea pe uliți nevăzute, depărtîndu-se, apoi totul se cufundă în liniștea afonă a ninsorii. Dacă însă un trecător ar fi privit mai atent spre turnurile colțuroase ale castelului ar fi observat că la o fereastră de sus se mișcă mereu de la dreapta spre stînga și invers o lumină ca de faclă. Putem să facem o indiscrețiune și să destăinuim cititorului că acest fenomen se petrecea de douăsprezece zile la fiece miez de noapte și că acum lumina se clătina pentru a treisprezecea oară. Din cind în cînd liniștea vătuită era întreruptă de un gemăt îndepărtat, de o zguduire surdă de năruire. Era zgomotul lovirii valurilor de țărm, căci micul principat se afla lîngă Ocean. Principatul de Tristenburg există din epoci îndepărtate și și-a păstrat guvemămîntul tradițional în ciuda schimbărilor din jurul lui. Principii de Tristenburg, bizuiți pe o Chartă foarte liberală hărăzită de strămoșul lor Anton-Felix-Benedict-Leon de Tristus Trista Tristenburg, ajutați de un episcop și un magistrat eli-

gibil anual, au conclus cu înțelepciune micul popor 3e pescari şi navigatori. Cînd începe evenimentul pe care-1 va trata istoria noastră sintem in anal 184S. Turburările care au zguduit din temelie Europa s-au oprit la granițele principatului nostru, în cate nu fu lăsat să între nici un străin. Poporul iubea încă pe principii săi şi se supunea bucuros, cu atit mai mult cu cît dările erau foarte mici şi etau strînse fără nici o violență. Principii aveau averea lor personală în felurite părți ale Europei şi erau de o sobrietate proverbială. In fiece dimineață se înfățişau la castel pescari şi țărani care lăsau pentru masa suveranului o parte din productele şi vînatul lor. în epoca de care ne ocupăm tronul princiar era ocupat de Amelia-Luisa-Maria-Prospera de Trista Tristus Tristenburg, femeie încă tînăra, dar obosită de o mare taină. Părinții ci, prințul Ameâeu-Alfons şi prințesa Tereza-Brigitta de Bamberg, avuseseră un sfîrşit misterios. Un necunoscut se înfățişase intr-o zi la castel cu o scrisoare. Soții păliră, citind-o, dădură un ospăț şi a doua zi dispărură. Amelia-Luisa-Maria-Prospera rămase orfană sub tutela episcopului Pedro şi a bătrînului mareşal al palatului Von Viermark, care o ținea ca să zicem aşa pe brațele sale, deşi n-avea decît unul, pe celălalt pierzîndu-1 într-o campanie napoleoniană, la care luase parte de plăcere. Principesa fu toată viața retrasă şi melancolică, tristeța fiind de altfel ereditară în familie si oarecum un punct de protocol, deoatece însuşi numele casei nu era fără raport la acest aspect al curții. Blazonul reprezenta un cavaler Îndoliat împuns de o săgeată în inimă şi avind pe umeri o cucuvea.

în vreme ce lumina se clătina în fereastra turnului un şuier prelung se auzi de departe. Un sfert de oră după aceasta trei umbre se puteau zări inaintind în piața pustie din fața castelului. Zăpada înghețată scirțlia sub paşii lor. Erau trei oameni înfăşurați în largi pelerine aruncate pe-un umăr, cu cizme înalte în picioare, iar în cap cu pălării negre de mateloți. Modestia costumului lor contrasta cu țmuta lor demnă. Cele trei umbre se opriră in fața porții exterioare a castelului, scoase fiecare cîte un clopoțel de sub mantie şi sunată deodată din ele. După cîtva timp lumina din fereastră dispăru şi porțile se deschiseră, fără ca cineva să apară. Dacă cititorul ar binevoi să ne însoțească şi să urmărească Împreună cu noi ciudatele personaje ar vedea că după primul zid urma o punte peste un canal circular. Dincolo de această punte se ridica zidul prapriu-zis al castelului şi *a* altă poartă de fier arăta locul intrării. Cei trei mateloți, trecind puntea, scoaseră acum trei ciocane şi loviră de trei ori în poartă. Sunetul care ieşi fu de o profunditate uimitoare, ca de tocstn. La a treia lovrtură poarta se deschise singură. Din pragul ei se vedea foarte bine un coridor în urcuş dulce fără trepte, aşa cum slnt scările in Vatican. Facle legate de o parte şi de alta cu lanțuri In perete luminau coridorul in capătul de sus al căruia se vedea o altă uşă argintie care în loc de Încuietoare avea un mic disc. Unul din mateloți scoase un pistol de sub mantie, ochi şi trase un glonte in discul argintiu, care răsună cristalin. Al doilea şi al treilea matelot îl imitară. Cînd al treilea glonț izbi discul, uşa se deschise cu zgomot şi putere şi lăsă să se vadă o sală rotundă de marmură cu coloane verzi de jur împrejur şi luminată de douăsprezece candelabre orbitoare. Doisprezece lachei în fireturi şi cu peruci pe cap aşteptau pe două rinduri. Cei trei se înfăşnrară şi mai bine In pelerine şi porniră alături în sus. Lacheii se Înclinară pină in pămînt fără să spună o vorbă, apoi, luînd fiecare cîte un sfeşnic cu luminarea aprinsă, porniră Înainte tot pe două rinduri, avînd în mijloc cele trei personaje misterioase. Intrată Într-o sală mare, aproape goală, apoi în alta şi tot aşa la nesflrşiț. Candelabre stinse sclipeau de sticlărie de-a lungul tavanelor iar pe pereți, in bătaia tremurătoare a luminii de luminări, se vedeau colosale tablouri de bărbați şi femei în costumele tuturor secolelor. Erau principii şi principesele de Tristus Trista Tristenburg. Pe parchetul făcut din bucăți geometrice de marmuri colorate cizmele celor trei Şi pantofii celor doisprezece lachei loveau ritmic

ca Ia paradă. în sfîrşit dădură Într-o scară in formă de melc cu peretele plin de busturi aşezate pe mensole baroce şi se invlrtirâ de citeva ori in jurul ei. în cele din urmă ajunseră intr-o sală rotundă cu pereții de piatră netencuiți, cu tavanul de grinzi afumate. De jur Împrejur erau Înşiruite armuri medievale şi bănci de stejar cu sculptura foarte migăloasă. O concă mare de metal, în mijloc, fusese plină cu jăratec acum aproape stins. Cei doisprezece lachei aşezați în cerc în jurul mateto-ților se întoarseră cu spatele ridicind în sus sfeş-nicile. Fiecare matelot trase cu pistolul pe rlnd în patru luminări pînă ce se făcu întuneric în sală. Se auzi un tropot ca de trupă în marş, care se Înde-părtă repede, pînă ce totul recăzu în linişte. Atunci un clopot începu să răsune prelung, funebru, în interiorul turnului. O uşă se deschise deodată, lăslnd o pată de lumină în obscuritate. Mateloții intrară într-o altă încăpere, care nu era decît un fel de chilie cu o fereastră înaltă, tăiată într-un zid atlt de gros, încît locul de la fereastră era el însuşi o mică încăpere. Un pat acoperit cu o blană de urs era lîngă un perete, Ia picioarele căruia dormea cu capul pe labe un ogar alb. O luminare pusă Ia înălțimea unui om lumina slab această tristă Încă-pere. De fapt luminarea se afla în mîna unei ființe de sex ferrunin inveşmintate în rasă monacală. Ea înainta încet către cei trei inşi, cu ochii plini de lacrimi; se putea vedea că era încă frumoasă. Femeia ridică luminarea şi aşezîndu-se în fața străinilor o mişcă încet în fața lor de la dreapta ia stingă şi invers, întrebîud din ochi neliniştită. Străinii erau mascați. Ei îşi scoaseră mantalele şi se văzu acum că nu mai aveau cizmele cele înalte pe care le părăsise ci erau îmbrăcați în fracuri negre cu pantalonii strinşi printr-un şiret sub pantofii cu catarame de argint. Sub frac, pe piept, aveau deco-rații şi cordoane ce le dădeau un aer solemn. Ei căzură în genunchi în fața călugăriței şi ea întrebă pe rind, oprind luminarea la fiecare:

— Leon-Francis-Iosif de Tristus Trista?

— Amedeu-Leopold-Umbert de Tristus Trista?

- Filip-Ludovic-Henric de Tristus Trista?

La fiecare întrebare cîte un personagiu se ridica în picioare şi făcea o reverență.

-Dumnezeule sfinte! strigă femeia atunci, ceasul aşteptat a sosit!

Trei salve de tun răsunară deodată şi miste-rioşii vizitatori îşi scoaseră masca.

(Va urma)

FATA BAPITA

La Iaşi, în vremea războiului, într-o fază de izolare desa-vîrşiti, mi-a suria ideea unei naraţiuni (in scopul purei delectări penonale) In care senzaţionalul ar fi evoluat spre minic. Voiam să scriu un roman cu aspect poliţienesc, dar cu aurării de *Vita nuoTtt.* Voi fi întrebat cum ar fi fost cu putinţă un astfel de monstru al genurilor literare? Planul meu era acesta. Un profesor matur, (bane krinit cu cărţi bune şi naiv, Irîieţre la laţi, Într-un aer ireal, ignorînd cu desăvîrşire viaţa contemporană (simbolizată îndeobşte pentru ieşan în Bucureşti) ;i cu o mate superstiţie faţă de generaţia tîoiri, pe care o socoteşte mai orientaţi In chestiile seculare. într-o bună zi, profesorului ii dispare de acasl fata lui de 17 ani. Emoţie, presupuneri sinistrei (Dispariţiile n acei ani nu erau rare.) Iată, se iveşte un tinăr inteligent, bine crescut, care se ofeii să ajute profesoralul la căutarea fetei, îl scoate din Iaşi şi-1 poartă prin Bucureşti, inifiindu-1 în medii paradoxale, care evoacă bietului profesor aerul malefic din lecturile lui romantice. Urmele fetei sînt dibuite pas cu pis, după raţio-namente subtile stil Edgar Poe. Profesorul face cunoştinţă cu oameni de o construcţie sufletească ce i se parase imposibila în afara cărţilor, cu un ceasornicar mistic, de pildă, refuzind a-şi vinde pendulele în număr de 30 ţi pe care le adori la or» 12, când, în clinchet de cembale, ie» din cutia lor 30 de păpuşi-îngeri, întocmind o hori (reminiscenţă veneţiană), fapt consemnat într-un pocni de tînăra călăuză:

Ceuoraittiul miMie ni trei raftul* ctcdule
Si] i a n tn ailomil cu veţiedc fotolii
IfiTefimJutalc pudic ta candide linţolii
înconjurat, pe zidufJ, *de* treizeci df pendule.

Cucernic, d asicapra~ acel lolemoft ori
Cind limbile unire pe ourudru] de ana
lavie iprjrnofM (ca du momim lauv^
Şi.nccpe [ulgertnd a bjgvTilor hori.
Ele.

Un alt personagiu, fetişist de mobile casnice, ar fi invitat pe profesor io salonul său cu cinci fotolii aferate în cerc ţi i-at fi făcut cu multă gravitate această declaraţie:

Trliosc aedttpîr)it de dllci fotolii
Surori, « rn-m utmir din tata-a uai
Paundu-naft cu mini cirdiflctoaaa'
ţi luferind de eoar* i; de molii.

Cind prictitit ra-arunţ la ele-o poale.
Ele ml itrlng la piept, mi bat pe ueoir.
La alnu] Ini. regcnLut, ***rnnmii***
Idei aburite, foi rlmaac ***Apele.***

ţi lejnnul pe tub mbii-roi are TIUC
Prin care pare-a trece-un Unge cald
Al cSjui puls Iot mai xvlenil devine

AturKa cind ptiflerc pbacurl gloate
Cotrobiietc picioarele eline
Zburmd pe drumuri albe, fabuloase.

De fapt, profesorul ar fi fost mistificat, căci fata nu fusese tăpiu, ci fugise put ţi simplu cu. tiuitul erou, firi ca vreodată profesorul să fi ghicit o astfel de posibilitate. Tînărul încerca să cîştige ca ptemiu, pentru serviciile lui poliţieneşti, fata pe care o avea de mult !a sine. Ceea ce ţi izbutea.

Acemti aventuri iluzorie, adu cind mult cu intîoiplările fantastice ale filistinilor lui Hoffrnann, ar fi foit un prilej de recon-strucţii lirice şi de senzaţii rare. tn intenţie. In faptă romanul o pornise destul de facil ţi cu o certă alunecare, inevitabilă, spre burlesc. Dar să zicem că atmosfera mistici s-ir fi realăat. Puteam avea oare vreo nădejde că ar fi putut fi percepută? în fond ea ar fi trebuit să rezulte dintr-un efort livresc al cititorului, deoarece ţi iluzia profesorului fusese posibilă prin formaţia lui cărtură-rească. Anatoic France cultiva acest soi de funaobulism erudit. Dar la noi cititorul n-ar fi reţinut aluziile şt ar fi petrecut într-un mod plat, presupunind că aş fi atins o oarecare încordare narativă. La drept vorbind, eu însumi m-ara plictisit de propria-mi. idee, fiindcă sini latin şi setea de • cunoaşte ţi deci de a clasifica oamenii mă devori. Mi-am zis că poezia e poezie şi ptoza c proză si un român nu-i născut să fie fantast. Şi am abandonat petrecerea. Public

însă începutul, care al pulea sluji ca punct de plecare vreunui narator, aşa cum *Misterele castelului de Tristenburi* au tentat cîţiva tineri amici care ştiu ce este seriozitatea glumei estetice.

G. C.

Mulţi Îşi vor aduce aminte un anunţ repetat de cîteva ori, acum cîţiva ani, în *Universul,* însoţit de clişeu şi care suna astfel:

Cine cunoaşte
sau ţtie unde se aflâ tînăra

IOANA POLIZACHE

în vîrsti de 17 ani,
dispărută de acasă în
ziua de 1 august, să
anunţe pe nefericiţii ei
părinţi prof. Octav şi
Sofia Polizache în Iaşi,
str. Toma Cozma no. 315.
Tînăra e îmbrăcata in
costum tailleur coloare tabac,
fără pălărie ţi fără ciorapi.
Părul involt, bătînd în roş-
cat, în picioare sandale de
antilopă marort.

(CLIŞEU)

Dragă Ioano, orice ar fi, iertăm
totul cu înţelegere şi facem pe
placul tiu. întoarce-te acasă.
Mama ta bolnavă de inimă.

Anunţul, republicat la intervale de cîteva zile, iar o dată după mai mult de o săptămină, începînd' de la 7 august, nu mai reapăru după 1 septemvrie. Pricina se va vedea. La sfîrşitul lunii august, aproape de amiază, in uşa de la intrare a casei Polizache bătea cu covrigul bastonului un tinăr corect îmbrăcat, însă vădit obosit şi colbăit pe haine. Tînărul încercase la început soneria electrică, dar constatase că butonul se înfunda. După lungă aştep-tare, in care timp, impacient, vizitatorul, întors cu spatele spre uşă, privea spre strada pustie, fără nici un zgomot prevestitor, se auzi o piriitură. Tînărul se învîrti pe călcîi, însă prea tîrziu, căci băgă de seamă că cineva dinăuntru deschisese uşa hoţeşte şi o închisese în pripă, lăsînd doar o întredeschizătură prin care pîndea un ochi foarte decolorat, între verde şi albastru. Văzînd că uşa nu se desface, mai ciocăni uşor cu bastonul, apoi lovi mai tare, in fine împinse uşa de-a binelea şi se trezi faţa în faţă cu un domn bătrîn de statură mijlocie, cu un fel de fes-turban roşu pe cap, prevăzut cu un mare ciucure căzînd pe umere, cu mustăţi cărunte tunse scurt şi un barbişon stufos ca o perie. Particularitatea izbitoare a domnului bătrîn era insă un şorţ de femeie legat pe deasupra şoldurilor, aproape pe sub braţe şi peste o redingotă veche. Cînd uşa se deschise, cedlnd in faţa asediului, bătrînul rămase intimidat, cu un cuţit de masă in mîna murdară de cretă sau de vreo pulbere albă. Tînărul, salutînd foarte politicos, zise:

— Caut pe domnul profesor Octav Polizache spre a-i vorbi în chestiunea domnişoarei Ioana Polizache.

Şi totdeodată trase din buzunarul de sus al vestonului anunţul din gazetă, decupat. înainte ca musafirul să fi putut da vreo explicaţie, bătrînul, căruia toţi perii sprîncenelor, mustăţilor şi barbi-şonului i se zburliră ca iriraţi de efluviile electrice ale unui baston de ebonit, întoarse spatele şi porni spre fundul unui geamlîc, uitînd uşa deschisă:

— Sofico, Sofico, a venit un domn pentru Ioana. Sofico! Unde eşti, Sofico?

Şi bătrînul dispăru pe o uşă, lăsînd pe vizitator lntr-un lung geamlîc. Tînărul se plimbă puţin in

sus şi în jos de-a lungul lui, surprins de marele număr de ochiuri, apoi se aşează in chenarul uşii rămase deschise şi contemplă strada. Interesantă cale de comunicaţie, într-adevăr 1 Pornind din strada Carol pe sub masivul Universităţii, strada Toma Cozma face impresia unei uliţe pustii de sat. Laturea dreaptă e aproape toată ocupată de clădirea impunătoare a Liceului Internat, aşa de părăsită însă vara, încît găinile ciugulesc pe treptele scării de la intrare. Pe partea stingă, terenul e în pantă, din care cauză ogrăzile au funduri infinite. Toată strada merge dealtfel pe coama unui deal, iar dintr-un punct se zăreşte în vale gotica gară cu extravagantele ei ogive. Ceea ce surprinde in această prea modestă uliţă este solemnitatea şi recluziunea. De ar cădea toate zidurile, doi mari pereţi de aer i-ar păzi inviolabilitatea. Cu toate că buruienile cresc pe trotoare şi păsările clntă in copaci ca în toiul pădurii, simţi că aici nu eşti în « natură», ci într-un spaţiu rezervat. Astfel aleea de ulmi care merge de la un drum de ţară pînă la porţile unui conac înfăţişează o bandă neutră, sustrasă mediului rural. Pompeiul este un cîmp plin cu zidărie veche, din Italia, dar cînd intri înăuntru simţi c-ai păşit în alt timp. Străinul neprevenit, care intră pe strada Toma Cozma şi vede cum vrăbiile se scaldă în pulberea din mijlocul ei, cum ciorile evoluează pe deasupra unor pomi verminaţi de cuiburi negre, cum ţăranii pleznesc din bice pe la urechile boilor trăgînd căruţe grele de lemne, îşi închipuie că a dat de un ţinut sătesc, unde-şi poate scoate în voie batista să-şi şteargă fruntea. Marginea trotuarului te pofteşte să şezi şi să mănînci un măr. Eroare capitală. Dintr-un capăt al uliţei, de după un copac gros, se iveşte un domn matur foarte bine îmbrăcat, pe cap cu melon, în mlini cu mănuşi de pecari râsfrînre. Dintr-alta vine un personagiu mai tinăr cu mustaţă englezească şi cu o mare servietă sub braţ. Domnul tinăr salută foarte protocolar pe domnul in vîrstă. îndărătul unei căruţe plezneşte din bici un birjar, în a cărui trăsură sade plină de dignitate o cocoană bătrlnă al cărui gît e ascuns Jntr-o zgardă Iată de jeuri negre. Faţa şi-o apără de soare cu o umbrelă de dantelă neagră. Dindărătul unui covrigar cu picioarele goale, răsare un general care salută cu mişcări de mare ţinută pe bătrîna doamnă din trăsură. Cine sînt aceşti oameni distinşi, pierduţi pe un drum pustiu de ţară, între ciori, vrăbii, găini şi căruţe? Domnul cu mănuşi de pecari este preşedinte al tribunalului şi membru al « Jockey-Club-ului», domnul mai tînăr este profesor universitar, şef de clinică, domnul general comandă un corp de armată, doamna bătrîna e prinţesa Smaranda Keşoglu, rudă nu ştiu în ce grad cu Natalia, ex-regină a Serbiei (in Iaşi foarte mulţi se socotesc afini cu familia regală sîrbească). Oraşul posedă cîteva instituţii fundamentale si monumentale: o Universitate cu numeroase facultăţi, un tribunal într-un palat în stil gotic moldovenesc, care izbuteşte printr-un truc de proiecţie să facă impresia unui colosal Westminster, o cazarmă fantastică la Copou, excogitată de un arhitect german, Kari von Kugler, rudă, probabil, a poetei ieşene Matilda Kugler, într-un stil feudal obişnuit în epoca lui Napoleon III, notabil printr-o înspăimîntătoare deşi factice dantelă de creneluri la cele patru aripi tratate ca donjoane, un dom metropolitan, corespondent în Iaşi al Sfîntului Petru din Roma, srilisticeşte mai asemănător cu San Paolo, însă în proporţii reduse, cutie sprijinită la fiece colţ de un fel 3e campanii clasic sfîrşind cu cîte o cupolă vag bramantină, în faţă cu şase coloane înghesuite peste care se sprijină un fronton în « ochiul Domnului», totul disproporţionat, cu prea multe oriticii şi, mai ales, imirînd blocurile de piatră cu tencuială. între putinile de scrumbii şi sicriele de metal din jurul spitalului Sf. Spiridon şi obeliscul pitic rezemat pe patru lei de piatră din grădina Copou (monument ce a zguduit imaginaţia unui poet local, M.Codreanu, care vede în el o « piramidă») mişună o Sorbonă, o Curie, o aristocraţie ieşită de mult din uz. Aspectul mulţimii în care domină ţăranii, copiii de şcoală, seminariştii, militarii, evreii este aşa de pestriţ, încît n-ai bănui prezenţa unor aşa însemnate

x focare» de cultură. Toma Cozma, uliță pustie, lasă mai ușor să se vadă structura intimi a orașului In care Petru cel Mare a binevoir să se îmbăieze şi să se-nchine. Jean Paul, cronicarul romantic al metropolelor nepopulate, de principate minuscule, precum Pestitz din Nohenfliess, cu lume distinsă dar îndesată într-un spațiu prea îngust, ar fi încîntat, de-ar învia, de fostul scaun al lui Dimitrie Cantemir, membru al Academiei berlineze. Toți eroii săi şi-ar regăsi copii într-un stil mai extravagant oriental.

Aşadar, tînărul considera din uşă strada Toma Cozma, cînd d. Octav Polizache, încins cu şorț, se întoarse cu Sofica. Pentru ttaăr nu mai fu îndoială că Sofica este Sofia Polizache, mama fetei, de aceea zise cu o închinăciune foarte deferentă:

— Sărut mîinile, doamnă I

Doamna Sofica, examinată sumar, era o femeie care nu-şi trăda vîrsta, rotundă la față, cu părul cu desăvîrşire negru împletit în coade şi învirtit în jurul capului, în contradicție cu obrajii plini de couperose. Era îmbrăcată într-o rochie dintr-o țesătură inactuală, cum se făcea înainte de 1900, solidă, cu flori complicate brodate ca într-un brocart, cu tonuri închise. La git purta o agrafa-camee, iar la şold o pereche de ochelari bărbăteşti prinşi cu un lănțişor. Purtarea şi uitătura doamnei Sofica erau blînde, distinse, de o moliciune aproape manierata. Ea zise:

— Vai, domnule, ați anat ceva despre fata noastră?

-- Doamnă, răspunse tînărul, îmi pare rău că printr-o exprimare rea vă produc o turburare, dîndu-vă o speranță încă neîntemeiată. N-am aflat nimic despre fiica d-voastrâ, însă vin într-adevăr în privința ei. Veți avea bunăvoința să-mi acordați cîteva minute, ca să vă explic?

— Dar cum nu, poftiți înăuntru.

— Inginer Marin Isuf, socori cu cale tînărul să se recomande. Declinarea calității făcu o excelentă impresie asupra celor doi, care conduseră ca o gardă pe Isuf într-o încăpere asupra căreia n-avu rimp să-şî arunce privirile amănunțit. Global îşi dădu seama că odaia era foarte spațioasă, cu tavan de grinzi şi scinduri fumurii şi cu duşumeaua ceruită in culoarea lămiii şi aşa de lucioasă că alunecai pe ea ca pe pojghiță. Isuf se aşeză pe un scaun la o masă, la care, foarte curioşi, luară loc de o parte şi alta soții Polizache.

— Cunoaşteți, probabil, pe inginerul Diamandi de la Căile ferate? întrebă d. Octav, inferînd de Ia calitatea de inginer a lui Isuf.

— Nu-1 cunosc 1 mărturisi acesta.

— Atunci poate cunoaşteți pe inginerul Stamatopol de la primărie.

— Nu I declară oarecum plictisit Isuf.

— Octav, lasă pe domnul să vorbească, dumnealui nu-i din Iaşi, după accent, nu cunoaşte de bună seamă lumea de pe aici.

— într-adevăr, confirmă Isuf, sînt din Bucureşti şi vin în Iaşi pentru întlia oară.

— Ți-am spus cu, Octav? îşi mustră d-na Sofica soțul.

— Purtarea mea poate să vi se pară ciudată, in tot cazul vă rog să aveți în mine cea mai deplină încredere. în scurt, iată cum stau lucrurile. Citind în jurnal necazul ce vi s-a întlmplat şi văzînd chipul simpatic al domnişoarei Ioana, fiica d-voastră, am fost cuprins de dorința de a vă da o mînă de ajutor. Am stat de vorbă cu un prieten cult de la Siguranță, care mi-a atras atenția că aceste cazuri de dispariție sînt tot mai numeroase şi că poliția nu e cea mai indicată, în majoritatea împrejurărilor, de a se amesteca. Fugarii, aparținlnd unor familii de condiție, nu se ascund în mediile vagabonzilor de profesie pe care le cunosc polițiştii şi dau dealtfel dovezi de o ingeniozitate extraordinară. Minorii constituie o clasă aparte cu o solidaritate ocultă şi cu cuvintele lor de ordine. Cînd mai ales e vorba de fete, problema e foarte delicată. Cercetările zgomotoase pot dăuna, reputației lor. O fată care voieşte să scape de vigilența părinților găseşte adăposturi ireperabile şi lume de bună credință care să-i ia apărarea şi s-o tăinuiască. Mijlocul cuminte în aceste cazuri e de a se face investigații prin persoane neoficiale, detectivi particulari, dar mai ales oameni

cu desăvîrşire liberi, care si se dedice unei singure afaceri. Vreau de la Început să înlăturam o neînțelegere. Nu vă închipuiți că am venit să vă propun servicii pentru bani. O, nu. Aş fi jenat dacă v-ațt gîndi măcar o clipă la problema vreunei recompense. Răsplata îmi va fi bucuria de a vă fi fost de folos. Dealtfel, față de nişte persoane distinse ca d-voastrâ, pot să mă exprim, cred, în toată sinceritatea. Sînt rînăr şi liber şi vreau să mă instruiesc de viață, printr-un joc delicat şi rar. Am absolvit Politehnica nu prea de mult, stau cu părinții mei şi mă mulțumesc deocamdată cu cîteva angajamente peste vară, la lucrări mari, pe lîngă un inginer cu nume. Alături de inginerie, m-am ocupat cu arta plastică, cu pictura, şi încă sufletul meu stă la îndoială. Politehnica am urmat-o spre a face voia părinților mei, nu cu silă totuşi, mărturisesc, fiindcă nu-mi plac artiştii fără cunoştințe pozitive. Afară de aceasta, ara groază de mediocritate şi mi-am zis că e bine ca în cazul cînd nu mă voi dovedi cu vreun talent plastic deosebit, să am o meserie onorabilă, constructivă. Ml se pare că abuzez de răbdarea d-voastră...

— Nicidecum, zise d. Octav Polizache, tot ce spui este extrem de interesant.

— Deci, în nesiguranța vocației mele, nu m-am îndurat să părăsesc în totul pictura. Am izbutit să obțin un contract cu o biserică dintr-un sat mare, nu vă spun unde, şi astă-vară am pictat sfinți şi fecioare. Ca un dar din parte-mi, nenind încă sigur de valoarea artei mele, le-am dres podurile peste rîul din comună. Cum vedeți, sînt un aventurier, insă cu părinți, cu temeiuri solide şi cu cîştiguri îndestulătoare pentru un începător.

Marin Isuf, luat de voluptatea confesiunii, era mai, mai să mărturisească soților Polizache că face şi versuri, însă, văzîndu-i aşa gravi, renunță.

- Să venim aşadar la fapt. Trei ipoteze generale se pot face cu privire la dispariţiunea fiicei d-voastrâ. Prima, că (vă rog să suportați cuvîntul) ar fi suferit un accident mortal, s-ar fi sinucis ori ar fi fost asasinată.

Aci doamna Sofica începu să tremure din buze şi apoi să plingă mărunt.

— Nu, nu trebuie să vă gindiți la asta. Sînt sigur că acest lucru nu s-a întîmplat. Evident, în prima ipoteză intră trei cauze foarte deosebite, însă rezultatul comun poate fi controlat de autorități. Mi-am îngăduit, ajutat de prietenul de la Siguranță, să fac o anchetă prealabilă în Bucureşti şi în principalele oraşe şi vă asigur că nu s-a descoperit în tot acest timp nici un — cuvîntul e dur — nici un cadavru pe undeva.

— Aici în Iaşi şi prin împrejurimi în nici un caz nu, aşa ne-a spus şi comisarul, confirmă d. Octav Polizache.

— De obicei provincialii — iertați-mi această vorbă — au mirajul capitalei. Cînd vor să-şi caute norocul ori moartea, fug la Bucureşti. Ei bine, la Bucureşti nu s-a întîmplat nici un accident unei tinere fete. Am fost la morgă. Nici o nenorocire de cale ferată avînd ca obiect o femeie nu s-a petrecut în ultima lună, în toată țara. Am luat informații la C.F.R. La Constanța nu s-a înecat în vremea din urmă decît un bărbat, — în Dunăre, doi soldați răsturnați de barcă. Domnişoara Ioana trăieşte.

— Dar unde? Întrebă mai mult curios decît zdrobit d. Polizache, in vreme ce d-na Sofica se închina spre o icoană.

— îți mulțumim, domnule, zise ea, pentru sarcina generoasă pe care ți-ai luat-o.

— A doua ipoteză, în cazul cînd dispare o fată minoră, frumoasă, este că ar fi fost ademenită de... de ticăloase ori ticăloşi de meserie.... de proxeneți.

— Adică cum? deschise ochii uimită d-na Sofica.

— Sînt femei de aparență foarte onorabilă în legătură cu bande internaționale care ochesc fetele, le ameţesc cu promisiuni şi le exportă apoi In marile oraşe, de pildă din America de Sud.

D-na Polizache se arată şi mai îngrozită ca de ipoteza morții şi exclamă sughițînd:

— Ioana mea o... stricată? Mai bine moartă, o prefer moartă.

— Orice este cu putinţă, zise d. Polizache, ridicîod din umeri sceptic asupra virtuţii umane.

— Liniştiţi-vă, doamnă, acest lucru nu s-a întîmplat. Este adevărat că indivizii de care vă vorbesc nu ocolesc fetele culte, distinse. Le pot plasa în medii de lux. Le ispitesc, după cum e cazul, cu mirajul vieţii artistice cosmopolite, al cinematografului. Trebuie să ştiţi insă că oamenii aceştia, deşi se îndeletnicesc cu fapte potrivnice moralei şi sînt în permanenţă sub ochii poliţiştilor, fac lucrurile în formele cele mai legale, evitînd la limită conflictul cu justiţia. Sînt cinstiţi în felul Iot, ca sâ-şi poată exercita meseria nestingheriţi. Ei fac operă de persuasiune acolo unde este cu putinţă, evitînd orice delict vizibil. Fata pleacă de bună voie, ajutată numai discret de agentul sau agenta imoralităţii. în genere, fugarele sînt fiinţe în conflict cu familiile, sau fără rosturi, nereclamate de nimeni. Cu o fată de familie bună, ai cărei părinţi dau anunţ în jurnal, aceşti oameni nu s-ar amesteca, fiindcă ei nu răpesc, ci înlesnesc. Cu ajutorul prietenului meu, am provocat Ia Bucureşti interogarea amicală a cîtorva din aceşti indivizi, cunoscuţi perfect autorităţilor insă liberi, fiindcă nu comit nimic calificat de Codul penal, şi aceştia şi-au dat cuvîntul de onoare că domnişoara Ioana nu a cerut niciodată sfaturile lor.

— Domnule, nu ştiu cum să vă mulţumesc, zise doamna Sofica, niciodată nu ne-am fi priceput să facem ce ai făcut d-ta. Lumea-i plină de prăpăstii. Vai de bietele fete!

— He, mormăi d. Octav, cu aceeaşi ridicare din umeri, sînt multe dedesubturi.

— Nu mai rămîne dar decît o probabilitate; domnişoara Ioana a plecat de acasă fără gînduri sinistre, din vreun motiv oarecare: contrarietate, dragoste, curiozitate, mai ştiu eu ce. Acest motiv trebuie determinat. Un poliţist oficial nu poate răzbate în cauzele intime, familiale, aci se cere o penetraţie în adine. Ca să dăm de urmele domnişoarei Ioana, e nevoie să recapitulăm de aproape din căminul ei viaţa-i sufletească, să-i facem radioscopia psihică. Pentru aceasta am venit. Dacă mi-aţi îngădui să ttăiesc citeva zile în intimitatea d-voastră şi în spaţiul în care trăieşte de obicei domnişoara, să-mi recor.stituiesc personalitatea ei, eu am nădejdea că vă voi aduce-o acasă. Natural, nu vă voi căşuna nici o supărare, voi locui in oraş.

— Dar pentru ce? Veţi sta Ia noi, tot slntem singuri, zise doamna Sofica.

D. Octav Polizache făcu iar he!, ridicînd mumie în semn de problemă. El părea să spună aşa: Foarte bine, te poftim în casă, dar ştim noi cine eşti? dacă nu eşti un escroc subţire, care vrei să ne sttîngi de gît?

Isuf înţelese gestul şi întinse pc masă mai multe acte.

— Aveţi toată dreptatea să vă întrebaţi cine sînt, în definitiv. Iată actele şi legitimaţiile mele. Afară de aceasta, am aici în oraş o rudă destul de cunoscută şi influenta, senatorul Tîtopol.

— Va să zică sinteţi rudă cu senatorul Tîtopol, întrebă suplimentar d'. Polizache. Atunci cunoaşteţi şî pe colonelul Tilibaşa.

— Cine este acesta?

— Dar e cumnatul senatorului!

— Eu unul nu-mi cunosc rudele. Tata mi-a dato scrisoare pentru acest senator Tîtopol şi nu ştiu cum aş face să i-o trimit fără a-I vizita chiar de la început. Mi-ar turbura glndurile. Stă în strada . . . (Isuf examina plicul) în strada.. .

— Lascar Catargi, răspunse din memorie d. Polizache.

— De unde ştiţi?

— He, medita tare d. Octav, Ia Iaşi toată lumea se cunoaşte. Daţi-mi scrisoarea. O trimit eu.

Deodată se auzi un sfîrîit metalic şi un pendul mic începu să cinte cucu-cucu.

— Aşa, exclamă doamna Sofica, e douăsprezece. Să stăm 'la masă. Veţi fi obosit de drum, domnule inginer, odihniţi-vă cole pe canape pînă ce rînduim. Octav, ai lustruit.JacJmurile?

— Eu cred că le-am lustruit. Desfă-mi şorţul ăsta.

D. Polizache, liberat de şorţ, ieşi, urmat de doamna Sofica, iar Marin Isuf râmase singur pe marginea adîncii canapele. Acum avea răgaz să examineze în voie încăperea şi-şi putu da în fine seama de obiectul fantomatic care-i irita privirile. Era un bufet fortăreaţă de o înălţime nebună şi de o complicaţie arhitectonică maximă. Jos se sprijinea pe patru picioare făcute din sfere şi cuburi. Muchile toate se fortîfîcau pe un fel de fascii de coloane ca la catedralele gotice, obţinute din cuburi, sfere, bombe ovoidale, inele şi bastoane în şurub. Tăbliile uşilor de jos erau încărcate cu sculpturi grele folîacee avind toate drept centru cîte un scut rombic cu armoarii pe tema unui coif cu grătar şi cioc. O serviroare bătrîna aşeză masa, foarte mare, alcătuită şi ea din cuburi, sfere şi spirale, in jurul căreia se aflau scaune de acelaşi stil, cu speteaza înaltă, tapisate in partea moale cu reps roşu. Isuf fu mirat de paharele cu volum exagerat stropite cu un soi de brumă de toate culorile curcubeului, dizgraţioase, nici vorbă, luate în sine, dar în consonanţa cu locul. Servitoarea transformi masa într-o adevărată expoziţie de produse alimentare reci: ciuperci în oţet, şuncă fiartă de casă, costiţe, limbi afumate, peşte marinat, cîteva feluri de brînză, de burduf, zburată, lapte de putină şi o mulţime de astfel de lucruri pe care, din discreţie, musafirul nostru nu le scrută, nu fără a se întreba ce rost au atltea mlncăti eterogene.

(Va urma)*

*** De fapt ou va urma. Insă am pus « va urma » pentru plăcerea aşteptării infinite.**

PUBLICATE

NOVA MIHI APPARUIT BEATRIX

I

Cum ca păşi tăcută pe drumurile serii
Ţiplnd fîlfîitoare spre alba arătare
Se ridicară pasări din patru părţi de zare
într-un vîrtej de slavă, ca frunzele, puzderii.

Şi chiparoşii negri şi frasinii eterici
Şi ulmii nestatornici vuind pe-a orgii gamă
Se-aprinseră în creştet ca solzii de aramă
Cina plouă cu lumină pe turle de biserici.

Ca un arhanghel falnic strălucitor la faţă
Ce pîlpîie-ntre noapte şi între dimineaţă
înveşmîntat în aripi de fulgere şi pară,

Oprindu-se la mine surise fără vină:
G grei de dulce spaimă genunchii-mi se plecară
Iar pleoapele-mi căzură uimite de lumină.

II

Visînd şezui Ia marginea pădurii
Cu inima de-a Ei dorinţă plină:
Deşi cu spaimă c-ar putea să vină,
Cătam pe cer, încrezător, augurii.

Deodată luna ochilor fu lipsă:
Rotindu-se pe negurile **goale**
Se mistui în roții rotocoale
Ca-ntt-o apocaliptică eclipsă.

Izbindu-se aripi nemăsurate
Se-ntinseră de pasări nevăzute
Şi se zbătură-n jurul meu ca sute
De duhuri ale serii turburate.

Pădurea auzii cum se frămlntă
Bătută de-o lăuntrică furtună,
Cum fundurile nepătrunse tună
Iar ierburile şuieră şi cintă.

însufleţite trunchiurile grele
Părură că se smulg din rădăcini
Şi se tîrăsc **tro2nind** prin mărăcini
Să-năbuşască duhurile rele.

Tăclnd apoi şi foşnete şi plîngeri
Se poleiră culmile ceţoase
Şi-n sunete de trîmbiţi glorioase
Prin rarişti se iviră oşti de îngeri.

Şi-am tremurat ştiind c-o să apară albă,
Mi-am strîns la piept mai arzătoare rana;
Priveam la cer şi adorlnd: Osana,
Strigam spre-a constelaţiilor salbă.

PREISTORIE

Sub straturi de cenuşă o arcă de argilă,
Coclit în bronzuri grele un anonim hieratic,
Brăţări lichefiate şi-o pasăre fosilă
Care-a zburat contemporan pe-un ţinut aquatic.

încremenit in os cu mistice grafite
Un idol alb visează un ritual mimetic.
Ecou lacustru, urlet postum pe palafite
Sub alesida de lut — acoperiş hermetic.

De vei închide ochii de aur arzători
La ritmul monoton de discuri şi inele,
Ca să aprinzi demonii albaştri, de trei ori
îţi voi turna pe pîntec o ploaie de mărgele.

VEDENII

Icoane prinse-n fuga unui tren
(Vedenii repezi ce nu vor să steie,
Din care nu rămîn decit crimpeie,
Ca dintr-o melodie un refren):

într-un brădet un luminiş lacustru,
Cetăți medievale putrezite,
Cărări cu vegetații parazite,
Porticuri afumate de claustru;

Biserici vechi cu bîrnele mîncate,
Printre scaieți un asin care zbiară,
Pustietăți de ulîți către seară,
Dughene sttinse-n druguri şi lacăte;

Amurguri, cimitire, chiparoşii
Urdnd solemn spre cuhnile stîncoase,
Un cîrd de capre, o fată care coase
într-un balcon printre garoafe roşii.

CEASORNICUL

Răsună vremea limpede-n ceasornic,
Lumi se-ntocmesc şi se desfac in pripă
Desprinse-n mii de unde dintr-o clipă;
Ci peste toate eu rămîn statornic.

Ca-n golul unor vaste coridoare
Un horcăit de veghe ostenită,
Ca ploaia printr-o straşină plesnită,
Secundele se scurg clevetitoare.

Şi pe caldarimul alb ca-ntr~un periplu
Mă reîntorc pe mările bătute,
Din orice port ies pînze desfăcute,
Orice minut e unic şi multiplu.

Nescuturat de-a clipelor urgie
Al vremii talger n-ar putea să sune
Şi glasul lui de l-aş voi răpune
întreg m-aş prăbuşi in veşnicie.

Şi-aşa cum dorm icoanele în minte
Ca liliecii atîrnați de grinzi
în chip de înmiite prin oglinzi
Se-nşiră îndărăt şi înainte.

Iar limbile se-adulmecă greoaie
Cu chiot surd de marmuri ciopîrțite
Cu fişîit de bibUi scorojite
Din care cade foaie peste foaie.

Schelet de iîer in racla lui de lemn
Cînd scutură ale sale articulații
Prin eter trece-o undă de vibrații
Ca un acord, ca un ecou solemn.

Trup prăbuşit pe-o duşumea de piele.
Butuci de pîslă care cad la rînd,
Crotal ce se rjrâşte şuierînd
înăbuşit printre mătăsuri grele.

O ploaie de nisip peste platani,
Ecou prelung de săli monumentale,
E alergarea limbilor fatale.
Şi clipa-i ceas iar ceasurile ani.

G gîndul clipei rob să nu rămînă
Şi liniştea fțțarnică să-I roază,
Cu mine singuratec stă la pază
Un înger adormit c-un crin în mină.

MORS AMORIS

Cînd Eros va cădea cu aripile moarte
Şi crinii-1 vor veghea ca nişte facle, cînd
Un stol de îngeri palizi se va vedea urcînd
Să-1 poarte către piscuri, pe năsălii, departe;

Grifoni veni-vor de-aur, simbolici, să se-adape
La țărmurile sterpe ale Tăcerii mele:
Lac mort în care-o ploaie simfonică de stele
Sclipeşte nestatornic în limbi de foc pe ape.

Arama ruginită a discului solar
Va-ncremeni pe ceruri într-un îngheț polar
Iar apele din matcă se vor vărsa de sînge,

Şi-n turnurile sure tocsinele cetății
De nimeni clătinate ca de război vor plîngc
Cînd va păşi de-a pururi culmea Singurătății.

I

IDOLATRIE

Un demon somnolent cu sase mîini de lemn
Rizlnd innumerabil din lacul uleios
Sub straşini circulare de sanctuar, solemn
Dragon de fum albastru pe piedestal de os.

Dans de armuri în flăcări, verige Ia picioare,
Fior în jur de groapă multicolor umplută
Cu cioburi de oglindă, ofrandă de fecioare:
Cadență de tălpi ude pe poduri moi de plută.

în ropot de metale pe busturi costelive
Gesticulări mărunte spărgîndu-se-n elan
De mimică servilă şi urlete votive:
Convulsiuni de alge pe funduri de ocean.

METAMORFOZE

Alerg singerat, patruped
Cu coama în flăcări, centaur,
Cînd trece hieratic, elastic
Fecioara cu ochii de aur

Simbolică, stearpă şi crudă.
Ecou de copite pe-un pod
(Pădurea dezlănțuită
E-un monstru miriapod).

Mă trag de pe funduri vlscoase
Roşcat de dorinți ca de humă
S-acoper marmoreul pintec
Cu aripi sărate de spumă.

în fum, ca din trestii de orgă,
Prin bolți circulare mă-nalț
în lungi teorii de inele
Spre-albastre cupole de smalț.

Țişnind printre stincile arse
în zece coloane de-argint
Voi prinde-o într-un metalic
Multiplu şi viu labirint.

Iar cînd se va-ntinde în piatră
De-a pururi vislnd să se scoale
în sfinx de bazalt voi veghea
Din linişti monumentale.

APARIȚIE

Mă voi simți cutremurat
Ca un plop de-argint prin care trece vlntul
Şi-mi va răspunde nestrigat pămîntul
Iar cerul se va stinge turburat.

Sosind din Orient
Printr-ale ceței pînze şi catarte,
Oştiri de păsări albe se vor stringe
Deasupra lacurilor prefăcute-n singe
Şi vor cădea ca limbi de flăcări, moarte.

Clopotnițe şi turle
în solzii lor de smalț şi poleială
Ciăti-se-vor din nouri peste ulițí
Trezind în suflete ciocniri de sulițí,
Chemări de trîmbițe şi surle,
Un țipăt de nădejde şi-ndoială.

Şi sfinții din bazilica străbună
Pietrificați In fum şi-aureole
în chipul unei mistice corole
Se vor mişca şi vor pluti sub lună.

Vor arde surd străvechile păduri
înăbuşite-n flăcări albe, reci;
Vor fluiera în scoarțele lor seci
Stejarii deveniți metalici, duri,

Scula-se-va cu îngerii din ape
Scoţînd sub sălcii aripi putrezite
Sau va zbuta din stelele urzite
Pe tîmpla lor nemaiputînd încape?

Asemeni revărsării unei spume
De aur, peste smîrcul gros de tină,
Ascunsă într-un vifor de lumină
Va trece fără umbră, fără nume.

Deasupra ei — baziucal tezaur —
întinde-se-va pînză grea de aur
Cu palmieri albaştri şi păuni,
Cu nouri albi ieşind din văgăuni
Precum tămîia groasă din cădelniţi.

GRĂDINI

D-lui ***Mibail Dragom/rcscu***

Leul de piatră a răcnit spre ape
(Străjerii Toamnei vin să se adape),
Pustiurile au rămas pustii.
Aripa veche nu mă mai încape;
C-un zbor mă-nfig şi cu-altul cad pe ape
Şi scoarţa arsă prinde să se crape.
O sapă grea începe să mă sape.
Să-mi zdruncine comorile pustii
Şi să mă scoată, flăcări, peste ape:
Străjerii Toamnei vin să se adape.

TtîMUL

Oracolul s -ascult
Am luat apă din Istru,
Cu vrăji de antic cult
Am scuturat un sistru:

Voiesc să ştiu odată
Din ce noianuri vin,
Din valea cea damnară
Sau dintr-un loc divin?

Ţinea strămoşul hăţul,
Doar la războaie bun,
Sau păstorea cu băţul
Pe plai într-un zăbun?

Fu el un soi de rigă
Cu nume epocal,
La mînă c-o verigă.
Cu hirci de om pe cal?

Sau poate mai Încoace
Al Sciţiilor ban,
Sub soarele ce coace,
Cu botfori şi turban*f*

Cînta el dintr-o harpă,
Era el an zagrav
De sfinţi; in era stearpă
Pâstrînd un umblet grav?

Spre gloarele bolnave
Striga de pe amvon,
Bazilicale nave
Umpltad de mistic zvon?

De ce cu vite agrare
Aş răscoli un lan
Şi totuşi nu arare
Mă simt un Tamerlan

Cu tresăriri cînd trece
Un uruit de care
i peste cîmpui rece
nchipuind focare?

Am sute de stamine
Şi sute de lacăte
Şi clocotesc în mine
Cascade-amestecate.

în mia de religii
Nu sunt de nici un rit
Şi mi-au lăsat vestigii
Apus şi Răsărit.

Provin din alte urne,
în alt sistem am s";rii.
Iar stelele nocturne
Sunt vise accesbrii.

Oracolul s-ascult
Am luat apă din Istru,
Cu vrăji de antic cult
Am scuturat un sistru:

Din văi hecatiene
Păru că iese fumul
Şi printre buruiene
Se desfăcu un tumul.

în el deschis apare
Un lung sicriu de lut
Cu oase milenare
Pe jumătate-umplut.

Pe-un obelisc ce zace
Ca răsturnat de vînt,
Poate din veacuri dace,
Nu văd nici un cuvînt.

OMAGII DIANEI

Dac-ar veni acum Diana
Pe albul teritoriu get,
Umplînd cu clinii ei poiana
Vreunui îngălbenit făget,

Stind neclintită-n aşteptare
Pe urma cerbilor scăpaţi.
Cu ochii duşi în depărtare
Spre neaua vechilor Carpaţi,

Sau ocolind prin arătură
După mistreaţa grohăindă
De-ndepărtata lătrătură,
Cu fălcile pline de ghindă,

Ce-aş face? Dacă viforoase
în ale prafului răscoale
Sosind, pe crupele păroase
Călări cu pulpele lor goale,

Scâldate-n seara purpurie,
S-ar stringe amazoane multe
Şi-n ţipete de bucurie
Ar umple ţara de tumulte.

Primind pe marea lor stăpină
    Pe-ntinsul bărăgan de scai
C-o tînără oştire spină
    Şi cu nechezaturi de cai,

Ce-aş face? Dacă noaptea focuri
    Făcînd de-ntregi păduri şi-n grupuri
Sălbatice,-n păgîne jocuri
    Sâltîndu-şi grelele lor trupuri

Ar strlnge intr-o iute horă
    De nebunatece fecioare
Pe impasibila lor soră
    Cu muşchiuloase, mari picioare,

Scăldate pînă pe sub pîntec
    De-al buruienilor mănunchi,
De-al poalelor eolic clntec,
    Ce fîlfiie peste genunchi,

Ce-aş face? La omagii lesne,
    Descoperi-m-aş tară preget
Şi-n umbra straşnicelor glezne
    I-aş săruta smerit un deget.

LA APA VAVILONULUI

«By tbt waters of Babylon ne sat
*âown and wept Kimembtring tine**
Algcrnon Charles Swinbutne

La apa Vavilonului
    După dureri de singe,
La apa Vavilonului
    Acolo-am stat a plînge.

Trudiţi, fără veşminte,
    Zăcînd sub palmieri
Ne-am perindat prin minte
    Averile de ieri.

Uitind ura duşmană
    O impăcare nouă
Ne-a-ndestulat cu mană
    Şi cu răcori de rouă.

Alături la izvoare
    Cu capra ce s-adapă
Ne-am încălzit la soare
    Şi ne-am spălat cu apă,

Şi dornici de odihnă
    Privirăm cu suspin
A şoarecelui tihni
    Şi fluturul pe spin,

Prin facerea divină
    Ştiind că omu-i afin
Cu paşnica jivină
    Şi cu frunzosul dafin

La apa Vavîlonului
   Cădelnițind cățuia,
La apa Vavilonului
    CJntarăm: aliluia.

ÎMPĂCARE

Unui decedat

Deşi cu duşmănie
Mă fulgerai şi ură,
Privesc fără minie
Ceroasa ta figură.

Cu pumnul tău de stlncâ
Sfințit cu untdelemn,
Cu pleoapa ta adincă
Tu pari aşa solemn!

Nepăsător de toate,
Spre haosul de plîngeri
Tu mergi acuma poate
Călăuzit de îngeri,

Cu crucea-filacter
Spărgînd ceața mobilă
In timp ce din crater
Te strigă vreo Sibilă.

Din depărtare tună
Glas supraomenesc,
Bătute de furtună
Hlamidele-ți pleznesc.

Sub aurate steme
Dezlegi temutul Ies,
Ferit, treci, de blesteme
Pe negurosul Styx.

întors senin la vatră,
Lăsaşi acestei racle
Un trup inert de piatră
Iluminat de facle.

ANOTIMP CONFUZ

Din nou e primăvară albă dar
Nu prinzi de veste pentru că hoţeşte
Revine echinocţiul, trebuieşte
Să-ntorci atent savantul calendar.

Se îndoiesc copacii dc zăpadă
Şi parcă n~a sosit nici o coloare,
Nu-s altceva decît cireşi în floare
încărunţiţi pe-o zi într-o livadă.

Sau flori se Iasă timpurii departe
Pe cîmp c-o lene supranaturală
Ca dintr-o scuturare siderală
Şi sunt de fapt numai ninsori de marte.

Aşa in mine vîrstele cu cotu-şi
Dau, anotimpul vine şi mă lasă,
Tînăr mă simt şi totuşi ani m-apasă,
Mă simt bătrîn insă sunt tînăr totuşi.

fIEATUS ILLE, QUI PROCUL NEGOTIIS

Ferice cine de cetăți departe
De turnuri, uliți negre n-are parte
Şi nici de mii de suliți în război.
Ci stăpînind cu biciul peste boi

Ii mină-ncet la răcoroasa apă
La care seara turmele se-adapă
Lovind din cozi şi dînd pe nare aburi
Cu boturile-ngrămădite-n jghiaburi.

Şi-acolo însuşi slobod de veşminte
Cu dreapta-n coama calului cuminte
înspuma balta putredă verzuie
De lintițe şi-apoi pe mal se suie.

Cu pieptul ud de străluciri de fier
Sub baldachinul unui conifer
în fața cerurilor care ard
Cu părul preschimbat într-un stindard

Şi sta solemn ca o statuie-ecvestră,
Domn peste valea repede, silvestră
în care-auzi tilince risipite
Şi pîriit de vreascuri sub copite.

POETUL

Şi-aruncă pe fereastră
Pe-al visurilor cheiu
Privirea lui albastră
Poetul fără chei,
Ferit de-al zilei iad
Prin grele porți de jad.

La țărmul unde unii
Se-neacă fără forțe
Cu sfărîmate funii
Şi pîlpîite torțe,
El simte cu putere
Impulsul din artere.

Şi pentru el sunt alte
Priveliști şi decoruri;
Pe valurile-nalte
Vin pînzele în coruri,
Prin aer trec rubine
Cu zumzet de albine.

Pe cerbi de fum în spate
Ţinîndu-se de coarne,
Femei într-aripate

Se-avîntă să răstoarne
O pasăre colos
Cu zborul viscolos.

Platanii mişcă-n roată
Corolele de fir
Şi coama lor e toată
Un singur trandafir,
Pe cîmp aleargă ierbe
Cu pletele superbe.

Trăiesc pe-aceste zone
Sirene şi centauri,
Sibile şi gorgone,
Grifoni şi minotauri,
Şi oamenii delira
Şi toți au clte-o liră.

De geamuri se izbeşte
Plutind ca-ntr-un lichid,
Cu cozile de peşte,
Cu vlsle ce se-nchid,
O zeitate nudă
Cu epiderma uda.

Cind vine-această fată
Cu țipete de flaut
Poetul se desfată
Şi-eteric argonaut
Pe-o aripă măiastră
Se-azvîrfe pe fereastră.

LA UNGHIILE UNEI FEMEI

Ce taine maxi I aceste unghii clare
Mărindu-le cu grele mictoscoape
Nu ai zări-n imensele lor ape
Vreo urmă a sistemelor solare.

Dar ştii că-n jurul unui magic tron
în fiece atom al ființei tale
Aleargă-n traiectorii orbitale
Ca o planetă viul electron?

îți spun că ești o monstruoasă lume,
Rețea de sori şi repezi sateliți
în cifre care par fantaste glume.

Şi amlndoi, deşi eterocliți,
Formăm In megacosm divine sume
De-atomi din carnea unor zei veliți.

VARZA

O, varză care strîngi cu-atîtea rochii
Imaculata-ţi carne viscerală,
Pudoarea-ţi candidă, aurorală,
Care-amăgeşte monotona ochii,

Un vis nemaigîndit tu faci să-mi
crească:
Aş vrea o fiinţă pură, o zeiţă,
Ascunsă-n haine de călugăriţă,
Cu-anatomie palidă, cerească,

Ca sufletul nerăbdător să guste
Desfolierea îndelungă, amară,
Obstacolul de numeroase fuste,

Iar inima să-mi bată şi să moară
De-a lungul fluierelor ei înguste
Pîn' să descoper pulpa statuară.

CLAVECIN

într-o boltită, goală sală
Dintr-un claustru vechi, vecin,
Răsună dulce-un clavecin
Atins de-o mînă monahală.

Parcă se scutură petale
De pe-un arbust cu flori de gheaţă
Sau tremură pe-un fir de aţă
Nenumărate mici cristale.

Ce tînăra călugăriţă
Aprinsă de un sfînt elan
Pe-un instrument de porţelan
Deşiră-a melodiei iţă?

Pe sub un nuc cu neagră frunză
Din curtea muzicalei scoale
Un roi de fluturi dă tircoale
Voind prin geamuri să pătrunză.

Şi printre ameţiţii-aceşti
Din aripi bate-un porumbel
Şi vrăbii se-nvîrtesc sub el
Urmînd acel concert de ceşti.

Pe coridor se mişcă-n rlnduri
Cintind, spre ora de omilii,
Elevele sfintei Cecilii,
Novicele cu pure ginduri.

Seratul incomat, acel
Pictat pe-al bolților urcuş,
încrucişează-un lung arcuş
Pe gravul lui violoncel.

Şi cîntă mistic toti aceşti
înconjurînd cu sfînt elan
Un clinchet clar de porțelan,
Un joc de sticlării şi ceşti.

AVIOANE

Ah, pămîntul se-ngustează,
Ducem de întinderi lipsă,
Visele ni le retează
O gigantică eclipsă.

înghițind colboase mile
Camioane trec in fugă
Lingă leneşe cămile
Şi tuarezi ascunşi in glugă.

De pe continentul antic
Alergind din gară-n gară
Poți s-asculți de peste-Atlantic
Tunătoarea Niagară.

Gangele ca să contemple
Bubuind se lasă-n zbor
Printre elefanți şi temple
Avionul trimotor.

Sub pădurea boreală
Unde crivățul e zbir,
Pe zăpada colosală
Trece trenul de Sibir,

Şi suflind monştri pe nară
Din fie rosul intestin
Calcă poarta milenară
A imperiului lui Cin.

Pe un cimitir de oase
însolzitul zeu Neptun
Sorbind ape verzi şi groase
Se uimeşte luînd drept un

Peşte de pe alte prunduri
Pîntecosul pachebot
Care gîlgîind pe funduri
Se loveşte greu în bot.

A ajuns pitică Terra,
Nu mai sunt deserturi, puste,
Ocolim prea iuce sfera,
Suntem sprintene lăcuste.

De-at veni Isus cu vaste
Albe-arhangheleşti coloane
I-am ieşi în cer cu-o oaste
De cinci mit de avioane.

ANATOMIE SERAFICĂ

Am visat azi-noapte
Chipuri curioase
în număr de şapte
Conferind în şoapte
Sub lămpi flăcăroase.

Pe-o de-aigint tipsie
Grea, era culcată,
Caz de tanasie
Pentru autopsie,
O suavă fată.

Ai fi zis să stea
Sub un dens narcotic;
i sus se-nvlrtea
n centru c-o stea
Un imens dom gotic,

De-astrale palate,
Plin de-amfigurli.
îngeri cu spezi late,
Medici în halate,
Cu reci bisturii

Strlngeau intr-o horă
De paşi mici, infimi,
Visătoarea soră
Şi pe-o naltă proră
Qntau serafimi.

Cind o sclipjtură
Ca o mîngliere,
O spintecătură
In carnea cea pură
Cu miezul de mere

Făcu un cuțit.
Coruri virginale
Cu glas ascuțit
Qntau amețit
Sfinte osanale.

Şi doctorul taie,
Cu mîini de cristal
Scoate măruntaie,
Livide păstaie
De fir vegetal,

Intestine roze
Subțiri, paralele,
Albe tuberoze
Cu verzui necroze,
Purpurii lalele.

Şi sus de pe proră
îngereşti tarafe
Cintau pe-a lor Soră,
Moartă Auroră
Cu iz de garoafe.

PĂRUL OTILIEI

Cînd zîmbeşti la mine cu ochi de safir
Gătită c-o rochie ca un patrafir
Cu mîna resfir părul tău Otilia
Negru ca vanilia.

Ce mireasmă dulce-n capul tău barbar I
Lavandă, castane, trifoi, chihlibar?
Pe el pîlpîieşte-o roză infernală
Gheizer de cerneală.

Cum pe tronuri stai de late fotolii
înflorind brocarturi mîncate de molii
Te-ncununi c-o mare crisantemă sumbră,
C-o tiară de umbră.

De se mişcă vintul prin pletele tale
E-o desfoliere de grele petale,
Se scutură moale răzoare nebune
Cu crini de cărbune.

Trupul tău vibrează ca un brad sonor,
Tresare de-un palpit de păsări în zbor,
Undeşte sclipind, frunzos policandru,
Cu flori de oleandru.

Ochii tăi evoacă mare şi pădure,
Conifere aspre pe calcaruri dure.
Laşi pe umeri capul? Un pin care cade
Cu stropi de cascade.

în oglindă cînd priveşti nepatrunsă
Pieptănind agata cu-aromate unsă
în cristal desfăşuri o crepusculară
Neagră Niagară.

Un chinez cu tuş ţi-a pictat sprincene,
Un persan ţi-a scris stufoasele gene
Pe un fund de aur în ochi-ţi frumoşi
Visez chiparoşi.

Tu să mergi să stai pe nalte pridvoare
Cu stilpi răsuciţi, cu scări şi covoare
Ca să vezi departe munţi de lacuri plini,
Păduri de măslini.

M-ai zări călare cintînd cu alean
Ca pe manuscrise un rege armean
Stîrnind din copite-n povkniş cu sorbi
Fîlfîit de corbi:

Părul tău Otilia
Negru ca vanilia 1
Roză infernală
Gheizer de cerneală
Crisantemă sumbră
O tiară de umbră,
Răzoare nebune
Cu crini de cărbune,
Moale policandru
Cu foi de oleandru
Un pin care cade
Cu stropi de cascade,
O crepusculară
Neagră Niagară,
în ochi-ţi frumoşi
Visez chiparoşi
Munţi de lacuri plini
Păduri de măslini
Povirnis cu sorbi
Fîlfîit de corbi.*

* Se daţi pe muikă orientali.

MAIORULUI IURI ALEXEEVICI GAGARIN

Născuți cu toți pe-această rătăcitoare crustă
Ni se părea că stăm pe-o punte prea îngustă,
Tu primul dintre oameni închis în glob de fier
Pămînrul cel albastru l-ai contemplat din cer

VIN CU MIRODENII

Ferice-acela care departe de-orice rele
Trăieşte-n casa veche de Ia bunici, c-un nuc
în poarta-mpiedicată de nalbe şi zorele
Şi vremea şi-o măsoară pe-un ceas bătrîn cu cuc.

Care nu rupe cuibul unde revin lăstunii
Şi vara scoate-n curte groşi cactuşi în ghivece,
Udînd cu stropitoarea lalele şi petunii
Şi taie crinul roşu îndată ce se trece.

Iar seara făclnd cerc cu-ai casei pe fotolii
Din « Facere» le spune Cap. I despre-Adam
Şi-a nu ştiu cîtea oară desfoliind infolii
Le-arată o tulipă de la Amstelodam.

Care rugat de-ai săi ades încearcă-arcuşul
Şi un *moment* din Schubert cîntă la violoncel,
In vreme ce consoarta c-un ac înțeapă pluşul
Pe care cu migală brodează-un ghiocel.

Care cînd iarna ninge pufos şi monoton
Adună-n jurul mesei prieteni, rubedenii
Şi-ncep să joace toți nevinovat loton,
Bînd (numai cei adulți) vin fiert cu mirodenii.

OBSTACOL INVIZIBIL

Un gîndacel cu aripi subțiri sub carapace
Dintr-un mirific neam
încondeiat cu aur, nu-şi mai găseşte pace,
Mereu izbeste-n geam.

Nelnțelegind acel obstacol invizibil
Dintre odaia mea
Şi țara ierbii cade, in iureşul teribil
Zdrobit de duşumea.

Şi eu desfac mari aripi în noaptea colosală
Rup gratia de fier
Voind să evadez spre ziua siderală,
Dar mă lovesc de cer.

PĂMÎNTUL

Why may net magjnetton tract llit aablt duit of Alexarukr, tili be fină it stopping a bunghok?
Shakespeate, *Hamlil, act.* V, sc. I.

Ades din tine, bulgări lulnd în mînă
Mă-ntreb ce eşti, țărînă.
în tine-amestecați ca-ntr-un aluat
Zac Cicero, Socrat,

Anchise, Mariu, Pyrrhus, Carneade,
Oreste şi Pylade,
Elena, Sappho, Lesbia, Rodope,
Hecuba, Penelope.

Cal, leopard, urs alb, ren, crin de baltă
Topiți sunt laolaltă,
Fazan, garoafă, şarpe, huhurez
Sunt în acelaşi miez.

Tu n-aî luciri de vis, crepusculare,
A dineurile clare,
Substanță eşti din haosul cimeric,
Un cheag de întuneric.

Dar ții în sîn o arşiță ciudată
Din care deodată
înfăptuicşri a spețelor Idee
Păuni şi orhidee.

Oedip bătrtnul cu privirea oarbă
    A fost de-a rîndul iarbă,
Pin, grîu, scaet, lalea, gindac, omidă
    Şi-acum e cărămidă.

Boerebist e-n munți de mult cenuşă,
    Dar poate un drug de uşă
Pe care, putred, l-am zvîrlit pe foc
    Stejar fu pe-acel loc.

Din lutul lui Homer, rapsod divin
    Ce ştii de nu beau vin
Şi dacă huma ce-mi lipeşte vatra
    Nu-i decit Cleopatra?

POSTUME

[FĂRA TITLU]

Ceasornicul mistic cu trei mătuşi credule
Stă seara în salonul cu roasele fotolii
înveşmlntate-ascetic in candide linţolii,
înconjurat, pe ziduri, de treizeci de pendule.

Cucernic el aşteaptă acea solemnă oră
Cînd limbile unite pe numărul de sus
învie zgomotos (ca din mormînt Isus)
Şi-ncepe fulgerînd a îngerilor horă.

APA

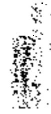
Apă luminoasă
Şi alunecoasă,
Cui cearcă să pregete
îi scapi printre degete.

Smerită, umilă,
Dc setoşi cu milă,
Plino de harl
Te-aşezi în pahar.

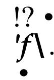
în helesteie eşti
Lăuză de peşti,
Cu sfîr.t busuioc
Nu putrezeşti deloc.

Dar in marea sărată
Eşti foarte supărată,
Gteodată bolnavă
Nu suferi navă.

Pe jgheab cînd te-avînţi
Din fluiere cînţi
Curgind colo ici
Din vioară zici.

în havuz, nebună,
Geloasa pe lună
îţi place nespus
Să te sălţî în sus.

Rouă, te strecori
în cupe de flori,
De dragul aromii
Te săruţi ca pomii.

Numai gerul te leagă
în braţe te-ncheagă,
Dc el doar privită
Rămii înmărmurită.

Aş vrea să ştiu oare
Unde fugi de soare
Şi-n duh prefăcută
Dispari nevăzută?

CEAI

Ființă celestială!
Cum este raiul?
Fără îndoială
Limpede ca ceaiul

Exalînd căldura
Din ceaşca diafană
(Cum scrie Okakura*)
De-albastră portei ană.

Dar Îngerii frumoşi?
Ca-n minuscul val
Peştişorii roşi
în glob de cristal,

Ocean rotund
Pe care ei anume
îl cred fără fund
Şi întreaga lume.

* **Kakulo Okakura,** *Dai Bath mm Tu.* **Im IriGel-VeiUg tu Leipztg.**

CSt timp ți-este scris
în grădina albă?
Cit ține un vis
Şi floarea de nalbă.

SARMISEGETUZA

De vînt cînd scuturate
Cad nucile grămadă
Şi prunele brumate
Şi perele-n livadă

Şi pe araci in vie
Adrnâ grea ciorchina
Obscură sau plăvie
Mai dulce ca smochina

La zăgaz mă duc
In rîu să mă scald
Şi să mă usuc
Pe prundîşul cald.

Şi-astfel purificat
Pe trup şi picioare
Cu flori încununat
Mă urc în tocitoare.

Intrind în hora Iată
Tot într-un chiuit
De-o spumă-nbălsămată
Pe deşte înroşit.

E-o sărbătoare sfîntâ
Cu strigăte şi-alai,
Pe drum băieţii cintă
Din fluiere şi nai.

Moşneagul prinde vlagă
Şi baba-ntinereşte,
De mină toţi se leagă
Si saltă nebuneşte.

Solemn cornutul rage
Nechează vesel calul
Un duh la joacă trage
Din cadă curge valul.

Bărbatul fata stringe
în braţul său robust
Pe barbă ca de singe
împurpurat cu must.

La suc strămoşii vin.
Nu-i de mirare dacă
Şi Decebal bea vin
Din tara noastră dacă.

Cu haina pin'la gleznă
EI este călăuza
Ce ne con duce-n beznă
Spre Sarmisegetuza.

BACCHANALĂ

[Variantă]

Clnd se-aureşte cerul gutuile cad coapte
Şi nucile sonore se scutură pe jos
lat ugerele caprei se clatină de lapte
Harbuzul purpuriu se spintecă miezos.

Ca thyrsuri se ridică aracii de la vie
Ciorcrunii s-au umflat şî-atirnă gtei pe vreji
Şi boabele au coaja obscura sau plăvie
Păianjeni geometri Întind pe frunze.mreji.

Atunci fără sandale mergind lingă zăgaz
în clocotele apei mă curăţ pe picioare
De mină cu Licoris cu piersici în obraz
împodobit cu dafin mă urc in tocitoare.

Punind mîinile-n şolduri călcăm cu pas robust
De-o spumă parfumată pe deşte înroşiţi
Atraşi de chiuială şi mirosul de must
Ne-nconjură satirii de prin păduri ieşiţi.

Mlnjit de suc, cu pieptul şi pîntecele-n valuri
Silenus zace beat in şanţ de drum şi-un ţap
Neturburat de naiuri, cimpoaie şi alaiuri
îi mestecă cu poftă cununa de pe cap.

-'ii

să

PRO CREA ŢIE

în glnduri, Vera, mi-am făcut
Un continent necunoscut
Pe care merge-vom doar noi
Să-1 populăm cu neamuri noi
Cu alte suflete, alt chip
După divinul prototip,
Din aur, bronz, marmură grea,
Această lume fiind prea rea,
Căci totul nu se ştie cum
Deodată se preface-n fum
Şi oameni, păsări, flori grămadă
Se mistuie ca o zăpadă
Şi pentru cremene, cristal
E-acelaşi canon abisal.
Esenţele vin şi dispar
Pin, chitru, cedru sau stejar,
Metalele şi ele pier
Argint, aramă, platin, fier.
Acolo munţii urcă-n aştri
Aşa de nalţi că par albaştri
Şi conul marelui vulcan
Sclipeşte ca un porţelan
Din care-n repezi exerciţii
Ţişneşte joc de artifiţii.
Oglinzi de lacuri vezi oriunde
Şi sunt pătrate sau rotunde
Şi fluviile foarte late

Tnspiră-n om solemnitate.
Pe cimp în loc de buruiene
Se-ntind covoare persiene,
Copacii nu fac decît flori
Schimbi adu-le niai multe ori
Şi tufele se-apleaca joase
Gernînd dc fructe mari, gustoase
lat de pe. vrejuri groase rupi
Vopsiri cu smalţuri cantalupi.
Din pămînteştile fiinţe
S-aducem rarele seminţe,
Păuni domneşti cu coada vastă,
Mari papagali cu albă creastă,
VargHte zebre, poney mici.
Bizoni, cerbi, fluturi, licurici
Şi păsări-muscâ ce uşoare
Stau pe vanilii, cuişoare.
Cu tine cu, nou demiurg,
Lingă cascadele ce curg
Sub pinzele de curcubeu
Voi face prunci de empireu
Uşori ca puful de bumbac,
Că moşi ca nuferii din lac
Ce vor trăi în nemurire
Cinrînd suav ca din psaltire.

PĂSĂRI MINUNATE

Eu sunt făcut să fluier prin vîlccle
Să mă hrănesc cu lapte şi cu miere
Să beau vin tare, getic, cu ulcele,
Cu care orice întristare piere,

Să merg cu oile încolo-ncoace
Spre iarba ce răsate-n sus năvalnic,
Să fug de soarele ce griul coace
L.i şipotul căzînd din stîncă fhJr.ic.

Pe bălti cresc unu-n altul nenufarii,
De fete goale vacile-s minate,
Pe cimp nechează slobozi armăsarii
Şi-n ci'înguri cîntă păsări minunate.

LETE

Sunt zile cînd a soarelui figură
Se-aruncă jos In gtelc, negre roate,
Cînd inirna-i înfierbîntată scoate
Sclntei funinginoase, flori de zgură.

Atunci e ceasul cînd se varsă lavă,
Şi-n geam se-adună demoni, iar la uşă
Se grămădesc troiene de cenuşă
Şi eu îmbrac a jalei laticlavă.

Licorni de foc sorb ceaţa pe-ndelete,
Devin bromos ca-n ţara lui Swinburne,
Gigante sălcii desfăşoară plete.

Pe orice deal îmi creşte cite-un turn,
Orice pîrîu e pentru mine un Lete
Din care beau setos şi taciturn.

MOARTE SERAFICA

[Variantă]

Am văzut azi-noapte
Chipuri curioase
Sub lămpi flăcăroase.

Pe-o de-argint tipsie.
Pala, era culcată
O suavă fată.

Un imens dom gotic
Pe sus se-nvîrtea
în centru c-o stea.

Legaţi intr-o horă
Cu paşii infimi
Cînrau serafimi.

Cu glas ascuţit
Coruri virginale
Ziceau osanale.

Plingeau pe-a lor soră
îngereşti tarafe
Aruncînd garoafe.

FLUVIUL CICONILOR

Un fluviu minunat aveau ciconii
Din cave cei împinşi de sete abea
Cu buza se-aplecau spre ei să bea
Se prefăceau în marmuri, calcedonii,

jasp, ametist sau altă piatră dură
încremeniţi la ţărm ca simulacre
De zei cu gesturi milenare, sacre,
Nepăsători la dragoste şi ură.

Aşa de fapt dormea Endymion,
în peşteră, izbit de-un riu în piept,
Pindit de Luna soră cu-Apollon.

Să devenim, bind apa, ar fi înţelept,
Popor cristalizat, nou Ilion
Stînd în picioare, lîngă Istru, drept.

TEMENEA

O, fată cu genunchi subţiri, aşteaptă
Să-ţi spun ce cred că te va turbura
De eşti în stare a te bucura
Tu cea prea crudă spre a fi-nţeleaptă.

Cînd îţi voi face temenea smerită
Şi-ţi voi cînta în poartă hosanna
Unindu-mi palmele spre-a mă-nchina
Ca să te laşi de mine proslăvită.

Al fiecărui sîn arată mărul
Şl pîntecele cu peceţi închis,
Lăsînd veşmîntul, despletindu-ţi părul.

Aşteaptă-mă la noapte-n paraclis,
Sosi-voi călărind cu-ntreg soborul
De îngeri să te fur din vis în vis.

VITA NUOVA

La tine mă-nchin Ioană
Şi mă uit ca la icoană,
Cind treci cu paşii cuminţi
Se umple cerul de sfinţi
Şi peste creştetul tău
Se-ndoaie un curcubeu.
Ontă-n pomi privighetori,
Eu-ngenunchiu de nouă ori,
Cintă cucul colea-n nuc,
Eu fac mătănii năuc.

O, fată minunată,
De ce eşti minioasă?
Vai, gura îmbufnată
E mult mai graţioasă.

Privirile-ţi superbe
Sînt înnorate, crunte,
Să nu mai fie acerbe
Eu te sărut pe frunte.

Smerit cad la picioare,
Abia-ţi mîngîi ciorapul,
De-atîta supărare
Nu văd unde mi-e capul.

De-am spus cuvinte grele
Fii bună fata mea,
Pe valurile rele
Eşti unica mea stea.

CÎNTEC DE LEAGĂN

Floare roşie sal vie
Vin la mama-n albie,
Să nu zici nici circ nici au
Pe trupuşor si te Iau
Să te săpunesc pe păr
Să fii ca floarea de măr,
Să-ți rom limpezeli din cofă
Să te faci ca o garofă,
Să te ung, să te usuc
Să fii ca lemnul de nuc,
Să-ți pun ițari de flăcău
La glezne cu zurgălău,
Să re-ncalț cu iminei
înflorați cu brebenei
Şi-n virf cu cîte-o mărgică
Sub haină de alăgică
Cusută cu-argint şi fir
Ghintuită cu safir,
Pe umere şal persan
Şi pe mîneci bob mărgean
Şi pe la urechi cercei
Albi ca nişte ghiocei
Şi să treci aşa pe uliri
Păzit de vătafi cu suliți
Călare pe-un elefant
Şi cu turban cu briliant,
Gătit cu sălbi şi cordele
Să fii ca Irod cu ele.

DOINĂ

Puiculiță nu mai plînge
Mîinile nu le mai fringe
Că la tine *oi* veni
Cînd melcii s-o-nzdrăveni
Şi-ntiriți cu dinți şi oase
Or ieşi cîntind din casc
Cînd pe cracă rîndunica
Se va linge cu pisica
Iar vaca cu nouă coarne
Va rumega numai carne
Şi-n loc a cucuriga
Cocoşul va necheza,
Cind va merge lupu-n dod
Postind cu nucă şi rodii
Şi flututii de-orice teapă
Or Înota lin prin apă
Cind şopîrla-n buruiene
Va avea creastă şi pene
Cînd va face plopul mere
Şi răchita micşunele
Şi floarea de chiparoasă
Va mirosi a pucioasă
Iar pe fagi in loc dc jir
Va înflori trandafir.

[PARAFRAZA]

Bătind o viață-ntreagă ciocanul pe ilâu,
Un turn durai mai nalt ca muntele Ceahlău.
Vifornița zadarnic icnind îl va izbi,
Prelinsătura ploii prin zid nu-l va răzbi.
Prin negurile vremii ii va răzbate turla
Şi va suna prin codri puternic precum surla.
Cu totul n-am să pier; făptura mea de duh
Va dăinui în lumea de gînduri din văzduh.
Urmaşii îmi vor face pomeni şi osanale
Cît timp apa va curge pe Dunăre Ia vale.
Născut Iîngă Carpații cu brazi, vor zice ei,
A fost isteț la vorbă şi meşter de condei.
La țiterele toate a pus o strună nouă
Şi Muzelor libovnic a fost la cîteşi nouă.

CATUL

Lesbîa mă tot bîrfeşte, Lesbia mă ocăreşte,
Jur pe zei că mă iubeşte.
După ce cunoşti, veci zice. Eu la fel o drăcuiesc
Şi, spun sincer, o iubesc.

Ca să-ți fac cumva plăcere, Caesar, nici prin gind nu-mi ttece.
Dacă eşti la față negru sau eşti alb, mă lasă rece.

*

Lesbia, ziceai odată: Tu, Catul mi-eşti tot sub soare.
Te prefer lui Jupiter;
Mie îmi erai icoană, nu vulgară țîitoare,
Erai luna de pe cer.

Dar acum te ştiu; cu toate că simt flăcări mari *in* piept
Nu te mai cinstesc întreagă.
Cum aşa? te miri! — Ei bine, înşelîndu-mâ, e drept,
Te doresc, dar nu mi-eşti dragă.

[TRADUCERI LIBERE DIN H0RAȚ1U)

ODE, I, 10

Istețule Mercur, fecior al Iul Atlas,
Care pe-ntîiul om l-ai şters puțin la nas,

Nascocitor al Iyrei sonore de baga
Şi care-aşa în joacă mai furi rîte ceva.

Cînd Phcebus sa dai boii la tine s-a răstit,
Tu tolba de pe umeri tiptil i-ai şterpelit.

Cu sfatul tău din Troia lovită rău de soartă
Priam cu-averea-n spate ieşi furiş pe poartă.

De zeii toți iubit, cu bățul duci din urmă
Pe lumea cea de-apoi a duhurilor turmă.

ODE, I, 11

CÂRPE DIEM

Ce *zi* chiteşte Moartea să fie-a mea, a ta,
Leuconoe, ascultă, nu-i bine-a cerceta.
De ce să fim noi fricii in toată clipa robi?

De vom trai ierni multe sau cea din urmă-i asta,
Cînd de nămeţii albi mi s-a-nfundat fereasta,
Turnînd vin negru-n cană alungă griji deşarte,
Şi fiindcă viaţa-i scurta nu te gindi departe.
Cit stăm aşa de vorbă s-a şi pierdut din viaţă,
Trăieşte azi, nu crede în « mîine dimineaţă».

ODE, I, 22

Fuscus, omului cuminte şi cu dreaptă judecată
Iatagan nu-i trebuieşte şi nici puşcă încărcată,
De s-ar porni în Satura sau cumva de-ar veni cazul
Să călătorească-n Indii ori să vadă Caucazul.

Cînd eram într-o pădure, uite mic, de exemplu,
Cum stam în Închipuire pe Lalage s-o contemplu,
Mi-a fugit un lup din cale, cea mai mare din dihănii
Cum i-atacă pe Palacii ce trec printre brazi în sânii.

Du-mă, Fuscus, în pustia fără arbor şi verdeaţă.
In Irlanda care veşnic şade sub tavan de ceaţă,'
Du-mă Ia capăt de lume, inima-mi Intr-una trage
La cea dulce cînd vorbeşte, dulce-n rîsete Lalage

ODE, I, 26

în păduri întunecate
Melancolia s-o legi,
Ce-ţi pasă de Tiridate
Sau ce rege-i Ia Norvegi?

Î
'|;

Nu-ţi tîrî prin for pulpana,
Fugi de oşti şi-aeropage,
Cu vin roşu umple-ţi cana
~. gjj-qt-o'pe Lalage.
^

PARAFRAZĂ

Vînturi, duceţi-mi departe
Grija pe Ocean cu barca,
Nu ştiu cine-i Bonaparte,
Cine-i prinţ de Danemarca.

Eu pe cap cu albăstrele
Dorm pe spate lingă glrlâ
Fluierat de păsărele,
Prin sin cu cîte-o şopirlă.

ODE, I, 29

Tu vislnd comori din basme, Icciu, pregăteşti război
Şi aduni morman de lanţuri pe arabi să-i incovoi.

Ce fecioara etiopâ pierzlnd mirele-n bătaie
Cu mişcare legănată te va sprijini la baie?

Ce băiat de şeic ilustru ştiind săgeata cum se-aruncă
Pieptănat frumos în cupă-ţi va turna vin la poruncă?

Dacă tu dai biblioteca şi edițiile rare
Pentr-o spadă de Toledo cu muchea strălucitoare,

Să ştii că apa din Tibru o va lua spre munte-n sus
Şî soarele dimineața va răsări la apus.

ODE, II, 14
ODA LUI ORAȚIE

Ehehei, dragă Postume,
Cum trec anii pe-astă lume!
Deunăzi tlnăr eram,
Ca miini moartea bate-n geam.

De s-ar cruci la icoană
Şi-ar face vineri pomană,
Nimeni de ce-i scris nu scapă,
Toți mergem pe neagra apă.

Beizadea, hatman ori slugă,
Ostaş sau monah cu glugă
Vor uita cerul înalt
Pe tărîmul celălalt.

Poțt să fugi de-ocăierare.
De furtuna de pe mare,
De viscole şi de ger
De care atîț'ia pier,

într-o zi vei lăsa casă,
Masă, nevastă frumoasă,
Luînd din tot ce-ai strîns, creştine,
Numai țolul de pe tine.

f
Vi

Iar din vinul de Berbeci
Ce-1 ţineai sub cheie-n beci
Clironomii-ot bea vîrtos,
Vărsîndu-ți puțin pe jos.

ODE, III, 17

Aelus, descendent, îmi pare
Din strămoşi ţinînd în frîu
Lamus, orăşel prin care
Curge apa unui riu.

Toate frunzele pe jos
Mîinî aşteme-le-va frigul,
Oceanul furios
Va umplea de alge digul.

A zăpadă cioara-i cobe,
Stringe deci buşteni, nuiele,
Ca să-ți duduie în sobe
Focul cînd bei din ulcele.

ODE, III, 30

Un monument grozav în țărnă am înfipt
Mai nalt decît mormintul lui Keops din Egipt.
Va ține piept furtunii care şî-un cedru îndoaie
Şi veşnic va sclipi nemăcinat de ploaie.
Ieşind sus peste vreme de anii-n fugă nins
Va sta izbit de veacuri de-a-pururi neatins.

Nu voî pieri cu totul; din mine o bună parte
O va scăpa din mină Îndoliata Moarte,
în cinstea mea urmaşii vor arde foc în vatră
Cit timp din Capitol va rămînea o piatră.
Născut, vor zice, unde Aufidul clocoteşte,
El, cel dinții, pe Lyră, a intonat greceşte.
Deci mindru că pe voi v-am onorat, Camene,
încununează-mi părul cu dafin, Melpomene.

Un monument turnai măreț ca Babilon,
Mai nalt ca piramida oricărui Faraon,
El va-nfrunta furtuna adine la rădăcină
Şi ploaia nu-1 va roade, roşindu-1 de rugină.
Şi deşi marea vremii il va izbi In zid.
Va sta neprăbuşit, Ia temelii solid.
Cu totul n-am să pier; cu visele din cap
De coasa ascuțită a Morții am să scap.
îmi vor păstra urmaşii statuia-ntr-o firidă
Cit timp din sfînta Romă rămîne-o cărămidă.
Născut lingă Ofanta cu ape furtunoase,
Am încercat, vor spune, ce nimeni nu cîntase,
Măsurile greceşti mi-au răsunat pe buze,
Drept care merit dafin şi trandafir, o, Muze!

HORAȚ1U: OPERE

Traducere juxtalineară

ODE

CARTEA ÎNTIIA

1

O, Maecenas, născutule din vechi fruntaşi,
Ocrotitorul meu şi dulcea mea podoabă,
Sunt unii cărora !e place să adune la curse
Pulberea olimpică, ocolind
Cu roţile fierbinţi stîlpii şi pe care nobila frunză
de ntiic
îi ridică pină la zei, domni ai pămîntului;
Unul e bucuros dacă gloata inconstantă a cetăţenilor
Se luptă să-1 ridice Ia cele trei onoruri publice;
Altul dacă strînge în hambarele sale
Cit grîu s-a măturat pe ariile africane;
Pe cel mulţumit să spintece cu sapa ţarina
părintească
Nu-1 vei urni niciodată
Să treacă, navigator fricos, dus de mirajul bogăţiilor
regilor Attali,
Marea Egee, intr-o corabie din lemn de Cipru;
Negustorul temător de vîntul Africum frămîntind
valurile Tcariei
Laudă tihna şi cîmpurile tlrgului său;
Apoi îndată reface plutele zdrobite,
Incapabil de a suferi lipsa de avere;
Cutare nu dispreţuieşte nici cupele de Massicum
vechi,
Nici să răpească din ziua întreagă o parte
Spre a-şi întinde lenevos membrele sub un copăcel
verde

Sau la izvorul unei ape sacre.
Multora Ie plac taberile şi sunetul
Trîmbiței împerecheat cu al tubei
Şi războaiele detestate de femei. Vinătorul stă în
frig sub cerul liber
Uitlndu-şi de grațioasa nevastă,
Fie că o cerboaică e în vederea clinilor săi cu
miros sigur,
Fie că mistrețul matsic rupe rețelele fine.
Pe mine mă amestecă cu zeii iedera,
Premiu al frunților docte; mă separă de vulg
Pădurea răcoroasă şi cetele uşoare ale nimfelor cu
Satirii,
De nu-şi reține Euterpe fluierile iar
Polyhymnia nu se fereşte să Instrune lira lesbiană.
Dacă mă prenumeri printre poeții brici
Ating cu capul trufaş stelele.

2

îndeajuns tatăl [Jupiter] a trimis pe pămint
Potop de zăpadă şi grindină
Şi cu mina dreaptă înroşită trăznind dealurile sacre
A înspăimîntat Urbea.

S-au temut neamurile ca nu cumva să se-ntoarcă
Veacul Pyrrhaei celei care lăcrăma de noile minuni
Cînd Proteu şi-a mînat toată turma
Să vadă munții înalți.

Neamul peştilor s-a oprit în vlrful ulmului,
Care era locaşul obişnuit al porumbeilor,
i ciutele fricoase Împinse în sus de ape
notară.

Am văzut Tibrul galben aruncîndu-şi
Cu violență apele dinspre malul etrusc
Şî dărîmînd aşezămintele regeşti
Şi templul Vestei,

Cînd se făleşte să fie răzbunător excesiv
Al jeluitoarei Illia şi cade revărsat
Peste malul sting fată încuviințarea lui Joc
Ca un riu ce-şi iubeşte nevasta.

<K: Să audă tinerimea rărită din vina părinților
jt Că cetățenii şi-au ascuțit fierul
Mj, De care era mai bine să piară pacostea Perşilor,
şk Să audă de luptele [civile],

|i Ce zeu va invoca poporul în ajutorul
§ Imperiului In ruină? Prin ce rugăciuni virginile
sfinte
IŞ Vor îndupleca pe Vesta
*-. Care nu mai ascultă cîntecele?

Pe cine va pune jupiter să spele
•fț Această crimă? Vino odată, ne rugăm,
•ş; înveşmintîndu-ți cu nor umerii lucitori,
*y Augure Apnllo;

Sau tu dacă vrei, rizătoare Venus Erycina,
în jurul căreia zboară Jocul şî Cupidon,
Sau tu Marte, părinte, întoarce-ți privirea
Spre neamul uitat şi spre nepoți.

Tu, hei, peste măsură sătul de prea mult joc,
Şî căruia îți plac strigătul şi luciul coifurilor
Şi privirea aprigă a pedestraşului maur
Spre duşmanul însîngerat,

Sau tu Mercur, fiu Jntr-aripat pe pămînt al cinstitei
Maîa,
S^himbîndu-ți chipul
Te vei preface într-un tînăr
Acceptmd să fii numit răzbunătorul lui Caesar 1

Tirziu să te-ntorci în cer; voios să stai îndelung
în mijlocul poporului quirin
Şi aerul să nu te ia grabnic
Chiar nemulţumit fiind de viţiile noastre;

Aci să-ţi placă mai bine marile triumfuri,
Aci să-ţi placă să fii numit tată şi principe
Şi nu îngădui pe mezi să călărească nepedepsit
Cîtă vreme eşti conducător, o, Caesar.

3

Astfel să te îndrepte zeiţa puternică Ia Cipru,
Fraţii Elenei, stele strălucitoare,
Şi [Eol] tatăl vinturilor,
Legănindu-le pe toate afară de lapyg,
Corabie, care ne datoreşti pe Virgil,
Ţie încredinţat, încît
Să-1 predai, rogu-te, nevărămat la ţărmurile Atticei,
Şi să mîntui jumătate din sufletul meu.
Stejar şi bronz triplu avea în jurul pieptului
Acela care cel dinţii a încredinţat mării îngrozitoare
Pluta şubreda şi nu s-a temut de Africul iute
Luptîndu-se cu Aquilonii,
Nici de tristele stele Hyade,
Nici de turbarea Norului
Afară de care nu este un stăpin mai mare pe Adriatica,
Fie că are gust să ridice valurile sau să le lase în pace.
Pe cine nu l-ar înspăimînta apropierea morţii,
Cine ar vedea fără să plîngă monştrii înotînd,
Marea învolburată şi
Stîncile rău famate de la Acroceraunia?
în zadar un zeu înţelept
A despărţit pămîntul de Oceanul incompatibil cu el,
Dacă totuşi corăbiile nelegiuite
Trec cu vederea adîncurile ce nu trebuiesc atinse,
îndrăzneţ a suferi orice,
Neamul omenesc se aruncă în sacrilegiile interzise;

îndrăzneţ fiul lui lapet
Printr-o nenorociră fraudă a adus oamenilor focul;
După foc a fost adusă din casa eterului
Ariditatea şi o cohortă nouă de spaime a năpădit pămîntul
Şi tîrzia necesitate a morţii înainte îndepărtată
Şi-a iuţit pasul.
A încercat aerul gol Daedal
Cu pene nehărăzite oamenilor;
Truda lui Hercul a sfărîmat Acheronrul.
Nimic nu mai este inaccesibil muritorilor;
Nebuni voim chiar cerul
Şi prin crima noastră nu îngăduim lui Jupiter
Să-şi potolească trăznetele mînioase.

4

Se topeşte iarna aspră graţie primăverii şi vîntului Favonius,
Corăbiile alunecă pe tălpile rotunde,
Turma nu se mai bucură de staule, nici plugarul de foc,
Nu mai albesc ogoarele de promoroaci,
Venus Cytherea conduce horele în bătaia lunci
Şi graţiile gingaşe unite cu nimfele
Bat alternat pămîntul cu piciorul, în timp ce Vulcan
Roşu la faţă aprinde cuptoarele amarnice ale Ciclopilor.
Acum e vremea de a ne împodobi părul neted
Sau cu mirt verde sau cu flori ieşite din pămîntul dezgheţat;
Acum e vremea de a jertfi lui Faun în pădurile umbroase
Fie că vrea miel, fie că preferă ied.
Moartea palidă bate din picior deopotrivă In colibele săracilor
Şi în turnurile regilor. O fericite Sestiu,
Scurtimea vieţii ne interzice să nutrim speranţe lungi.
Noaptea te îndeasă, de asemeni duhurile fabuloase

Şi casa şue a Iui Pluton, spre care îndată ce vei merge
Nu vei mai alege pe regele mesei,
Nici nu vei mai admira pe frigidul Lycidas
De care arde acum toată tinerimea şi de care in curînd
Se vor îndrăgosti fecioarele.

Pentru ce, Pyrrho cea plină de gingăşie, se-ndeasă-n tine
Scăldat în parfumuri lichide
în peştera plăcută pe pat de trandafir, băiatul
Căruia, simplu în podoabe,

îi legi coama blondă? Hei, de cîte ori va plinge
Credinţa şi zeii schimbaţi şi se va uimi
Neobişnuit cu valurile aspre
De negre vînturi

Acela care acum se bucură, credul în nevinovăţia ra,
Care te speră mereu vacantă, mereu amabilă,
Neştiutor de strălucirea
înşelătoare. Nenorociţi cei cărora,

Necunoscută, Ic străluceşti [de frumuseţăj: mie peretele sacru
Printr-o tablă votivă îmi arată
Că am atîrnat veşmintele ude
Ale puternicei zeiţe a mării.

Variu are căderea să scrie pe aripele cin tecului maeonian,
O, puternice învingător al duşmanilor,
Ce fapte a săvirşit sub comanda ta soldatul viteaz
Călare sau pe corăbii.

Eu, Agrippa, nu îndrăznesc să clnt nici faptele tale,
Nici greaua mînie a lui Ahile care nu ştie să dea înapoi,
Nici îndoita călătorie pe mate a lui Ulise,
Nici crudul neam al lui Pelops,

Fiind slab pentru cele mari, căci sfiala
Şi Muza stăpînă pe lira nerăzboinică mă împiedică
Să stric prin puţinătatea talentului
Laudele slâvitului Caesar şi ale tale.

Cine [mai bine decît Variu] poate descrie
Pe Marte acoperit cu tunica adamantină
Sau pe Merion cel negru de pulberea troiană
Sau pe Tydid cu ajutorul Athenei egal cu zeii?

*4- Eu cînt ospeţele, luptele cu unghiile jupuite
împotriva tinerilor ale fecioarelor aprige,
Sau ceea ce iubim în deşert,
Uşuratici nu peste ceea ce e obişnuit.

Alţii vor lăuda Rhodosul însorit, Mytilene,
Ephesul, zidurile Corintului între două mări,
Sau Theba şi Delphos, vestite una prin Bachus, alta prin Apollo,
Ori Tempe tessalică;
Sunt unii a căror unică treabă e de a celebra
într-un cînt încheiat cetatea neprihănitei Pallas
Şi să-şi încunune fruntea cu frunze de măslini culese de pretutindeni;
Foarte mulţi vor zice în onoarea Junonei
Despre Argosul prielnic pentru cai şi bogata Mycenă.
Pe mine nu mă mişcă atit Lacedemona răbdătoare.
Nici cîmpul bogatei Larise,
Cit peştera răsunătoarei Albunia

Şi Aniui rostogolitor sau pădurea Tiburnului
Şi pometurîle ude de rîurile repezi.
Precum albul No rus şterge adesea dc pe cerul negru norii
Şi nu naşte mereu ploaie, aşa şi tu, ştiind să te mărgineşti,
Ia aminte să-ţi Înmoi în vin, Plancus,
Tristeţile şi chinurile vieţii,
Fie că te ţin taberile sclipitoare prin drapele
Sau te va ţine umbra groasă a Tiburului tău. Tcncer fugind
De Salamini şi de tată, se zice că totuşi işi încinse
Cu coroană de plop tîmplele ude de libaţii către Bacchus,
Vorbind astfel triştilor prieteni:
« Oriunde soarta mai bună decît tata
Ne va duce,
Prieteni şi tovarăşi, vom merge 1
Nu disperaţi sub conducerea Iui Tencet şi sub zodia Iui Tencer
Căci Apollo care nu înşeală ne-a făgăduit
Pe un pămînt nou o viitoare Salamina cu nume echivoc.
O, bărbaţi tari care adesea aţi îndurat cu mine
Lucruri şi mai rele, alungaţi acum grijile cu vin;
Mîine vom relua drumul pe marea imensă.»

Lydia, spune, te conjur pe toţi zeii,
De ce iubind pe Sybaris te grăbeşti să-1 pierzi,
De ce răbdător la praf şi la arşiţă
Urăşte Ompul însorit al Iui Marte,
De cc nu mai călăreşte intre militarii de virsta Iui
Şi nu mai potoleşte cu frîu dinţat
Gura calului ga 11 ic?
De ce se teme să atingă Tibrul galben?
De ce fuge de unsoarea de măsline mai vîrtos decit
De sîngele de viperă şi nu mai are braţele vinete
De arme, aruncind cînd discul,
Cînd nobila suliţă dincolo de ţintă?

Topeşte frigul punlnd din belşug
Lemne pe foc şi scoate generos,
O, Taliarh, vin bun de patru ani
Din amfora sabină cu două toarte.

Celelalte lasă-le pe seama zeilor;
Care îndată ce-au doborit vinturile
în luptă pe apele clocotite
Nu se mai zbuciumă nici chiparoşii, nici bătrînii ulmi.

Ce va fi mîine fereşte-te a întreba
Şi oricum va fi ziua pe care ţi-o va da soarta
Pune-o la ciştig, şi nu dispreţul, tînăr,
Dulcile amoruri, nici danturile,

Cit timp fiind în putere, eşti departe
De posaca bătrineţe. Acum te cheamă Cîmpul lui Marte şi pieţele,
Şoaptele blinde în noapte
La ceasul convenit;

Risul graţios **şi** trădător al fetei
Ascunse într-un ungher,
Semnul iubirii smuls de pe braţ
Sau de pe degetul care se-mpotriveşte galeş.

10

Mercur, nepot limbut al lui Atlas
Care ai schimbat moravurile sălbatice ale primilor oameni
Prin glasul ascuţit
Şi prin arta palestrei,

Pe tine te voi cinta, vestitor al marelui Jupiter şî al zeilor,
Tată al lyrei încovoiate, iscusit
Să doseşti orice vrei
Prin furt in joacă.

Pe tine, care copil, înspăimîntindu-te odată Apollo
Cu voce ameninţătoare să dai înapoi boii
îndepărtaţi cu viclenie, a ris
Văzîndu-se fără tolbă.

Apoi călăuzit de tine bogatul Priam
Părăsind Iliul a păcălit şi pe atrîzii îngîmfati
Şi focurile de strajă thesalicc
Şi taberele duşmane Troici.

Tu duci sufletele pioase la locaşurile fericite
Şi cu varga de aur
Aduni gloata uşoară,
Plăcut atît zeilor din cer cit şi celor de sub pămînt.

11

Tu să nu mai întrebi, Leuconoe, (fiind interzis a şti) ce sftrşit ne vor da zeii
Mie, ţie, nici nu mai ispiti numerele babilonene.
{Mult mai bine înduri aşa ceea ce va fi să se întîmple 1
|ta ne-a hărăzit Jupiter ierni multe sau că ultima va fi
fAc^11 care acum sfîrima marea Tyrrheniană de stîncile opuse,
£Fii cu judecată, limpezeşte vinurile şi fiindcă viaţa
I: e scurtă
|-Taie speranţa lungă! Cît vorbim, timpul poznaş
E*. a şi fugit;
Culege ziua, cit mai puţin credulă în viitor.

12

Ce bărbat sau erou pe liră
Sau pe tibia ascuţită mă însărcinezi să celebrez, Clio,
Ce zeu ? Cui **îi** va repeta ecoul
Numele

în regiunile umbroase ale Hehconului.
Pe Pind sau în Haemul Îngheţat?
De unde pădurile au urmat năvalnic
Pe Orfeu cel cîntăreţ

Care încetinea prin arta maternă
Cursul repede al rîurilor şi vînturile iuţi,
Iscusit a duce prin strunele sonore
Stejarul numai urechi?

Voi spune mai întii ceva, prin obişnuitele laude,
Despre tatăl Jupiter,
Care orînduîeşte lucrurile oamenilor şi zeilor.
Marea şi uscatul şi anotimpurile universului,

Din care nu se naşte nimic mai mare decît el,
Nici nu viază cineva asemănător sau al doilea;
Onorurile apropiate le-a ocupat totuşi
Athena

îndrăzneață in războaie. Nu te voi tăcea nici pe tine,
Bacchus, şi pe tine, Diana fecioară, inamică fiarelor
crude,
Nici pe tine, Phoebus,
Care inspăimînți cu săgeți fără greş.

Voi cînta şi pe Hercul şi pe [Dioscuri] copiii Ledei,
Nobil unul a învinge pe cai, celălalt în luptă;
A căror stea albă îndată ce luceşte
Corăbierilor,

Apa agitată se trage de pe stînci,
Vînturile cad la pămînt, norii fug,
Şi unda amenințătoare, dacă aşa vor ei,
Se potoleşte pe mare.

Voi aminti oare după aceştia mai întii pe Romulus,
Sau tihnita domnie a lui Pompiliu,
Sau fasciile superbe ale lui Tarquinius,
Sau, mă-ntreb, moartea nobilă a lui Caton?

Voi evoca recunoscător in cîntec național
Pe Regulus, pe Scauri, pe Paullus
Gata a-şi da sufletul mare cînd a învins vestitul Pun,
Şi pe Fabriciu;

Sărăcia aspră şi averea strămoşească
în potrivire cu familia I-au făcut tare in război
Pe acesta şi pe Curiu cel cu pletele nerunse
Şi pe Camil.

Creşte în tăcerea timpului ca şi arborul
Faima lui Marcel, steaua Iutilor
Luceşte printre toate stelele precum
între aştrii mărunți luna.

Născutuîe din Saturn ca tată şi ocrotitor al neamului
omenesc,
Ție ți-a fost hărăzită de soartă
Grija mare a lui Caesar-August; tu să domneşti
Ca al doilea Caesar!

Acela a izgonit bătîndu-i intr-un just triumf pe
parțhii
Care amenințau Lațiul,
Aruncind pe asiați şi pe indieni
La marginile Orientului,

Prin tine un mai tînăr va stăpîni egal tot pămîntui;
Tu datini Olympul prin carul greu,
Tu pădurilor pîngărite le trimiți
Trăznete mînioase.

13

Gnd tu, Lydia, lauzi gîtul roz
Al lui Telephus, brațele de ceară ale lui Telephus,
Vai, ficatul meu fierbind
De o fiere dificilă, se umflă.
Atunci nici judecata, nici culoarea nu-mi mai rămîn
La loc sigur, şi sîngele din obraji
Alunecă pe furiş, dezvăluind
De ce foc încet mă mistui pe dinăuntru.
Ard, fie că bătăile desfrînate [din cauza] vinului
Ți-au pingărit umerii albi,
Fie că un băiat în delir
Ți-a Întipărit un semn de amintire cu dintele pe buze.
Nu spera, dacă mă asculți Îndeajuns,
Unul care să te năpădească perpetuu şi în mod
barbar
Cu sărutări dulci pe care Venus
Le îmbibă cu a cincea parte a nectarului său.
Fericiți aceia pe care împreunarea neruptă
îi ține de trei şî de mai multe ori
Şi neturburat prin vaiete rele
Amor [Ie] slobozeşte mai curind ziua supremă.

14

O, nava, valurile te vor impinge din nou in mare
Ce faci? întoarce-te în port.
Nu vezi că
Pîntecele gol de vîsle

Şi catargul rănit de Africul repede
Şi vergile gem şi că fără funii
Cu greu pupa

Va putea înfrunta viitoarea năvalnică?

Pinzele nu-ţî sunt întregi,

Nici zeii, pe care să-i chemi din nou împinsă de nevoie,
Deşi te lauzi cu pinul pontic,
Fecior al nobilei păduri
Cu felul şi cu numele,
Navigatorul timid
Nu se-ncrede în pupele pictate.
Tu, dacă nu vrei si devii ocara vînturilor, fereşte-te.

Tu care ai fost pentru mine pîni azi un necaz stăruitor
Iar acum eşti dorinţă şi grijă nu uşoară,
Evită apele mării udînd
Cycladele strălucitoare.

15

Cînd perfid păstorul Paris a însoţit repede pe valuri în nave troiene
Pe Elena ca oaspete,
Nereu a doborît vinturile iuţi
într-o silnici potolire

Ca si poati spune crudele destine: « Sub rău augur duci acasă
Pe aceea pe care Grecia o va cere cu multă armată,
Hotărltă să rupă nupţiile tale
Şt domnia bătrinului *Prhm.*

Vai, vai, cîtâ sudoare va curge de pe cai şi dc pe oameni!
Cît doliu trimiţi neamului dardan I
Pallas îşi şi pregăteşte coiful, cuirasa,
Carul şi turbarea.

în zadar sălbatec îţi vei pieptăna
Sub auspiciile Venerii chica
Şi vei alterna cîntecele graţioase pe ţitera
Femeii paşnice, în zadar

Vei evita în pat grelele suliţi şt vfrfurife trestiilor de Gnossos
Şi larma şi pe Ajax cel iute la urmăriri;
Totuşi, vai, tlrziu îţi vei mînji în pulbere
Părul adulter.

Nu vezi pe Ulise, ruina neamului tău.
Nici pe Nestor din Pylos?
Se apropie iute de tine Tencer de la Salamina,
Sthenelus priceput la lupte,

Iar dacă e cazul de a conduce de pe cal,
Nu leneş la aurigă; ignorezi şi pe Merion.
Iată turbează să te găsească
Crudul fiu al lui Tydid mai bun decît tatăl,

De care tu ca cerbul care o zbugheşte, uirîndu-şi de iarbă,
în faţa lupului zărit în altă parte a văii,
Fugi, moale din fire, cu răsuflarea In capul pieptului,
Ceea ce n-ai făgăduit Elenei tale.

Flota mînioasă a lui Ahilc
Va întârzia ziua Ilionului şi a femeilor troienilor;
Peste atitea ierni focul ahaic
Va arde casele pergameice.»

16

O, fiică mai frumoasă decit frumoasa mamă,
Oricum vrei să distrugi iambii vinovaţi
Distruge-i, fie că-ţi place să-i arunci pe foc,
Fie pe Marea Adriatică.

Nici Cybela, nici Apollo Pythius
Nu zdruncină în sanctuar mintea preotului,
De asemeni nici Bacchus,
Nici Coribanţii nu lovesc astfel bronzurile
răsunătoare,

Ca trista rnlnie, pe care n-o alungă
Nici sabia norică, nici naufragiul pe mare,
Nici focul grozav, nici Cerul Însuşi
Trăznind cu tumult formidabil.

Se spune că Prometheu a adaogat
La lutul plăsmuit Ia început cite o parte
Desprinsă de pretutindeni şi a lipit
Sufletului nostru puterea nebunului leu.

Minia a doborit pe Thyeste printr-o nenorocire
gravă
Şi a fost cauzele îndepărtate
Pentru care vechile oraşe au pierit pină la temelie
Iar armata insolentă

A tras cu plugul ostil peste ziduri.
Potoleşte-ţi sufletul: şi pe mine clocotul pieptului
M-a ispitit în dulcea tinereţe
Şi m-a făcut furios în iambi iuţi;

Acum cer să schimbăm cele regretabile
Cu cele blînde, numai să-mi fii amică
Prin retractarea injuriilor
Şi să-mi redai prietenia.

17

Adesea Faun cel iute se mută de pe Lycaeu
Pe plăcutul Lucretil şi fereşte
Caprele mele de vara focoasă
Şi de vînturile mereu ploioase.

Fără frică umblă prin pădurea bine păzită
După arbuştii ascunşi şi după cimbru
Nevestele abătute din drum ale soţului mirositor
Şi nu se tem de şerpii verzi,

Precum nici căpriţele de lupii Iui Marte,
îndată de fluierile blînde, Tyndaris,
Face să răsune văile şi stîncile lustruite
Ale închinatei Ustica.

Zeii mă apără, evlavia şi muza mea
Sunt pe placul zeilor. Aci cornul bogat al abundenţei
Se va vărsa din plin,
Darnic de bunătăţile rurale;

Acî in vale strimtă vei scăpa de arşiţa caniculei
Şi pe coardă anacreontică
Vei zice despre îndrăgostitele de acelaşi bărbat
Penelope şî Circe sticloasa;

Aci la umbră vei sorbi pahare de vin inocent de
Lesbos,
Iar Bacchus născutul din Semele sau Thyone"
Nu se va bate cu Marte
Şi nu te vei teme, bănuită,

De furiosul Cyrus, ca nu cumva
Să întindă miinile nesrâpinite spre tine atit de nee-
gală [in puteri]
Şi să-ţi smulgă cununa înfiptă în pâr
Si rochia nevinovată.

18

Varius, nu sădi nici un arbore mai nainre de sfinta
viţă
în pămîntul blînd al Tiburului şi în aşezarea lui
Catiliu,
Căci un zeu a hotărît tot ce-i mai aspru pentru
nebăutori,
Iar grijile muşcătoare nu fug altfel.
Cine vorbeşte de războiul greu şi de sărăcie după
vin?
Cine mai degrabă nu vorbeşte despre tine, tată
Bacchus, şi despre tine, slăvită Venus?
Şi ca cineva să nu treacă darurile cumpătatului Liber
Ne învaţă încăierarea Centaurilor cu Lapiţii iscată
la băutură,
Ne învaţă Eubrius nu uşor pentru traci,
Care lacomi nu disting o graniţă clară
între ceea ce este permis sau nepermis. Nu eu,
candid Bassareu,
îţi voi scutura thyrsul cu sila, nici nu-ţi voi răpi
Ziua odoarele acoperite cu felurite frunze.
Opreşte cornul berecinţian şi tympanile furioase pe
care le urmează oarba iubire de sine
Şi ingirrilind sufletul mai mult decit vanitatea,
Fii risipitor, mai străveziu decît sticla, de taine şi
mărturisiri.

19

Mama crudă a Cupidonilor
Şi copilul thebanei Semeles
Şi lasciva Desfrinare îmi poruncesc
Să-mi dau sufletul cînd au încetat dragostele.

Mă arde strălucirea Glycerei
Sclipind mai curat decit marmora de Patos,
Mă arde impertinenţa graţioasă
Şi chipul prea lubric la vedere.

Năvălind toată în mine Venus
A părăsit Ciprul, şi Scytul înflăcărat nu sufere
Chiar intorcind caii
Sa se vorbească de Parth sau de ceea ce are vreo
legătură cu el.

Aci e altarul meu viu de brazde,
Aci, băieţi, puneţi verbine şi tămîie
Şi o pateră de vin de doi ani:
Onorată [astfel], jertfa imi va fi mai dulce.

20

Vei bea în cupe mici Sabinum de rînd
Pe care eu însumi l-am pecetluit în vas grec
Atunci cînd, iubite cavalere Maecenas,
Ai primit în teatru

Astfel de aplauze, încît împreună
Cu malurile fluviului părintesc
Ţi-a întors laudele ecoul
Muntelui Vatican.

La rine vei bea Caecubum şi struguri zdrobiţi
in teascul de la Cales; în cupele mele
Nu se amestecă cu apă nici Falern,
Nici vin de pe dealurile Formiei.

21

Fecioare plăpinde, cîntaţi pe Duna,
Băieţi, dntaţi pe Apollo pletosul
Şi pe Latona iubită din adîncul inimii
De Jupiter din cer.

Voi [fecioare] slăviți pe iubitoarea de rîuri şi de coamele codrilor,
Fie că acestea încunună Algidul înghețat
Ori Erymantul negru de păduri
Sau verdele Cragus,

Şi prin tot atîtea laude voi [băieți] slăviți [valea] Tempe,
Mările, Delos, insula natală a lui Apollo
Şi umărul lui vestit prin tolbă
Şi prin lyra dăruită de fratele Hermes.

Acesta prin rugăciunea voastră
Va goni războiul producător de lacrimi,
Foamea mizerabilă şi ciuma de la popor şi de la mai matele Caesar
în Persia şi Britania.

22

Omul integru in viață şi pur de crime, Fuscus,
Nu suferă lipsă de sulițe maure, nici de arc,
Nici de tolba încărcată
Cu săgeți otrăvite,

Fie că are să meargă prin Syrtele înflăcărate,
Fie prin Caucazul neospitalier,
Fie prin locurile pe care
Le udă Hidaspul fabulos.

într-adevăr, de mine, care eram neînarmat,
A fugit în pădurea sabină
Pe cînd clntam pe Lalage şi lipsit de griji
Rătăceam dincolo de limitele obişnuite, un lup,

O dihanie cum n-a hrănit
Nici Daunia războinică cu mari păduri de stejari
Şi nu a nâscut-o nici pămîntul Jubei,
Leagănul uscat al leilor.

Du-mă în cîmpiile sterpe unde
Nici un arbore nu înviorează aerul văratic,
într-o țară pe care pică cerul întunecat
Şi negura;

Du-mă cit mai aproape
Sub carul soarelui în țara tăgăduită caselor:
Voi iubi pe Lalage cea dulce rîzînd,
Cea dulce vorbind.

23

Mă eviți, Chloe, asemenea unui pui de cerb
Care-şi caută prin munții fără cărări
Mama speriată, nu fără spaimă vană
De adieri şi păduri,

Fie că sosirea primăverii a stîrnit fior
Prin foile mişcătoare, fie că şopîrlele verzi
Au clătinat mărăcinii,
Şi tremură din inimă şi genunchi.

Cu toate acestea eu nu te prigonesc
Spre a te frînge ca o tigroaică aspră sau ca un leu african;
Lasă-ți acum mama
Fiind timpul de a urma pe bărbat.

24

Ce măsură şi ruşine poate fi în părerea de rău
Pentru un cap aşa de scump? Dictează-mi
Cîntecele lugubre, Melpomene, tu căreia Jupiter
Ți-a dat voce limpede împreună cu țitera.

Aşadar somnul veşnic a cuprins pe Quintiliu?
Cînd oare Onoarea şi sora Justiției,
Necorupta Fidelitate, şi Adevărul gol
Vor descoperi unul la fel?

EI a murit depllns de mulți oameni buni,
De nimeni insă mai plîns ca de tine, Virgiliu !
Tu, vai, in zadar evlavios reclami zeilor
Pe Quintiliu nu în starea asta recomandat lor.

Ce dacă mai desmierdător decît Orfeu Tracicul
Ai scăplni credința ştiută a arborilor?
Se va întoarce oare sîngele în vana imagine
Pe care cu varga îngrozitoare.

Neindurat să redeschidă la rugăciuni cele sortite,
Mercur o va Împinge odată in neagră turmă?
E trist: dat resemnarea va face mai de suportat
Tot ce este interzis a îndrepta.

25

Mai cruțător îți scutură ferestrele închise
Tinerii desfrînați cu lovituri dese,
Şi nu-ți mai răpesc somnul, iar usa
Care înainte

Se mişca foarte grabnic in țițlni
Iubeşte pragul. Mai puțin şi mai puțin auzi:
« Dormi tu Lydia nopți lungi
Cînd eu pier din pricina ta?»

Pe rind, babă dispreţuită de curtezani,
Vei plinge neînsemnată pe o uliță singuratică
în timp ce vintul thracic chiuie mai tare
în nopțile fără lună,

Cind amorul arzător şi patima
Care obişnuieşte a înfuria pe mamele cailor
Aprinde jar în jurul ficatului ulcerat
Nu fără tînguirc

Că tinerimea veselă se bucură mai mult
De edera înverzită si de mirtul întunecat,
Iar ce este uscat printre frunze lasă lui Eur,
Tovarăşul Iernii.

26

Amic muzelor, las vîntutilor furioase
Să ducă tristețea şi teama în marea Cretei,
Fără preocuparea, dt despre mine,
Cine e temut ca rege al ținuturilor înghețate sub
' Arctic,

Ce înspăimîntă pe Tiridat.
O, tu care te bucuri de izvoarele curate,
împleteşte flori bătute de soare,
împleteşte cunună Iui Lamia al meu,

Dulce [Muză] Pimplee. Onorurile nu-mi sunt de
folos
Fără tine; pe acesta tu şi ale tale surori
Consacrați-I pe coarde moi
Cu ptcctrul lesbic.

27

A se bate cu cănile născocite în scopul petrecerii
E meteahna tracilor; îndepărtați obiceiul barbar
Şi feriți pe respectabilul Bacchus
De încăierările sîngeroase.

Cit de mult distonează pumnalul medic
Cu vinul şi făcliile:
Potoliți, prieteni, larma necuviincioasă
Şi rămîneți rezemați in cot.

Vreți să-mi hotărîți şi mie
Partea mea de Falern tare? Să spună
Fratele Megyllei din Opunt, de ce rană e fericit,
De ce săgeată se prăpădeşte.

Nu vrea? Nu beau decit cu această condiție.
Orice fel de Venera te stăpîneşte
Nu te arde cu foc ruşinos
Şi totdeauna prin Amor păcătuieşti cu nevinovăție.

Ce ai, spune, încredințează urechilor sigure. . ..
Ah, nenorocitule,
De ce Charybdă erai muncit,
Copil vrednic de o văpaie mai bună!

Ce vrăjitoare, ce mag te vor putea
Mîntui prin veninuri thesalice, care zeu?
Cu greu, legat cum eşti,
Te va izbăvi Pegasus de Himera cu trei chipuri.

28

Archytas, măsurător al mării, al părnlnturilor şi
al firelor de nisip
Fără număr, te ține lîngă țărmul Marinului
O zidire mică dintr-o mină de pulbere,
Şi nu-ți ajută Ia nimic că ai ispitit locaşurile aeriene
Şi ai străbătut cu sufletul muritor cerul rotund.
A murit şi tatăl lui Pelops, oaspetele zeilor,
Şi Tihonus tras in cer
Şi Minos admis în tainele lui Jupiter,
Tartarul 11 are pe Pythagora, fiul lui Panthoiis
întors a doua oară din Orcus,
Care deşi dovedind cu scutul luat din perete
Că este din vremile troiene, n-a acordat morții
negre
Nimic afară de zgîrciuri şi piele,
Autoritate, nu de rind, după opinia ta
în materie de natură şi adevăr; dat o singură
noapte ne aşteaptă pe toți
Şi o singură dată vom călca drumul morții.
Furiile dau pe alții drept spectacol pentru Marte
cruntul;
Pieire este marea lacomă pentru navigatori;
Funeraliile amestecate ale bătrînilor şi tinerilor se
îndesesc.

Nici un cap nu scapă de cruda Proserpină.
Şi pe mine Notus, repedele tovarăş al Orionului
in declin,
M-a prăbuşit în valurile ilirice.
O, corăbier, nu fi zgîrcit, cu răutate, presară
Puțin nisip nestatornic pe oasele şi capul neîngropat.
Astfel oridt va amenința Eurul valurile Hesperiei,
Izbească-se pădurile Venusiei, dacă tu eşti teafăr,
Şi curgă-ți de unde se poate multă răsplată
De la bunul Jupiter şi de Ia Neptun, ocrotitorul
sacrului Tarent.
Nu te temi de a făptui o fraudă păgubitoare
Mai tîrziu copiilor tăi nevinovați?
Poate că riturile darorate
Şi întorsăturile fără milă [ale soartei]
Te aşteaptă pe tine însuți: nu voi rămine cu rugile
nerăzbunate,
Nici o jertfă nu te va izbăvi.
Deşi te grăbeşti, popasul nu c lung;
Poți să porneşti îndată ce ai aruncat de trei ori pulbere.

29

Iccius, rîvneşti acum comorile fabuloase ale arabilor
Şi pregăteşti război grozav regilor Sabeei
Nebiruiți pînă azi, [înnodlnd] lanțuri
Pentru medul oribil?

Care barbară dintre fecioare,
Ucis fiindu-i logodnicul, te va sluji?
Ce băiat de la curte, educat să arunce
Săgeți serice pe arcul părintesc,

Va fi hotărît să scoată, cu părul uns, vin cu cana?
Cine va nega că e posibil ca rîurile repezi
Să se urce spre munții înalți
Şi Tibrul să-şi întoarcă cursul,

Dacă tu, care făgăduia! lucruri mai bune,
Vrei să schimbi pe un scut iberic
Cărțile cumpărate din toate părțile ale nobilului
Panactas
Şi şcoala lui Soctate?

30

O, Venus, regina peste Cnidos şi Paphos,
Abandonează frumosul Cypru
Şi mută-te In casa împodobită a Glycerei
Care te cheamă cu multă tâmiie.

Să vină cu tine şi băiatul infocat
Şi Grațiile cu cingătorile desfăcute
Şi Nimfele şi puțin plăcuta fără tine Tinerețe
Si Mercur.

31

Ce-i cere poetul lui Apollo consfințit [printr-un templu]?
Ce cere turnînd din cupă vin nou?
Nu recoltele îmbelşugate
Ale bogatei Sardinit,

Nu turmele plăcute
Ale Calabriei fierbinți, nu autul sau fildeşul indian,
Nu țarinele, pe care le muşcă Liris, rlul taciturn,
Cu apele lui liniştite.

Să taie cu cosorul de Calena
Cui i-a dat norocul viță, pentru ca
Să soarl>ă din cupe de aur
Vinuri schimbate pe mărfuri siriene, bogatul negustor

Iubit zeilor înşişi, de vreme ce
Se-ntoarce de trei şi de patru ori pe an
Pe valurile atlantice nepedepsit.
Pe mine mă satură măslinele, cicoarea şi uşoara nalbă.

|; Fie, Apollo Latoe, să mă bucur sănătos de ce-am strîns
Şi fă, te tog, să trăiesc
O bătrînețe întreagă la minte iar nu ruşinoasă
Sau lipsită de țiteră.

32

Sunt solicitat. Dacă tihnit la umbră
M-am jucat cu tine,
Hai, zi un cîntec latin
Care să trăiască în acest an şi mai mulți, liră,

Mînuită Intîi de Alceu, cetățeanul lesbic
Care aprig la război, totuşi chiar sub arme
Sau cînd îşi lega nava zvlrlită
Pe țărmul ud

Cînta pe Bacchus, Muzele, pe Venera
Şi pe copilul stînd mereu lipit de ea
Şi pe Lycus cu ochi negri,
împodobit cu păr negru.

O, podoabă a lui Phoebus şi a ospețelor
Lui Jupiter din cer, scumpă [liră de] bagă,
O, dulce mîngîiere a necazurilor,
[îți zic] Ori de cite ori te chem după rit:
Salve!

33

Albuş, nu te văieta mai mult decît trebuie, aminti ndu-ți
pe cruda Glycera, nici nu recita
Jalnice elegii, pentru ce, călctnd [ea] credința,
I-a luat ochii unul mat tînăr.

Pe ilustra Lycoris cu obraz subțire
O arde dragostea de Cyrus. Cyms
S-a îndrăgostit de aspra Pholoe: dar mai curind
Căprioarele se vor împerechea cu lupii appuli

Decît ca Pholoe să păcătuiască de ruşinosul adulter:
Aşa a horărît Venus căreia ii place
Să pună cu joc crud în juguri de bronz
Trupuri şi suflete desperecheate.

Pe mine însumi, Venus, mai blinda dorind aceasta
M-a ținut cu obezi plăcute desfrînata
Myrtale, mai rea decit valurile Adriaticei
Care încovoaie golfurile calabre.

34

închinător zgîrcit şi neasiduu al zeilor,
Cit rimp rătăcesc doct
în înțelepciunea nebună [a Iui Epicurj
Sunt silit acum să desfac pînzelc [corăbiei]

Şi să bat din nou drumurile părăsite: într-adevăr
Jupiter,
Spintecînd de obicei prin fulgerele luminoase
Norii, mină pe cer senin caii tunători
Şi carul într-aripat

De care se cutremură pămîntul greu şi apele
rătăcitoare,
Styxul şi locaşurile reribile ale Taenarului ascuns
Şi marginea atlantică [a lumii].
[Numai] un zeu este în stare

Să schimbe josnicul in înalt,
El dezumflă pe cel mare, scoțlnd la iveală ce e obscur;
Norocul rapace a luat de colo cu zgomot ascuțit
[de aripi]
Diadema, ici se bucură că a pus-o.

35

O, zeiță care stăpîneşti fericitul Antium,
Capabilă a ridica pe muritor de pe treapta cea mai
de jos
Sau să schimbi triumfurile superbe
în funeralii,

La tine stăruie cu rugăciune fierbinte
Săracul locuitor al cîmpului, pe tine, stăpină a
apelor,
[Te roagă] oricine sfidează pe corabie bithynă
Marea de la Carparhos.

De tine se tem dacul aspru, scytul nomad,
Oraşele şi neamurile, Lațiul dîrz,
Mamele regilor barbari şi
Tyranii în purpură,

Ca nu cumva tu cu picior injurios
Să dobori coloana dreaptă, sau poporul
în care se află mulți leneşi la luptă, să-i ațițe pe
aceştia
A lua armele şi să sfărîme stăplnirea.

înaintea ta păşeşte întotdeauna cruda Necesitate,
Purtînd in mîna de bronz cuie de grindă şi
Pene de despicat lemnul, şi nu lipsesc
Cîrligul tare şi plumbul topit,

Pe tine te cinstesc Speranța şi Credința rară
Invesmîntată in postav alb, şi nu refuză să te
însoțească
Ori de cite ori schimblndu-ți haina
Părăseşti cu vrăjmăşie casele celor puternici,

Dar vulgul nestatornic şi curtezana sperjură
Se dau înapoi, fug prietenii
Clnd butoaiele au secat pînă la drojdii,
Prea vicleni ca să poarte şi el jugul.

Ajută pe Caesar care va merge Ia Britanii
De la marginea pămintului şi recentul contingent
De tineri care va fi temut
în părţile Răsăritului şi pe Oceanul roşu.

Vai, vai, ne ruşinăm de răni şi de crime,
De fraţii noştri I De la ce ne-am dat îndărăt
Noi generaţie fără inimă? Ce fapte nefaste
Am lăsat neisprăvite? De la ce [ispravă]

Tinerimea şi-a ferit mîna de teama zeilor?
Ce altare am cruţat? O, de-ai ascute
Pe o nouă nicovală împotriva massageţilor şi arabilor
Fierul tocit [in luptele civile].

36

Cu tămiie şi muzică
Şi cu sîngele viţelului făgăduit
Se cuvine să mulţumim zeilor protectori ai lui Numida,
Care acum întors teafăr din Hesperia cea de la marginea pămintului
împreună cu ceata de tovarăşi,
Totuşi nimănui nu împarte mai multe sărutări
Decît dulcelui Lamia,
în amintirea copilăriei petrecute sub acelaşi magistru
Şi a togelor schimbate in acelaşi timp.
Să nu lipsească în această zi frumoasă semnul cu creta,
Nici amforele aduse la poruncă,
Şi după obiceiul saliaric piciorul să nu aibă tihnă;
Damalis cel care bea mult vin
Să nu răzbească pe Bassus care ca şi tracii dă dintr-odată paharul pe gît,
Sa nu lipsească de la masă trandafirii,
Nici trainica ţelinâ sălbatecă, nici crinul care se trece repede.
Top să arunce ochii pe stricatul Damalis
Şi să nu fie desfăcut din noua împerechere
Damalis cel mai ambiţios de ederile erotice.

37

Acum e vremea de a bea, de a lovi pămintul
Cu picior [de om] liber, acum era timpul, prieteni,
De a împodobi altarele zeilor
Cu jertfe.

Pină acum era interzis a scoate Caecub
Din pivniţele strămoşeşti, cit timp pe Capitol
Regina Cleopatra pregătea ruine descreierate
Şi moartea imperiului

împreună cu turma contaminată de boala bărbaţilor desfrinaţi,
[Fiind] incapabilă de a-şi stăpîni
Speranţele şi beată de norocul dulce.
Dar i-a micşorat nebunia

Unica navă abia scăpată reafără de foc,
Şi mintea plină de himere din cauza vinului mareotic
I-a readus-o la veritabile temeri
Caesar, urmărind-o de aproape cu vîslele

în fuga ei din Italia, precum uliul
Blindele porumbiţe, sau vlnătorul indirjit
Iepurele pe cîmpîile înzăpezite ale Haemoniet,
Ca să dea lanţurilor această minune fatală.

Ea dorind să piară mai nobil
Nu s-a temut femeieşte de fier,
Nici n-a schimbat flota repede
Cu ţărmurile ascunse,

îndrăznind a privi capitala culcată la pămînt
Cu faţă senină, ţi tare la suflet
Să minuiască şerpi pentru ca veninul negru
Să Îmbibe trupul,

Mai grozav decît moartea deliberată,
Fără îndoială, nevrlnd, femeie deloc umilă, să fie dusă
Dintr-un triumf superb
Pe înspăimîntătoare corăbii liburne.

38

Băiete, urăsc luxul persan,
îmi displac coroanele împletite pe scoarţă de tei;
Nu umbla să vezi în ce loc
A rămas pe seară un trandafir.

Voiesc să n-adaogi cu exces de zel
Nimic mirtului simplu:
Nici ţie slujind nu-ţi stă rău mirtul,
Nici mie bînd sub bolta deasă de viţă.

CARTEA A DOUA

Mişcările civile din vremea consulului MetelluS,
Cauzele, viţiile şi modurile războiului,
Jocul Norocului şi apăsătoarele
înţelegeri intre căpetenii,

Armele unse de slngele neexpiat încă
[într-]o operă plină de zaruri periculoase
Tratezi, căi cînd pe focuri
Ascunse sub cenuşa vicleană.

Pentru puţină vreme Muza tragediei severe
Părăseşte teatrul; îndată ce
Vei scrie evenimentele publice, vei putea relua marea operă
în cothumul lui Cecrops,

O, tu Pollion, ilustru ocrotitor al triştilor împricinaţi
Şi al Senatului în deliberaţie,
Căruia laurul ţi-a adus onoruri veşnice
în triumful dalmatic!

îmi şi sfîşii urechile cu vijîitul ameninţător
Al trompetelor, trîmbiţele răsună,
Lucirea armelor înspăimlntă caii în goană
Şi feţele călăreţilor.

Mă şi văd auzind pe marii căpitani
Murdari de o pulbere neînjositoare
Şi [văzînd] toate pe pămînt supuse
Afară de sufletul zdravăn al lui Caton.

Junona şi acela care dintre zei mai prieten
Africanilor dedea înapoi neputincios
Pe pămînt nerăzbunat a adus pe nepoţii
învingătorilor
Jertfă lui Jugurtha.

Ce cîmp cu morminte mai îmbibat cu sînge latin
Nu dă mărturie despre luptele nelegiuite
Şi despre zvonul auzit al ruinii
Mezilor hesperici?

Ce viitoare şi fluvii sunt
Neştiutoare de războiul lugubru? Ce mare a Dauniei
N-a vopsit-o omorurile?
Ce ţărm e cruţat de sîngele nostru?

Dar ca Îndrăzneaţă, lăsînd jocurile,
Să nu reevod opera jelaniilor din Ceos,
Caută cu mine în templul Venerei
Moduri pe plectru mai uşor.

2

Nici o coloare nu are aurul ascuns
în pămintul avar, o, duşman al metalelor,
Crispus Sallustius, dacă nu străluceşte
De un uz temperat.

Va trăi vreme îndelungată
Proculeius care a arătat faţă de fraţi sunet părintesc;
Pe cl faima ce rămîne
îl va mina prin pana care se teme să obosească.

Mai puternic vei domni
înfrînînd spiritul lăcomiei dedt dacă
|* Vei alătura Libya de Cadixul îndepărtat
Şi amîndoi Punii Iţi vor sluji ţie singur.

; Hidropizia grozavă creşte binevoitoare faţă de sine
Şi nu potoleşte setea, dacă
Nu fuge din vine pricina boalei
Şi moleşeala apoasă din corpul palid.

Virtutea mintuie pe Phraate întors pe tronul lui
Cyrus
Neplădndu-i plebea din numărul bogaţilor
Şt dezvaţâ poporul
De a se folusi de cuvinte vane,

Acordînd domnia, diadema sigură
Şi laurul durabil
Numai aceluia care
Priveşte mormanele uriaşe de bani cu ochi nepăsător.

3

Ia aminte să păstrezi o minte egală
In vremuri de cumpănă, şi tot astfel in cele bune
O minte potolind bucuria insolentă,
Avînd în vedere că vei muri, Dellius,

Ple că ai trăit mereu trist,
Fie că întins pe iarbă afară,
Te-ai bucurat în zilele de sărbătoare
De inscripţia [ulciorului] de Faîern din fundul
pivniţei.

pe ce pinului înalt şi plopului alb
u P^ce sâ-?i unească prin ramuri
Umbrele ospitaliere? de ce aleargă repede
«n albia înclinată apa curgătoare?

Porunceşte să-ţi ducă acolo vinurile, parfumurile
Şi prea trecătoarele plăcute flori de trandafir
Cit timp îngăduie împrejurarea, vîrsta
Şi firele negre ale celor trei surori.

Vei ieşi din pămînturile cumpărate pe rînd, vei ieşi
Din casa de la oraş şi din cea de la ţară pe care *a* spală Tibrul galben,
Şi moştenitorul va pune stăpînire
Pe bogăţiile adunate grămadă.

N-are de-a face că eşti bogat şi din neamul străvechiului Inachus,
Sau dacă sărac şi de familie măruntă
Stai sub cerul liber,
Victimă a Orcului fără milă.

Toţi suntem împinşi într-acolo, tuturor
Mai tlrziu sau mai devreme urna ne va vărsa
Soarta ce va fi să iasă şi să ne pună
Spre veşnic exil în barca [lui Caron].

4

Să nu-ţi fie ruşine, Phoceu din Xant,
De a iubi o sclavă, de mult pe trufaşul
Achile l-a atras serba Briseis
De coloarea zăpezii.

Pe stâpînul Ajax născutul din Telamon
L-a atras frumuseţea captivei Tecmessa.
S-a aprins atridul în toiul triumfului
De o fecioară răpită,

După ce, thessalicul fiind învingător, au căzut
Cetele barbare, şi Hector mort
A predat grecilor obosiţi
Pergamul mai uşor de luat.

Nu ştii dacă bogaţii părinţi
Ai blondei Phyllide îţi vor face onoare [devenindu-le] ginere,
Desigur [sunt] de neam regesc
Şi deplîng penaţi nedrepţi.

Nu crede că aceea iubită de tine
E din plebe criminală, nici că aşa de credincioasă,
Aşa de duşmană a interesului a putut
Să se nască dintr-o mamă care să pricinuiască ruşine,

Laudă în totul braţele, chipul şi
Picioarele fine [şi] fereşte-te de a bănui
Pe acela căruia vîrsta s-a grăbit
Să-i încheie al optulea lustru.

5

Nu-i de ajuns [oricui] a purta jugul
Cu girul plecat sau a egala truda
Semenului, nici a răbda greutatea
Taurului năvălind la cort;

Sufletul juncei tale este Ia timpurile
înverzite, aci în rîurile potolind
Arşiţa grea, aci
Printre sălciile ude

Cu viţeii ahtiaţi a se juca. Lasă pofta
De poamă crudă: în curînd toamna
Tărcată cu coloare de purpură
îţi va însemna strugurii [vopsindu-i],

în curînd îţi va urma [altcineva], căci virsta
Nemiloasă aleargă şi anii pe care ţi i-a
Răpit ţie îi adaogă aceluia; de pe acum
Lalage cu faţă trufaşă doreşte bărbat,

Iubita cit [nu este] sperioasa Pholoe,
Nici Chloris strălucind cu umărul alb
Aţa cum luna curată luceşte
Pe marea nocturnă, şi Gygas dm Cnidos

Care dacă l-ai vlrî in horele fetelor
Ar amăgi pe oaspeţii peste măsură de ageri
[Fiind] o problemă obscură
Prin pârul despletit şi faţa ambiguă.

6

Septirnius, tu, gata a veni cu mine la Cadă
Şi la Cantabrul neînvăţat să poarte jugurile noastre
Şi la Syrtele barbare, unde unda maură
Clocoteşte mereu,

Tiburul fundat de un colon din Argos
Fie-mi reşedinţa bătrîneţii mele,
Fie capăt obositului de mări, drumuri
Şi oştiri l

Dacă însă parcele nedrepte îmi vor interzice acest Ioc,
Voi merge la dulcele riu Galaesus cu oi învelite in piei
Şi la cimpurile stăpînite
De Phalantus Laconianul.

îmi zimbeşte mai mult decît toate
Acel colţ de pămînt unde mierea
Nu-i mai prejos decit aceea din Himet
Şi măslina desfide pe aceea a verdelui Venafru,

Unde primăvara e lungă şi Jupiter hărăzeşte
Ierni toropite şi Aulonul prieten
Al rodnicului Bacchus invidiază prea puţin
Strugurii de Falern.

Acel loc şi dealurile îneîntătoare
Ne cheamă pe mine şi pe rine; acolo
Tu vei vărsa datorita lacrimă pe cenuşa caldă
A prietenului poet.

7

O, tu care te-ai aflat adesea cu mine la nuri primejdii
Cînd Brutus comanda armata,
Cine te-a redat cetăţean
Zeilor patriei şi cerului italic,

Pompei, intiiule dintre prietenii mei
Cu care adesea am spart cu vin
Ziua lungă încununînd
Părul lucios de [ulei de] malobatru sirian?

Cu tioe la Philippi am trăit
Fuga repede arundnd nu frumos pavăza
Cînd curajul s-a frînt şi ameninţătorii
Au atins în mod ruşinos ţarina cu bărbia.

Dar pe mine inspâtmintat de aerul des
M-a tras în sus din mijlocul duşmanilor Mercur cel iute,
Pe tine resorbindu-te îndărăt în război
Te-a luat marea pe valurile frămlntate.

Ded oferă lui Jupiter ospăţul obligat
Şi trupul obosit de lunga viaţă militară
Pune-I sub laurul meu, necruţind
Vinul ce ţi l-am destinat.

Umple de Massicum dătător de uitare
Cupele uşoare, toarnă din Încăpătoarele
Condulii parfumurile. Cine are grija
De-a face în grabă cununi jilave de ţelină s.llbatică

Sau de mirt? Pe cine it numeşte
Venus arbitrul băuturii?
Eu nu voi bacchanaliza mai cuminte decit Edonii,
Dulce este pentru mine să mă-mbăt revăzînd un amic.

8

Dacă vreo pedeapsă, Barino, pentru jurămlntul mincinos
Te-ar fi vătămat cindva,
Dacă te-ai alege cu un dinte negru
Sau cu o unghie mai urită,

Te-aş crede: dar tu îndată ce te-ai jurat
Pe capul tău perfid, străluceşti
Mult mai frumoasă şi jertfeşti
Tinerilor printr-o dragoste publică.

Trebuie să înşeli cenuşele ascunse ale mamei,
Semnele taciturne ale nopţii
Cu tot cerul şi pe zeii
Feriţi de moartea îngheţată.

Ride de asta, zic, Venus însăşi, rid
Nimfele nevinovate şi crudul Cupido
Ascuţind mereu săgeţi aprinse
Pe gresia otrăvitoare.

Adaogă că toată tinerimea îţi creşte,
Ci creşte robie nouă şi cei dinainte
Nu părăsesc casa nelegiuitei stăptne
[Deşi] ameninţaţi adesea.

Mamele îşi tem băieţii de rine,
[Se tem] bătrinii zgîrciţi şi bietele
Soţii pină ieri fecioare ca nu cumva
Strălucirea ta să le oprească bărbaţii.

Nu totdeauna ploile curg din nor
Pe ogoarele zburlite şi Marea Caspică
N-o scutură necontenit furtunile capricioase,
Amice Valgius,

Pe ţărmurile armene gheaţa nu stă netopită
Şi nici nu sunt bătuţi de vînturi
Codrii de stejari ai Garganului
Sau desfrunziţi ulmii în toate lunile.

Tu mereu tinjeşti cu jale după Mystes mort,
Şi dragostea nu scade
Cînd Luceafărul răsare sau fuge
De repedele soare.

Dar bătrînul care a trăit trei vieţi
N-a plîns pe scumpul Antiloh
Toţi anii, nici părinţii sau surorile frigiene
N-au plîns mereu pe Troil copil.

Lasă bocetele nebărbăteşti
Şi mai degrabă
Să cîntăm victoriile lui August Caesar,
Nipharul rece,

Şi [Euphratl fluviul mezilor rostogolind alături
De popoarele învinse valuri mai mici
Şi pe gelonii destinaţi să călărească
Pe clmpuri mai înguste.

10

Mai înţelept vei trăi Licinius
Nelmpinglndu-te mereu In largul mării
Şî nici apropiindu-te peste măsură de ţărmul primejdios
Cînd te temi prudent de furtuni.

Cine iubeşte mediocritatea de aur
Se lipseşte, prevăzător, de acoperişul umil al mizeriei,
Se lipseşte, sobru,
De palatul invidiat.

Mai des pinul uriaş e zguduit
De vlnt şi turnurile înalte cad
Cu o prăbuşire mai grozavă, iar trăznetele
Izbesc munţii înalţi.

Inima bine pregătită speră
în zilele rele,
Se teme in zilele bune de altă soartă.
Jupiter aduce ierni grele,

Acelaşi le îndepărtează. Dacă acum e rău,
Nu va ii mereu aşa. Cîteodată Apollo
Trezeşte cu ţitera Muza amuţită
Şi nu întinde mereu arcul.

Fii inimos şi tare în clipe grele,
Tot aşa cu înţelepciune strînge
La vînt prea prielnic
Pînzele umflate.

11

Ce pune la cale belicosul cantabru,
O, Hirpinus Quintius, sau scitul despărţit de Adriatica
Renunţă de a întreba
Şi nu-ţi face sînge rău

Pentru o viaţă cerînd atit de puţin: fuge tinereţea proaspătă
împreună cu farmecul ei, în timp ce
Bătrineţea uscată izgoneşte dragostea dulce
Şî somnul uşor.

ff Nu totdeauna florile au onorurile primăverii
W Şi luna nu luceşte cu aceeaşi faţă:
'B De ce să-ţi oboseşti sufletul scurt [mic]
Cu probleme veşnice? [colosale]

P. De ce întinşi fără grijă sub pinul înalt
|. Sau sub platan să nu bem, cit ne e îngăduit,
<' Cu părul cărunt parfumat cu trandafir
Şi unşi cu nard assirian?

Bacchus risipeşte grijile care iod.
Ce băiat sprinten va stinge
Paharele de Falern arzător
în riul curgînd alături?

Cine va scoate din casă
Pe Lyde, curva nestatornică? hai, zi[-i]
Să se grăbească cu lira de fildeş
După ce şî-a legat părul in conciu pieptănat [după moda lacaenă].

12

Nu vrei [cred] ca eu să spun pe modurile delicate ale ţiterei
Lungile războaie ale aprigei Numanţii,
Nici pe grozavul Hannibal, nici marea siciliana
Purpurie de singele punic,

Nici pe cruzii Lapiţi, sau pe excesivul la beţie Hylaeu,
Sau pe tinerii [uriaşi] ai pămintului
Biruiţi prin mina lui Hercul
Din pricina cărora s-a cutremurat de primejdie casa strălucitoare

A bătrinului Saturn; şi tu vei spune, Maecenas,
în istorii în proză războaiele lui Caesar,
Sau mai bine pe acelea duse pe Căile [Romei]
Regilor ameninţînd grumazii.

Dulcea Muză a voit ca eu să zic
Cititul doamnei Licymnia,
Ochii strălucind clar şi inima statornică
în iubirile reciproce;

Pe aceea căreia nu i-a stat rău să mişte piciorul in danturi,
Nici a se lua la întrecere la glume, nici
A da braţele in joc graţioaselor fecioare
în ziua sacră a sărbătoritei Diane.

Acum tu averile pe care le-a ţinut bogatul Achaemenid,
Sau acelea Mygdoniene ale rodnicei Frigii,
Sau palatele pline ale arabilor
Vrei să le schimbi pe părul Licymniei.

13

Oricine re-a sădit în acea zi nefastă, arbore,
Şi te-a îngrijit cu mină criminală,
Spre primejdia nepotului
Şi ruşinea satului,

Pe acela l-aş crede in stare
Să fi sucit gîtul tatălui
Şi să minjească iatacul gazdei
Cu singe nocturn;

A mînuit otravă colchică şi
Toate fărădelegile imaginabile acela
Care te-a aşezat pe ogorul meu
Pe tine, lemn trist, în scopul de a cădea în capul unui stăpin nevinovat.

Niciodată un om n-a fost îndeajuns de prevăzător
Ceas de ceas faţă de ceea ce oricine evită: corăbierul fenician
Se îngrozeşte de Bosfor dincolo de care soarta oarbă
De oriunde nu-l mai inspăimîntă;

Soldatul de săgeţile şi fuga iute a parthului,
Parthul de lanţurile şi tăria Romei;
Dar neaşteptata putere a morţii
Răpeşte şi va răpi neamurile.

Aproape era să văd împărăţia neagră a Proserpinei,
Pe Aeacus judecind,
Precum şi locaşurile deosebite ale celor buni,
Pe Sappho plîngînd pe coarde aeoliene

Fetele din ţara ei,
Şi pe tine, Alceu, cîntînd mai profund
Cu plectru de aur necazurile navigaţiei,
Ale surghiunului şi ale războiului.

Pe amîndoi vrednici de tăcere religioasă
Umbrele se uimesc ascultîndu-i, dar vulgul
îndesîndu-şi umerii soarbe cu urechea mai mult
Bărăliile şi alungarea tiranilor.

Nu-i de mirare că ameţită de acele cîntece
Dihania cu o sută de capete lasă în jos urechile negre
Şi se desfată şerpii
Din părul încilcit al Eumenidelor.

Ba chiar şi Prometheu şi tatăl lui Pelops
Uită muncile la cîntecul dulce,
Şi Orion încetează să gonească leii
Şi rîşii sfioşi.

14

Ehei, Postume, Postume, alunecă anii
Şi evlavia n-aduce întîrziere
Bătrîneţii zbîrcite şi ameninţătoare,
Nici morţii neîmblînzite;

Nu, daca zilnic, amice,
Ai potoli prin trei sute de tauri
Pe Pluton cel fără lacrimi
Care a grămădit

Pe uriaşul Geryon şi pe Tltyon,
în apa tristă pe care fără îndoială
Toţi cei care ne hrănim cu roadele pămintului
Vom naviga de vom fi regi sau ţărani săraci.

în zadar vom fi cruţaţi de crudul Marte,
De valurile frinte ale râguşitei Adriatice,
în zadar ne vom teme toamna
De Austral păgubitor trupurilor.

Va trebui să vedem Cocytul negru
Rătăcind cu mers leneş
Şi neamul ticălos al lui Danau
Şi pe Sisyph Eolidul osîndit la munci lungi.

Va trebui să părăsim pămintul şi casa,
Iubita soţie şi dintre toţi arborii
Pe care i-ai îngrijit, nu te va urma pe tine, stăpin vremelnic,
Dedt chiparosul pe care nu-l vezi.

Mai vrednic decit tine, moştenitorul iţi va bea Caecubul
Păstrat sub o sută de chei
Şi va mînji podeaua cu vin mai bun
Decît acela de la superbele mese pontificale.

15

Puţine jugăre vor lăsa pentru plug
Palatele regeşti, peste tot se vor vedea
Heleştee mai întinse decît lacul Lucrinus
Şi platanul celibatar

Va inlocui ulmii; acum straturile de viorele,
Mitţii şi tot belşugul pentru nări
Va risipi miresme pe locul livezilor de măslini
Fertile pentru stăpînul de mai nainte.

Acum dafinul cu ramuri dese
Va opri loviturile infierbîntate [ale soarelui].
Nu astfel era legea lui Romul şi a netunsului Cătun
Şi regula pe placul bătrinilor.

Avutul privat la aceia era mic,
Cel obştesc mare, nici un portic
Măsurat cu stînjenul casnic
Nu atingea Ursa umbroasă,

Şi legile nu îngăduiau a dispreţui
Bordeiele [risipite] la intimpkre,
Poruncind construcţii pe cheltuială publică
Şi împodobirea templelor zeilor cu piatră nouă.

16

Cel surprins în largul Mării Egee
Cere zeilor tihnă, îndată ce nori negri
Ascund luna şi stele sigure
Nu mai strălucesc navigatorului.

Tihnă cer şi tracii furioşi,
Tihnă mezii împodobiţi cu tolbă,
Grosphus, iar nu cu pietre preţioase, nu cu purpură,
Nici cu aur ce se poate cumpăra.

Nici bogăţiile, nici lictorul consular
Nu gonesc mizerabilele zbuciume
Ale minţii şi grijile ce zboară
In jurul tavanelor îmbrăcate cu lemn.

Trăieşte bine din puţin acela pe masa săracă
A cărui luceşte solniţa paternă,
Iar teama şi lăcomia josnică nu-i ridică
Somnurile uşoare.

De ce, îndîrjiţi, să năzuim spre multe
într-o existenţă scurtă? De ce să căutăm
Ţări încălzite la alt soare? Qne poate
Fugi de sine însuşi exilat din patrie?

Suie grija viţioasă pe corabia împodobită cu bronz
Şi nu părăseşte trupa călăreţilor,
Mai iute ca cerbul şi mai iute
Ca vîntul Eur care alungă norii.

Vesel în prezent, sunetul va uri
Să se îngrijească de ce va fi mai tîrziu
Şi lucrurile amare le va tempera cu un ris
potolit:
Nimeni nu este în toate privinţele fericit.

Moartea timpurie a răpit pe ilustrul Abile,
Bătrîneţea lungă a măcinat pe Thiton
Şi mie ceasul imi va da poate
Ceea ce-ţi va tăgădui ţie.

în jurul tău vor mugi o sută de cirezi
De vaci siciliene, va necheza
Iapa bună de quadrigă, re vor inveşmlnta
Lîna

De două ori vopsită în purpură africană; mie
Parca neamăgitoare mi-a dar un cîmp mic,
Spiritul uşor al Camenelor grece şi dispreţul
Pentru vulgul malign.

17

De ce mă omori cu vaietele tale?
Zeilor nu le este pe plac şi nici mie
Ca tu să mori mai înainte, Maecenas, mare podoabă
Şi sprijin al lucrurilor mele.

Ah, dacă vreo forţă mai grăbită te va răpi
Pe tine parte a sufletului meu,
Cealaltă care va rămîne [In persoana mea]
Nu va fi nici egal de scumpă, nici inrreagă în
supravieţuire.

Ziua aceea va aduce mina amindurora. Nu am
făcut jurâmînt
Perfid: voi merge, voi merge
îndată ce vei precede, pregătit
A apuca pe drumul suprem ca tovarăş.

Nu ne va despărţi nici duhul focoasei Himere,
Nici, de-ar învia, Gyas cel cu o sură de miini;
Aşa e voinţa puternicei Justiţii
Şi a Parcelor.

Fie că mă priveşte Balanţa ori Scorpionul
Teribil, pe un grad mai violent la ora naşterii,
Sau Capricorn,
Tiranul valurilor hesperice,

Constelaţiile noastre se potrivesc
într-un chip de necrezut. Pe tine
Tutela lui Jupiter te-a răpit strălucind
Lui Saturn cel crud şi a întîrziat

Aripile Destinului, cînd poporul numeros
Din teatru re-a aplaudat vesel de trei ori;
Pe mine un trunchi căzut în cap
M-ar fi strivit, dacă Faun,

Ocrotitorul bărbaţilor mercurieni,
Nu ar fi înlăturat cu dreapta lovitura.
Nu uita să oferi jertfe şi altar votiv;
Eu voi înjunghia o umilă mieluşea.

13

în casa mea tavanul nu luceşte
De fildeş şi de aur,
Grinzi din Himet nu apasă pe coloanele
Tăiate în Africa cea mai îndepărtată,
N-am intrat, moştenitor obscur,
în palatul Attalilot,
Iar clientele mele nobile
Nu-mi ţes purpure de Laconia.
Norocul meu este în onestitate şi talent
Şi pe mine sărac mă caută bogatul;
Nu hărţui zeii cu nimic mai mult
Şi puternicului amic
Nu-i cer daruri mai mari,
îndeajuns de fericit numai cu moşioara sabină.
Ziua goneşte ziua
Şi lunile noi îşi urmează calea spre a pieri.
Tu, bogatule, pui sî-ţi taie marmuri
în preajma morţii
Şi uitînd de morminte ridici palate,
Te străduieşti să împingi spre marea înfuriată
Ţărmul de la Baiae,
Puţin bogat socotindu-te cu malul.
Nu mai spun că smulgi
PînS şi semnele ogoarelor
Şi avar sări peste hotarele clienţilor I
Izgoneşti cu zeii paterni purtaţi la sin
Bărbatul şi nevasta şi copiii în zdrenţe.
Totuşi nu-l aşteaptă mai sigur
La capătul Orcului rapace vreun palat anume
Pe stăpînul bogat.
De ce vrei mai mult? Acelaşi pămînt
E deschis deopotrivă săracilor
Ca şi copiilor regilor.
Şi stteaja Orcului

N-a adus înapoi de dragul aurului
Pe vicleanul Prometheu. Acest Orcus
Ţine închis pe trufaşul Tantal şi neamul lui Tantal,
Şi tot el chemat ori nechemat să mîntuie
Pe săracul scăpat de chinuri
îl aude.

19

Am văzut pe Bacchus, credeţi-mă urmaşi, făcînd
şcoală
De cîntece în rîpile îndepărtate,
Pe Nimfe învăţînd şi urechile ciulite
Ale Satirilor cu picior de capră.

Iuhul mintea se cutremură de spaimă apropiată
Şi se bucură furtunos din pieptul plin
De Bacchus. Iuhu! cruţă-ne, Liber,
Cruţă-ne tu care ameninţi cu tirsul greu.

Mie îmi este îngăduit a cînta Bacchantele
violente,
Fîntîna vinului, îmbelşugatele rîuri de lapte
Şi să repet şi eu [basmul cu]
Mierea curgind din trunchiurile scorburoase;

îngăduit mi-este [să cînt] şi onoarea de stele
oferită [de Bacchus]
Prea fericitei soţii [Ariana] şi palatul
Lui Pentheu sfărâmat într-o prăbuşire deloc
blinda
Şi căderea tracului Lycurg.

Tu potoleşti fluviile, marea barbarilor,
Tu, ameţit, apuci fără pagubă
Pletele Ba«hanţelor despărţite *in* cozi
Ca nodul de vipere;

Tu, cind cohorta nelegiuita a Giganților
A urcat in înălțimea regatului jupiterian,
Ai împins înapoi pe Rhoetus
Prin ghearele şi falca îngrozitoare a leului;

Deşi, socotit mai apt la danturi, la glume
Şi la jocuri, s-a spus că nu eşti
Destul de potrivit pentru lupte; totuşi tot tu
Ai stat părtaş Ia pace şi război.

Te-a văzut împodobit cu comul de aur
Cerber ne vătămător freclnd molatec coada
Şi cînd te-ai retras ți-a lins
Cu cele trei limbi din gură picioarele şi gleznele.

20

Voi fi purtat de o pană neobişnuită şi nu subțire
Prin eterul limpede, poet biform [om şi lebădă].
Şi nu voi rămîne mai mult pe pămînt
Ci voi părăsi oraşele mai mare prin invidie.

Eu, cel din singe de părinți săraci,
Eu cel chemat de tine, iubite Maecenas,
Nu voi muri
Şi unda Stixului nu mă va păstra.

Se şi înmoaie la glezne pielea aspră
Şi mă prefac pe spate într-o zburătoare albă
Şi se ivesc pene uşoare
Pe degete, umere;

Mai cunoscut decit Icar al Iui Daedal,
Voi privi, lebădă, țărmurile gemătoare ale
Bosforului,
Syrtele Getule
Şi cîmpurile hiperboreene.

CARTEA A TREIA

Urăsc vulgul profan şi mă tem de el.
Acordaţi-mi tăcere I Cînt, ca preot al Muzelor,
Cîntece nemaiauzite înainte
Pentru fecioare şi copii.

Turmele celor ce se tem [sunt sub stăpînirea] regilor,
Regii înşişi sunt în stăpînirea lui Jupiter,
Vestit prin triumful împotriva Giganţilor,
Mişcînd toate numai din sprinceană.

E adevărat că un bărbat mai mult decît altul
Aşează şiruri viţele în şanţuri, că acesta
Mai nobil descinde în Cîmpul lui Marte
[In calitate de] competitor, că celălalt

Combate prin bune purtări şi faimă mai bună,
Că celuilalt îi e mai mare ceata clienţilor;
Soarta după o lege egală le trage sorţii celor mari
şi celor mici;
Urna încăpătoare invîrteşte toate numele.

Pentru acela asupra capului nelegiuit al căruia
Atîrnă o sabie desfăcută, prînzurile siciliene
Nu vor avea gust dulce,
Şi cintecul păsărilor şi al ţiterelor

Nu vot aduce somn. Somnul lin
Nu dispreţuieşte casele umile ale bărbaţilor agreşti,
Nici malul umbros,
Nici o vale Tempe" bătută de Zephyri.

Pe cel dorind numai cît e de ajuns
Nu-l turbură nici marea tumultuoasă,
Nici furtuna crincenă a Arcturului apunind
51111 Iezii răsărind>

Nici viile bătute de grindină,
Nici moşia înşelătoare, cu pomi [fructiferi],
Dînd vina aci pe ape, aci pe constelaţiile
Care ard cimpurile, aci pe iernile aspre.

Peştii simt micşorarea mării
Prin digurile zvîrlite spre larg:
Acolo constructorul înconjurat de mulţi sclavi
Şi stăpînul plictisit de pămînt aruncă cimentul.

Dar Teama şi Ameninţările
Se urcă unde e şi stăpînul,
Iar Grija neagră nu iese de pe trirema împodobită cu
bronz
Şi stă înapoia călăreţului.

Dacă pe mine îndurerat nu mă alină
Nici marmura phrigiană, nici folosinţa
Purpurilot mai strălucitoare decît stelele,
Nici viţa de Falern, nici parfumul achaemenic,

De ce aş ridica un atriu sublim
După noua modă cu uşi stîrnind invidie?
De ce aş schimba valea sabină
Pe bogăţii împovărătoare?

Tinărul vîrtos în aspra slujbă ostăşească
Să Învețe a suporta prieteneşte sărăcia îngustă
Şi călăreț Infricoşetor prin lance
Să zdrobească pe părții feroci

Şi să-şi ducă viața sub cerul [liber] şi in primejdii.
Văzindu-1 de pe zidurile duşmane,
Soția tiranului luptător
Şi fecioara în floare

Să suspine: «Vai, nu cumva pețitorul regesc nelnvățat cu armiile
Să asmute leul aspru la atingere, pe care
Mînia cruntă
îl trage In mijlocul măcelului».

Dulce şi de cinste este a muri pentru patrie;
Moartea urmăreşte şi pe bărbatul care fuge
Şt nu cruță nici tineretul
Cu gleznele nededate la lupte şi cu spatele timid.

Virtutea, neştiutoare de neizbinzile josnice,
Străluceşte de onorurile fără pată,
Nu ia nici nu depune securile [consulare]
După placul opiniei populare.

Virtutea, inchizînd cerul celor care n-au meritat [onoarea] de a muri
Tăgăduită [unora] Îşi caută drum
Şi dispreţuieşte cu pana zburătoare
Cetele vulgare şt huma udă.

Este răsplată sigură pentru tăcerea credincioasă:
Mă voi feri ca acela care divulgă misterele
Sacre ale Cererei să fie sub aceleaşi grinzi
Şi să se urce cu mine pe aceeaşi barcă fragilă;

Adesea tatăl Jupiter trecut cu vederea
A pus lucrul permis pe lingă cel impur;
[însă] rar Răzbunarea a scăpat din mină, şchiopătînd,
Pe criminal, chiar dacă [acesta] i-a luat înainte.

Nici furia mulțimii poruncind lucruri vătămătoare,
Nici chipul tiranului amenințător,
Nici Austrul, stăpin turbure al neliniştitei Adriatice,
Nici marea mînă a lut Joe fulgerătorul

Nu clatină pe bărbatul drept şi stăruitor in hotărlrea lui,
Cu mintea dintr-o bucată:
Dacă bolta s-ar prăbuşi spartă,
Cioburile l-ar lovi fără să-1 înspăimînte.

Prin această artă străduindu-se
Au atins tăriile de foc [ale cerului]
Pollux şi rătăcitorul Hercul, între care lungindu-se [la masă] August
Va bea nectar cu buze de purpură.

Prin această artă, tată Bacchus, pe tine care ai binemeritat
Te-au tras tigrii tăi, purdnd cu împotrivire la git
Jugul, prin ea Quirinus
A fugit de Acheront pe caii lui Marte,

Cînd Junona a vorbit în chip plăcut
Zeilor adunați Ia sfat [astfel]: «Ilionul, Ilîonul
L-au prefăcut în pulbere [Paris] judecătorul fatal şi nelegiuit
Şî [Elena] femeia cea tot pe drumuri

Din clipa în caic Laomedon a înşelat pe zei
Cu răsplata promisă, [şi] mi-a fost
închinat mie şi castei Minerve
împreună cu norodul şi cu regele [deopotrivă de] vicleni.

Adulterei lacedemone nu-i mai străluceşte
Faimosul oaspe, nici casa sperjură a Iui Priam
Nu mai înfrînge, cu străduințele lui Hector,
Pe aheii bătăioşi

Şi **războiul prelungit prin certurile noastre**
A **inceTat. îndată voi preda lui** Marte
Şi **miniile grele** şi **pe** [Romulus] **nepotul rău văzut**
Pe care l-a născut preoteasă troiană;

Voi îngădui ca acela să intre în locaşurile strălucite,
Să se deprindă cu sucurile nectarului
Şi să fie înscris
În ordinul zeilor tihniți,

Cu condiția ca marea lungă să se zbuciume intre Ilion
Şi Roma, domnească în orice parte
Fericiți exilații;
Cu condiția ca turmele să sară

Peste groapa Iui Priam şi a Iui Paris
Şi fiarele nesupărate să-şi ascundă puii,
Stea Capitoliul strălucind şi fie în stare
Roma crudă să dea legi mezilor înfrînți.

Numele-i înfricoşat să se întindă departe
La marginile lumii, acolo unde apa de mijloc
Desparte pe african de Europa,
Unde Nilul umflat adapă ogoarele,

Mai tare [prin faptul] de a dispreţui aurul
Neaflat şi în chipul acesta mai bine aşezat
Cit timp îl ascunde pămîntul, decît [prin acela] de a
Stringe cu mină hrăpitoare tot ce e sacru spre folos omenesc.

Oricare capăt de lume stă Înainte,
Pe acela să-1 atingă cu armele, nerăbdătoare de a privi
Din ce parte se dezlănțuiesc focurile,
Din ce parte negurile şi ploile.

Dar pronunț destinul quiriților războinici
După această lege: ca prea pioşi
Şi prea încrezători în mijloacele lor, să nu voiască
Să dreagă acoperişurile Troiei strămoşeşti;

Soarta Troiei, dacă ea va renaşte sub augur lugubru,
Se va repeta din nou prin trist măcel,
Eu soția şi sora lui Jupiter
Conduclnd cetele învingătoare.

De trei ori de ar răsări zidul aeneic
Prin fapta lui Phoebus, de trei ori va pieri
DărSmat de argivii mei, de trei ori
Soția luată în captivitate îşi va plînge bărbatul şi copiii.»

Toate acestea nu vor conveni lirei mele voioase;
încotro mergi, Muză? Lasă-te
De a destăinui îndărătnică vorbele zeilor
Şi de a subția lucrurile mari în versuri mici.

Coboară din cer, Regină Calliope, şi
Zi, hai, din fluier un lung cîntec,
Fie că preferi acum [să cînți] cu glas ascuțit,
Sau pe coardele şi țitera lui Phoebus.

Auziți, oare mă înşeală un amabil delir?
Mă văd ascultind şi rătăcind prin
Pădurile sacre [ale Muzelor] pe care
Le străbat apele şi adierile plăcute.

Mie copil obosit de ioc şi de somn,
Dincolo de hotarul Apuliei rodnice,
în Volturul fără drumuri,
Porumbiei fabuloşi m-au acoperit cu o cunună nouă. *

Mie copil obosit de joc şi somn,
Dincolo de marginile [îngăduite] de doica Pullia,
Pe Volturul apulian,
Porumbiei fabuloşi m-au acoperit cu o cunună nouă, **

Ceea ce va fi o minune pentru toți aceia
Care locuiesc în cuibul înalt al Acheruntiei,
în trecătoarea Bantină şi
în cîmpurile grase ale umilului Ferentum,

Aşa Incit să dorm cu trupul ferit
De viperele negre şi de urşi
Şi să fiu acoperit cu [foi] sacre de mirt şi de laur împreunate,
Copil inspirat, nu fără [asistența] zeilor.

[Dedicat] vouă, Muzelor, [dedicat] vouă
Mă urc in Sabinul înalt, fie că mi-au plăcut
Praeneste cel răcoros, Tiburul In pantă
Sau Baiae senină;

Pe mine prieten al fîntînilor şi danturilor voastre
Nu m-a omorît nici linia de bătaie întoarsă înapoi,
Nici arborele blestemat,
Nici [capul] Palinurus pe marea Siciliei.

* **Ipoteza Plcssis — Lejay**
** **Ipoteza germană.**

Oră vreme veți fi cu mine, corăbier de bună voie
Mă voi încumeta pe Bosforul nebun
Şi călător, pe nisipurile arzătoare
Ale țărmurilor assiriene,

Voi privi pe britanii cruzi cu oaspeții
Şi pe concanul ahtiat de sînge de cal,
Voi privi pe gelonii cu tolbe
Şi [Donul] fluviul neatins al sciților.

Voi l-ați ocuhnit pe Caesar [August],
Pe numele Pierus [consacrat Muzelor]
îndată ce doritor să sfîrşească operațiile
A consemnat in garnizoane trupele obosite de campanie.

Voi, sfintelor, dați sfat blînd şi vă bucurați
De sfatul dat [cu folos]. Ştim că
Acel care potriveşte
Pămîntul inert şi marea vîntoasă,

Că acela care cîrmuieşte cu putere egală
Oraşele, împărățiile triste [ale Infernului],
Pe zei, şi turmele muritorilor,
A supus cu trăznetul căzător pe Titanii nelegiuiri şi ceata lor grozavă.

Acea tinerime [de giganți] încrezîndu-se oribilă în brațe
Şi frații [Aloizi] tinzînd să impună
[Muntele] Pelion Olimpului umbros
Au produs o mare spaimă lui Jupiter.

Dar ce pot Tifeu şî puternicul Mimas,
Ce [poate] Porphyrion în poziție amenințătoare,
Ce [pot] Rhoetus şi Enceladus, aruncător îndrăzneț
De trunchiuri smulse

Gnd se ridică-rnpotxiva scutului sonor al Palladei?
Apoi lacom [de luptă] a stat Vulcan,
Apoi doamna junona şi acela
Care nu depune niciodată arcul pe umeri,

Care îşi spală pletele desfăcute
Cu apa limpede a Castaliei,
Care ține codrii Lycieî si pădurea natală [din Cynt],
Apollo din Delos şi Patara.

Forța lipsită de inteligență se prăbuşeşte după mărimea ei;
Şi zeii desfăşură o forță măsurată;
De asemenea au urit putetile
Mişclnd In suflet orice lucru neîngâduit.

Pilda a sentințelor mele [este] Gyas cel cu o sută de miini
Şi cunoscutul Orion,
Ispititor al castei Diana,
Răpus de săgeata virginală.

Terra izbită în monştrii ei se vaită,
Se întristează prăsila trimisă de fulger
în Iadul întunecat, şi focul [oricît de] iute [al lui Prineu]
Nu [poate] roade Etna răsturnată deasupra,

Nici vulturul, pus paznic al răutății,
Nu părăseşte ficatul nestăpînitului Tityus;
Pe iubitorul [de femei] Pirithou
îl țin trei sute de lanțuri.

Am crezut că Jupiter domneşte tunînd
în cer; vom avea prezent [pe pămînt]
Pe divul August după ce va adăoga la imperiu
Pe britani şi pe vătămătorii perşi.

Oare soldatul lui Crassus n-a trăit soț josnic
Cu consoarta barbari şi n-au îmbătrinit
(întoarse moravuri pentru Senat I)
în oastea socrilor duşmani,

Sub rege med marşul şi apulianul
Ditlnd de scuturile sacre şi de numele [de roman]
Şi de togă şi de veşnica Vesta
Din [Capitoliul] neprihănitului Jupiter şi din cetatea Roma?

In privința aceasta a luat măsuri mintea prevăzătoare a lui Regulus
Care n-a consimțit la condițiile ruşinoase şi la exemplul
Trăgînd după sine primejdii
în viitor,

Dacă n-ar fi fost lăsată să piară fără milă
Tinerimea captivă: « Am văzut — zise —
Steagurile atîrnate în capiştele punice
Şi armele smulse soldaților fără măcel;

Am văzut la cetățeni brațele sucite
La spatele de oameni liberi
Şi porțile [Cartaginei] vraişte [ca-n timp de pace] şi cîmpurile despuiate
Cu furca prin trudele noastre.

Evident, răscumpărat cu aur,
Soldatul se va întoarce mai viteaz,
Adăogați paguba la ruşine. Nu-şi drege colorile şterse
Lina vopsită cu purpură,

Nici nu poți să pui adevărata bărbăție,
Dacă a căzut odată, in mişei.
Dacă luptă [pină si] cerboaica desfăcută din rețelele dese,
Va fi tare acela

Care se încrede în duşmanii perfizi
Şi va zdrobi pe puni prin alte forţe
Care îndură nesimţitor braţele legate cu curele
Şi se teme de moarte.

Acesta neluînd în seamă de la cine capătă viaţa
A amestecat pacea cu războiul! O, ruşine!
O, măreaţă Carthagină, mai mare
Prin ruinile de batjocură ale Italiei!»

Se spune că [Regulus] ar fi respins de la sine
Gura pudicei soţii [Marcia] şi pe copiii mici
Ca [prizonier de război] decăzut din drepturi
Şi ar fi pus aspru faţa bărbătească la pămint,

Pînă ce a întărit sfătuitor printr-un îndemn
Ce n-a mai fost dat vreodată cuiva pe senatorii şovăielnici
Şi s-a grăbit să plece intre prietenii trişti,
Ca exilat excepţional.

Cu toate acestea ştia ce-i pregăteşte călăul
Barbar; totuşi a împins
Pe cei de aproape care-i şedeau în cale
Şi poporul oprind pe cel întors

Ca şi cînd ar fi părăsit pricinile lungi ale clienţilor
După judecarea proceselor,
Spre a merge pe plaiurile venafrane
Sau la Tarentul lacedemonian.

6

Ispăşeşti fără vină păcatele strămoşilor,
Romane, pină ce vei reface templele
Şi altarele în prăbuşire ale zeilor şi
Statuile mînjite de fum negru.

Impui zeilor în măsura în care te faci mai mic:
De aci începutul a toate, prin asta explică-ţi sfîrşitul I
Zeii neglijaţi au dat multe rele
îndoliatei Hesperii.

De două ori Monaeses şi mina lui Pocorus
Au zdrobit navalele noastre făcute sub auspicii rele
Şi strălucesc [de bucurie] că au adăogat
Pradă la colierele subţiri.

Cît pe ce dacul şi etiopul
Să dărime prin răscoale oraşul ocupat,
Acesta înspăimîntător prin flotă, celălalt
Mai bun la aruncarea săgeţilor.

Veacurile fecunde în vini cele dinţii
Au mînjit şi nupriile şi neamul şi familiile:
De la această fîntînă vine prăpădul
Şi curge în patrie şi în popor.

Fecioara coaptă se bucură să înveţe
Danţul ionian şi se perverteşte prin arte,
De acum încolo se exercită la
Amorurile incestuoase din unghia fragedă.

Nu tinerimea născută din asemenea părinţi
A vopsit cu sînge Marea Punică
Şi a lovit de moarte pe Pyrrhus,
Pe marele Antioh şi pe grozavul Hannibal,

Ci prăsila bărbătească a soldaţilor ţărani
învăţaţi să răstoarne brazdele cu
Sapele sabine şi să poarte prăjinile
Tăiate după porunca mamelor aspre,

Cind soarele mută umbrele munților
Şi desface jugurile
Boilor obosiți, timpul amic mînînd înainte
De pe carul în mers.

Ce n-a micşorat ziua cea blestemată?
Generația părinților, mai rea decit *a* bunicilor,
Ne-a făcut mai răi pe noi care
Vom da o progenitură şi mai vițioasă.

De ce plîngi, Asterio, pe Gyges
Pe care zefirii senini ți-l vor restitui Ia primăvară,
[Datorită] credinței statornice,
Bogat de marfă din Thynos.

Acela dus de Notus la Oricum
După stelele nebune ale Caprei
Petrece nedormit nopți reci, nu fără
Multe lacrimi.

Cu toate acestea emisarul străinei stăruitoare
încearcă viclean o mie de chipuri
Zicînd că Chloe suspină şi că
Arde nefericită de focurile tale.

Spune cum soția perfidă
A îndemnat prin false învinuiri pe Proetus
Să grăbească omorul
Prea castului Bellerophont,

Povesteşte de Hippolyt Peleul cit pe ce
Dat Tartarului pînă ce înfrînlndu-se a fugit de Magnessa
Şi îndeamnă a păcătui
Spunlnd, înşelător, istorii —

în zădar: căci [el] pină acum cinstit
Aude cuvintele mai surd decît stîncile lui Icar,
Iar tu feteşte-te să nu-ți placă
Vecinul Enipeus mai mult decît e drept,

Deşi nu atrage privirile un altul ca el
De iscusit a cîrmi calul prin ierburile [Clmpului] lui Marte,
Nici nu Înoată cineva ca el de repede
Prin albia tuscă [a Tibrului],

La căderea nopții închide casa şi
Nu dispreţul cîntecul flautului plîngător de pe străzi
Şi dificilă [cum eşti] rămîi aspră
Pentru acel care te cheamă des.

Tu [Maecenas], doct In literatura celor două limbi,
Te miri ce fac eu, celibatar, la Calendele lui Marte,
Ce vor să zică florile şi cățuia plină cu tâmîie
Şi jăraticul pus

Pe [altar de] glii verzi.
Făgăduisem lui Liber praznic dulce
Şi un țap alb, atunci cind
Eram aproape de funeralii din cauza căderii copacului.

Această zi de sărbătoare, rostogolindu-se anul,
Va rupe pluta lipită cu smoală a
Amforei, puse să bea fum
Sub consulul Tullus.

Ia, Maecenas, o sută dc cupe pentru
Prietenul tău salvat şi Îngăduie
Lămpile vigilente pînă Ia lumina [zilei]. Departe fie
Orice larmă şi mînie.

Lasă grijile civile ale oraşului 1
A căzut oastea dacului Cotison,
Mezii amenințători [pentru noi] se ceartă intre ei
Prin lupte jalnice;

Cantabrul, duşmanul vechi de la marginea Spaniei,
Slujeşte acum, supus In lanț tardiv;
Chiar sciții, cu arcul destins,
Se gindesc să dea Înapoi.

[Devenit o clipă] particular nepăsător,
Fereşte-te de a re îngriji prea mult de nu cumva
poporul suferă,
Şi primeşte voios darurile ceasului prezent,
Lasă lucrurile grave.

Horațiu

Cit timp ți-eram drag ție
Şi nici un tinăr nu-ți punea mai bine
Brațele în jurul grumazului alb,
Am trăit mai fericit decit regele perşilor.

Lydia

Cită vreme n-ai fost aprins pentru o alta
Şi [eu] Lydia nu veneam după Chloe,
Iar numele Lydia zicea multe,
Am trăit mai ilustră decit Ilia Romană.

Hora țiu

Acum mă stăpîneşte Chloe tracica,
Doctă In gingăşii şi pricepută la țiteră,
Pentru care nu mă voi teme să mor
Dacă destinele cruță sunetul supraviețuitor.

Lydia

Pe mine mă arde cu făclie reciprocă
Calais, fiul lui Thurinus Ornytus,
Pentru care de două ori aş suferi să mor,
Dacă destinele cruță pe tînărul supraviețuitor.

Horațiu

Ce[-ar fi] dacă Venus de altădată vine înapoi
Şi uneşte pe despărțiți prin jugul de bronz?
Dacă este Îndepărtară Chloe
Şi uşa se deschide repudiatei Lydia?

Lydia

Deşi el [Calais] e mai frumos ca Luceafărul,
Iar tu mai uşor ca pluta şi mai
Irascibil decît Adriatica înşelătoare,
Bucuros voi trăi cu tine, cu dragă inimă voi muri
cu tine.

io

Lyce, dacă ai bea din Donul îndepărtat,
Căsătorită cu un bărbat sălbatec,
Totuşi ai plînge să mă expui Crivățelor din țara ta,
întins în fața porții ghintuite?

Auzi cu ce zgomot muge uşa de vint şi
Pădurea sădită intre casele frumoase,
«iclt cerul printt-o putere pură
îngheață zăpezile căzute?

Dă la o parte mindria ingrată a Venerei,
Ca ou cumva roata funiei Uivîrtindu-se să meargă de-a -ndăratele:
Nu te-a născut tată tirenian
Penelopă dificilă faţă de peţitori.

O, deşi nu te Incovoaie nici darurile, nici rugăminţile.
Nici paloarea vopsită cu viorea a amanţilor,
Nici bărbatul rănit de ţiitoarea pieridă,
Cruţă[-mă] de supliciile tale,

Nu mai moale decît stejarul rigid,
Nu mai blinda la suflet decit şerpii mauri:
Acest trup nu va fi mereu răbdător
Al pragului şi al apelor cereşti.

11

Mercur, (căci Amphion docilul
Avindu-te pe tine ca magistru a mişcat pietrele cîntînd),
Şi tu [liră de] baga iscusită a răsuna
Din şapte coarde,

Altădată nici locvace, nici plăcută,
Acum prietenă a meselor bogaţilor şi a templelor,
Zi cintece care să aplece
Urechile obstinatei Lyde,

Cate precum mînza de trei ani se joacă
Zburdlnd pe cîmpuri întinse şi se teme să fie atinsă,
Nenuntită şi pînă atunci crudă
Faţă de soţul îndrăzneţ.

Tu poţi duce de-a valma tigrii şi pădurile
Şi să opreşti rîurile repezi;
Cerberul, paznic al locaşului înfricoşat,
Dezmierdîndu-1 tu, încetează [de a lătra],

Deşi capul de Furie M înarmează
O sută de şerpi şi un duh negru
Şi venin curg
Din cele trei limbi din gură.

Chiar şi Ixion şi Tityos au rls cu faţă
Nesilită, a stat puţin urna goală
în timp ce îmblinzeai printr-un cintec plăcut
Pe fetele lui Danau.

Să audă Lyde crima şi cunoscutele
Chinuri ale fecioarelor şi butoiul
Sec de apă trecind prin fundul de jos
Şi destinde tlrzii

Care aşteaptă păcatele pînă şi-n Orc.
Nelegiuitele (căci mai mult ce puteau [făptui]?)
Nelegiuitele au putut pierde soţii
Prin fierul crud.

Una din multe, vrednică de facla nupţială,
rji A fost mincinoasă In chip glorios
Faţă de tatăl sperjur şi fecioară nobilă
în toţi vecii.

« Scoală-te 1 a zis ea tlnărului soţ —
Scoală-te! ca nu cumva să ţi se dea
Somnul lung de unde nu te temi;
Ascunde-te de socru şi de sceleratele surori.

Care ca nişte leoaice prinzînd viţeii
Răzleţi ii sfişie, vai I Eu mai bHndă
Decît ele nu te voi lovi, nici
Nu te voi ţine la închisoare.

încarce-mâ tata cu lanţuri crude,
Fiindcă am cruţat miloasă pe bietul bărbat;
Trirnită-mă cu corabia
Pe clmpiile îndepărtate ale numizilor.

Du-te unde te poartă picioarele ţi vîntul,
Cît te ajută noaptea şi Venus, du-te
Subt o zodie prielnică şi sapă
Pe mormîntul meu o jeluire care s-aducă aminte
de mine.»

12

Mizerie este a nu da joc amorului şi
A nu spăla necazurile cu vin dulce, sau a fi
inspăimîntat
De mustrările grozave ale limbii paterne.

Ţie, Neobule, îţi ia coşuieţul copilul intr-aripat al
Cytherei,
îţi ia pînzele, operă a harnicei Minerve, splendoarea
Lui Hebrus Lipareul,

Cind Işi spală umerii unşi în undele Tibrului,
Călăreţ mai bun decît însuşi Belerofonte, neînvins
Nici la pumn, nici la piciorul subţire,

Iscusit de asemeni să izbească cu lancea alergînd
la cîmp deschis
Cerbii adunaţi in ceată agitată şi să pîndească, ca
iuţeală,
Mistreţul tupilat în grămada strimtă de tufari.

13

O, fîntînâ a Bandusiei, mai limpede decît sticla,
Demnă [de ofrande] de vin dulce şi de flori,
Mîine vei ti dăruită cu un ied
Căruia fruntea umflaţi de coarnele tinere

îl arată bun pentru dragoste şi luptă.
Zadarnic: căci copiii zburdalnicei turme
Vor vopsi cu singele lor roşu
Undele tale reci.

Pe tine anotimpul grozav al Caniculei arzătoare
Nu poate să te atingă; tu oferi
Frig amabil taurilor trudiţi de plug
Şi oilor rătăcitoare.

Fii şi tu dintre fintînile nobile
Pentru mine, cîntăreţ al stejarilor de deasupra
Peşterii de unde se rostogolesc
Apele rale gîlgîitoare.

14

O, plebe, Caesar [August] despre care s-a zis
Că întocmai ca Hercule ar fi căutat laurul cumpărat
cu moarte
S-a întors victorios la penaţi
Din ţara Spaniei.

Să-i iasă înainte soţia bucurîndu-se numai de
bărbat
După ce a făcut legiuitele sacrificii
Şi sora ilustrului căpitan
Şi mamele fecioarelor şi ale tinerilor de curînd
mîntuiţi,

Gătite cu panglicele pentru rugăciune.
Voi, o, flăcăi şi neveste tinere
Care aţi cunoscut bărbatul, feriţi-vă
De vorbele de rău augur 1

Această zi într-adevăr sărbătorească pentru mine
Să-mi împrăştie grijile negre; nu mă tem
Nici de răzmiriţă, nici de moarte prin violenţă
Cît timp Caesar stăpîneşte lumea.

Du-te, copile, caută parfumuri şi coroane
Şi urciorul amintind luptele cu marsii
Dacă vreo oală a mai purut să scape
De Spartacus cutreierătorul.

Zi şi Neerei cu glas limpede să se grăbească
A-şi prinde într-un nod părul roşcat;
Dacă din cauza portarului uri dos
Va fi întîrziere, pleacă.

Părul albind potoleşte sufletul
Setos [altădată] de gîlceavă şi scandaluri furioase;
Aprins de tinereţe n-aş fi răbdat eu asta
Sub consulul Plancus.

15

Soţie a lui Ibycus cel sărac,
în fine pune-n cui năravul răutăţii tale
Prin vestitele isprăvi;
Mai aproape de grabnica moarte încetează
De a mai petrece printre fecioare
Şi de a presăra negura în stele luminoase.
Dacă ai săturat pe Pholoe,
Nu e de tine Chlorus: fata
Mai de-a dreptul cucereşte casa tinerilor,
Ca Thyas aţiţată de bătaia darabanei.
Pe ca dragostea de Nothus o rnînă
Să joace asemenea caprei lascive,
Ţie îţi stau bine lînele tunse Ungă
Nobila Luceria, nu ţiterele,
Nict floarea purpurie a trandafirului,
Nici, bătrînă, utdoarele băute aproape pina la
drojdie.

16

Turnul de bronz, uşa de stejar
Şi asprele plnde ale ciinilor vigilenţi
Ar fi apărat îndeajuns pe închisa Danae
De adulterele nocturne,

Dacă Jupiter şi Venus nu şi-ar fi rîs
De Acrisius, paznicul înspăimîntător al
Fedoarei surghiunite: [arătînd] câ există drum
sigur şi deschis
Pentru zeul prefăcut în bani.

Aurului îi place să meargă printre rindurile
paznicilor
Şi să spargă pietrele mai bine decît
Prin izbitura trăznetului; cade familia
Augurului argivian, înghiţit prin prăbuşire

Din cauza mitei; slăbeşte porţile cetăţilor
Bărbatul macedon şi zdruncină prin daruri
Pe regii rivali; darurile prind în laţ
Pe conducătorii încruntaţi ai corăbiilor.

Grija însoţeşte averea în creştere
Şi foamea de mai mult; pe dfept am avut oroare
S-o iau spre culmea vizibilă de departe,
Maecenas, podoabă a cavalerilor.

Cu dt cineva îşi va refuza mai multe
Cu atît va dştiga mai multe de la zei;
Gol [de averi] nu cer nimic poftitorilor de
războaie
Şi mă bucur să părăsesc, transfug, partea mea de
avuţie,

Stăpîn mai glorios de lucruri dispreţuite
Decît să se spună că ascund în hambarele mele
Ceea ce ară harnicul Apul,
Fără bogăţii printre mari averi.

Rîul cu apă limpede, dteva jugăre de pădure
Şi credinţa sigură in recolta mea
Ademenesc pe strălucitorul de stâpînirea fertilei
Africi
Mai fericit cu soarta mea.

Deşi albinele calabre nu-mi aduc miere
Şi vinul Lestrigon nu mi se învecheşte în amforă,
Nici nu-mi cresc oi grase cu lină
Pe păşunile gallice,

Sunt departe totuşi de lipsa inoportună
Şi nici tu nu ai refuza să-mi dai, dacă aş vrea mai multe.
Mă voi întinde mai bine, strîngînd dorinţele
Prin venituri mici,

Decît dacă m-aş împinge pînă Ia cîmpîi mygdonei ai
Regatului lui Alyatteu. Celor care cer mult
Le lipsesc multe; bine este de acela căruia zeul
I-a dat cu mînă parcimonioasă cît este de ajuns.

17

Nobile Aelius, coborîtor din străvechiul Lamus,
Fiindcă şi primii Lamia şi-au luat numele de la el
Şi tot neamul nepoţilor
Amintiţi în arhive.

îţi tragi originea de la acel strămoş
Care se zice că a fost domnul cetăţii Formia
Şi a ţinut, stăpîn deplin, Liris
Ce se revarsă pe ţărmurile Măricei.

Mîine vijelia trimisă de Eurus
Va acoperi pădurea de frunze nenumărate
Şi ţărmul de alge inutile,
Dacă nu greşeşte bătrîna cioară

Prevestitoare de ploaie. Cit poţi,
Stringe lemn uscat; mîine îţi vei cinsti Geniul,
împreună cu argaţii scăpaţi de munci,
Cu vin şi cu purcel de două luni.

18

Faune, iubitor al Nimfelor în fugă,
Vino lin în hotarele mele cu ţarini bătute de soare
Şi pleacă binevoitor
Pentru Tinerele vlăstare,

De vreme ce după un an încheiat iedul fraged îţi cade jertfit
Şi nu lipsesc tovarăşului Venerei
Cupe de vin din belşug, iar vatra veche
Fumegă de mirodenii.

Toată turma zburdă pe cimpia ierboasă,
Cînd Decembre îţi readuce Nonele,
Satul vesel iese la cîmp
Cu boul leneş;

Lupul rătăceşte printre mieii fără teamă,
Pădurea îţi aruncă frunze agreste,
Plugarul e voios să izbească pîrdalnîcul de pămînt
De trei ori cu piciorul.

19

Tu istoriseşti cît a trecut de la Inachus pină la Codrus
Cel gata să moară pentru patrie,
Despre neamul Iui Aeac
Şi despre războaiele luptate sub sflnta Troîe.

Nu spui cu ce preţ se cumpără
Vasul cu vin de Chios, cine amestecă apa cu vinul,
Cine oferă casa,
Cît voi fi lipsit de frigul munţilor Paeligni.

Toarnă iute, băiete, pentru luna nouă,
Toarnă pentru miezul nopţii, toarnă pentru augurul Murena,
De trei sau de nouă ori, după voie,
Să se verse din cană în cupe.
Cine iubeşte Muzele nepereche,
Poet inspirat, să ceară de trei ori trei căni,
Refuză mai mult de trei cine se teme de scandalul

De a jigni Grația
împreună cu surorile goale.
Să ne-mbătăm... De ce încetează
Sunetele flautelor berecințiene?
De ce atimi tăcut naiul Ungă Ură?
Urăsc zgircenia.
Risipește ttandafiril Să audă
Gălăgia dementă invidiosul Lycus
Și vecina puțin nimerită pentru bătrînul Lycus.

20

Nu vezi cu cită primejdie, Pyrrhus,
Miști puii leoaicei africane?
Cu puțin după un război aspru vei fugi,
Răpitor neîndrăzneț,

Cînd va veni prin ceata de tineri care-i stă în cale,
Cerînd pe frumosul Nearch,
Gîlceavă mare, dacă să-ți cedeze ție
Prada mai scumpă.

între acestea, în vreme ce tu scoți
Săgeți iuți, ea își ascute dinții îngrozitori
[Și] se zice că arbitrul luptei și-a pus
Piciorul gol pe [frunza de] palmier,

Desfătlndu-și de vîntul lin
Umărul presărat cu păr parfumat,
Asemeni cu Nireus sau cu un răpit
De pe Ida apoasă.

21

O, născută odată cu mine sub consulul Manliu,
Amforă scumpă, fie că porți necazuri sau jocuri,
Certuri sau iubiri nebune
Sau somnul ușor,

Indiferent de scopul în care păstrezi Massicul cules,
Coboară, vrednică de a fi urnită de la locul tău
în zi de sărbătoare,
Căci Corvinus dorește să se aducă vin mai vechi.

Nu el, deși îmbibat de predici socratice,
Te va neglija mspăimîntat;
Se povestește că însuși bătrînul Caton
îsî încălzea ades virtutea cu vin.

Tu îmboldești cu o dulce tortură
Sufletul de obicei aspru, tu dezvălui
Prin vinul vesel
Grijurile înțelepților și gîndurile ascunse;

Tu aduci speranță minților chinuite,
Dai putere și încredere săracului,
Care, după ce te-a băut, nu mai tremură de coroanele
Regilor cumpliți, nici de armele soldaților.

Te vor însoți Liber și Venus dacă e bucuroasă,
Și Grațiile leneșe la ruperea nodului
Și faclele aprinse
Pînă clnd întorcîndu-se Phoebus gonește stelele.

22

Paznică a munților și fecioară a pădurilor,
Care chemată de trei ori de fetele căznite de durerile facerii
Le auzi și le scapi de la moarte,
Zee triformă,

Să fie al tău acest pin ce domină vila mea,
Pe care, bucuros, în. fiece an împlinit
îl vot dărui cu slngele mistrețului
Plănuind o lovitură piezișă.

23

Dacă vei întinde spre cer mîinile întoarse
La începutul lunii, rustică Phidyle,
Dacă vei potoli Larii cu spice din timpul anului
Şi cu scroafă lacomă,

Viţa rodnică nu va mai simţi Africul pestilenţial,
Nici semănăturile rugina care usucă
Şi nici mlădiţele fragede
Vremea rea în anotimpul roadelor.

Vita destinată sacrificiilor care paşte pe Algidul înzăpezit
Intre stejari şi goruni,
Sau victima ce creşte în ierburile albane
Va înroşi securile pontificilor cu gîtul;

Pe tine nimic nu te obligă
Să ispiteşti prin mult sacrificiu de animale cu doi dinţi
Zeii casnici încoronindu-i cu rosmarin
Şi cu myrt fragil.

Dacă o nună inocentă va atinge vatra,
Jertfă somptuoasă nu va inmuia
Mai persuasiv Penaţii supăraţi
Decît făina sacră şi boabele [de sare] pocnind [pe foc}.

24

Mai opulent decît [dacă ai avea] tezautile intacte
Ale arabilor sau ale bogatei Indii,
îţi e îngăduit să ocupi cu cimenturile [digurilor] tale
Toată Marea Tireniană şi Marea Apulică;

Dacă [însă] apriga Necesitate înfige
în viiturile acoperişurilor [caselor] cuie adamantine,
Nu vei scăpa sufletul de teamă,
Nici capul de laţurile morţii.
Mai bine trăiesc sciţii din stepă,
Ale căror case rătăcitoare le trag după obicei căruţele,
Şî Getii rigizi
Cărora jugărele fără semne de hotar
Le dau roade slobode şi grîne,
Şi nu le place cultura [pe un loc] mai mult decît un an,
Iar şerbul însărcinat cu muncile
Se bucură de o soartă egală.
Acolo femeia inocentă se poartă cu bllndeţă
Faţă de fiii vitregi lipsiţi de marnă,
Iar soţia cu zestre nu domină bărbatul,
Nici nu se încrede ademenitorului arătos;
Dotă mare este virtutea părinţilor
Şi castitatea bizuită pe un legămînt sigur,
Temătoare de un alt bărbat
Şi a păcătui e nepermis sau preţul e moartea.
O, cine vrea să înlăture omorurile nelegiuite
Şi turbarea civilă,
Dacă doreşte să se scrie pe statui *Pater wbium,* părintele cetăţilor,
Să îndrăznească a infrina
Desmăţul nepotolit
PDevenind] ilustru printre urmaşi; pentru că, vai, nenorocire!
Urîm virtutea în fiinţă,
Invidioşi o dorim pe aceea scoasă din vedere.
La ce ajută tristele lamentaţii
Dacă vina nu se taie prin supliciu,
La ce legile goale fără [bune] moravuri,
Dacă nici partea din lume inclusă
Caidurilor fierbinţi,
Nîci regiunea învecinată cu Nordul
Nu alungi pe negustor
Şi navigatorii iscusiţi
înving marile mspăimîntătoare?
Modestia [devenită] ruşine mare îndeamnă

A face ţi a suferi orice
Şi părăseşte drumul virtuţii rnîndre.
Si aruncăm perlele şi pietrele preţioase, şi aurul
inutil,
Materie a răului principal,
Sau [ca ofrandă] In Capitol
Unde cheamă larma şi mulţimea celor care aplaudă,
Sau In marea apropiată.
Dacă crima se căieşte adînc
Uterele depravate
Ale lăcomiei trebuiesc răşluite şi prea fragedele
minţi
Formate prin studii dintre cele mai aspre.
Nu ştie copilul ingenuu, nedeprins,
Să se împllnte pe cal
Şi se teme a vina, mai doct la joc,
Fie că-1 îndemni la cercul grecesc,
Fie că preferi zarurile interzise prin legi,
în timp ce credinţa sperjură a tatălui
înşeală pe asociatul în afaceri şi pe oaspetele său
Şi se grăbeşte [să agonisească]
Bani pentru moştenitorul nedemn. Fireşte,
Bogăţiile necinstite sporesc; totuşi
Un nu ştiu ce lipseşte averii mereu insuficiente.

25

încotro mă răpeşti, Bacchus, plin de tine?
în ce păduri sau în ce caverne sunt minat
Repede printr-o inspiraţie nouă?
în ce peşteri voi fi auzit pregătindu-mă
Să aşez podoaba eternă a marelui Caesar
Printre stele şi in sfatul Iui Jupiter?
Voi zice [un cîntec] neobişnuit, nou, nemaispus
Pînă acum de altă guri. Nu altfel înmărmureşte
Nedormita Bacantă în jugul [munţilor]
Privind rîul Hebru şi Tracia albă de zăpadă
Şt [muntele] Rhodop cutreierat de picior barbar.
Precum voi admira eu rătăcit
Malurile şi pădurea pustie. O, puternice peste

Naiade şi peste Bacantele in stare
Să scoată cu mîinile frasinii înalţi,
Nu voi vorbi nimic mărunt
Sau în stil umil, nimic muritor.
Dulce pericol este, o, Leneule,
Să urmezi pe zeul
încinglndu-şi tîmplele cu frunză de viţă.

26

Ara trăit pînă azi iscusit la fete
Şi m-am războit nu fără glorie;
Acum acest perete care fereşte
Partea stingă a Venerei marine

Va avea armele şi lira
Defunctă în luptă; aci, aci puneţi
Faclele luminoase şi zăvorul
Şi arcul ameninţătorului uşilor ce se opun.

O, zeiţă, o, regină, care ţii pe Ciprul fericit
Şi Memphis cea lipsită de zăpadă sithonie,
Atinge numai o dată cu biciul sublim
Pe fudula Chlce.

27

Conducă-i pe nelegiuiţi prevestirea pitigoiului
cîntînd,
O căţea însărcinată sau o lupoaică roşcată
Coborind de pe ogorul Lanuviului
Şi o vulpe care a fătat;

întrerupă şi şarpele drumul hotărît
Dacă asemenea săgeţii piezişe
A speriat caii; eu prevăzător cititor in păsări
Pentru acei de care mă voi teme

înainte ca pasărea divinatoare a ploilor iminente
Să meargă spre mlaştinile stătătoare,
Voi scula prin rugăciune la răsăritul soarelui
Un corb augurator.

Fii fericită (spre plăcerea mea), Galatea, otiunde preferi [a te duce]
Şi trăieşte aducindu-ţi aminte de mine,
Si nu te împiedice să mergi nici ciocănitoarea sinistră,
Nici cioara rătăcitoare.

Dar vezi cu ce urgie se grăbeşte încoace
Orionul aplecat [spre apus]?
Eu am cunoscut cît e de negru sînul Adriaticei
Şi cît păcătuieşte albul [vlnt] Iapys.

Nevestele şi copiii duşmanilor să încerce
Mişcările oarbe ale Austrului ridicîndu-se
Şi freamătul negrei mări şi malurile
Zguduindu-se de izbitura [valurilor] I

Astfel şi Europa şi-a încredinţat
Trupul de zăpadă taurului amăgitor
Şi îndrăzneaţă [din fire] a pălit
De marea plină de monştri şi de primejdiile din juru-i;

Pînă atunci iubitoare a florilor pe pajişte
Şi împletitoare de cununi cuvenite Nimfelor,
N-a văzut [acum] în noaptea abia luminată
Nimic afară de astre şi valuri.

îndată ce ea a atins Creta puternică
Prin o sută de cetăţi: « Tată — a zis —
O [cinste a] numelui dată uitării de către fată, o datorie [faţă de părinţi]
învinsă prin nebunie I

De unde, încotro am venit? o singură moarte
E puţin pentru greşelile fecioarelor.
Plîng oare trează fapta ruşinoasă sau lipsită de viţii
Mă amăgeşte imaginea

Care fugind vană, pe poarta de fildeş
Aduce vis? A fost oare mat bine să merg
Pe valurile lungi sau să culeg
Flori proaspete?

Dacă cineva mi-ar da acum mie mînioasei
Taurul infam, m-aş sili să-1 sfişii cu fierul
t să fring coarnele monstrului
că mult iubit.

Neruşinată am părăsit Penaţii părinteşti,
Neruşinată întîrzii [de a merge] în Orc. O, tu dintre zei
Care auzi aceasta, de-aş rătăci
Goală printre lei!

înainte ca uscăciunea ruşinoasă
Să ocupe obrajii frumoşi şi să se scurgă
Sucul pradei tinere, în floare
Vreau să mă mănînce tigrii.

Biată Europă, tatăl absent te urmăreşte [in glnd]:
De ce întîrzii a muri? Pop să-ţî sugrumi
Gîtul spînzurat de acest frasin
Cu clngătoarea care din fericire te-a urmat.

Sau dacă-ţi plac rîpile şi sttncile ascuţite
Pentru moarte, hai, încrede-te
Furtunii repezi, dacă nu vrei mai degrabă
Tu din singe regal

Să iei caierul de la stăpin
Şi ţiitoare [a bărbatului] să fii încredinţată
Doamnei barbare.» îi ţinea parte tinguitoarei,
Zîmbind malițios, Venus şi nul ei [Cupidon] cu
arcul descordat.

Apoi după ce a glumit destul, zise: « Abţine-te
De la mtnii şi de la luptele aprinse
Clnd taurul urît de tine îţi va readuce
Coarnele pe care vrei să le sfîşii.

Ignorezi că eşti soţia nebiruitului jupiter:
Lasă suspinul, învaţă să duci bine
Marele noroc: Numele tău U va
Purta o parte a lumii.»

28

Ce [lucru] mai bun voi face în ziua de sărbătoare
A lui Neptun? Scoate, harnică Lyde, Caecub
Ascuns şi fă violenţă înţelepciunii fortificate.
Vezi înclinîndu-se amiaza
Şi ca şi cînd ziua fugară ar sta,
Te codeşti să scoţi din hambar
Amfora ce se odihneşte din vremea consulului
Bibulus.
Eu voi cin ia la rlndu-mi
Pe Neptun
Şi verzile coame ale Nereidelor;
Tu vei cînta !n schimb pe lira încovoiată
Pe Latona şi săgeţile repezii Diane:
în cintecul din urmă va fi cîntată
Aceea care ţine Cnidul şi strălucitoarele Cyclade
Şi care merge să vadă Paphos [în car] cu lebede
înjugate,
Precum şi Noaptea prin cuvenite refrene.

29

Maecenas, vlăstar tyrrhenian al regilor,
Am de pe acum la mine vin dulce într-un vas
Nemairăsturnat înainte cu flori de roze
Şi ghindă [parfumată de Arabia] stoarsă pentru
părul tău.

Smulge-te înrîrzierii
Şi nu mai contempla mereu Tibrul ud
Şi ogorul în coastă al Aefulei şi
Lanţurile de munţi ale paricidului Telegon.

Părăseşte averea plictisitoare
Şî palatul atingînd norii înalţi,
încetează de a te mai extazia de fumul, avuţiile
Şi larma fericitei Rome.

Uneori schimbările plăcute celor bogaţi
Şi cinele simple sub micul lar al săracilor
Fără tapiţerii şi purpură
întind fruntea îngrijorată.

Tatăl strălucitor al Androruedei
îşi ţi arată focul ascuns jplnă acum], Procyon,
?î steaua sălbatecului Leu se-nfurie
?n timp ce soarele aduce zile uscate;

Păstorul obosit caută cu turma moleşită
Umbrele, riul şi păduricile
Necioplicului Silvan,
lat malul taciturn e lipsit de vînturi fugare.

Tu te-ngrijeşti ce stare se cuvine patriei
Şi te temi preocupat de Roma,
De ce pun la cale Sirii şi Bactrienii
Stăpîniţi de Cyrus şi Donul [mîncat] de certuri.

Prevăzător un zeu ascunde deznodămîntul
Timpului viitor Într-o noapte Întunecată,
Şi rîde dacă muritorul se zbuciumă
Peste ceea ce e permis. Ia seama

A-ţi rlndui egal [la suflet] ce e de faţă;
Celelalte sunt luate ca de un rîu,
Aci curgînd în pace prin mijlocul albiei
Spre marea Etruscă, aci, cînd şuvoaiele năvalnice

îi irită pîraiele liniştite, rostogolind
Pietrele roase, trunchiurile smulse, turmele, casele
Nu fără un urlet al munţilor
Şi al pădurilor vecine.

Acela petrece stăpin pe sine şi vesel
Căruia îi e îngăduit să spună în fiece zi
«Am trăit»; mîine Jupiter ocupe
Cerul său cu nor negru

Sau cu soare pur; nu va preface totuşi în nimic
Ceea ce este îndărăt, nici nu va schimba,
Nici nu va face să nu fie
Ceea ce, fugind, ceasul ia odată cu el.

Norocul vesel de treaba lui crudă
Şî îndărătnic a juca jocul lui neobişnuit
Transferă onorurile nesigure,
Binevoitor cînd mie, cînd altuia.

De se opreşte la mine, 11 laud; dacă scutură
Aripele repezi, ii dau înapoi ce mi-a dat,
Mă infăşur in virtutea mea
Şi cer o sărăcie cinstită fără zestre.

Nu-i obiceiul meu dacă muge catargul
De furtunile africane
Să mă cobor la biete rugăciuni
Căzînd la învoială [cu zeii] prin jurăminte

Ca mărfurile Ciprului şi Tirului să nu sporească
Bogăţiile lacomei mări; de vreme ce
în paza unei bărci cu două vi sie
Adierea, geamănul Pollux mă vor purta sigur prin tumultul egeic.

30

Am ridicat un monument mai trainic decit bronzul,
Mai înalt decît construcţia regală a piramidelor,
Pe care să nu-1 poată surpa
Nici ploaia corozivă, nici Aquilonul neputincios,
Nici şirul nenumărat al anilor, nici fuga vremilor.
Nu voi muri cu torul şi o mare parre din mine
Va evita funeraliile; voi creşte în posteritate
Prin laude mereu înnoite, cît timp pontiful
Va urca spre Capitol Împreună cu fecioara tăcută.
Se va zice că eu originarul de acolo unde Aufidul clocoteşte
Şi Daunus, sărac de apă, a domnit, ridicat violent din umilinţă,
Peste popoarele agreste,
Cel dinţii am adus cîntecul aeolian
în poezia italică. Acceptă, Melpomene,
Trufia întemeiată pe merit şi încinge-mi binevoitoare coama
Cu dafin delphic.

CARTEA A PATRA

întrerupînd îndelung dragostea,
Iar porneşti războaie? Te rog, te rog, cruţă-mă:
Nu sunt cel care eram sub domnia
Bunei Cinară, încetează,

Mama crudă a dulcilor Cupidoni
Să încovoi sub poruncile mlădioase un [om] de
acum greoi.
La aproape al zecelea lustru; du-te
Unde te cheamă rugăminţile blînde ale tinerilor.

Mai nimerit te vei ospăta
Cu lebede purpurii
în casa lui Paullus Maximus,
Dacă vrei să aprinzi un ficat pe potrivă-ţi:

Căci şi nobil şi frumos
Şi nu tăcut pentru împricinaţii îngrijoraţi
Şi băiat al tuturor artelor,
Va purta departe steagul armatei sale,

Şi cînd va rîde mai cu putere
De darurile rivalului dornic
Te va pune marmoreană
Sub grindină de chitru Ungă lacul Albano.

Acolo vei duce multă tămlie la nări
Şi te vor desfăta lirele
Şi flautele berecinţiene
Amestecate cu cintece, nu fără fluiere;

Acolo de două ori pe zi băieţii,
Lăudînd cu gingaşele fecioare puterea ta,
De trei ori vot bate pămîntul cu picior nevinovat.
După obiceiul saliarilor.

Pe mine nu mă mai bucură nici femeia, nici
băiatul,
Nici speranţa încrezătoare în reciprocitatea iubirii,
Nici a mă lua la întrecere la băutură.
Nici a înconjura templele cu flori noi.

Dar pentru ce, vai, Ligurine, pentru ce
Curge o lacrimă rară pe obrajii mei?
Pentru ce prea puţin elocventă limba cade între
cuvinte
în tăcere cuviincioasă?

în visurile nocturne eu te ţin prins;
Pe tine care zbori te urmăresc
Prin ierburile Cîmpului lui Marte,
Pe tine prin apele rostogolindu-se greu.

Cine se sileşte, lulîu, să ajungă pe Pindar
Se străduieşte [să zboare] cu penele de ceară
Fabricate dc Daedal,
Acel care avea să dea nume mării de sticlă.

Fierbe precum rîul izvorlnd din munte pe care
ploile
L-au sporit pesre malurile obişnuite,
Şi se prăbuşeşte imens din gura adincă
[Geniul lui] Pindar

Care merită să i se dea laurul lui Apollo,
Fie cînd desfăşură în cuvinte noi
îndrăzneţe ditirambe şi o ia Înainte
După cadenţe desfăcute de lege.

Fie cînd cîntă pe zei şi pe regi,
[Urmaşii din] sîngele zeilor, prin care au căzut
Cu moarte dreaptă Centaurii [şi] a căzut
Flacăra înspăimântătoarei FIimere;

Fie dnd zice despre aceia pe care ramura de finlc olimpică
îi aduce acasă [ridicaţi Ia] cer, sau adetul sau calul
Şi-i dăruieşte cu un dar
Mai bun decît o sută de statui.

Fie dnd pllnge pe tînărul răpit soţiei jălalnice
Şi ridică pînă la astre puterile, sufletul şi moravurile
[Ca din veacul de] aur
Şi le scapă de Orcul negru.

Mult aer împinge în sus, Antoniu, [pe Pindar] lebăda dircee,
De cîte ori tinde spre Înaltele zone
Ale norilor; eu, mic, asemeni albinei de la Matinum
Culegînd prin muncă

Cimbru plăcut,
în jurul pădurilor multiple
Şi malurilor umede ale Tibrului
Fabric cîntece trudite.

Cintă [tu], poet cu mai mare plectru,
Pe Caesar, cînd împodobit cu frunză meritată
Trage [după sine] pe suişul sacru
Pe sygambrii feroci;

Declt care destinele n-au dăruit pămintului
Unul mai mate şi mai bun, nici zeii cei buni
Nu vor da, chiar de s-ar Întoarce vremurile
[La virsta] străveche de aur.

Cîntă zilele fericite şi jocul public
Al urbei la hărăzită [de zei]
întoarcere a puternicului August
Şi forul orfan de procese.

Atunci, dacă voi vorbi [meritind a fi] ascultat,
Sc va alătura partea bună a vocii mele, şi
Voi cînta fericit primind pe Caesar:
«O, soare frumos, o, vrednicule de laudă»,

Şi cum tu vei înainta, vom striga nu o dată
«Io Triumphel io Triumphe!»
Şi noi obştimea toată vom da
Tămîie zeilor binevoitori.

Tu te vei plăti [de ofrande] cu zece tauri şi cu tot atîtea vaci,
Eu cu un viţel fraged, care
Părăsindu-şi mama îşi petrece tinereţele
în ierburile mari [In aşteptarea] sacrificiului,

Imitind pe frunte focurile încovoiate
Ale [semi-]lunei In drum spre al treilea sfert,
Arătind alb acolo unde a căpătat o pată,
încolo roşcat.

Acela pe care tu, Melpomene, născîndu-se,
îl priveşti o dată cu ochi blînd,
Pe acela nu-I vor face ilustru ca adet
Jocurile istmice, nici nu-1 vor duce

Victorios caii neastlmpiraţi in carul achcian,
Iar războiul nu-l va arăta Capitoliului
Căpitan Împodobit cu frunze [de dafin] de la Delos,
Fiindcă va fi zdrobit ameninţările ingîmfate ale regilor;
Ci apele care brăzdează fertile Tiburul
Şi coamele dese ale pădurilor
Il vor face nobil prin dntecul aeolian.
Dacă binevoiesc urmaşii Romei,
Regină a cetăţilor,
Să mă pună
între corurile amabile ale poeţilor,
Voi fi muşcat mai puţin de dintele invidios [al morţii],
O, [Muză] Pieridă care Indrumezî
Dulcele zgomot al [lirei] aurite de baga,
O, tu care poţi da, de vrei, glas de lebădă
Şi peştilor muţi,
Faptul că sunt arătat cu degetul
Ca unul ce am Întrecut pe alţii
Pe coardele lirei romane, este dintre darurile tale;
Că mă inspir şi plac, dacă plac, ţie-ţi datoresc.

Ca pe [vultur] zburătoarea paznică a fulgerului,
Căreia Jupiter, regele zeilor, i-a dăruit domnia
Asupra păsărilor rătăcitoare, cunosdnd-o credincioasă
în [întlmplarea] cu blondul Ganymed,

Pe care odată tinereţea şi vigoarea de la părinţi
A impins-o afară din cuib neştiutoare de primejdii
Şî vînturile primăverii după îndepărtarea norilor
A învăţat-o [pe ea 3a-nceput] cu frică năzuinţe neobişnuite,

Pe care apoi o pornire vie a repezit-o
Duşmană, in turmele de oi
Sau dorinţa de mlncare şi de luptă
A mînat-o spre şerpii ce se zbăteau;

Ca pe leul alungat de la sinul cu lapte
Al mamei sale roşcate
Care a văzut încordată In păşunile grase
Căprioara [destinată] a pieri de dinte tinăr;

Aşa au văzut Vindelicii sub Alpii Retici
Pe Drusus purtînd războaie; al căror obicei
Din toate timpurile să-şi înarmeze
[Mîinile] drepte cu secure amazonică

Am îndrziat de a afla de unde vine
(Nu e îngăduit a şti toate), [fapt este] Insă [că]
Hoardele multă vreme şi departe învingătoare
Au aflat, biruite la rindu-le prin strategia tînărului,

Ce poate o minte, ce [poate] un caracter
Hrănite după rituri in iatacurile fericite,
Ce [poate] sunetul patern al lui August
Asupra copiilor Neroni.

Cei tari se nasc din tari şi buni;
în tauri, In cai este virtutea părinţilor,
if; Şi acvilele feroce
Nu procreează porumbiţe paşnice;

Dar doctrina dezvoltă valoarea neobişnuită
Şi creşterile bune întăresc piepturile;
Cînd moravurile lipsesc,
Viţiile murdăresc pe cei bine născuţi.

O, Roma, cît datorezi NeronilorI
Martori [sunt] rîul Metaur şi Hasdrubal
Învinsul şi acea zi frumoasă
Care, izgonindu-se tenebrele din Laţiu,

A zîmbit cea dinții de sfînta victorie,
Africanul [Hanibal] de cînd [ca o] urgie
A trecut călare prin orașele italice ca flacăra prin conifere
Și ca Eurul pe valurile [Mării] Siciliene.

După aceea necontenit tinerimea română
A crescut in lupte prielnice
Și templele devastate de tumultul nelegiuit
Al punilor au avut [statui de] zei [repuse] In picioare;

în fine perfidul Hanibal a zis:
« Cerbi, pradă lupilor rapaci,
Noi urmărim mai departe pe aceia față de care
Triumf măreț este a te ascunde și a fugi.

Neamul care, puternic după ce Ilîul a fost ars,
încumetindu-se pe întinderile [Mirii] Tusce
Și-a dus zeii, copiii și părinții bătrîni
La orașele ausonice,

Ca și stejarul curățat de dura secure cu două tăișuri
Pe [muntele] Algid bogat în [păduri cu] frunze negre,
Păgubit, schingiuit,
Capătă putere și suflet din chiar [acțiunea] fierului.

Hidra cu trupul ciuntit [de capete] n-a crescut
Mai cu putere împotriva Iui Hercul îndurerat de a fi învins,
Nici Colchii ori Theba echionee
N-au prăsit o dihanie mai mare.

Cufundat in adine, iese deasupra mai frumos;
De luptă, în chip foarte lăudabil își doboară învingătorul
[Pînă atunci] nebiruit și poartă
Războaie pe care le vor povesti nevestele.

Nu voi mai trimite vestitori mindri la Carthagina;
A căzut, a căzut,
Fiind ucis Hasdrubal,
Toată nădejdea și norocul numelui nostru.»

Nu [există] nimic[ce]nusivîrșescmîinile luiClaudiu,
Pe care le apără Jupiter cel cu duh binevoitor,
Iar creșterea înțeleaptă
îl descurcă în toiul luptei.

Născu tu le sub zei buni, păstor optim
AI neamului Iui Romul, lipsești de prea mult timp,
întoarce-te in sfatul sfint al manirului senat
Căruia i-ai făgăduit întoarcerea.

Bunule conducător, redă lumina patriei tale;
Căci asemeni primăverii cînd chipul tău
A strălucit poporului, mai voioasă merge ziua,
Mai bine lucesc sorii.

Precum mama nu-și mișcă fața de la țărmul Îndoit
Șî cheamă cu ofrande, auguri și rugăciuni,
Pe tînărul, pe care Notus cu suflare invidioasă
îl ține departe de dulcea casă

întîrziindu-I mai mult de spațiul unui an
Dincolo de întinderea mării Carpate,
Tot astfel lovită de doruri credincioase
Patria cere pe Caesar.

într-adevăr boul cutreieră în siguranță cîmpurile,
Ceres și sfîntul Belșug hrănesc ogoarele,
Navigatorii zboară pe marea potolită [de pirați],
Credința se teme de a fi bănuită,

Căminul cast nu mai este minjit de nici o prostituție,
Obiceiul şi legea au infrint corupția pătată,
Lăuzele sunt lăudate pentru asemenea progenitură,
Pedeapsa se ține tovarăşă după vină.

Cine se mai teme de part, cine de îngheţatul scit,
Cine de vlăstarele pe care le naşte Îngrozitoare
Germania, cît timp Caesar e nevătămat? Cine
Va mai duce grija războiului din sălbatica Iberie?

Fiecare Işi petrece ziua pe dealurile sale
Şi însoțeşte vițele cu arborii văduvi;
De acolo vine vesel la vinurile [de-acasă]
Şi te proclamă zeu la al doilea fel de mîncare.

Eşti urmărit cu multă rugăciune, cu vin
Vărsat din cupe şi [fiecare] amestecă
Duhul tău cu al Larilor, ca şi Grecia
Care comemora pe Castor şi pe marele Hercul.

« O, hărăzeşte, bunule conducător,
Lungi sărbători Hesperiei», zicem
în phnă dimineață pe nebăute,
Zicem uzi [de vin], cînd soarele coboară sub Ocean.

Divînule, pe care progenitura grandilocventă a Niobei
Şi răpitorul Tityos te-a cunoscut răzbunător,
Precum şi Ahile Phtiul
Aproape învingător al înaltei Troia,

Războinic mai mare decît ceilalți, nepereche cu

Deşi fiu al Thetidei marine,
Luptător cu lancea amenințind
Să zguduie turnurile dardane.

El precum pinul izbit de fierul muşcător
Sau chiparosul smuls de Eur
A căzut şi şi-a pus gitul departe
țn pulberea teucră;

^ El n-ar fi înşelat
•s; Ascuns in calul mincinos
; Pe troienit sărbătorind în chip rău
[Imaginea] sacră a Minervei, şi nici palatul vesel de danturi al lui Priam;

G sever față de prinşii pe față — ce nelegiuire, vai! —
Ar fi atuncat în flăcările ahee
.; Pe copiii neştiutori a vorbi
Şi chiar plodul din pintecele mamei,

Dacă înduplecat de glasurile rale
3' Şi ale plăcutei Venere, divinul părinte n-ar fi încuviințat
Intereselor lui Aeneas ziduri ridicate
Sub auspicii mai bune.

Phoebus, [tu] dascăl in cîntări al iscusitei Thalii
Care Iți speli părul în rîul Xant,
Apără podoaba Camerjei Daunii,
[La fel tu] imberbule Agyieu.

Phoebus mi-a dat inspirația, Phoebus arta
Cîntecului şi numele poetului.
[Voi] cele dinții dintre fecioare şi băieți
Născuți din părinți iluştri,

Ocrotiți ai zeiței [Diana] din Delos,
Celei care opreşte cu arcul linsii şi cerbii iuți,
Păstrați metrii lesbici
Şi pe acela bătut cu degetul meu mare.

Cintînd după rit pe copilul Latonei,
[Şi tot] după rit [Luna] astru al nopţii crescind în lumină,
Cea prosperă in roade şi repede
La întoarcerea lunilor alunecoase.

Tu cea care vei fi odată căsătorită vei zice:
« Cind secolul a adus zilele de sărbătoare
Eu am rostit cintecul iubit zeilor,
Supusă tacturilor poetului Horaţiu».

7

Zăpezile s-au dus, se întorc ierburile cîmpurilor
Şi coamele arborilor;
PămîntuJ îşi sclumbâ faţa şi rîurile curg
De-a lungul malurilor scăzute;
Graţia cu Nimfele şi cu surorile gemene
îndrăzneşte a conduce goală horele.
De a nu spera lucruri nemuritoare te-nvaţâ anul şi ora
Ce-ţi fură ziua dătătoare de viaţă.
Frigul e~mblînzit de zefiri, pe primăvară
O calcâ-n picioare vara care trece şi ea, îndată ce
Toamna încărcata cu poame îşi va vărsa roadele
Şi curind se-ntoarce bruma inertă.
Totuşi lunile repezi repară pagubele cereşti;
Noi dacă coborim
Acolo unde-i slâvitul Aeneas, acolo unde sunt bogaţii Tullus şi Ancus,
Pulbere şi umbră suntem.
Cine ştie dacă zeii din cer vor adăoga vreun mîine
La suma zilelor de pînă azi?
Tot ceea ce ai dat sunetului tău iubit
Va scăpa de mîinile lacome ale moştenitorului.
Cînd odată vei muri şi Minos îţi va face
O judecată răsunătoare,
Nu te-aduc înapoi, Torquate, nici neamul, nici elocvenţa,
Nici evlavia;

Căci nici Diana nu-1 scoate pe pudicul Hippolyt
Din tenebrele infernale,
-t' Nici Theseu nu poate să rupă lanţurile letb.ee
Scumpului Pirithou.

X

8

Aş da patere, Censorine, şi, îndatoritor,
Obiecte de bronz prietenilor mei;
Aş da ttipiede, premiile vitejilor greci,
Şi tu n-ai căpăta cele mai rele dintre darurile de opere,
Fiind eu bogat, fireşte.
Pe care Ie-a executat sau Parrhasius sau Scopas,
Acesta în piatră, acela în colori de apă,
Iscusiţi a reprezenta fie om, fie zeu.
Dar n-am această putere, şi nici
Averea şi gustul tău nu sunt lipsite de asemenea delicii.
îţi plac cinteceîe; pot să-ţi dau cîntece
Şi să-ţi spun preţul darului.
Marmura săpată cu inscripţii publice,
Prin care revin după moarte spiritul şi viaţa
Căpitanilor, fugile repezi
Şî ameninţările aruncate înapoi ale Iui Hannibal,
Incendiile nelegiuitei Carthagine
Nu indică mai clar laudele aceluia
Cate s-a întors încărcat [de prăzi] din Africa
Decît Pietidele Calabre [inspirînd pe Ennius], şi nu vei lua
Răsplata pentru ceea ce ai făcut bine
Dacă papirurile tac. Ce ar fi
Copilul Iliei şi al lui Mavors, dacă tăcerea
Invidioasă ar fi duşmană meritelor lui Romul?
Virtutea, favoarea şi limba poeţilor puternici
Consacră insulelor bogate
Pe Aeac răpit apelor Styxului.
Pe cel vrednic de laudă Muza îl împiedică să moaiu,
Muza ferice şte [oferind] Cerul. Astfel Hercul neostenitul
S-a aşezat la doritele prînzuri ale lui Jupiter,

[Astfel] Tindarizii, constelație strălucitoare,
Răpesc corăbiile din valurile joase,
[Iar] Liber cu tlmplele împodobite de lăstare verzi de viță
Duce dorințele la bune împliniri.

Nu crede cumva că cuvintele pe care eu,
Cel născut la Aufidul departe sunător.
Le spun spre a ri însoțire [cu ison] de coarde
în chipuri nemai divulga te înainte, vor muri:

Chiar dacă Homer Maeonianul ține intiile locuri,
Nu stau ascunse nici Camenele lui Pindar,
Al Iui [Simonide] din Ceos, acelea amenințătoare
Ale lui Alceu şi grave ale lui Stcsichor;

Nici ceea ce a cîntat odinioară Anacreon
Nu va dărima veacul; pină azi răsuflă dragostea
Şi trăiesc flăcările încredințate
Coardelor fetei eoliene [Sappho].

Nu numai Elena Lacaena a ars
Uimindu-se de pletele pieptănate ale ibovnicului,
De autul mînjit pe veşmintele lui
Sau de slava vrednică de regi şi de alaiul său;

Nici Teucer n-a zvîrlit cel dinții săgeți
Pe arc cydonis; nu o singură Troie
A fost izbită; nu numai Idomeneu măreţul
Şi Sthenelus au purtat lupte

Vrednice de a fi datate de Muze; nu numai viteazul
Hector sau aprigul Dtiphobus au primit cei dinții
Grele lovituri pentru nevestele ruşinoase
Şi pentru copii:

Mulți [oameni] tari au trăit înainte de Agamemnon,
Dar toți sunt împinşi neplinşi
Şi necunoscuți în noaptea lungă,
Fiindcă le lipseşte un poet sacru.

Bărbăția tăinuită abia se deosebeşte
De ticăloşia îngropată. Nu eu, Lollius,
Te voi trece sub tăcere, neîmpodobit în papirurile mele,
Şi voi suferi nepăsător ca atîtea străduințe ale tale

Să Ie smulgă uitările livide.
Sufletul tău este cunoscător într-ale vieții,
Neclintit în vremuri bune
Ca şi în vremuri de cumpănă.

Răzbunător al fraudei avare şj abstinent
Față de banii ce trag la sine pe toți,
Consul [prin caracter] nu numai un an;
Ci ori de cîte ori judecător bun şi cu credință,

A pus ceea ce e onest mai presus de ceea ce este folositor,
A respins cu față mîndră darurile
Făcătorilor de rele şi şi-a făcut drum victorios cu armele
Prin cetele stîndu-i în cale.

Nu vei chema cu justeță fericit
Pe cel care posedă mult; mai curînd
Merită numele de fericit acela care
Ştie să se folosească cu înțelepciune de darurile zeilor

Şi să sufere sărăcia aspră şi care
Se teme mai grozav de ruşine decît de moarte,
Cel care nu se înfricoşează să piară
Pentru prietenii scumpi şi pentru patrie.

10

O, crudule pînă acum şi puternic de toate darurile Vene re i,
Cind va veni neaşteptata pana [fatală] trufiei talc,
Şi coamele care acum flutură pe umeri vor cădea,
Iar coloarea care acum este mai vie decit floarea purpurie de trandafir,
Schimbată, Ligurine, se va preface intr-o faţă zgrunturoasă.
Vei zice: «Vai — ori de cîte ori te vei vedea altul în oglindă —
Mintea pe care o am azi de ce n-am avut-o şi ca băiat,
Sau de ce această fiinţă nu-şi recapătă obrajii neatinşi?»

11

Am un vas plin de [vin de] Albano
Trecînd de nouă ani; în grădină
Este, Phyllis, ţelină sălbatecă pentru împletit cununi;
Este ederă multă

Cu care să-ţi faci străfulgerâtor pârul împletit.
Casa ride de argintărie, vatra înfăşurată
Cu verbină castă doreşte să fie stropită
De sîngele unui miel sacrificat.

Tot mănunchiul [de sclavi] zoreşte, ici şi colo
Aleargă fetele [roabe] amestecate cu băieţii,
Flăcările rotitoare pîlplie [scoţind]
în vîrtej fum negru.

Cum totuşi nu ştii pentru ce petreceri
Eşti chemată, [află că] vei avea să sărbătoreşti
Idele, zi care despică [In două]
Luna Aprilie a Venerei marine,

Şi pe drept cuvlnt solemnă pentru mine şi aproape
Mai sfîntă decît ziua de naştere, căci de la această
Zi Maecenas al meu numără
Anii curgînd din belşug.

12

4 Suflurile Traciei, tovarăşi ai primăverii
Care potolesc marea, au şi început să umfle pînzele [corăbiilor],
Cîmpurile nu mai sunt tari de îngheţ şi fluviile nu mai urlă
Umflate de zăpada iernii.

îşi face cuib, jelind cu întristare pe Itys,
[Rîndunica], pasăre nefericită şi ruşine veşnică
\ familiei lui Cecrops, căci crunt au fost răzbunate
Poftele barbare ale regilor.

in iarba fragedă păstorii oilor grase zic
CÎntece din fluiere
Şi desfată pe zeul căruia îi plac
Turmele şi dealurile negre ale Arcadiei.

Virgile, anotimpul a adus sete;
Dacă doreşti să guşti vin ieşit din teasc la Cales,
Tu, amic al tinerilor nobili,
Vei merita vinurile prin nard.

Un mic onyx cu nard va clştiga un urcior
Care acum se reazimă În prăvăliile lui Sulpîcius,
[Cu vin] darnic Ia dat speranţe noi
Şi capabil a şterge amărăciunea grijurilor.

Dacă te îmboldesc aceste plăceri, vino repede
Cu darul tău: nu eu gîndesc să te ameţesc
Cu paharele mele, scutîndu-te de dare,
Ca un bogat în casă plină.

Lasă deci lenea şi gîndul profitului,
Aduclndu-ţi aminte de focurile negre [ale rugului
funebru]
Şi cît e îngăduit, amestecă o scurtă nebunie la
gîndurile [grave],
La timpul sau e dulce a bate cîmpii.

13

Zeii au auzit, Lyce, rugăciunile mele, zeii
Le-au auzit, Lyce: devii babă şi totuşi
Vrei să fii frumoasă,
Petreci şi bei fără ruşine,

Şi cu cîntec tremurat, băută, chemi un
Cupido domolit: acela veghează
în obrajii frumoşi ai celei in floare din Chio
Şi doclă a clnta pe liră.

Nestatornicul însă zboară dincolo de stejarul uscat
Şi fuge de tine fiindcă ai dinţi stricaţi,
Fiindcă încreţiturile şi zăpezile capului
Te desfigurează.

Nu-ţi vor mai veni înapoi nici purpurile de la Cos,
Nici scumpele pietre din vremnri, care
Odată cheltuite In ştiutele pompe
Le-a Închis ziua fugară.

Unde-a fugit, vai, nurul, unde rumeneai a, unde
Legănarea onestă? ce [mai] ai din acea frumuseţe
Care inspira iubirile,
Care mă răpea pe mine,

Din acea fericită frumuseţe, după a Gnarei,
Şi vestiră şi prin artele gingaşe? Dar destinele
au dat
Puţini ani Cinarci,
Păstdnd îndelung

Pe Lyce cea de aceeaşi vîrsta din timpurile cioarei
bătrine
Ca să poată tinerii aprinşi să privească
Nu fără mult rls
Facla împrăştiată în scrum.

Ce grijă a senatorilor sau a cetăţenilor
Va eterniza, plină de darurile onorurilor,
Virtuţile tale
Prin inscripţii şi faste memorabile,

O, August, cel mai mare dintre cei dinţii
Oriunde soarele luminează tărîmurile locuibile?
Pe tine de la care deunăzi
Vindelicii necunoscitori ai legei latine

Au învăţat ce poţi în război? Căci cu armata ta
Drusus a alungat aprig pe genauni,
Neam nepotolit,
Şi pe bre unii iuţi şi turnurile grozave ridicate în
Alpi,

Mai mult decît printr-o simplă întoarcere [a
loviturii].
De curînd cel mai mare dintre Neroni
A început o campanie grea
Şi a izbit sub auspicii bune pe cruzii reţi,

Vrednic de a fi văzut în încăierarea marţiană
Cu ce lovituri hărţuia
Piepturile devotate unei morţi libere,
Lovind neostenit turmele duşmanilor.

Şi lmpinglnd calai nechezător prin mijlocul aprinderii,
Precum Austrul turbură undele
Aproape nepotolite
Clnd hora Pleiadelor sparge norii.

Aşa se rostogoleşte Aufîdul tauriform
Care străbate ţările lui Daunus apulul
Cînd se-nfurie şi pregăteşte un potop teribil
Pentru ogoarele cultivate,

Precum Claudiu a dărlmat cu o năvală imensă
Ostile ferecate ale barbarilor
Şi secerînd pe cei dinţii şi cei din urmă
A aşternut La pămînt victorios fată măcelul [alor săi],

Tu oferind oamenii, sfatul şi zeii tăi.
Căci din ziua In care Alexandria rugătoare
Ţi-a deschis porturile
Şi palatul gol,

Norocul prosper ţie pînă în lustrul al treilea
Ţi-a dat sfîrşituri favorabile în război
Şi ţi-a atribuit laudă şi cinstea
Dorită pentru expediţiile Îndeplinite.

Pe tine te-admirâ cantabrul de nesupus mai nainte
Şi medul şi indul şi scitul nomad,
O, tutelă prezentă a Italiei
Şi a stăplnei Roma 1

Pe tine te aude Nilul care-şi ascunde originile izvoarelor,
Şi Istrul şi repedele Tigru
Şi Oceanul pUn de monştri
Care clocoteşte spre britanii Îndepărtaţi,

Te [aude] pămîntul Galici ce nu se Inspăimîntă de funeralii
Şi acela al asprei Iberii,
Te venerează, depunînd armele,
Sygambrii bucuroşi de măcel.

15

Phoebus m-a mustrat pe liră, pe mine
Care voiam să zic luptele şi cetăţile învinse
Ca nu cumva să umflu pinzele mici
Pe marea tireniană. Veacul tău, Caesar,

A readus roadele bogate ale timpurilor,
A restituit lui Joe al nostru [Capitolinul]
Steagurile răpite porţilor superbe [ale templelor] parthe,
A închis [templul] gol de războaie

A lui Ianus Quirinus, a pus frîu
Dezmăţului revărsat dincolo de ordinea dreaptă,
A împins păcatele
Şi a readus purtările bătrine

Prin care au crescut numele latin, puterile şi faima
Italiei şi majestatea imperiului
întinsă de la asfinţitul hespetic
Pină la răsăritul soarelui.

Cu Caesar paznic al treburilor [publice],
Furia [războiului] civil şi violenţa,
Mînia care făureşte spede
Şi înduşmăneşte bietele cetăţi nu vor izgoni pacea;

Nu vor rupe legea dată de luliu nici cei
Care beau din adincul Danubiu, nici geţii,
Nici serii, nici infidelii perşi,
Nici cei născuţi lingă fluviul Don.

Iar noi [romanii] şi-n zile de lucru şi-n zile de sărbătoare
între darurile veselului Liber
Cu copii şi neveste,
Invodnd mai întîi pe zei, după rituri,

Vom clnta după obiceiul părinților,
împerechind cîntecul cu fluierele lidiene,
Pe căpitanii sfîrşiți vitejeşte,
Troia, pe Anchise şi prăsila sfintei Venere.

CÎNTEC SECULAR

Phoebus şi tu Diană puternică peste păduri,
Podoabe străludte ale cerului
Mereu slăvite şi vrednice de cinstire,
Dați ceea ce implorăm la timpul prescris,

La care versurile sibiline au poruncit
Ca fecioarele alese şi băieții căşti
Să zică un dntec zeilor
Cărora le-au plăcut cele şapte coline.

Sfinte Soare, care pe carul lucios scoți şi ascunzi ziua
Şi te naşti altul şi acelaşi,
Fie-ți dat să nu priveşti
Nimic mai mare dedt cetatea Roma!

Ilithya, [tu] blinda în a deschide după rituri
Sarcinile mature, a ocroti mamele,
Fie că vrei să fii chemată Lucina
Sau Genitalis:

Divină [Diană], ține în viață copiii şi fă să prospereze
Decretele Senatului asupra căsătorid femeilor
Şi asupra legii maritale
Producătoare de progenitură nouă,

Aşa incit rotaţia [lumii] să readucă sigur
Peste de zece ori unsprezece ani,
Cintecele şi jocurile repetindu-se
De trei ori pe zi clară şi tot de atltea ori pe noapte plăcută.

Iar voi, Parcelor, vrednice de crezare in a prooroci
Ceea ce a fost menit odată [pentru totdeauna]
Şi ceea ce [fi-va] să confirme sflrşitul statornic al lucrurilor,
Adăogaţi ursiri bune la cele îndeplinite.

Pămîntul să dăruiască cu coroană de spice
Pe Ceres fertila în roade şi turme;
Apele şi adierile sănătoase ale Iui Jupiter
Să hrănească [tot ce e] nou născut.

Lăsîndu-ţi săgeata, blînd şi paşnic,
Ascultă, Apollo, pe băieţii care se roagă;
Lună, regină cu două coarne a stelelor,
Ascultă pe fete.

Dacă Roma este opera voastră
Şi cetele Ilionului au ţinut ţărmul etrusc,
Poruncind [zeii] ca o parte să mute Larii şi cetatea
într-o călătorie fără piedici,

Cărei părţi castul Aeneas, supravieţuitor patriei,
I-a făcut, ferit de viclenie
Prin Troia arzînd, drum liber,
Care avea să-i dea mai mult decît lăsase,

Zei, daţi [atunci] moravuri cinstite tinerimii ascultătoare,
Tihnă bătrîneţei placide,
Belşug şi progenitură neamului lui Romul
Şi tot [soiul] de onoruri I

Obţină de la voi [August] sîngele ilustru al lui Anchise
Şi al Venerii, superior faţă de cel care luptă,
Blînd faţă de duşmanul zăcînd,
Ceea ce vă cere prin [sacrificiu de] boi albi.

Medul se şi teme de mîinile puternice
Pe mare şi pe uscat şi de securile albane,
Sciţii şi inzii trufaşi pînă deunăzi
Cer porunci;

Credinţa şi Pacea şi Onoarea şi Străvechea
Pudoare şi Virtutea trecută cu vederea
îndrăznesc a reveni şi îndestularea apare fericită
Cu cornul plin;

Şi dacă Phoebus, augurul împodobit
Cu arcul strălucitor şi drag celor nouă Camene,
Care tămăduieşte prin arta salutară
încheieturile obosite ale trupului,

Vede favorabil înălţimile palatine,
Prelungeşte [atunci] fericit republica romană
Şi Laţiul într-un alt secol
Şi într-un ev mereu mai bun;

Iar Diana care ţine Aventinul şi [muntele] Algid
împlineşte rugăciunile celor cincisprezece bărbaţi
Şi întoarce urechi prietene
La Rugăminţile copiilor.

Aduc[em] acasă bună şi sigură speranţă
Că Jupiter şi zeii toţi au auzit acestea,
Eu şi chorul învăţat de mine
Să cînte laude lui Phoebus şi Dîanei.

EPODE

t

Vei merge, amice, pe [corăbii] liburne
între turnurile înalte ale navelor
Gata de a înfrunta orice primejdie
Pentru Caesar al tău.
Ce [voi face] eu, căruia viața [îmi este]
Veselă dacă tu trăiești, apăsătoare dacă nu?
Care din două? Să duc, cum poruncești, [viață] tihnită
Nu dulce, dacă nu[-s] cu tine?
Sau trebuie să îndur acea osteneală
Ce sunt îndatorați a suporta bărbații fără moliciune?
Voi suporta-o și te voi urma cu piept tare
Sau prin lanțul Alpilor
Și prin Caucazul neospitalier,
Sau pînă la ultimul liman al Occidentului.
Vei întreba cu ce voi ajuta prin truda mea trudei tale,
Eu, nerăzboinic și prea puțin vîrtos?
Tovarăș, voi fi in mai mică teamă
Pe care o are mai mare absentul.
Așa precum pasărea stînd lîngâ puii fără pene
Se teme de apropierea șerpilor
Mai mult cînd i-a părăsit, deși dacă ar fi de față
N-ar da un ajutor mai mare celor de lingă ea,
Voi combate bucuros în acest și In oricare alt război
în speranța [de a fi] în grațiile tale,

Iar nu pentru ca plugurile mele
Să se urnească cu mai mulți tauri în jug,
Sau turmele să se mute înainte de steaua fierbinte
De pe păşunile calabre pe cele lucane,
Nici pentru ca vila sclipitoare
Să atingă zidurile circee ale Tusculului aşezat mai sus.
Destul şi prea [destul] bunătatea ta
M-a îmbogățit; nu voi agonisi
[Averi] pe care ca un Chremes avar să le ascund în pămînt,
Sau ca nepot fără cingătoare să le pierd.

« Fericit acela care departe de afaceri,
Precum muritorii de altădată,
îşi cultivă țarinile părinteşti cu boii săi,
Desfăcut de orice cămătărie,
Şi nu-l trezeşte, soldat, oribila trimbiță,
Nici nu duce spaima înfuriatei mări,
Şi ocoleşte forul şi pragurile mîndre ale
Celor mari.
Care deci mărită mlădițele de vie adulte
Cu plopii înalți,
Sau păzeşte cirezile de boi
Ce rătăcesc prin valea îngustă,
Care tăind cu cosorul ramurile de prisos
Altoieşte altele mai toditoare,
Şi mierea scursă o pune în amfore curate,
Sau tunde oile fără apărare.
Cînd toamna ridică din livezi capul împodobit
Cu fructele dulci,
Ce plăcere să rupă perele ieşite din încrucişare
Şi strugurii sfidlnd purpura
Cu care vei fi mîngîiat tu, Priap, şi tu,
Taică Silvane, paznicul hotarelor.
îi place să se tolănească ad sub un bâtrîn stejar,
Aci în iarba deasă;
în acest timp apele se rostogolesc între malurile înalte,
Păsările dripesc în păduri

Şi frunzele foşnesc de ropotul ploaid,
Trăgînd la somn tihnit.
Cînd iarna tunătorului Jupiter
Vine cu lapoviță şi cu ninsoare
împinge încoace încolo cu cîini mulți
Mistreții grozavi spre laturile întinse.
Sau pe prăjina lustruită întinde rețele cu ochiuri rare,
Curse pentru sturzii lacomi,
Şi prinde în laț, premii plăcute, iepurele sperios
Şi cocorul venit de pe alte meleaguri.
Cine nu uită astfel grijile triste ale
Amorului?
Iar dacă soția pudică îngrijeşte şi ea
De casă şi de dragii copii,
Precum Sabina sau nevasta
Arsă de soare a puliesului harnic,
Şi pune lemne uscate pe focul sacru
La întoarcerea bărbatului obosit,
Şi Inchizînd turma grasă în ocolul de nuiele împletite
Mulge ugerele pline,
Şî turnind vin nou, dulce, din ukior,
Pregăteşte un ospăț cu lucruri necumpărate;
Nu-mi vor merge la inimă mai mult scoidle lucrine,
Nid rombul [marin], nici [peştele de mare zis] scar,
Dacă iarna suflînd în apele răsăritene
Trimite şi la această mare astfel de peşti;
Nn va descinde mai cu plăcere In stomacul meu bibilica africană
Ori prepeUța ionică
Dedt rrkslinele culese
De pe crengile cele mai încărcate,
Sau dedt rnăcrişul iubitor de pajişti
Şi nalba priindoasă trupurilor bolnave,
Sau dedt mieluşeaua udsă la sărbătoarea Terminalilor,
Ori iedul scăpat din gura lupului.
Intre astfel de merinde, ce bucurie
Să vezi oile întotdndu-se de La păşune acasă.
Să vezi boii vlăguiți purtînd pe grumazul moleşit
Fierul plugului întors

Şi sclavii, roi al casei bogate,
Aşezaţi în jurul Larilor lustruiţi.»
Acestea zicîndu-le cămătarul Alfius,
Ţăran In visurile sale,
Toţi banii de la datornici şi i-a strîns la Ide;
Acum caută să-i pună cu dobinda la Kalende.

Dacă cineva vreodată a frînt cu mină criminală
Gîtul tatălui său bătrîn
Să mănînce usturoi, mai otrăvitor decit cucuta.
O, măruntaie tari ale ţăranilor!
Ce venin îmi arde stomacul?
Oare mă paşte otrava viperei fiartă in aceste ierburi,
Sau vrăjitoarea Canidia mi-a pregătit un prînz urît?
Cind printre toţi argonauţii
Medeea a admirat pe candidul lason
Care avea să pună pentru întîia oară taurii în juguri,
Cu acest venin l-a uns;
Şi tot cu el se răzbună pe ţiitoare prin daruri otrăvite
Fugind cu şerpi întraripaţi.
Niciodată văpaia stelelor n-a bîntuit In acest chip
Apulîa cea secetoasă,
Nici tunică mai arzătoare
N-a ars pe umerii voinicului Hercul!
Iar dacă vreodată vei dori ceva asemănător,
Glumeţule Maecenas, mă voi ruga
Ca fata să se împotrivească cu mîna sărutării tale
Şi să doarmă la marginea patului.

între mine şi tine este cîtă discordie
Le-a căzut prin soartă lupilor şi mieilor,
Arsule la trup de funiile iberice
Şi la picioare de durele obezi.
Poţi păşi trufaş din cauza banilor,
Averea [însă] nu schimbă soiul.

Nu vezi, cind masori Calea Sacră
Cu toga [lungă] de două ori trei coţi,
Cum cea mai slobodă indignare a trecătorilor
întoarce feţele ici şi colo?
« Acesta brăzdat de bicele triumvirale
Spre plictiseala strigătorului
Ară o mie de jugăre din pămîntul Falernului
Şi bate [via] Appia [călare] pe poney
Şi mare Cavaler şade
In ciuda [legii] lui Othon în primele locuri.
La ce foloseşte a conduce atîtea feţe cu ciocuri
Ale navelor de pondere grea
împotriva hoţilor şi a cetei de sclavi,
Acesta fiind tribun militar?»

« Dar o, citi dintre zei stăpinesc
Ţările şi neamul omenesc,
Ce vrea să zică această agitaţie ? şi de ce
Privirile crunte ale tuturor înspre mine unul?
Te conjur pe copiii tăi dacă
Invocată [de tine] Lucina a fost de faţă Ia naşteri adevărate,
Pe această podoabă deşartă de purpură,
Pe Jupiter care va dezaproba acestea,
De ce mă priveşti ca o mamă vitregă
Sau ca o fiară izbită de fier?»
Cînd după ce a întrebat acestea cu gură tremurătoare s-a oprit
Cu podoabele smulse, copilul,
Trup fără peri, care ar putea
Să înmoaie piepturile nelegiuite ale tracilor,
Canidia, cu părul împletit cu vipere scurte
Şi cu capul nepieptănat,
Porunceşte să se arunce în flăcări colchice
Smochini smulşi de pe morminte,
Chiparoşi funebri
Şi ouă unse cu singe de broască,
Pană de buhă nocturnă
Şi ierburi pe care le trimite

lolcos şi Iberia [caucaziana] rodnică in veninuri.
Şi oase răpite de la gura căţelei ffămînde.
Iar sprintena Sagana, stropind toată casa
Cu ape din Avern,
îşi zbîrleşte părul ca ţeposul arici de mare
Sau ca mistreţul alergînd,
Neurmărită de nici o conştiinţă.
Veia scotea pămîntul cu sape dure
Gemind de munci,
De unde să poată copilul îngropat
Să agonizeze Ia privelіştea
Mîncării schimbate de două şi de trei ori [timp] de lungi zile,
Scoţlndu-şî numai faţa,
Precum corpurile în plutire ies din apă numai cu bărbia,
Pentru ca măduva şi ficatul tăiate şi uscate
Să fie băutură pentru dragoste
Atunci cînd pupilele pironite
Spre mîncarea interzisă s-ar fi mistuit.
Ca n-a lipsit de la desfrîul cu masculi
Folia din Arimini
Care descîntînd stelele cu voce thesalică
Răpeşte luna de pe cer,
A crezut şi leneşa Napoli
Şi oricare din oraşele vecine.
Atunci rozîndu-şi cu dinte livid
Unghia netăiată [de la degetul mare],
Ce-a zis sau ce-a tăcut cruda Canidia? « O, martore
Nu necredincioase ale lucrurilor mele.
Noapte, şi [tu], Diana, care domneşti peste tăcere
Cina se împlinesc misterele sacre,
Acum, acum fiţi de faţă, întoarceţi
Mînia şi puterea împotriva caselor duşmane.
în vreme ce fiarele toropite de somnul dulce
Stau ascunse în pădurile mspăirnîntătoare,
Clinii din Subura să-1 latre,
Ca toţi să rîdă, pe bătrînul desfrînat
Uns cu nard, asemeni căruia
Mlinile mele n-au fabricat unui mai perfect.
Ce se-ntlmplă? Pentru ce au putere mai mică
Veninurile grozave ale barbarei Medeea
Prin care a fugit razboindu-se pe mîadra ţiitoare,
Fiică a marelui Creonte,
Cînd rochia, dar îmbibat cu otravă,
A mistuit prin incendiu noua soţie?
Totuşi nu mî-a scăpat o iarbă,
Sau o rădăcină ascunsă în locuri aspre.
Doarme dus după ce-am uns paturile
Tuturor ţiitoarelor?
A, a, umblă dezlegat prin descîntecul
Unei vrăjitoare mai învăţate!
Prin băuturi încă necunoscute,
O, Varus, om care vei plînge multe,
Te vei întoarce la mine şi mintea ta
Invocată nu va mai reveni Ia descîntecele marsice:
îţi voi pregăti ceva mai tare, îti voi turna
Ţie care mă dispreţuieşti o băutură mai tare,
Mai curînd va sta cerul mai jos de mare,
Pămîntul ridicindu-se deasupra,
Decît nu vei arde tu de dragul meu
Aşa precum smoala în flăcările negre.»
După aceasta, copilul nemai[încercînd]
A ImbUnzi, ca mai înainte, prin vorbe duioase,
G îndoielnic de unde să rupă tăcerea,
Scoase rugăciuni ca ale Iui Thyest:
« Veninurile magice nu pot schimba ce e îngăduit şi neîngăduit,
Nici să schimbe soarta omenească.
Vă voi urmări cu blestem; blestemul grozav
Nu se Împacă cu nici o jertfa.
Căci dacă sortit să pier îmi voi da duhul.
Voi apărea ca o furie nocturnă
Şi, umbră, [vă] voi sfişia feţele cu unghiile îndoite,
Cate putere este a zeilor Mani,
Şi apăsînd pe măruntaiele [voastre] neliniştite,
[Vă] voi răpi somnul prin spaimă.
Pe voi, babe abominabile, mulţimea
Vă va zdrobi cu pietre urmărindu-vă din uliţă In uliţă, din loc în loc,
Apoi membrele neingropate le vor rupe bucăţi
Lupii şi păsările de pe Esquilin,
Iar părinţii, vai, supravieţuitori mie,
Nu vor fugi de această privelişte.»

Pentru ce, dine fricos față de lupi,
Te dai la trecătorii fără vină?
De ce nu întorci încoace, dacă pori, amenințările deșerte
Și nu cauți să mă muști pe mine care te voi mușca la rlndu-mi?
Fiindcă asemeni buldogului sau [clinelui] roșcat de Laconia,
Putere prietenă a păstorilor,
Voi urmări cu urechea ridicată prin zăpezile Înalte
Orice fiară care [îmi] iese înainte;
Tu, după ce ai umplut pădurea cu vocea înfricoșetoare,
Vei mirosi mincarea aruncată.
Păzește-te, păzește-te I căti aspru contra răilor
Ridic coarne pregătite,
Ca și ginerele disprepait al lui Lycamb cel fără credință,
Sau ca dușmanul crunt al lui Bupalus:
Oare dacă dneva m-ar mușca cu dinte negru,
Voi plînge ca un copil care nu se răzbună?

încotro, încotro dați năvală, criminalilor? sau pentru ce
Se pregătesc pentru [mîinile] drepte săbiile [abia] virîte în teacă?
Oare prea puțin a curs din singele latin
Pe clmpii și pe Neptun,
Nu pentru ca romanul să ardă zidurile trufașe
Ale invidioasei Cartagine,
Sau ca britanul slobod să descindă
în lanțuri pe Calea Sacră,
Cî ca această cetate să piară de chiar [mina] sa dreaptă
După pofta părților?
N-a fost vreodată acesta obiceiul lupilor nici al ldlor
Decît împotriva fiarelor de alt neam.

Oare [vă] răpește o furie oarbă, o putere mai ndndurată,
Sau crima? Dați răspuns!
Tac și paloarea albă vopsește fețele
Și mințile Inspăimîntate stau încremenite.
Asta este: pe romani îi mină
Destine crude și crima omorului fratern,
Cind a curs pe pămînt
Singele execrat de nepoți al nevinovatului Remus.

Să te întreb, putoareo, un secol întreg,
Ce vlăguiește puterile mde
Cînd dintele ți-e negru și bărrînețea
îți ară fruntea învechită cu încrețituri
Și curu-ți rușinos se crapă Intre budle uscate
Ca ale vacii crude?
Păi mă ațîță pieptul și țițele putrede
Ca ugerele de iapă,
Și pîntecele căzut și fluierul subțire
Adăogat la [niște] pari umflați.
Fii fericită, și imagini triumfale
Să însoțească înmormintarea ta,
Și să nu fie nevastă care să umble
încărcată de mărgăritare mai rotunde.
Ce dacă operelor stoice le place
Să zacă intre perine de mătase:
Oare vina nditerată se scoală mai puțin
Și farmecul moleșește mai puțin?
Căci ca să provoci organul trufaș
Trebuie să lucrezi cu gura.

'97

Cînd [oare] vesel că Caesar a învins
Voi bea cu tine, fericite Maecenas, cu voia lui Jupiter, în casa ta înaltă,
Caecub pus la o parte pentru mesele sărbătorești,
în timp ce lira sună un clntec amestecat cu flaute.
Lira [ziclnd dntec] doric, flautele [dntec] barbar?

Ca altădată, dnd fugărit pe valuri
Căpitanul fiu al lui Neptun
A fugit pe corăbiile arse
Amenințînd cu lanțuri Roma
Căreia i-a sustras, prieten, pe sclavii perfizi.
Un roman, vai (urmaşi, veți refuza [a crede]),
Robit und femei,
îşi aduce, soldat, lopata şi armele
Şi e-n stare a sluji eunudlor zbîrciți,
îar soarele priveşte între drapelele militare
Ruşinoasa rețea [contra țînțarilor]!
Dar de două ori o mie de galații aclamlnd pe Caesar
Şi-au întors încoace caii nechezători
Şi pupele navelor ostile
împinse pe stingă se ascund în port.
Io triumphe! tu întîrzii [să vezi]
Carele de aur şi boii neatinşi [de juguri] ?
Io triumphe! nu l-ai adus la fel din războiul
jugurthin
Pe învingător,
Nici pe [Scipio Africanul] căruia vitejia
I-a ridicat un monument deasupra Carthaginei.
învins pe uscat şi pe mare, inamicul
A schimbat mantaua [de purpură] pe o manta lugubră,
Fie că [e] în drum cu vînturi ce nu [mai sunt] ale sale
Spre nobila Cretă cu o sută de cetăți,
Fie că se îndreaptă spre Sirtele frământate de Notus,
Sau e purtat pe o mare nesigură.
Adu aici, băiete, cupe mai încăpătoare
Şi vinuri de Chios sau de Lesbos,
Sau măsoară-ne Caecub
Care curgînd să taie greața;
E bine să topim în vin dulce
Grija şi teama de treburile lui Caesar.

10

Corabia desfăcută iese sub rău auspidu,
Purtînd pe împuțitul Maevius;
Austrule, adu-ți aminte să bați cu valuri
îngrozitoare

Amîndouă laturile:
Eur cel negru răsturnînd marea
Să împrăştie odgoanele şi vîslele rupte,
Să se ridice Aquilonul, atît [de puternic dt e]
Pe munții înalți [cînd] frînge stejarii tremurători,
Nici constelația prietenă să n-apară în neagra noapte
Cînd tristul Orion apune,
Nici să nu fie purtat de o mare mai liniştită
Dedt [aceea care a dus] ceata greacă a învingătorilor,
Gnd Pailas şi-a întors mînia de la Ilionul ars
La corabia nelegiuită a Iui Ajax.
O, cită sudoare amenință pe corăbierii tăi
Şi pe tine dtă paloare de lut,
O, acel bocet nebărbătesc
Şi rugâmintele către Jupiter plinul de aversiune
Cînd marea Ionică mugind
De Notul ploios va rupe fundul [corăbiei].
Dacă vti hrăni cufundacii
Pe malul încovoiat cu prada grasă [a trupului tău]
Eu voi sacrifica Furtunilor
Un țap libidinos şi o oaie.

11

Pettius, nimic nu-mi mai ajută ca înainte
Sî scriu versurele, [fiind] lovit de grea dragoste,
Dragoste care mai presus de toate mă trage
jw. •Să ard pentru băieți fragezi şi fete.
Acest al treilea Decembrie de cînd am încetat
Să mă-nnebunesc pentru Inachia a doborit podoaba
pădurilor.
Vai mie, în Urbe (mi-e şi ruşine de-atîta rău)
Am fost în gura lumii şi musafirilor mei le e penibil;
De cine sunt îndrăgostit spune tînjeala
Şi tăcerea şi oftatul tras din adîncul pieptului.
Suspinam plingîndu-mă ție: « Oare nu poate nimic
Talentul candid al săracului împotriva
interesului?»
Cînd zeul neruşinat dezvălui la rindu-i pe loc
Printr-un vin mai fierbinte taine aprinse:
* Chiar dacă o fiere _j]flfcgHR5H**4Drinde

Măruntaiele mele, Încît aceasta nemulțumită să rupă
prin vînturi
Cataplasmele care nu uşurează rana rea,
Pudoarea dată la o parte va pune capăt unei lupte
între neegali».
Gnd ți-o lăudam pe aceasta pe față,
Ordonîndu-mi-se să ies din casă eram purtat de
un pas nesigur
La neprieienî, vai, care mi-au pus iar, vai,
Praguri dure de care mi-am frint şalele şi coastele.
Acum mă ține Lyciscus care se laudă
A învinge în moliciune orice muieruşcă;
De care să mă descurce nu vor putea
Nici sfaturile slobode, nici injuriile grave,
Sau altă aprindere fie de fată candidă,
Fie de băiat lustruit înnodînd coamă lungă.

12

De ce vrei o femeie mult mai potrivită pentru
elerantii negri?
De ce-mi rrimiți mie daruri şi scrisori
Şi nu tînăruhu vlnjos sau [celui cu] nara lipsită de
miros?
Căci eu unul adulmec mai sagace
Polipul [din nas] sau dacă duhoare de țap doarme
în subsuorile părose,
Decît [miroase] clinele ager unde se ascunde
mistrețul.
Creşte sudoarea membrelor putrede şi ceea ce e mai
rău,
Mirosul tuturor [membrelor] cînd el
Cu o pensulă mulată se grăbeşte să potolească
turbarea neastîmpărată
Şi nu-î mai rămîne [suliman de] cretă udă şi coloare
Vopsită cu baligă de crocodil, iar fiind înfierbîntat
Rupe paturile Întinse şi perdelele;
Sau mustră plictiseala mea cu crude vorbe:
« Te-ai potoh't fată de Inachia mai puțin decît mine;
Tu poți [să te impreuni] cu Inachia de trei ori pe
noapte.

Eu totdeauna fac fapta plăcută numai o dată.» Să
piară Lesbia
Care ție care o doreşti ți-a arătat un «taur» inert,
în timp ce pe mine mă ajuta Amynras din Cos,
E A cărui vînă sta Implîntată la plntecele nepotolit
Mai statornică decît copacul tinăr pe dealuri.
Către cine se vor grăbi [să vină] blănile de lînă
Vopsite de două ori în purpură de Tyr? Către tine,
desigur,
Şi nu va fi oaspete între egali, pe care să-1
Iubească femeia sa mai mult decît pe tine.
O, nefericitul de mine, de care fugi precum
Se teme mleluşeaua de lupii aprigi şi căprioarele
de lei.

13

Vremea grozavă a micşorat cerul,
Ploaia şi zăpada trag jos pe Jupiter, aci marea,
aci pădurile
Răsună de Acvilonul tracic; prieteni, să profităm
chiar azi
De prilej, cît timp genunchii sunt verzi
Şi mai este posibil; să gonim bătrinețea de pe
fruntea zbîrcită.
Tu dă vinurile ieşite din teasc sub consularul lui
Torquatus,
De alte lucruri nu-mi vorbi; poate un zeu
binevoitor
Va pune în ele rînduială. Acum varsă din belşug
Nard achaemenic şi uşurează pieprurile
De grijile mari cu coarde cillene,
Precum a cînrat nobilul Centaur către marele
şcolar:
«Invincibile copil, născut muritor din zeița Thetis,
Te aşteaptă pămîntul Assaracilor pe care-t spintecă
Apele reci ale micului Scamandru şi Simoîsul
repede,
De unde Parcele cu firul lor implacabil
Ți-au rupt întoarcerea,
Şi albastra ta mamă nu te va aduce acasă.

Aiină-ţi acolo orice rău prin vin şi cîntec,
Dulci consilii pentru mîhnirea urîtă.

14

Gandide Maecenas, mă omori adesea Intrebînd
De ce lenevia moale a împrăştiat
Atlta uitare asupra simţurilor de jos,
Ga şi cînd aş fi dat pe gîtlejul uscat
Cupe letee aducătoare de somn:
Pentru că zeul, zeul mă împiedică
Să duc pînă la sulul [pergamentului] iambii începuţi
odată,
Cîntecul făgăduit.
Nu altfel se zice că a ars pentru Bathyll din Samos
Anacreon Teiul,
Care a plîns foarte adesea pe bagaua scobită
Amorul neeîaborat Sn măsuri.
Aşa vei arde tu însuţi, bietule, chiar dacă
Un foc mai măreţ n-a aprins asediatul Ilion,
Bucură-te de soarta ta. Pe mine mă topeşte
Desfrînata şi nemulţumita [numai] cu unul, Phryne.

15

Era noapte şi luna lucea pe cer
Printre stelele mai mici
Cînd tu care aveai să superi puterea marilor zei
Jurai in vorbele mele,
înconjurîndu-mă cu braţe moi
Mai strlns decît e cuprins stejarul de iedera lungă,
Că această dragoste va fi reciprocă atir
Cit lupul [va fi duşmănos] faţă de turmă, iar Orion
duşmănosul faţă de corăbieri
Va turbura marea iernatică
Şi vintul va flutura lui Apollo pletele netunse,
O, (tu) Neera care aveai să te plîngi mult de
bărbăţia mea:
Căci dacă în Flaccus este un bărbat
Nu mă va îndemna să-ţi dau mai degrabă ţie nopţi
asidui.
Ci rnîniat va dori o [alta] asemenea,
Nici statornicia nu va ceda frumuseţii la cel ofensat
odată
Dacă a intrat durerea sigură.
Iar tu, oricine [ai fi], care eşti mai fericit şi păşeşti
Cu ifos în răul meu,
De-ţi va fi îngăduit să fii bogat in turme şi mult
pămînt
Şi să-ţi curgă Pactolus pretutindeni,
Să nu te amăgească tainele renăscutului Pythagora
Şi să învingi în frumuseţă pe Nireu,
Vei jeli, vai, dragostele transferate altuia,
Iar eu voi rîde pe tind.

16

O a doua generaţie se macină prin războaie civile
Şi însăşi Roma se năruie prin puterile ei.
Aceea pe care n-au putut s-o piardă nici marsii
vecini,
Nici ceata etruscă a ameninţătorului Porsena,
Nici vitejia invidioasă a Capuei, nici cruntul
Spartacus,
Nici alobrogul infidel in schimbările de lucruri,
Pe care n-a supus-o nici Germania crudă prin
tinerimea ei [cu ochi] albaştri,
Nîd Hanibal detestat de părinţi,
O vom pierde noi generaţie nelegiuită, blestemată
prin sînge,
Şi pămîntul va fi ocupat din nou de fiare,
învingătorul barbar va călca, vai, cenuşile
Şî va risipi insolent (lucru îngrozitor de văzut)
Oasele lui Quirinus care sunt ferite de vînt şi sori
Şi calul [lui] cu copita răsunătoare va lovi
[căldărimul] oraşului.
Poate căutaţi ceva care să vă ajute a scăpa
Toţi laolaltă sau partea cea mai bună de chinurile
rele?
Nici o hotărîre n-ar fi mai nimerită decît ca
Precum blestemata obşte a phoeeenilor
A lăsat ogoarele, Larii părinteşti şi a părăsit

Templele spre a fi locuite de mistreți şi lupi
prădalnici,
Să mergem unde ne vor duce picioarele, unde
Ne va chema pe unde Notus ori Africul nelnfrinat.
Vă place aşa ori are cineva să ne sfătuiască ceva
mai bun?
De ce întirziem să ocupăm sub auspicii prielnice
o corabie?
Dar să jurăm aşa: « Să nu fie oprit a ne întoarce
Cînd pietrele ridicate din fundurile cele mai adinei
[ale mării] vor pluti
Şi să nu stăm la îndoială a întinde pînzele întoarse
spre casă.
Cînd Padul va spăla vîrfurile Marinului,
Sau înaltul Apenin va Înainta în mare.
Şi un amor ciudat va uni prin poftă monştri noi
Şi va porunci ca tigrul să încalece cerboakele
Şi porumbița să se împerecheze cu şoimul.
Cînd turmele credule nu se vor mai teme de leii
bllnzi
Şi țapului spin îi va plăcea [să trăiască în] apa
sărată.»
Făcînd aceste jwăminte şi [altele] care poate să
ne împiedice
De la dulcile întoarceri, să plecăm toată obştea
Sau partea cea mai bună din turma neascultătoare.
Cel moale şi fără speranță să se-ndese în paturile
blestemate,
Voi care aveți tăria, lăsați plînsul muieresc
Şi zburați peste țărmurile etrusce.
Pe noi ne aşreaptă Oceanul înconjurător: să mergem
Spre tărimuri, spre tărlmuri fericite şi insule bogate
Unde pămîntul nearat dă în fiece an grine
Şi vița, netăiată, înfloreşte mereu,
Iar ramura măslinului înmugureşte niciodată
înşelătoare,
Smochina negricioasă împodobeşte propriul său
trunchi
Şi mierea curge din stejarul scorburos şi din munții
înalți,
Apa sprintenă se rostogoleşte în ritm gîlgîitor.
Aci caprele vin la muls neindemnate

Şi turma prietenă se întoarce cu ugerele pline,
Ursul de seară nu mormăie în jurul tîrlei
Şi pămîntul adine nu se umflă de vipere,
Nici o molimă nu vatămă turmele şi moleşala
De vară a nici unui astru nu arde cirezile.
Ne vom mira fericiți de mai multe: cum
Eurul apos nu zgîrie ogoarele cu ploi abundente
Iar semințele grase nu sunt arse in brazdele uscate,
Amîndouâ [ploaie şi căldură] fiind sub un rege al
locuitorilor cereşti, care le întrînă.
Aci n-a mers [corabia] de pin cu vislaş argolid,
Nici Colchis neruşinata n-a pus piciorul;
Aci nici corăbierii sidonieni n-au întors coarnele
[vergelelor corăbiei]
Şi nici ceata încercată a Iui Ulise.
Jupiter a păstrat acele țărmuri pentru un neam
evlavios
Cind a mînjit cu bronz timpul de aur;
De bronz, apoi de fier (vîrsta) a durat secole
Cărora prin mine poet[-profet] se va hărăzi fugă
fericită celor cucernici.

17

«De-acum Îmi dau mîinile [legate] ştiinței
puternice,
Şi te rog implorator pe regatele Proserpinei,
Şi pe Diana, divinitate ce nu trebuie atinsă,
Precum şi pe cărțile de formule în stare
A coborî stelele desfăcute de pe cer,
Canidio, cruță-mă in fine de invocațiile magice,
Desfâ, desfâ fusul invîrtit Înapoi I
Telephus a înduplecat pe nepotul lui Nereu [Ahile],
împotriva căruia, trufaş, rînduise ostile
Mysilor şi Împotriva căruia întorsese săgeți
ascuțite;
Au uns mamele iliace pe omoritorul de oameni
Hector
Adjudecar păsărilor răpitoare şi clinilor,
După ce, părăsind zidurile, regele a căzut,
Vai I la picioarele Înverşunatului Ahile.

Vîslaşii păroşi ai harnicului Ulise
Şi-au dezbrăcat membrele de pieile aspre, voind Qrce,
Revenindu-le mintea şi sunetul
Şi onoarea cunoscută pe faţă.
Ţi-am dat destulă şi prea destulă satisfacţie ţie
Cea iubită mult de marinari şi de proxeneţi:
Fuge tinereţea şi coloarea fragedă
Părăseşte oasele acoperite cu piele galbenă:
Părul meu este alb din cauza parfumurilor tale [magicei;
Nici un răgaz nu mă odihneşte de chin,
Noaptea împinge ziua şi ziua noaptea
Şi nu mgăduie a uşura inima încordată de spirit.
Deci sunt constrîns să cred, bietul, ceea ce am negat,
Că vrăjile sabele sparg piepturile
Şl bocetele marsice desfac capul.
Ce putere mai mare? O, mare şi pămînt, ard
Cum [n-a ars] nici Hercule cel uns cu sîngele negru,
Nici flacăra şicană (nteţindu-se în Aetna fierbinte.
Tu, plnă cînd voi fi purtat cenuşă uscată de vînturile injurioase,
Arzi, cuptor de veninuri colchice.
Ce sfîrşit şî ce răscumpărare mă aşteaptă?
Vorbeşte 1 Voi ispăşi cu credinţă pedepsele impuse,
Gata de a face expiaţie, fie că vei cere
O sută de junei, ne că vrei
Să fii dotată pe lira amăgitoare:
Tu, pudico, tu, onesto,
Vei umbla printre astre ca o stea de aur.
Castor ofensat din pricina infamatei Elene
Şi fratele marelui Castor, învinşi prin rugăciune
Au redat poetului [Stesichor] luminile răpite;
Izbăveşte-mă şî tu (căd poţi) de nebunie,
Tu nid vestejiră de necurăţenii din părinţi,
Nici babă pricepută a răscoli în mormintele săradlor
Pulberile de nouă zile.
Tu [ai] inimă primitoare şi mtini pure.
Pîntecele tău e Pactumeian şi moaşa
Spală scutece roşii de sîngele tău
Cînd te ridid lăuză zdravănă.»
« — Pentru ce îndrepţi rugăminţi în urechi închise?
Neptun iernaticul din fundul mării n-a izbit
Stlnci mai surde pentru corăbîerii [rămaşi] goi.
[Si te fi lăsat] nepedepsit, ca tu să rîzi
De misterele divulgate ale Cotytei, de taina lut Cupidon liber,
Şi pontifice al Esquifinului vrăjitoresc
Să umpli fără pedeapsă urbea de numde meu?
Ce mi-ar fi folosit că am Îmbogăţit babele peligne
Şi că am amestecat otrăvuri [cu efect] mai rapid?
Dar te aşteaptă destine mai tlrziî dedt [ede] dorite:
Viaţă ingrată vd avea să dud, nenorodtule, în aceea
Că mereu vd fi îmbelşugat de chinuri noi.
Doreşte tihna tatăl necredindosului Pdops,
Tantal, lipsit mereu de hrana îmbdşugată,
[O] doreşte Prometeu datornic pajurd,
Doreşte Sisyph să aşeze piatra
In vîrful muntelui; însă legile Iui Joc Interzic.
Vrei ad să te arund de pe turnuri Înalte,
Ad să-ţi deschizi pieptul cu o spadă norici
Şi să înnozi în zadar [un] juvăţ în jurul gîtului,
Trist de o apăsătoare supărare.
Atunci eu voi fi purtată pe umerii tăi [deveniţi] cal
Şi pămîntul se va pleca în faţa insolenţei mde.
Oare [eu] care pot să Însufleţesc imaginile de ceară,
După cum tu însuţi curios ai cunoscut,
Şî să smulg cu vrăjile mele luna de pe cer,
Şi care pot să scol morţii arşi
Şi să potrivesc băuturi de dragoste,
Mă voî plînge de urmarea artei fără efect faţă de tine?»

SATIRE

CARTEA ÎNTTIA

1

Cum se face, Maecenas, că nimeni nu trăieşte
mulţumit cu soarta
Pe care i-a dat-o judecata sau i-a arancat-o
întâmplarea,
Şi laudă pe celelalte opuse?
« O, negustori fericiţi 1» zice militarul
Apăsat de anii [de serviciu], cu membrele zdrobite
de multă trudă;
Din contră negustorul, [în bătaia vînturilor]
australe care zguduie nava:
«Ce mai vorbă? spune, milităria e mai bună;
La moment vine moartea grabnică sau victoria
veselă.»
Expertul în [materie] juridică şi legi laudă pe
agricultor
Cînd clientul bate în uşă la cintecul cocoşului;
Cestălalt, care este smuls din satul lui la oraş
deoarece a plătit cauţiunile [pentru proces],
Proclamă fericiţi numai pe cei trăind în oraş;
Celelalte de acest soi, şi sunt multe, sunt în stare
să obosească
Pe locvacele Fabius; şi nu voi zăbovi să auzi
Lucrul la care vreau să te aduc: dacă vreun zeu
ar zice:
«Voi face ceea ce vreţi: tu cel acum soldat, vei
ti negustor,

Tu cd acum jurisconsult, țăran; schimblndu-vă rolurile
Plecați de aci, plecați.. . Hei I
De ce stați [locului]?» vor refuza; şi totuşi lt se îngăduie să fie fericiți.
De ce pe drept cuvînt Jupiter nu şi-ar umfla mîniat
Amîndouă bucile şi n-ar spune că după asta nu va mai fi
Atît de uşuratic să întindă urechea la rugăminți?
în continuare ou voi străbate [materia] rîzlnd
Ca acei [care spun] glume (deşi cine ne Împiedică
Să spunem adevărul rlzînd? asa cum adesea dascălii bllnzi
Dau copiilor turte ca să vrea să învețe primele elemente);
Dar In fine, izgonind jocul, vom cerceta cele serioase.
Acela care răstoarnă țarina cea grea cu plugul dur,
Qrciumarul înşelător, soldatul, şi marinarii îndrăzneți
Care străbat toate mările, spun că suportă truda în scopul
Ca bătrini să se retragă în tihnă sigură,
După ce şi-au adunat cu ce să se hrănească; aşa precum
Furnica mică (căci ea le este exemplu) cu muncă mare
Cară cu gura orideunde poate şi sporeşte grămadă
Pe care o ridică, deloc neştiutoare sau neprevăzătoare de viitor.
Ea, Îndată ce Vărsătorul întristează anul invers,
Nu mai aleargă nicăiri şi înțeleaptă se foloseşte
De ceea ce a agonisit înainte, în timp ce pe tine nici vara fierbinte
Nu te îndepărtează de la ciştig, nimic, nici iarna, focul, marea, fierul
Nu-ți stă In cale, ca altul să nu fie mai bogat dedt rine.
Ce-ți ajută, ție fricos, să îngropi pe furiş în r ntul sâpar

Pentru că dacă 1] micşorezi, ajungi din nou pe sclndura mizerabilă —
Dar dacă nu e pentru asta, ce haz are grămada strinsă?
Aria ta a treierat o sută de rniî de banițe de grîu:
Plntecele nu va înghiți asta mai mult dedt al meu, cum,
Dacă cari de pildă pe umărul încărcat între [sclavii] de vînzare
Desagul cu pline, nu primeşti nimic mai mult decit cel
Care nu va purta nimic. Sau spune-mi ce-i foloseşte
Celui care trăieşte in limitele naturii dacă ară o sută
Sau o mie de jugire? — Dar e plăcut să iei din grămada mare.—
Cit timp ne laşi să luăm tot atir din putin,
Pentru ce lauzi mai mult grînatele tale decît coşurile noastre?
Ca şi dnd nu ți-ar fi de ajuns urna de apă ori ceaşca
Şi ai zice: « Vreau si iau tot atic din du
Dedt din această flntină». Este aşa
Ca şi cum pe aceia pe caic îi bucută cantitatea mai mare dedt [măsura] justă
Aufidul aprig îi ia rupți odată cu malul.
Iar cd care doreşte numai atît dt e de trebuință, acela nu scoate
Nid apă turburată de nămol, nid nu-şi pierde viața In valuri,
însă o bună parte dintre oameni, atrasă de o lăcomie înşdătoare,
Zice: «Nimic nu-i de ajuns, căd eşti [prețuit] după dt al.»
Ce să-i faci aceluia? Lasă-1 să fie nenorodt, de vreme
Ce este astfel de bună voie; ca un oaredne de care se aminteşte *io* Atena,
Cărpănos şi bogat, obişnuit să disprețuiască vorbele lumii
Astfel: « Lumea mă fluieră; dar eu In casa mea
Mă aplaud, dnd Îmi privesc banii din ladă.»
Tantal setos Încearcă să prindă apele care fug dc la buzele lui.

De ce tizi? schimbind numele, fabula vorbeşte
Despre tine: dormi cu gura căscată pe sacii adunaţi de pretutindeni
Şi eşti silit să-i ciuţi ca şi cînd ar fi sacii,
Sau să te bucuri de ei ca de tablouri pictate.
Nu ştii plnă unde merge valoarea banului? Ce folos oferă?
Să-ţi cumperi pline, verdeţuri, o jumătate de litru de vin, adaogă
Ceea ce dacă negi, natura umană se văietă.
Oare ajută la ceva să păzeşti cu sufletul scos de frică, să te temi
Zi şi noapte de hoţii cei răi, de foc, de slugi,
Şi să nu te prade acei care fug? De astfel de bunuri
Mereu aş dori să fiu cel mai sărac. —
Dar dacă trupul încercat de friguri suferă,
Sau altă întîmplare te trânteşte la pat, ai cine
Să stea lingă tine, să-ţi prepare cataplasme, să cheme doctorul,
Ca să te scoale [de pe boală] şi să te redea odraslelor şi scumpelor rude.
Nevasta nu te vrea teafăr, nici fiul, te vor urî toţi,
Vecini, cunoscuţi, băieţi şi fete:
Te miri, tu care pui toate mai prejos de bani,
Dacă nimeni nu-ţi oferă dragostea, pe care n-o clştigi?
Oare [crezi] că dacă vrei să reţii, fără cheltuială,
Afinii pe care natura ţi-i dă şi să-i ai prieteni,
Pierzi truda fără folos, ca acela care ar Învăţa în Cîmpul [lui Marte]
Asinul bleg să alerge In frîu?
în scurt, să punem un capăt discuţiei, şi ca să ai mai mult
Teme-te mai puţin de sărăcie şi începe să pui capăt ostenelii,
Ceea ce doreai odraslei, şi nu face ca
Acel Ummidius (povestea nu-i lungă): bogat,
Să-i masori banii [cu baniţa], [era] aşa de cărpănos Incit
Se temea să se îmbrace vreodată mai bine declt sluga, pînS

In cupa supremă, ca nu cumva să se ruineze
lavias de lipsuri; însă pe acesta
L-a tăiat in două cu securea o libertă, ca cea mai tare dintre Tindarizi. —
„Ce mă îndemni deci? să trăiesc ca Naevius sau ca
î-Nornentanus? — Continui să aduci laolaltă cele ce
x' se bat între ele
|. Cu frunţi adverse; nu eu, împotrivindu-mă avarului din dumneata,
Iţi poruncesc să fii desfrinat şi om de nimic.
Este ceva între Tanais şi socrul lui Visellîus:
Este o măsură în lucruri, sunt In fine anume limite
Pe care bunul simţ nu poate să Ie înţepenească
;.- dincolo sau dincoace.
Mă întorc acolo de unde am plecat că nimeni ca avar
,Nu se felicită şi mai degrabă laudă celelalte [condiţii] următoare,
Şi că [fiecare] se topeşte [de invidie] că capra străină
• poartă uger mai umflat,
•Nici nu se alătură mulumii celei mari a săracilor,
; 'Şi se străduieşte să intreacă pe acesta şi pe-acela
: (Astfel grăbitului [de a se Îmbogăţi] ii stă mereu in cale unul mai bogat),
Aşa cum, cînd copita [cailor] răpeşte carele scoase
; din grajduri,
Vizitiul împinge caii învingătorilor săi, dispreţuind pe cestălalt
Care merge înainte printre cei din capăt.
Aşa se face că rar putem găsi unul caie să se declare
Fericit că a trăit şi să-şi dea viaţa mulţumit Ia soroc
Ca un conviv sătul.
Dar e deajuns; şi ca să nu crezi că fur cutiile murdare
[Cu manuscrise] ale lui Crispinus, nu mai adaog mai mult.

Breslele clntăreţelor din flaut, făcătorii de fermece,
Cerşetorii, cabotinele, palavragiii, toată această şleahtă

Este tristă şi zguduită la moartea clntăteţului
Tigellius,
Fiindcă era [om] bun. Din contră, cestălalt,
temlndu-se
Să nu se spună că e risipitor, refuză a da prietenului
nevoiaş
[Ceva] cu care să poată alunga frigul şi aspra
foame.
Pe celalalt, dacă-i descoşi de ce scutură urit cu
guşă nesătulă
Averea strălucită a tatălui sau moşului,
Cumpărînd toate mîncările cu bani împrumutaţi,
Răspunde că nu vrea să treacă drept cărpănos şi
mic Ia suflet.
De unii e lăudat, de alţii oslndir.
Fufidius se teme de faima de desfrinat şi om de
nimic,
Bogat In moşii, bogat în bani puşi cu camătă.
Acesta jupoaie cinci dobînzi din capital şi
Cu dt unul este mai prăpădit cu atlt U urmăreşte
mai aprig;
Capetele le scoate îndată ce a fost îmbrăcată toga
virilă
Sub părinţii aspri ai Învăţăceilor. Cine nu exclamă:
« O, Jupiter mare I îndată ce aude [aşa ceva] ?
Dar cheltuieşte pentru sine proporţional». El? Cu
greu pop crede
Că el nu are prieten, aşa ca acel tată, pe care fabula
Lui Terentius îl arată că a trăit mizerabil gonindu-şi
fiul,
Nu s-a chinuit mai rău dedt acesta.
Dacă acum întreabă cineva: «Toate astea unde
duc?», la asta:
în vrtme ce nebunii evită viţiile, aleargă în [altele]
contrare.
Maltînus merge cu cămăşile atîrnînd, altul
Cu ele ridicate pînă la organul ruşinos; glumeţul
RufiUus miroase a pastile, Gargonius a ţap:
Nimic; nu este mijlodu. Sunt unii care nu vor să
atingă
Dedt pe acelea ale căror panglice cusute la rochie
le acoperă călcliele,

| Dimpotrivă, altul numai pe acea pensionară de
bordel care miroase.
Un oarecine, dnd un om cunoscut ieşea din
bordel, zise:
f c Onoare ţie pentru vitejia ta, cu sentinţa sfîntă
a Iui Caton:
Căci îndată ce grozava poftă a umflat vinele
E bine ca tinerii să destindă aid,
Nu să macine nevestele altora». «N-aş vrea să fiu
Astfel lăudat», zice Cupiennîus, admiratorul
palidei prostituate.
E necesar să asculţi, să procedezi cuminte
t' Dacă nu vrei curtezani să te muncească din toate
părţile,
Şi ca patima la ei coruptă prin multă durere
Şi rară să nu ajungă la aceste adesea aspre primejdii.
Asta s-a aruncat cu capul in jos de pe acoperiş;
celălalt [a fost] pleznit
De moarte cu bicele; acesta fugind a căzut în
ceata grozavă
A prădătorilor; ăsta a dat bani pentru trup;
Pe acela s-au pişat rîndaşii; ba mai mult, s-a
întîmplat aceea
Că unuia i-au tăiat cu fierul testiculele şi coada
ruşinoasă,
«Pe drept», [zic] toţi; Galba nega.
Dar cu dt e mal sigură, zic, marfa în clasa a doua
A Ubettinilor: pentru care Sallustius se înnebuneşte
Nu mai puţin dedt acela care are de a face cu
curtezani. Dar ăsta
Dacă ar vrea să fie bun şi mai binevoitor,
Cu ceea ce îndeamnă averea, raţiunea, şi cu ceea
ce este îngăduit darnicului cu modestie,
Ar da dt este sufident, nid nu şi-ar fi sie-şi
Spre pagubă şi ruşine. într-adevăr ia în braţe pe
unul,
Pe acesta II iubeşte şi-1 laudă: «Eu nu m-ating
de nid o matroană»,
Ca odată Marsaeus, iubitorul acelti Origo,
Care a dat unei cabotine moşia şi casa părinţilor,
« Niciodată, zice, n-am avut de a face cu nevestele
altora».

Ce-i drept, are de a face cu numii, cu prostituatele, de unde
Trage o faimă mai rea decît lucrul. Oare ție
Masca ți-e cu totul deajuns, nu ceea ce aici şi oriunde
Trebuie evitat? A pierde buna reputație,
A irosi averea părintească este rău pretutindeni. Ce importă
Dacă păcătuieşti față de soție, cu slujnica stricată?
Villius, ginerele, prin Fausta, al lui Sylla, amăgit
Nenorocitul numai de acest nume, a plătit pedepse mereu
Şi peste ceea ce se cuvine, lovit cu pumnii, atacat cu sabia,
Dat afară, în timp ce Longarenus era înăuntru.
Dacă sufletul acestuia ar spune cu vorbe
Către cel văzind atîtea rele, astfel: « Ce mai doreşti?

Iți mai cer eu ție o curvă născută dintr-un mare consul
Şî îmbrăcată cu stola, dnd fierb de mînie?»
Ce-ar răspunde? « Fata e născută din tată de vază.»
Dar bogata natură sfătuieşte lucruri mult mai bune,
Luptlnd în contra acestor bogății ale sale, dacă tu vrei
Să te administrezi mai bine şi să nu amesteci
Cde ce trebuiesc ocolite cu cde
De căutat. Nu glndeştî oare să te străduieşti a nu mai îndrepta
Toate spre lăcomia ta de avere? Deci ca să nu-ți mai dea supărare
Lasă-te de urmărit matroanele, de unde ai
De sorbit mai mult chinurile răului dedt de desprins fructul nemerit.
Acesta nu se-ntîmplă să fie mai mare între pietrele [prețioase]
Albe şi verzi, Cerinthe, pulpa asta a ta este fragedă
Sau fluierul [pidorului] mai drept; dar foarte adesea al prostituatei este mai frumos.
Unde mai pui că poartă marfă fără suliman, că arată pe față
Că o are de vînzare, şi dacă are ceva onest

Nu scoate ochii şi nu dă în vileag, cere ceva cu care să ascundă cde ruşinoase.
Obicdul crescătorilor dnd cumpără cai e acesta: pe cei închişi [în ocol]
îi cercetează [bine], ca nu cumva fața arătoasă dacă este sprijinită, precum adesea,
Pe picior moale, să Inşde pe cumpărătorul cu gura căscată,
Că bucile [sunt] frumoase, capul scurt, ceafa vînjoasă.
De aceea ia seama bine să nu priveşti frumusețile acelui trup
Cu ochii lui Lynceu, şi mai orb la cde ce sunt rele
La acea Hypsaea. « O, ce pidor, o, ce brațe.» De fapt
Fără şolduri, năsoasă, scurtă-n spate şi cu pidorul prea lung.
Afară de obraz nu poți zări nimic la matroana
Care-şi acoperă restul, de nu e Caria, cu rochia pînă jos.
Dacă ceri cele interzise, înconjurate cu metereze
(Căd aceste îți ia mințile), multe lucruri te impiedică atunci,
Păzitorii, lectica, coaforii, paraziții,
Stola lăsată pînă la călcîie şi şalul înfăşurat,
Mai multe, cate nu Iasă să vezi lucrul în natură.
La cdelalte, nu stă nimic împotrivă. Pe Cois poți s-o vezi
în întregime goală, de n-are glezna strîmbă şi piciorul urît;
Poți să-i masori spatele cu ochiul. Oare preferi
Să fii tras pe sfoară şi să ți se smulgă prețul
înainte de a ți se arăta marfa? Cînd vînătorul urmăreşte
Iepurele în zăpada mare, nu atinge pe cd culcat,
Cîntă, şi adaogă: « îmi place unul ca ăsta: căd
Sare peste cei aşezați la îndemînă şî atrage pe fugari».
Speri oare ca prin aceste versuri să-ți poți îndepărta
Durerile şt văpaia şi grijile grele din piept?
Oare nu foloseşte mai mult să întrebi natura
Ce măsură a hotărit poftelor, ce este interzis

A suporta, ce a suferi şi să desparţi ceea ce-i solid de ce e deşert?
Dacă gîtlejul Iţi arde de sete, ceri cupă
De aur? înfometat dispreţuîeşti toate afară
De păun şi de [peştele zis] rhomb? Dacă ţi s-a umflat organul,
Cînd ai la îndemînă sclavă sau băiat [rob] născut in casă, cu care
Să-ţi satisfaci pornirea necontenit, preferi să fii rupt de priapism?
Eu nu: căci îmi place dragostea uşor de căpătat şi facilă.
Gallis o cheamă pe aceea [cu]: «aşteaptă puţin», «[dă] mai mult», «să plece bărbatu-meu»,
Philodemus pe aceea cate nici nu ţine Ia preţ mare,
Nici nu intîrzie clnd i s-a poruncit să vie.
Să fie candidă şi cinstită, pînă atunci pură, şi să nu vrea
Să arate mai lungă şi mai albă decît a lăsat natura.
Cînd a pus dedesubt corpul stîngaci sub cel iscusit al meu,
Ea este Iha şî Egeria; îi dau numele care-mi place,
Şi nu mă tem ca, în vreme ce-o iubesc, să se-ntoarcă de la ţară bărbatul,
Să fie spartă uşa, să latre clinele, să răsune pretutindeni
Cu mare zgomot casa cutremurată, nevasta să sară
Din pat galbenă, cinstita să se strige nenorocită,
Asta să tremure în genunchi, cea prinsă de zestre, eu de mine însumi.
E cazul de a fugi cu tunica în neorînduială şi cu piciorul gol,
Ca să nu piară banii sau buca sau în fine reputaţia.
A fi prins e detestabil; sau să cîştig eu judecătorul Fabius.

Ăst cusur au toţi clntăreţii, că niciodată între prieteni
Nu consimt, rugaţi, să cînte,

Nerugaţi [însă] nu se mai opresc. Tigellius Sardus
Avea asta: Caesar, care putea să-l silească,
Dacă îl ruga pe prietenia tatălui şi a sa
Nu izbutea mai mult; de-i venea gustul, intona
De la ouă pîn' la mere «Io Bacchoe», aci cu glas ascuţit,
Aci cu cel de jos care răspunde tetracordului.
Omul acela n-avea nimic statornic: uneori alerga
Precum cel care fuge de duşman, alteori ca unul
Care poartă [obiectele] sacre ale Junonei; aci avea două sute de sclavi,
Aci zece; aci vorbind numai de regi şi tetrarhi,
Tot de lucruri mari, aci:« Să am o masă în trei picioare
Şi o găoace cu sare curată şi o togă, chiar murdară,
Care să mă poată apăra de frig 1» De zece ori o sută de mii de sesterţi de i-ai fi dat
Acestui cumpătat, mulţumit cu puţin: în cinci zile
Nu mai era nimic prin casete; veghea nopţile pînă
Dimineaţa, horăia toată ziua; niciodată n-a fost vreunul
Aşa de inegal cu sine însuşi. Cineva îmi va răspunde acum: « Dar tu?
N-ai nici un cusur?» Dimpotrivă, altele, şi poate mai mici.
Cînd Maenius bîrfea pe Novius absent: «Hei, tu,
îi zice unul, te ignorezi pe tine, sau crezi că ne duci cu vorbele
Ca unul necunoscut?» — « Pe mine însumi mă iert», zice Maenius.
Acest amor propriu este nebun şi condamnabil şi vrednic de a fi cenzurat.
Cînd bolnav de ochi vezi relele tale cu ochii unşi,
De ce priveşti aşa de ascuţit ca acvila sau ca şarpele pe Epidaur
Cusururile prietenilor? Se intîmplă însă ca şi în contra ta
Aceia să cerceteze Ia rîndu-le viţiile tale.
Este [unul] ceva mai irascibil, [fiind] mai puţin la înălţimea nărilor
Ascuţite ale acelor oameni, ca să se poată ride de faptul

Că lui tuns ţărăneşte li curge toga şi-i atlrnă
Sandala rău legată de picior: dar e [om] bun, mai bun
Ca nici un alt bărbat; şi amic ţie; iar sub acest trup neciopiit
Se ascunde un geniu imens. în fine, examinează-te
Pe tine Însuţi dacă natura sau obişnuinţa rea
Te-a umplut cîndva de vitii; căci
Pe ogoarele neîngrijite răsare feriga care arde [totul].
Să luăm aminte că pe îndrăgostitul orb
îl amăgesc şi cusururile ruşinoase ale iubitei, ba chiar
Acestea 11 incintă, ca pe Balbinus polipii [din nas] ai Hagnei.
Aş voi să ne rătăcim in prietenie în aşa chip Incit
Virtutea să puie nume onest acestei erori.
Sau [măcar] ca părintele faţă de copii, trebuie, oricare
At fi viţiul prietenului, să nu ne dezgustăm: tatăl
[Despre copilul] cu ochii pieziși zice că clipeşte şi dacă fiul
Este prea mic, aşa cum a fost odată Sisyph lepădătura,
[Îl cheamă] puişor; gungureşte la strimbul cu fluierele Încovoiate,
La şchiopul sprijinit rău pe călciile sucite.
Trăieşte ăsta mai zgârcit? Să i se zică econom; cestălant este
Obraznic şi cam lăudăros: caută să fie săritor
Faţă de prieteni; sau este mai ameninţător
Şi maî slobod dedt se cuvine: să fie declarat sincer şi tare;
Este mai aprins? să fie prenumărat printre viteji. După opinia mea,
Această purtare uneşte şi păstrează uniţi pe prieteni.
Dar noi răsucim chiar virtuţile şi vrem
Să mlnjim chiar vasul curat: cine trăieşte onest
Faţă de noî, om foarte smerit, aceluia
îi dăm poredă de timpit, bocdu; ăsta fuge
De toate videniile şi nu lasă descoperită nici o latură răului,

Cări se invirteşte în asemenea soi de lume unde domnesc
Invidia aprigă şi crimele: fiindcă-i înţelept
Şi prevăzător îl numim prefăcut şi viclean;
Cine este deschis [la suflet] cum mă arăt eu adesea după capul meu,
Maecenas, faţă de tine, încît să zgîlţlie Ia întîmplare
Cu vorba, oriunde, pe cel care ateste [tare] sau care tace: «Plictisitorul,
Zicem, e lipsit cu totul de simţul convenienţei». Hei,
Cum sfinţim fără temei o lege nedreaptă faţă de noi înşine 1
Căci rumeni nu se naşte fără viţii, cd mai bun e acela
Care e apăsat de mai puţine. Amicul îngăduitor, precum este drept,
Cântăreşte însuşirile mele cu cusururile; către cele multe
(De cumva mai multe îmi sunt însuşirile) să încline
Dacă vrea să fie iubit; după această lege să se pună din nou în cintar.
1 ' Cine nu vrea să ofenseze prietenul cu propriile sale cucuie
Să-i ierte negii; drept este a plăti cu aceeaşi măsură
Păcatelor care cer indulgenţă.
Apoi, întrudt viţiul mlnid nu poate fi tăiat radical,
Şi de asemeni nu pot fi [tăiate] celelalte [metehne] inerente nebunilor, pentru ce
Raţiunea nu uzează de greutăţile şi măsurile sale şi
Nu reprimă delictele prin suplicii după cum e lucrul?
Dacă cineva ar răstigni pe cruce sdavul
Căruia poruncindu-i-se a ridica vasul, ar linge peştii pe jumătate mîncaţi
Şi sosul cald, ar fi socotit între cei cuminţi
Mai nebun dedt Labeo. Cu dt e păcat mai mare
Şi mai descreierat ăsta: prietenul a greşir puţin
(Căci dacă nu tred cu vederea vei fi considerat intolerant, aspru).

îl ucîşti şi fugi ca de Ruso, datornicul de bani,
Care, cînd i-au sosit nenorocitului tristele Calende,
Daca nu scoate de ici şi de colo dobinzile sau
capitalul,
Asculta, indnzind gîtul, ca arestat, amare istorii.
Cel beat s-a pişat pe pat şi a aruncat de pe masă
Farfuria sfărîmată de miinile lui Evandru: pentru
acest lucru
Sau fiindcă mîncăciosul a sustras puiul pus
înainte-mi
în partea despre mine a tăvii, pentru asta să-mi
fie oare
Amicul mai puţin plăcut? Ce voi face dacă ar
comite un furt
Sau ar trăda secretul încredinţat ori ar tăgădui
făgăduiala?
Acei care socotesc că în general păcatele sunt
egale, sunt stânjeniţi
Cînd venim la realitate; simţul [social], [practica] '
moravurilor
Se împotrivesc şi mai ales utilitatea, mamă aproape
a ceea ce e just şi echitabil.
Cînd au ieşit din pămîntul nou vieţuitoarele,
Turmă mută şi hidoasă, luptau pentru ghindă şi
culcuşuri,
Cu unghiile şi cu pumnii, apoi cu ciomegele
Şi mai încolo şi cu armele pe care le fabrica după
experienţă,
Plnâ ce descoperi vorbele cărora le înseamnă
sunetele şi înţelesurile
Şi numele; de aci încolo se abţinură de la război,
începură a întări cetăţi şi a pune legi,
Ca să nu fie hoţ, nici tl'lhar, nici Înşelător
[de femei].
Căci a fost înainte de Elena, femeia cauză de
război
Crunt, însă au pierit ca morţi necunoscuţi aceia
Pe care, răpitori de Venera nelegitimă, ii'ucidea
Asemeni fiarelor, ca taurul în turmă, cel mai tare
in puteri.
E necesar să se vorbească despre drepturile
născocite de frica nedreptului,

Dacă vrei să desfăşuri timpii şi analele lumii.
Nici natura nu poate distinge ce e nedrept de ce
e just
Clnd desparte cele bune de cele potrivnice, cele de care
trebuie să fugi de cele pe care trebuie să le cauţi,
Nici raţiunea nu va dovedi asta că păcătuieşte la fel
Cine rupe verze tinere din grădina altuia
Şi cine despoaie altarele zeilor: e o regulă
Care impune pedepse potrivite cu păcatele,
Şi să nu urmăreşti pe cel vrednic de bici cu cnutul.
Căci nu mă tem că vei lovi cu nuiaua pe cel care
merită să sufere
Bice mai mari, de vreme ce zici că furtişagurile
Sunt păcate egale cu jafurile şi ameninţi că dacă
Oamenii îţi vor îngădui domnia vei reteza cele
mărunte
Cu coasa pentru cele mari. Dacă e bogat, cine
este înţelept,
Şi cizmarul bun e singurul frumos şi rege.
Pentru ce doreşti ceea ce ai? «Nu ştii, zice unul,
ce-a spus
Tata Chrysipp: înţeleptul nu şi-a făcut niciodată
sieşi
încălţăminte şi sandale, cizmarul este totuşi
înţelept. — Cum? —
Precum cînd tace, Hermogenes este totuşi cîntăreţ
Şi intonator excelent şi precum iscusitul Alfenus
Aruncînd orice instrument al meşteşugului său şi
mchizînd prăvălia
A rămas cizmar, aşa şi înţeleptul este cel mai bun
zămislitor
Al întregii [sale] opere, singur rege». îţi smulg
barba
Copiii zburdalnici: pe care dacă nu-i pedepseşti cu
băţul
Vei fi năpădit de gloata stind în juru-ţi şi mizerabil
Vei plezni şi vei lătra, tu cel mai mare dintre regii
cei mari.
Ca să nu mă întind mai mult: tu vei păşi ca rege
îmbăiat
Cu un gologan şi nu te va urma nici un [şcolar]
din alaiul

Neghiobului Crispin, iar prietenii mei îngăduitori
îmi vor ierta dacă, nebun, am păcătuit ceva,
Şi eu voi suferi la rîndu-mi bucuros greşelile lor,
Şi voi trăi ca particular mai fericit decît rine, rege.

Poeţii Eupolis, Cratinus şi Aristophanes,
Şi alţi bărbaţi cărora le aparţine comedia veche,
Dacă cineva era vrednic de descris, de va fi fost răufăcător sau
Hoţ, pezevenghi ori sicar, ori vestit
Prin altceva, cenzurau cu multă libertate.
De toţi aceştia atîrnă Lucilius, care i-a urmat
Schimbînd numai picioarele şi metrii, glumeţ,
Cu nările sunate, aspru la compunerea versurilor:
Căci intr-asta a avut cusur; adesea Într-un ceas,
Dicta, ca lucra mare, două sute de versuri stind într-un picior;
Cum curgea milos, aveai de unde şterge:
Vorbăreţ şi leneş a purta truda scrisului,
Mai ales a scrisului; căci, deşi [a fabricat] mult, nu mă reţine. Iată,
Crispinus mă provoacă cu zălog mic: «Primeşte, dacă vrei,
Primeşte Tabulele; să mi se dea loc, ceas,
Supraveghetori, să vedem care din noi poate scrie mai mult».
Zeii au făcut bine că m-au zămislit sărac şi
Fricos la suflet, vorbind rar şi puţin;
Iar tu preferi să imiţi aerul închis
în foalele de ţap care lucrează mereu pină ce fierul
Se înmoaie la foc. Fericit Fannius cel care oferă
Gratuit cutii şi portret, în vreme ce nimeni
Nu citeşte scrierile mele, eu temindu-mă a recita vulgului
Pentru acest motiv că sunt [oameni] cărora acest gen ie place foarte puţin,
Deoarece mulţi [sunt] vrednici de a fi inculpaţi. Pe care-I vrei, alege-1 din mijlocul mulţimii:
[Asta] e muncit sau de lăcomie, sau de ambiţia care nenoroceşte;

Ăsta e nebun de dragoste pentru femei măritate, celălalt pentru băieţi;
Pe acest il atrage splendoarea argintului, Albius încremeneşte la bronzuri;
Acesta poartă marfa de la soarele care răsare pînă la acela
Care încălzeşte regiunea de seară, de nu-i dus
Cu capul în jos în necazuri, ca pulberea culeasă de furtună, cu grija
Să nu piardă ceva din suma sau să-şi sporească averea:
Toţi aceştia se tem de versuri, urăsc poetii.
«Are fin în coarne, fugi departe: ca să rîdă
în sine, ăsta nu cruţă nici un amic,
Şi pe cine i-a mînjit odată în hîrtiile lui,
Se va bucura să ştie toţi cei care vin de la brutărie şi de la fîntlnă
Şi copiii şi babele.» Hai, primeşte ceva contra.
Intii eu mă voî scoate din numărul acelora cărora
Le-aş concede că sunt poeţi; căci nu vei spune
Că este de ajuns a încheia un vers, nici nu vei socoti
Că este poet dacă cineva scrie ca mine foarte aproape de conversaţie;
Să dai onoarea acelui nume celui care are geniu,
A cărui minte e mai divină iar gura sunătoare de lucruri mari.
Cineva a pretins in privinţa asta că nici comedia nu este
Poem, căci spiritul ascuţit şi forţa nu rezidă
Nici în vorbe, nici în fapte, ci conversaţie curată,
Doar că se deosebeşte de conversaţie prin cadenţă regulată. « Dar tatăl ardent
E furios că fiul desfrînat, nebun, din pricina unei prietene prostituate
Refuză o nevastă cu zestre mare,
Şi că beat, ruşine mare, umblă cu facle înainte de a se înnopta.»
Oare Pomponius ar auzi lucruri mai uşoare
Decît astea, dacă i-ar trăi tatăl? Deci
Nu e de ajuns a alcătui din pure vorbe, versul
Pe care dacă-1 desfaci, cutare se înfurie

în acelaşi chip ca şi tatăl cu mască [de comedie].
Dacă răpeşti
Acestora, pe care eu [le scriu] acum, pe care le-a
scris odată Lucilius,
Cadenţele sigure şi metrii, iar cuvintul care este
înainte prin ordine
îl pin in urmă, antepunind ultimele celor dinţii,
Nu vei descoperi membrele poetului sfărlmat,
precum
Dacă desfaci: «După ce Discordia neagră
A spart canaturile ferecate şi porţile războiului».
Pînă aci cu acestea: altă dată, dacă e poem adevărat
sau nu.
Acum voi cerceta numai atit daci acest gen de a
scrie
Ţi-e suspect cu dreptate. Aprigul Sulcius şi Caprius
Colindă [tribunalele], grozav de răguşiţi şi cu
actele de acuzare,
Amindoi mare spaimă a hoţilor; dar cine trăieşte
onest
Şi cu mîinile curate [poate] să-i dispreţuiască pe
amîndoi.
De-ai fi tu asemeni hoţilor CaeUus şi Birrius,
Eu n-aş fi Caprius, nici Sulcius: pentru ce te temi
de mine?
Nici o ctişmă şi nici un stilp nu [trebuie] să aibă
operele mele
Ca să asude pe ele mîna vulgului şi a lui
Hermogenes Tigellius,
Nu recttez nimănui afară de amici şi constrîns la
asta,
Nu oriunde şi nu faţă de oricine. Sunt mulţi
Care-şi recită scrierile în mijlocul forului sau la baie;
Locul închis răsună plăcut vocii: asta place
Celor deşerţi, care nu se întreabă de nu e contra
convenienţei,
De n-au nemerit la timp nepotrivit. « Te bucuri să
ofensezi,
Zice unul, şi pervers faci asta de gust.» De unde
Azvlrli asta, chitind în mine? în fine, cine dintre
aceia

Cu care am trăit este garant? « Cine roade pe amicul
absent.
Cine nu-I apără cînd îl acuzi altul, cine culege
Risetele cu hohote ale oamenilor şi faima de luător
în rîs,
Cine nu poate tăinui ceea ce a văzut, cine nu ştie
să tacă
Ceea ce i s-a încredinţat: acesta e [om] negru,
păzeşte-te de el, romane.»
Adesea vei vedea cîre patru cinînd pe [cele] trei
paturi,
Dintre care unuia li va plăcea să stropească în toate
părţile
Pe toţi, afară de acela care oferă apa, apoi, beat,
şi pe acesta
Clnd Liber cate spune adevărul deschide
măruntaiele ascunse.
Acesta ţi se pare ţie bllnd şi politicos şi sincer,
Duşman al celor negri [la suflet]: eu, dacă am ris
că prostul
Rufillus miroase a pastile şi Gargonius a ţap,
îţi par livid şi muşcător? Dacă s-a aruncat
O aluzie în faţa ta la furturile lui
Petillius Capitolinus, îl susţii, precum e obiceiul
tău:
« Capitolinus mi-e cunoscut de copil ca oaspe
Şi prieten, şi de batirul meu, rugat, a făcut
Foarte multe şi mS bucur că trăieşte la Roma
nevătămat;
Dar totuşi mă mir cum a scăpat
Acea judecată»: ăsta este suc de neghină neagră,
ăsta
Este cocleală curată; dar promit din inimă,
Dacă pot promite oeva despre mine,
Că acest viţiu va fi departe de scrierile şi mai îndi
de sunetul meu.
Dacă aş spune ceva mai slobod,
Poate mai vesel, îmi vei da acest drept cu
Îngăduinţă:
Bunul [meu] tată m-a obişnuit cu asta ca să fug,
notind exemplele de orice viţiu.
Cind mă sfătuia să trăiesc cumpărat, frugal

Şi mulţumit cu ceea ce mi-am agonisit însumi,
zicea:
« Nu vezi ce rău trăieşte fiul Iui Aibius şi
Nevoiaşul Baius? mare învăţătură ca cineva să nu
vrea
Să piardă averea părintească»; cînd [căuta] să mă
îndepărteze
De [relaţii] amoroase ruşinoase cu prostituate:
«Fii altfel decît Scetanius»,
[Zicea]; iar ca să nu urmez curtezane, şi să pot să uzez
De dragoste legitimă, zicea: « Nu-i frumoasă faima
încurcatului Trebonius».
« Să-ti spună filosoful principiile, ce e mai bine
De evitat şi ce de căutat; mie îmi e de ajuns dacă
Păstrez obiceiul lăsat de cei vechi şi ţin nevătămată,
Cît timp ai nevoie de custode, viaţa şi reputaţia ta;
Pînă cînd vîrsta va întări membrele
Şi sufletul tău, vei înota fără [colac] de plută».
Aşa mă
Forma, copil, prin precepte, şi fie poruncea
Să fac ceea ce recomanda unul din juraţii aleşi
(«Ai o autoritate, după care să faci asta»),
Fie interzicea: «Mai stai la îndoială dacă acest
lucru este sau nu necinstit
Şi păgubitor, [vrei oare] ca cutare şi cutare să
atîţe focul cu zvon urît?»
Precum mortul vecin sperie pe bolnavii necumpătaţi
Şi-i sileşte să se cruţe de frica morţii,
Astfel nelegiuirile altora îndepărtează adesea de la
vicii
Sufletele fragede. Graţie acestui fapt, eu sănătos
De toate acele vicii care aduc primejdie, sunt prins
Numai de cele mediocre şi pe care să le [poţi]
ierta; poate
In contra lor mi-au folosit larg vîrsta lungă,
Erietenul sincer,
,iez, cînd mă
primeşte
Patul sau porticul. « E mai bine aşa;
Făcînd asta voi trăi mai mult; astfel voi fi
Mai plăcut prietenilor; cutare (n-a făcut] bine:
acum cu

Imprudent să fac ca şi el, adineaori?» Astea le
rumeg în mine
Strîngînd buzele; cînd am ceva răgaz
Mă joc cu compunerile. Asta e unul din
Acele vicii mediocre; pe care dacă nu vrei să-1
îngădui,
Vie o ceată mare de poeţi, care să-mi fie
într-ajutor (căci suntem foarte mulţi), şi te vom sili
Ca şi iudeii să treci in gloata noastră.

Ieşit din măreaţa Romă, m-a primit Aricia
Cu o găzduire modestă, tovarăş [fiindu-mi]
retorul Heliodorus,
Cu mult cel mai doct dintre greci; apoi Forul lui
Appius,
Ticsit de marinari, crîşmari şi răufăcători.
Leneşi, am împărţit în două [etape] acest drum,
Unul [singur] pentru cei cu poalele sumese mai sus
decît noi; Appia e mai puţin grea pentru domoli.
Aci eu, din cauza apei care era foarte rea, declar
război
Stomacului, aşteptlnd nu cu suflet calm
Tovarăşii. Noaptea se pregătea să întindă umbrele
Pe pămînt şi să râspîndească semnele pe cer;
Atunci sclavii toarnă înjurături marinarilor,
marinarii
Sclavilor: « Trage aici! — Vîră trei sute 1 — Hei,
E de ajuns 1» în timp ce se cer banii, în timp ce
se leagă catlrii
Trece un ceas întreg. Ţînţarii răi şi broaştele
Alungă somnul; după ce marinarul sau călătorul
Adăpaţi cu mult vin zborşit a cîntat pe întrecute
pe prietena
Absentă, in fine obosit, călătorul începe
Să doarmă şi plutaşul leneş leagă de o piatră
Odgonul catîruiui minat la păscut.
Ziua se iveşte şi nu auzim riimic de plecarea
Luntrei, pînă ce sare unul furios şi lucrează
Cu un ciomag de salcie capul catirului şi al plutaşului

Şi şalele; în sfîrşit, cu chiu cu vai debarcam la ora a patra.
Faţa şi mîinile ni le spălăm, Feronia, in apa ta.
După ce prînzim ne tîrîm şi suim trei mile
Spre Anxur pus pe stinci ce strălucesc de departe.
Acolo trebuia să sosească prea bunul Maecenas şi
Cocceius, amîndoi ambasadori trimişi cu mari
însărcinări, obişnuiţi a aduna prietenii din două capete de drumuri.
Aci eu îmi ung inflamaţia de la ochi
Cu colir negru; într-acestea soseşte Maecenas
Şi Cocceius odată cu Capito Fonteius, om
Lustruit cu unghia, amic cum nu e altul mai mare al lui Antoniu.
Părăsim cu plăcere Fundi de sub pretoratul lui
Aufidius Luscus, rîzînd de insignele nebunului scrib,
Togă cu o bandă de purpură, tunică cu două bande late de purpură, vasul cu jăratic.
De aci poposim obosiţi în oraşul lui Mamurra [Formiae],
Murena oferind casa, iar Capito de-ale mîncării.
Apoi răsar zorile, foarte plăcute căci
Sosesc Plotius, Varius Sinuessanul şi Virgiliu,
Suflete cum pămîntul n-a purtat mai candide
Şi decît care nu mt-e altul mai legat.
O, ce îmbrăţişări şi ce bucurie a fost!
Eu în toate minţile n-aş fi oferit nimic amicului vesel.
Proxima staţiune [fu] la Podul Campan care ne oferi
Acoperămînt şi agenţi datori a da lemne şi sare.
De aci cattrii depun, la vreme, samarele la Capua.
Maecenas merge la joc, eu şi Virgil la culcare:
Căci mingea e inimică a boalei de ochi şi jocul [neindicat] pentru debili.
De aci ne-a primit vila foarte îmbelşugată a lui Cocceius
Care e deasupra crîşmelor de la Caudium. — Acum aş voi,
Muză, să-mi povesteşti în puţine [cuvinte] lupta bufonului Sarmentus
Cu Messius Cocoşelul, şi din ce tată născuţi amîndoi
S-a iscat gilceava: Neamul ilustru al lui Messius Oscul [şi]
Stăpîna lui Sarmentus există; coborîţi din aceşti strămoşi
Au ajuns la bătaie. Cel dinţii Sarmentus: « îţi spun
Că eşti ca un rinocer». Rîdem şi însuşi
Messius [zice]: «Primesc [provocarea]» şi mişcă capul. « O, de n-ar fi
Fruntea cu [semnul] cornului tăiat, zise [Sarmentus], ce-ai face,
Cînd ameninţi aşa pocit?» Căci aceluia o cicatrice groaznică
îi uriţea fruntea păroasă în stingă feţii.
Glumind mult asupra pecinginei campane, asupra feţei dezmierdate,
Ruga păstorul să salte dansul ciclopului:
[Deoarece] acela nu mai avea nevoie de mască de fantomă şi de cothurni tragici.
Multe răspunse Cocoşelul la astea: îl întreba dacă
Dăduse lanţul ca ex voto Larilor; că privilegiul stăpînei
Era ca el să fie nimic mai rău decît scrib; întreba în fine
Pentru ce fugise, cînd o livră de făină
I-ar fi fost de ajuns unuia aşa de pipernicit şi fricos,
în scurt sfîrşirăm acea cină cu veselie. —
De aci o luăm drept spre Benevent, unde gazda harnică,
în timp ce-i întorcea pe foc, arse doi sturzi cam slabi;
Căci flacăra pllpiitoare prefăcută în vulcan in
Bucătăria veche se grăbea să lingă grinda:
Ai fi văzut pe oaspeţii înfometaţi şi pe sclavii înspăimîntaţi
Voind toţi să tragă bucatele de pe foc şi să le stingă.
Din acel loc începu să mi se arate cunoscuţii munţi
Din Apulia, pe care îi arde Atabulus şi pe care
Nu ne-am fi căţărat niciodată, dacă apropiata vilă
De la Trivicum nu ne-ar fi primit nu fără fum dătător de lacrimi,
Vatra arzind crengi ude cu frunze.

Aci eu aştept ca prostul pînă la miezul nopţii
O fată rruncinoasă; somnul totuşi îmi ia
Gustul împreunării: atunci visele cu o privelişte neruşinată
îmi pătează cămaşa de noapte şi plntecele întors în sus.
De aci suntem răpiţi de roate douăzeci şi patru de mile,
Pînă la tîrgul unde trebuia să rămînem, care nu e posibil să fie spus în vers,
Foarte uşor însă prin semne; aci apa se vinde
Ga cel mai de pe urmă din lucruri, însă pîinea este nu se poate mai frumoasă,
încît călătorul deştept obişnuieşte s-o poarte pe umeri mai departe.
Căci [pîinea] de la Canusium [este] tare ca piatra, [iar] locul
Nu mai bogat cu o urnă [măcar] de apă a fost clădit de puternicul Diomede.
De aci tristul Varius s-a despărţit de prietenii care plîngeau.
De aci frinţi sosim la Rubi, ca unii ce făcuserăm
Drum lung, devenit şi mai tău [din cauza] ploaieî.
După aceea vremea [fu] mai bună, calea mai rea
Pînă la zidurile [oraşului] Barium, cel cu mult peşte. După aceea Gnatia
Zidită de Ondinele supărate ne-a dat rlsete şi jocuri,
în timp ce doreşte să ne convingă că tămîia se topeşte fără flacără
în templul sacru. Să creadă Apeua iudeul,
Nu eu; căci am învăţat că zeii duc viaţă tihnită
Şi dacă natura face ceva de mirare, nu zeii plictisiţi
Hărăzesc aşa ceva din înaltul acoperiş al cerului.
Brundîsium este sflrşitul drumului lung şi al scrierii.

Maecenas, nu fiindcă nimeni nu este mai de neam ca tine
Printre lydienii care au locuit meleagurile etrusce,

Nici fiindcă bunicul tău matern şi patern
Au comandat odată marile armate,
Miroşi cu nas ascuţit, cum obişnuiesc cei mai mulţi,
Pe cei de naştere joasă, precum eu cel născut din tată libert.
Cum refuzi să întrebi din ce părinte este născut
Cineva, cîtă vreme [este ieşit din oameni] liberi,
te-ai meredinţat într-adevăr singur
Că înaintea puterii şi domniei plebee a lui Tulfius
Adesea mulţi bărbaţi născuri fără strămoşi
Au trăit onest şi încărcaţi cu mari onoruri;
Că din contra, Laevinus, din neamul lui Valerius, de către care
Superbus Tarquinius a fost izgonit din domnie,
N-a valorat vreodată mai mult de preţul unui as,
Jude cenzurator fiind poporul pe care îl cunoşti, care, prost,
Dă adesea onoruri nedemnilor şi serveşte neghiob faimei,
Care se uimeşte de titluri şi de figurile [de ceară ale strămoşilor]. Ce trebuie
Să facem noi depărtaţi cu mult şi cu mult de vulg?
Căci fie, poporul refuză a acorda lui Laevinus
Onoarea pe care [o dă] noului Decius; şi Appius cenzorul
M-ar retrograda dacă n-aş fi născut din tată liber:
Şi pe dreptate, pentru că n-am rămas în pielea mea.
tisă Gloria trage pe plebeii legaţi de carul ei strălucitor
Nu mai puţin decît pe cei de neam. La ce ţi-a [slujit] Tillius
A fi luat laticlava abandonată şi a fi tribun?
A sporit invidia, care e mai mică faţă de particular.
Căci cînd cineva fără minte şi-a înfăşurat mijlocul piciorului
Cu curele negre şî şi-a lăsat laticlava pe piept,
Aude necontenit: «Ce om e ăsta? din ce tată [e] născut?»
Precum dacă unul e bolnav de boala lui Barrus şi doreşte

Să treacă drept frumos, merge pretutindeni, stîrneşte fetelor
Curiozitatea de a Întreba cu de-amănuntul cum
E k faţă, la glezne, la picioare, Ia dinţi, la păr:
Astfel cine a făgăduit că va avea grijă de cetăţeni,
De imperiu, de Italia ţi de templele zeilor,
Sileşte pe toţi muritorii să se intereseze şi să întrebe
Din ce tată e născut, dacă nu e meprizabil printr-o mamă de jos.
« Tu, fiu al sirianului Dama sau al lui Dionysius, îndrăzneşti
Să arunci cetăţenii de pe stînca [tarpeie] sau să-i predai [călăului] Cadmus?
Dar coiegul Novius stă cu o treaptă mai jos decit mine;
Căci este ceea ce era tatăl meu. — Din cauza asta
îţi impun Paullus şi Messalla? dar acest [Novius] dacă
S-ar grămădi in for două sute de căruţe şi trei mari înmormîntări,
Ar ţipa de-ar acoperi trimbiţele şi tubele; măcar cu asta ne ţine.»
Acum revin la mine născut din tată libert,
Pe care îl rod toţi cei născuţi din tată libert.
Pentru că acum, Maecenas, sunt comeseanul tău şi fiindcă
Deunăzi o legiune romană m-a ascultat ca tribun.
[Onoarea] de azi e deosebiră de cea [de deunăzi] nu fiindcă,
Aşa cum pe drept cutare mă invidiază pentru această cinste.
Pe mine depărtat de ambiţia neghioabă, ţte invidîazăj şi pe tine
Ca prieten, precaut mai ales a agonisi dintre cei vrednici. Nu mă pot numi
Fericit pentru faptul că tu ai fosr sortit să-mi fii prieten din întîmplare;
Căci nu hazardul mi te-a oferit; prea bunul Virgiliu o dată,
Varius după el, ţi-au spus ce sunt.
Cum am venit pe faţă, vorbind bîlblit puţine

(Căci ruşinea cart amuţeşte mă împiedică să spun mai multe),
Nu mă dau drept născut din tată ilustru, nu drept unul
Care sunt dus la ţară de cal tarentin,
Ci ceea ce sunt; răspunde scurt, precum este obiceiul tău;
Mă duc, cheamă-mi după luna a noua şi porunceşte
Să fiu din numărul prietenilor tăi. Duc acest [sentiment] mare,
Că ţi-am plăcut ţie care distingi pe [omul] onest de cel josnic,
Eu născut din tată nu vestit, dar curat în viaţă şi la suflet.
Cu toate astea, dacă natura mea este pătată de viţii
Mediocre şi puţine, încolo dreaptă, precum ai regreta
Negii presăraţi pe un corp frumos,
Dacă într-adevăr nimeni nu-mi poate Imputa mie,
Pur şi nevinovat, precum mă laud,
Nici lăcomia, nici mişelia, nici relele desfrînări, şi dacă trăiesc
Scump prietenilor; cauza [tuturor] acestora a fost tata, care, sărac cu un ogoraş slab,
N-a voit să mă trimită la şcoala Iui Flavius, la care
Mergeau ducînd la Ide şase [bani] de aramă
Copiii născuţi din măreţii centurioni
Cu lădiţele şi tabla atirnate de braţul sting;
Dar a îndrăznit să-şi ducă copilul la Roma să înveţe
Artele pe care orice cavaler şi senator pune să Ie predea
Născuţilor din ei înşişi. Dacă cineva ar fi văzut
Haina şi sclavii urrnărinduţ-mă] calntr-un oraş mare,
Ar fi crezut că mi se oferă acele cheltuieli din averea străbună.
[Tata] însuşi şedea de faţă, păzitor incoruptibil
Lîngă toţi profesorii. Ce [pot spune] mai mult? M-a păstrat
Neprihănit, ceea ce este întlia onoare a virtuţii, nu numai de orice
Ispravă, ci de ocara ruşinoasă;
Şi [n-a avut] să se teamă că cineva i-ar găsi cusur că,

Strigător public, sau cum a fost cl Însuşi, colector,
Culeg puţină răsplată; nici eu, dacă aş fi Întrebat, [nu m-aş teme să răspund]:
Azi merită laudă pentru asta şi mulţumire maximă din partea mea.
Nimic al acestui tată nu mă stânjeneşte, sănătos la minte fiind, [motiv] pentru care
Nu mă voi apăra ca majoritatea [oamenilor] care tăgăduiesc
Că faptul de a avea părinţi neslobozi şi neiluştri ar fi din vina lor;
Şi vocea, şi raţiunea mea mă ţin departe de aceştia.
Căci dacă natura at porunci
Să mai trăiesc o dată viaţa trăită de atîtia ani
Şi fiecare ar dori să-şi aleagă alţi părinţi pe potriva
Mlndriei lor, eu, mulţumit cu ai mei, aş refuza să-mi aleg, [luîndu-mă] nebun după judecata vulgului,
[Părinţi] onoraţi prin fascii şi scaune (curule),
înţelept poate [prin judecata] ta ca să nu vreau
Să port vreodată, neobişnuit, o povară supărătoare.
Căci aş avea mereu să doresc lucruri mai mari
Şi să salut pe mai mulţi, să conduc pe unul şi pe altul
Ca însoţitor, Încît n-aş ieşi singur la ţară şi aiurea,
Să hrănesc mai mulţi rlndaşi şi cai.
Să mîn trăsuri. Acum pot să merg
Dacă-mi place, pînă la Tarent pe ca tir cu coada scurtată,
Căruia desagul îi jupoaie şalele cu greutatea şi călăreţul coastele;
Nimeni nu-mi obiecrează cărpănoşia ca ţie, Tillius,
Cind pretor, te urmăresc cinci sclavi pe via Tiburtină,
Purtind maşina de gătit şi vasul cu vin.
în privinţa asta trăiesc mai tihnit ca rine,
Ilustre senator, şi ca o mie alţii: cum mi-e gustul,
Păşesc singur, întreb cît costă zarzavatul şi plinea.
Şi rătăcesc adesea pe seară prin circul înşelător,
Mă opresc la cei care ghicesc; apoi mă întorc acasă

La praz şi nâut şi la tablaua cu clătite.
Cina e pregătită de trei sclavi şi o lespede albă
Susţine două pocale şi cana [cu toartă], mai se află
O ulcea de rind, un ulcior şi o cupă, ollriecampană.
Apoi mă duc la culcare, fără grija că mline
Va trebui să mă scol de dimineaţă, să merg la [statuia] lui Marsya
Care neagă că el poate să poarte chipul celui mai tînăr dintre Novii.
Pe la zece mă întind; după asta, sau mă preumblu,
Sau citesc ce mi-a plăcut să scriu în taciturnitate, mă ung cu [ulei de] măsline,
Nu ca neruşinatul Natta cu acela furat din candele.
Iar cind soarele mai arzător mă sfătuieşte, [fiind] obosit,
Să merg să mă spăl, las Cîmpul [lui Marte] şi jocul cu mingea.
Prînzind nu lacom, atît cît să împiedice să suport ziua
Cu stomacul gol, trindăvesc pe-acasă. Aceasta este
Viaţa celor izbăviţi de ambiţia grea care te face nenorocit.
Cu acestea eu care am de învins mă mingii mai plăcut
Decit dacă bunicul, tată-meu şi unchiul dinspre tată ar fi fost chestori.

Cum s-a răzbunat corcitul Persius pe puroiul şi veninul
De Rupilius Rege, cred că e cunoscut
Tuturor, şi orbeţilor şi bărbierilor.
Acesr Persius, bogar, avea mari afaceri
La Clazomenae şi procese neplăcute cu [aşa-numirul] Rege,
[Fiind] om aspru şi capabil a învinge în caracrer odios pe Rege,
Obraznic, ingîmfat, atit de amar la vorbă,
Cît i-o lua înainte cu cai alhi Iui Sisenna şi Barro.

Mă întorc la Rege. După ce n-a izbutit nici o invoială
între ei doi (căci toți cîrcotaşii sunt de aceeaşi teapă,
Ga şi cei tari între care se întîmplâ un război advers:
între Hector Priamidul şi între Acbille focosul
A fost ura aşa de capitală încît [numai] moartea cea din urmă i-a despărțit,
Şi nu din altă pricină, decît că virtutea la atnlndoi
A fost maximă; dacă discordia împinge pe doi fricoşi,
Sau se iscă război intre neegali, ca acela al lui Diomede
Cu Glaucus Lycianul, sau s-ar termina mai moale, ba cinat
Cu schimb de daruri), sub pretoratul lui Brutus care ține
Bogata Asie, perechea lui Rupilius şi Persius se luptă, ca
Bacchius [gladiatorul] nu mai bine împerecheat cu Bithus. îndîrjiții
Dau buzna la judecată, spectacol mare şi unul şi altul.
Persius expune cauza; rîde toată
Asistența; laudă pe Brutus, laudă cohorta;
Numeşte pe Brutus soarele Asiei, numeşte pe tovarăşii [lui]
Stele priincioase, exceptînd pe Rege: acela ar fi venit
Ca şi canicula, starea detestată de agricultori; gîlgîia
Ca rîul de iarnă in [pădurea] în care intră rar securea.
Atunci [Rege] de la Praeneste azvirle caraghiosului şi mult vorbărețului
Ocări exprimate din pom, ca un podgorean aspru
Şi neînvins, la care adesea trecătorul zăboveşte
Strigind cu glas tare «cucu»,
Dar grecul Persius, după ce a fost stropit cu oțet iulie,
Exclamă: «Pe zeii cei mari, te implor,
O, Brutus, care te-ai deprins să nimiceşti regii, de ce
Nu gîtui şi pe acest Rege? crede-mă, asta intră în atribuțiile tale.»

Odată eram trunchi de smochin, lemn nefolositor,
Qnd sculptorul, stlnd fa îndoială dacă să facă scaun sau un Priap,
A preferat să fiu zeu: deci [sunt] zeu, spaimă maximă
A hoților şi a păsărilor; căci dreapta [mea] pedepseşte hoții.
Asemeni vîrful roşu sculat la pintecele obscen,
lai trestia Înfiptă In virf inspăimîntă păsările
Inoportune şi [le] Împiedică să se aşeze in grădinile noi.
Aci robul plătea ieftin transportarea pe năsălii
A cadavrelor aruncate mai înainte afară din celulele înguste;
Aci a fost monnlntul comun al plebei mizerabile,
Al lingăului Pantolabo şi al desfrinatului Nomentanus.
O mie de picioare la drum, trei sute spre cîmp
Arăta aci stîlpul pentru ca moştenitorii să nu reclame monumentul.
Acum e Îngăduit să stai pe sănătosul Esquiliu
Şt să te plimbi pe parapetul însorit, acolo uade mai înainte [oamenii] trişti
Priveau cîmpul inform din cauza oaselor albe;
Iar grija mea si necazul nu sunt atît hoții
Şi fiarele obişnuite a bîntui acest loc,
Qt de descîntecele şi otrăvurile
Care chinuiesc sufletele omeneşti. Pe acestea nu le pot nimici deloc.
Nici interzice cumva, indată ce luna călătoare
îşi arată fața frumoasă, căci oasele şi buruienile vătămătoare [mă] leagă.
Am văzut eu însumi pe Canidia mergind încinsă
Cu un şal negru, cu picioarele goale şi cu părul despletit,

Urlind împreună cu Sagana [soră-sa] mai mare; paloarea
Le făcea oribile Ia vedere pe ammdouă. începură să scormonească
Pămîntul cu unghiile şi să sfîşie cu dinţii o mieluşea
Neagră; vărsind sîngele în groapă, ca astfel
Să momească duhurile, sufletele care aveau să dea răspunsurile.
Era şî o păpuşă de lînă, alta de ceară; cea de lină
Mai mare, ca să ţină in loc prin suplicii pe cea mai mică;
Cea de ceară sta rugătoare, ca una ce trebuia să piară
în chip servil. Una invoacă pe Hecate, cealaltă
Pe cruda Tisiphona; ai fi văzut alergînd şerpii şi căţelele
Infernale şi luna roşiatică.
De n-ar fi fost un martor la astea, Îndărătul marilor morminte de zid.
Iar dacă mint cumva, capul să-mi fie minţit de găinaţul alb
Al corbilor, iar Ulius, uşuratica Pediatia şi hoţul
Voranus pişe-se şi cace-se pe mine.
Singurul [lucru] ce-mi ainintesc [este] cum răsunau de trist şi de ascuţit
Umbrele vorbind una după alta cu Sagana,
Şi cum şerpii tărcaţi ascundeau pe furiş în pămînt
Cu dinţii barba lupului, şi focul ardea mai viu
în păpuşa de ceară, curo am înspăimîntat,
Martor nu nerăzbunat, glasurile Furiilor şi isprăvile celor două.
Căci [lucrul] care plezneşte sună ca şi băşica, smochin,
Am tras un pirţ din buca crăpată; iar ele o luară la goană în oraş.
Să fi văzut cum cădeau dinţii Canidiei şi peruca veche
A Saganei şi buruienile şi beteliile desetntate
De pe braţe, spre mare ris şi petrecere 1

Mergeam, din Intlmplare, pe via Sacra, meditînd nu ştiu ce nimicuri,
După cum e obiceiul meu, cu totul [absorbit] în ele.
Pică unul cunoscut mie doar din nume
Şi cu mina ridicată: « Ce faci, cel mai dulce dintre lucruri? —
Bine, deocamdată, zic, şi-ţi doresc tot ce vrei.»
Cum mă urma: «Mai vrei ceva?» i-o iau repede Înainte. Dar el:
«Nu mă cunoşti, zice, sunt literat». Atunci eu: « îmi vei fi
Cu atît mai scump», zic. Voind să bat în retragere,
JIată-1] aci mergind repede, uneori oprindu-se, spunînd
Nu ştiu ce în urechea sclavului, în timp ce sudoarea
îi curgea pînă jos la cllcîie. «O, tu, Dolane,
Fericitule la minte», ziceam pe tăcute, în vreme ce acela
Pălăvrăgea de toate, lăuda străzile, oraşul. Cum nu-i
Răspundeam nimic: «Vrei, zice, să pleci,
Precum văd, dar degeaba; te voi ţine pururea,
Te voi urma. Care ţi-e drumul de aici? Nu-i nevoie
Să te abaţi din cale: vreau să văd pe cineva pe care nu-1 cunoşti;
Zace departe peste Tibru lîngâ grădinile Iui Caesar. —
N-am nimic de făcut şi nu preget; te urmez mereu.»
Bleojdez urechile ca măgarul supărat,
Cînd o greutate mai mare i s-a pus pe spate. începe el:
«Dacă mă vet cunoaşte bine, nu vei mai face din Viscus,
Sau din VariuS un prieten mai scump; căci cine poate ca mine
Scrie mai multe versuri şî mai repede? cine mişcă
Mai graţios membrele? Cînt de mă invidiază şi Hermogenes.»
Aci era momentul de a întrerupe: «Ai mamă, rude,

A căror sarcină [este] sa te apere? — N-am pe nimeni,
I-am îngropat pe toți. — Ferice de ei, acum e rindul meu.
Sfirşeşte-mă! Căci mi-a fost tristă ursirea
Pe care baba Sabină mi-a cîntat-o muşcînd urna divină [cînd eram] copil:
Pe acesta să nu-1 ia nici veninurile grozave, nici spada duşmanului,
Nici durerea in coaste, nici tuşea, nici podagra care înțepeneşte;
Un palavragiu să-1 macine mereu; să scape de vorbăreți,
Dacă ştie, Îndată ce vîrsta va spori.»
Ajunserăm la [templul] Vestei; trecută fiind a patra parte
Din zi, şi din Intimplare trebuia atunci să răspundă la un termen de judecată
Sau să piardă procesul dacă nu se prezenta.
«Dacă mă iubeşti, zise, mergi puțin aci. — Sunt pierdut,
Sau pot să stau sau ştiu [ce sunt] legile civile,
Şi mă grăbesc unde ştii. — Stau la Îndoială ce să fac, zise,
Să te părăsesc pe tine sau afacerea. — Pe mine, rogu-te. — Nu fac [una ca asta]l»
Şi incepu s-o ia înainte; eu, fiind greu a lupta
Cu învingătorul, îl urmez. «Maecenas cum e cu tine?»
Reia el vorba; «Este dintre oamenii putini şi zdraveni la cap,
Nimeni nu s-a folosit mai dibaci de noroc. Ai avea
Un mare figurant care să poată face [rolurile] secunde
Dacă ai vrea să prezinți acest om [care sunt]; mă prind
Că-i vei da la o parte pe toți. — Nu din asta trăim acolo
în chipul in care crezi tu; nu este o casă mai pură ca aceea,
Nici mai străină de aceste rele; nici unul mai bogat nu mă vatămă, acolo,
Zic, sau este astfel fiindcă e mai Înțelept; este loc
Pentru fiecare. — Spui lucru mare, cu greu de crezut. — Totuşi
Este aşa. — Mă aprinzi ca să doresc şi mai mult
Să fiu aproape de el. — Numai să vrei; prin acea virtute care e a ta
îl vei cuceri, şi cineva poate învinge prin aceea că
Primii paşi sunt grei. — Nu voi pierde prilejul,
Voi conrupe sclavii cu daruri; nu voi renunța
De aş fi exclus azi; voi căuta momentul,
îl voi întîmpina la răsplntii, îi voi face cortegiu. Viața
N-a dat nimic muritorilor fără mare truda.» în vreme ce spune astea,
Iată vine Fuscus Aristius, scump mie, şi care îl cunoaşte
Bine pe acela. Ne oprim. « De unde vii
Şi încotro?» întreabă [unul] şi răspunde [celălalt]. începui să-1 trag de haină
Şi să-i ciupesc cu rnînă moale brațele, făcînd semne,
Răsucind ochii, ca să mă smulgă. Glumeț rău,
Rlzind se preface, îmi arde ficatul cu fiere.
« Spuneai că vrei să vorbeşti negreşit cu mine
Despre nu ştiu ce secret. — Mi-aduc bine aminte, dar iți voi spune
într-un moment mai bun; azi [sunt] tteizeci [ale lunii], şabăț; vrei
Să scandalizezi pe iudeii tăiați împrejur? — N-am nici un soi
De superstiție, zic. — Dar eu da; sunt cam slab [de înger], unul
Dintre cei mulți; îngăduie să vorbesc despre altceva I» Ce soare
Negru a răsărit azi pentru mine! fuge nelegiuitul
Şi mă părăseşte sub cuțit. Din întimplare iese în calea aceluia
Adversarul şi «Unde [umbli]tu, neruşinatule?» țipă
El cu glas tare, şi: «Pot să te iau ca martor?» eu într-adevăr
întind urechea; 11 răpeşte în tribunal; strigăte din amin două părțile,
învălmăşeală pretutindeni. Aşa m-a ferit Apollo.

(Ludlius, voi dovedi dt de plin eşti de greşeli,
Martor Cato, apărătorul tău, care se îngrijeşte
Să dreagă cu blîndeţe versurile rău lucrate, lucru prin cate
El este un bărbat mai bun, cu mult mai subtil dedt acela
Dădăcit mult, ca copil, şi cu cureaua şi cu funii ude
Ca să fie dne să poată purta bogăţia
Poeţilor antici împotriva plictiselilor noastre,
Cel mai învăţat dintre cavalerii gramaridlor. Ca să revin acolo,)
Desigur, am zis că versul lui Lucilius aleargă cu pidor
Neregulat. Cine este un protector aşa de inept al lui Lucilius
îndt să nu divulge asta? dar acelaşi, care a frecat
Roma cu multă sare, este lăudat in aceeaşi satiră.
Totuşi atribuindu-i asta nu i-am acordat şi altde; căci
Aşa aş admira mimurile lui Laberius ca poeme frumoase.
Ded nu e de ajuns să descleştezi gura auditorului
La ris; totuşi este şi într-asta oarecare merit.
E nevoie de scurtime, ca sentinţa să alerge şi să nu se
împiedice în cuvintele care apasă urechilor ostenite,
Şi c nevoie de un stil ad trist, alteori vesel,
Îndeplinînd rolul aci al retorului, ad al poetului;
Din cind în dnd cumpănind virulenţa şi
Moderînd-o intenţionat. Ridîculul e mai puternic
Dedt asprimea şi retează mai bine, In general, problemele mart.
Aed bărbaţi, care au scris comedia veche,
Şedeau pe acest [principiu], intr-asta sunt de imitat, [ei] pe care
Nu i-a citit vreodată nici frumosul Hermogenes, nid maimuţa asta
[De Demetrius], învăţat să nu dnte nimic în afară de Calvus şi Catullus.

Dar a făcut [lucru] mate căci a mestecat cu vorbele latine
Pe cele greceşti — O, intîrziari în ale studiului, care socotiţi
Dificil şi minunat ceea ce i s-a întlraplat lui Rhodius
Pithoieonl — dar vorbirea gătită din amindouă limbile
Este mai plăcută, precum marea Falernului dacă e amestecată cu [vin] de Chios.
Te intreb pe tine insuţi, [asta] dnd faci versuri sau
Cînd ai de urmărit cauza aspră a vinovatului Petillius?
Fără Îndoială preferi, uitind de patrie şi de tatăl Latinus,
Cînd Pedius şi Puplicola Corvinus asudă în procese,
Să amesteci cuvintele căutate în afară
Cu cele naţionale, asemeni Canusinului bilingvu?
Şi eu cînd făceam, născut dincoace de mare, versuri
Greceşti, Quirinus, văzut după miezul nopţii
în vis adevărat, m-a oprit cu astfel de cuvint:
«N-ai fi mai nebun dacă ai duce lemne în pădure, dedt dacă
Vrei să sporeşti marile cete ale grecilor».
Alpinus bombasticul aci sugrumă pe Memnon, ad
Diformează gura lutoasă a Rinului. Eu sînt ceea ce
Nici concurenţii nu vor declama in templu, judecător [fiind] Tarpa,
Nici nu va readuce mereu şi mereu cde ce sunt de domeniul teatrdor.
Poţi spune-n glumă libelele unuia dintre cei vii Fundanius
Cu o prostituată vicleană şi cu DavuS
înşelînd pe bătrînul Chremes; Polio cîntă
Isprăvile regilor lovind de trd ori cu pidorul; Varius a scris
Poate ca nimeni altul epopee teribilă; Camende care se bucură de dmp
Au făcut graţios şi spiritual semn lui Virgiliu.
Asta [ce fac] şi în care s-au încercat in zadar Vano Atacinus
Şi alţi cîţiva, era ceea ce puteam scrie mai bine,

Eu, mai mic dedt [Lucilius], creatorul [genului], ți nu eu voi Îndrăzni
Să-i trag aceluia cununa pusă pe capu-i cu multă laudă.
Dar am zis că acela curge lutos, adesea purtlnd
Mai multe de eliminat dedt de lăsat. Hal, te-ntreb,
Tu, învățat, nu reprobi nimic în marele Homer?
Blîndul Ludlius nu se deosebeşte prin nimic de Accius, autorul de tragedii?
Nu ironizează el versurile Iui Ennius inferioare prin pedanterie
în vreme ce nu vorbeşte despre sine ca [fiind] mai mare dedt cel criticat?
Cine ne împiedică şi pe noi, citind scrierile lui Lucilius,
Să ne întrebăm dacă natura [proprie] a aceluia sau aspra
Natură a lucrurilor l-au împiedicat să scrie
Versuri mai lustruite şi mergînd mai moale,
Dedt dacă cineva, mulțumit numai cu faptul de a închide ceva
în şase pidoare, preferă să scrie două sute de versuri înainte de masă şi tot atîtea după?
Geniu, [acest Ludlius], mai docotitor decît rîul repede, precum a fost al lui Cassius
Etruscus, care, spune faima, a ars
Cu cutiile şi cu sulurile lor. Să zic că Lucilius a fost
Blînd şi urban, că a fost mai îngrijit dedt
Promotorul cîntecului aspru şi nou al grecilor
Şi decit ceata poeților vechi; dar acela
Dacă ar fi fost aruncat de destui în veacul acesta al nostru,
Şi-ar şterge multe, ar tăia tot ce ar prisosi
Peste [lucrul] încheiat şi scoțînd adesea capul
în versuri, ar scârmăna pe viu şi ar roade unghiile,
întoarce des coadeiul, scriind din nou
Cele ce sunt vrednice de citit, şi nu lucra ca să te admire gloata.
Mulțumit cu puțini cititori. Sau preferi, fără minte,
Ca cintecde tale să fie recitate în şcolile elementare?
Eu nu; căci mi-e de ajuns să mă aplaude cavalerul, precum

A zis îndrăzneață Arbuscula fluierată de adversari.
Să mă mişte pe mine păduchele Panrilius, sau să mă minie
[Faptul] că Demetrius pişcă pe absent, sau că prostul
Fannius atacă pe oaspeții lui Hermogenes Tîgellius?
Să aprobe această [satiră] Plotius şi VariuS, Maecenas şi Virgiiiu,
Valgîus şi Octavius şi prea bunul Fuscus
Şi să le laude cei doi Viscus *i*
Lăsînd la o parte otice ambiție, pot să te citez pe rine,
Polio, pe tine, Messalla, cu tratele tău, şi totdeodată
Pe voi, Bibulus şi Servius, şi odată cu aceştia pe tine, candide Furnius,
Pe mulți alții, învățați şi prieteni pe care eu
Intenționat ti las afară, cărora aş voi ca acestea.
Aşa cum sunt, să le surîză, îndurerat, dacă
Vor place sub aşteptările mele. Ție, Demetrius, şi ție, Tigellius,
Vă urez să miorlăiți intre fotoliile elevdor.
Du-te, băiete, şi transcrie repede asta [in continuare] la cartea mea.

CARTEA A DOUA

Horațiu: Sunt unii cărora lc par prea aspru în satiră ți că
încordez genul peste legile [lui], altă parte socotește că ceea ce
Am compus este rară nerv și că se por înșira pe zi
O mie de versuri ca ale mele. Trebatius,
Prescrie-mi ce să fac. — *Trebatius:* Să te odihnești. — *H.* Să nu mai fac
Deloc versuri? — *T.* [Asta-ți] spun. — H. Să mor
Dacă nu era mai bine; într-adevăr, nu pot să dorm. — *T.* Cine are
Nevoie de somn adine să treacă de trei oii, uns, Tibrul
Și să aibă noaptea trupul udat cu vin;
Sau, dacă te trage atlta dragoste de scris, îndrăznește
A cînta faptele nebiruitului Caesar, care va aduce
Multe roade ale trudelor [sale].— H. Părinte prea bun.
Puterile nu sunt la înălțimea dorințelor; căci nimeni n-a
Descris ostile îngrozitoare prin suliți, nici pe galii
Pierind prin frîngerea armei ascuțite, sau rănile parthului alunecînd de pe cal. —
T. Totuși aî putea descrie și pe dreptul, tarele
Scipio, ca înțeleptul Lucilius. — H. Nu mă voi da Înapoi
Dacă împrejurarea însăși va ajuta; fără timp potrivit
Vorbele Iui Flaccus nu vor merge la urechea atentă a lui Caesar,

i Pe care dacă-1 mingii rău, pus în gardă din toate părțile, devine recalcitrant. —
l'i T. Cu cît e mai nemerit ce [-am zis], decît să ofensezi în vers regretabil
f. Pe lingăul Pantolabus și pe desfrînatul Nomentanus,
\X)e vreme ce oricine se teme, chiar cînd n-a fost atins, și urăște. —
|; H. Ce să fac? Milonius dănțuiește îndată ce trăznit [de vin]
A crescut fierbințeala capului și numărul lămpilor;
% Castor se bucură de cai, cel născut din același ou

\. De lupte; cîte capete trăiesc, atîtea mii
\. De gusturi: mie-mi place să închid vorbele în picioare
După ritul Iui Lucilius, cel mai bun decît noi amîndoi.
Acela încredința adesea tainele cărților ca unor
Prieteni credincioși, nealergînd niciodată la altul, nici dacă nemerea rău,
Nici dnd [nemerea] bine: ceea ce face, ca orice tablă
% Votivă să arate ca și descrisă
Viața bătrînului. Eu îl urmez pe el, în îndoiala dacă sunt lucan sau apul,
Căci colonul venusin ară pe amîndouă ținuturile,
Trimis acolo, după cum e faima veche, după izgonirea samniților,
Ca dușmanul să nu mai calce pe locurile deșerte de romani,
Sau ca nația apulă, ori dtiva din Lucania violentă
Să pornească război. Dar acest condei nu țintește mai departe
Vreo ființă vie, și ca o spadă acoperită cu teaca
Mă păzește pe mine; pentru ce să m-apuc s-o trag
Cinci sunt ferit de primejdioșii tîlhari? — O, tată și rege
Jupiter, să piară de rugină arcul depus
Și nid o pofră să nu-mi strice tihna 1 însă acela
Care mă va stîrni (mai bine să nu m-aringă, strig)
Va plînge și va fi de pomină în tot orașuf
Cervius mîniat amenință cu legile și cu urna,
Canidia Iui Albucius cu venin cur le este dușmană,

Turius cu r1u mare, dacă te judeci el tund judecător:
Cum inspăimîntă pe suspecți, după cum prețuieşte fiecare, şi cum
Comandă asta atotputernica natură, cugetă împreună cu mine.
Lupul atacă cu dintele, taurul cu cornul: de unde, decît
Ivit dinăuntru? Crede-o pe mama bătrînă a risipitorului
Scaeva; nimic nu va face sflnta mină dreaptă a sceleratului (lucru tot aşa de tar
Precum că lupul nu atacă pe cineva cu copita, nici boul cu dintele),
Dar va lua [viața] babei mierea otrăvită cu cucuta rea.
Ca să nu lungesc vorba: fie că mă aşteaptă o bătrînețe
Liniştită, fie că, bogat, sărac, moartea zboară asupră-mi cu aripi negre,
Fie că soarta a poruncit să fiu exilat din Roma,
Oricare va fi coloarea vieții, voi scrie. — T. O, copile, mi-e teamă
De cum vei trăi şi ca vreunul din prietenii tăi mari
Să nu te rănească prin răceală. — *H-* Ce? Cînd Lucilius
A îndrăznit cel dinții să compună cîntece în acest soi de opere,
Şi să tragă pielea prin care fiecare păşeşte lustruit pe sub priviri,
Urît pe dinăuntru, Laelius şi cine a adus
Nume meritat de la Cartbagina învinsă
[Au fost] ofensați de talent sau [mai degrabă] au regretat
Atacarea lui Metellus şi zdrobirea lui Lupus prin infamantele versuri?
Dar a scărmănat pe fruntaşii poporului şi poporul trib cu trib,
Adică prieteni numai virtuții şi prietenilor săi.
Mai mult, cînd se țineau deoparte de vulg şi în dosul scenei,
Virtutea lui Scipîo şi blinda înțelepciune a lui Laelius
Obişnuiau să glumească cu ele şi să se joace descinşi, pină ce
Fierbeau legumele. Aşa cum sunt, deşi
Sub venitul şi talentul lut Lucilius, totuşi se va arăta
Că am trăit cu cei mari în tot timpul cit invidia răuvoitoare,
Voind să înfigă dintele în lucrul fragil,
A atacat şi solidul, dacă cumva tu, competentule Trebatîus,
Nu eşti de altă părere. — T. Evident, aici nu pot face nici o crăpătură.
Dar totuşi ca să te fereşti ptevenit ca nu cumva necunoaşterea
Legilor inviolabile să-ți căşuneze vreo belea [află]:
Dacă cineva a făcut versuri rele împotriva cuiva, este [articol de] lege
Şi [motiv de] judecată. — H Fie, dacă cineva [a făcut versuri] rele;
Dar dacă le-a făcut bune, lăudat, judecător fiind Caesar? dacă cineva
A lătrat pe cel vrednic de ocară, el însuşi integru?—
X. Tablele [de procedură] vor fi rezolvate prin rîs, [iar] tu vei pleca grațiat.

2

« învățați ce şi cit [de mare] virtute este, dragilor
(Astea nu sunt cuvintele mele, ci ceea ce m-a probozit Ofellus
Cel de la țară, înțelept în afara tipicului şi o Minetvă proastă),
A trăi din puțin, nu printre talerele şi mesele lucitoare,
Dat fiind că privirea este uluită de sclipirile nebune, iar
Sufletul refuză cele bune, atras de cele false;
Cercetați adevărul cu mine aci pe nemîncate. Pentru ce astfel?
Voi spune, dacă voi putea. Orice judecător corupt
Examinează rău adevărul. După ce ai gonit iepurele
Şl [eşti] obosit de calul neastîmpărat (sau, dacă exercițiile militare

Romane te obosesc, obişnuit să joci greceşte, fie că te pasionează
Mingea iute amăgind cu moliciune prin antrenament oboseala grea,
Fie discul, caută aerul cedind la disc),
Qnd truda va izgoni pbctiseala, Însetat, Înfometat,
Dispreţuieşte, [hai], mîncarea de rînd, şi nu bea decit miere de Hymet
Amestecată cu Falern. Chelarul e pe-afară şi marea cătrănită
E furioasă apărînd peştii: pîinea cu sare
Potoleşte bine stomacul care latră. De unde şi în ce fel
Provine asta? Voluptatea cea mare nu este in afumătura plăcută
Ci In tine însuţi. Cere sosurile asudat;
Pe grasul şi pe gălbejitul din pricina exceselor nu-1 poate
Bucura nici stridia, nici [peştele] scar, nici găina de pădure călătoare.
Totuşi cu greu îţi voi smulge [din cap ideea] ca să nu vrei să-ţi ştergi
Cerul gurii cu păunul pus [pe masă] mai degrabă decît cu găina,
Stricat [cum eşti] de deşertăciunea lucrurilor, fiindcă această pasăre rară
Se vinde cu aur şi arată minuni pictate în coadă,
Ca şi cînd foloseşte ceva lucrului [în sine]. Oare mănînci pana
Asta pe care o lauzi? Oare friptă are aceeaşi căutare?
Deşi totuşi nu se deosebeşte cu nimic mai mult de carnea [de găină],
Admit s-o ceri amăgit de frumuseţile fără pereche:
De unde ţi-a fost dat să simţi că acest peşte-lup e din Tibru,
Sau cască guta prins în largul mării? ca a fost clătinat
între poduri sau la gurile fluviului toscan? Laudă, nebune.
Bărbatul de trei libre, pe care trebuie să-1
Imbucătăţeşti în tot atîtea porţii de sos.
Te atrage faţa, văd. Deci cum se face

Că urăşti peştii-lupi? pentru că probabil natura
Le-a dat acelora o dimensiune mai mare, iar acestora greutate mică.
Stomacul pe nemincate rar dispreţuieşte [rnmcările] populare.
„Aş voi să văd ceva măreţ Întins pe o tavă mare",
Zice pîntecele vrednic de hrăpăreţele Harpii. Iar voi,
Atotputernici Auşrri, gătiţi mîncările acestora. Deşi
Mistreţul şi peştele-romb proaspeţi put, dacă belşugul păgubitor
Solicită stomacul bolnav, [acesta e] plin cînd
Preferă sfeclele şi iarba mare murată. Sărăcia nu e cu totul
Alungată nici de la mesele regilor; căci este loc azi
Şi pentru modestele ouă şi măslinele negre. Astfel mai de mult
Nu era neonorabilă masa cu morun a strigătorului de mezate
Gallonius. Ce? atunci marea hrănea mai puţin rombii?
In siguranţă era rombul şi barza în cuibul sigur,
Plnă ce autoritatea pretoriană n-a dat lecţii. Prin urmare
Dacă cineva ar mitica acum gustoşi cufundaci fripţi,
Tinerimea romană ar părea docilă depravării.»
După judecata lui OfeUus, zglrcitul era departe de
Cumpătare în viaţă; căci în zădar vei evita un viţiu
Dacă te întorci depravat spre altul. Avîdienus,
Căruia porecla de «Clinele» scoasă după adevăr i se potrivea,
Mănîncă măsline de cinci ani şi coarne de pădure,
Şi se fereşte să scoată vin afară de cazul cînd s-a oţetit
91 nu mai poţi să-i suporţi mirosul de untdelemn.
Deşi celebrează Îmbrăcat în alb a doua zi de nuntă, ziua de naştere
Şi alte zile de sărbătoare, picură insuşi în varză
Din cornul de două libre, nezgkcit în oţet vechi.
De ce fel de viaţă să uzeze înţeleptul şi care din doi
Să fie imitat? Ici mă-ndeasă lupul, dincoace clinele, e o zicătoare.

Va fi curat prin faptul că nu va displăcea prin murdărie,
Neglijent în rînduiala casei din indiferență. Acesta
Nu va fi crud față de slugi, ca de pildă bătrînul Albucius,
Cînd împarte porunci, nici, ca nepăsătorul Naevius, nu va oferi
Oaspeților apă unsuroasă; şi acesta cusur mare.
Acceptă acum ce şi cît aduce cu sine regimul
Sobru. întîi de toate vei fi sănătos; căci crede-mă, lucrurile
Variate păgubesc oamenilor, aducîndu-ți aminte de acea
Iască ce odată, ție om simplu, ți-a priit; dar îndată
Ce vei amesteca rasolul cu friptura sau scoicile cu sturzii,
Cele dulci se vor preface în fiere şi sucul gastric îngreunat
Va aduce scandal în stomac. Vezi ce palid se ridică oricine
De la o cină [la care stai] la îndoială [ce s-alegi mai întîi?] mai mult,
Corpul împovărat de chiolhanurile de ieri seară apasă totdeodată şi sufletul
Şi culcă la pămînt fărîma de suflu divin;
Celălalt, dna şi-a dat somnului membrele îndestulate cu ce-am spus mai înainte,
Sănătos se scoală la datoriile dinainte hotărîte.
Cestălalt va putea totuşi dteodată să se abată la ceva mai bun,
Fie că anul a adus reîntorcîndu-se o zi de sărbătoare,
Fie că vrea să Inzdrăvenească trupul slăbit sau vrea
Cînd se adaogă anii să trateze mai cu gingăşie
Vîrsta neputindoasă; cum te vei apropia de această
Molidune pe care ai gustat-o copil şi sănătos, dacă
Te loveşte boala grea sau bătrînețea care amorțeşte?
Anticii lăudau mistreţul rînced, nu fiindcă nasul lor
Era defectos, d, [aşa] cred, cu această idee că musafirul
Venind tîrziu va consuma mai cu poftă [mistrețul] stricat
Dedt stăpînul lacom pe cel proaspăt. O, dacă

Pămîntul Ia începuturile lui m-ar fi purtat născut între eroi!
[De] dai ceva reputației, care intră în urechea
Omenească mai plăcută decît muzica: mari rombi şi tăvi
Vor aduce ruşine mare odată cu paguba. Adaogă
Unchiul mîniat, vecinii, [adaogă-te] pe tine certat cu tine însuți

Şi dorind in zadar moartea, deoarece nevoiaşului
Ii lipseşte un as, prețul frînghiti. «Pe drept, va zice [unul],
E mustrat Trausius prin aceste cuvinte; eu am venituri mari
Şi bogății mărețe ca pentru trei regi.» Ded
Nu este mai bine să poți cheltui ceea ce prisoseşte?
Pentru ce să ducă lipsă cd nevrednic de aşa ceva, tu fiind bogat?
Pentru ce se ruinează vechile temple ale zeilor? Pentru ce, nelegiuite,
Nu ai scoate ceva pentru scumpa patrie din aşa purcoi?
Probabil unuia ca tine lucrurile îi vor merge mereu bine,
O, mare batjocură după aceea a duşmanilor 1 Care din doi
Se încrede sieşi mai bine în vremi de cumpănă, acesta
Care şi-a obişnuit sufletul şi trupul superb cu mai multe,
Sau cine mulțumit cu puțin şi cu grija viitorului
[încă din timp] de pace, ca un înțelept, a pregătit cele trebuitoare războiului?
Crede cu atît mai mult în aceste [vorbe], cu dt, copil mic, eu am cunoscut
Pe acest Ofellus care se folosea nu mai larg de averea întreagă
Dedt acum din ea roasă. Să[-1] vezi colon zdravăn cu plată
în ogor măsurat, cu turmă şi copii,
Povestind: « N-am mîncat oricînd în zi de sărbătoare

Os va în afară de legume cu o halci de jambon afumat.
Şi dacă după multă vreme imi venea un oaspete,
Sau în răgazul muncilor vecinul, comesean plăcut
Pc ploaie, ne era bine nu cu peşti căutaţi la oraş,
Q cu pui şi ied; atunci împodobeau sfîrşitul mesii
Strugurii atîrnaţi [în pod], nucile şi smochinele despicate;
După asta ne distram bînd, luînd ca regulă „cine greşeşte",
Iar Ceres venerată cu „să crească aşa pînă în culmea înaltă",
Desfăcea prin vin seriozitatea de pe frunţile încreţite.
Norocul se încruzeşte şi porneşte noi răzmeriţe?
Cît micşorează din astea? cu cit sau eu, sau voi
Aţi devenit mai puţin graşi, copii, daci a venit aci noul proprietar?
Căci natura n-a statornicit stăpîn pămintului ei nici pe acela,
Nici pe mine, nici pe rumeni: aceala ne-a izgonit pe noi,
Pe el îl va izgoni risipa sau necunoaşterea legilor întortocheate,
Şi în cele din urmă în chip sigur moştenitorul mai plin de viaţă.
Părnintul acum pe numele lui Umbrenus, ieri zis al lui OfeUus,
Nu va tî al nimănui, ci va intra aci in folosul meu,
Aci al altuia. Drept care să trăiţi puternici
Şi să întimpinaţi cu piepturi zdravene vremilc duşmănoase.»

3

Demasipp: Ce va fi daci scrii aşa de rar incit nu ceri
Patru pergamente pe an, reţesînd cele scrise,
Mlniat pe tine însuţi că, îroblinzit de vin şi de somn,
Nu mai cinţi nimic vrednic de faimă? Dar ai fugit
Aci chiar de Saturnalii. Deci mai liniştit
Zi ceva vrednic de cele făgăduite. începe. Nu iese nimic?
în zadar sunt învinuite penele şi e chinuit fără vină
Peretele născut sub zei şi poeţi mîniaţi.
îosă chipul era al celuia care ameninţă cu [opere] multe şi strălucite
Dacă o căsuţă cu acoperişul cald îl primeşte scutit [de grijuri].
La ce a folosit a îndesa pe Platon cu Menandru,
'Ut Pe Eupolis, pe Archiloc, a tîrî [după sine] atîţi tovarăşi?
;j Te pregăteşti să potoleşti invidia părăsind curajul [muncii] ?
1 . Nenorocit vrednic de dispreţ) Ori Înşelătoarea sirenă [cu numele] trmdăvie
Trebuie ocolită, ori ceea ce ai înfăptuit într-o viaţă mai bună
4. Trebuie părăsit fără regret. — *Horafiu:* Zeii şi zeiţele
:Ş. Să-ţi dea, Damasippe, un sfat nimerit în schimbul bărbierului. Dar
1. De unde m-ai cunoscut adt de bine? — *D.* După ce toată averea mea
S-a prăpădit în mijlocul pasagiului [zarafilor] m-am apucat de alte afaceri,
Zvkht dintr-ale mele; căci odată Smi plăcea să caut
Cu ce bronz îşi spăla picioarele acel viclean Sisyphus,
Ce sculptură era mai primitivă, ce bronz mai rigid;
Expert, băgăm o sută de mii [de sesterţi] în cutare statuie;
Ştiam să fac cu profit negoţ de grădini
Şi case frumoase: din care pricină răspîntine frecventate
Mi-au pus porecla de Mercurial. — H. Te-am cunoscut
Şi mă mir [că te văd] vindecat de acea boală. Cu toate astea.
[O boală] nouă impinge pe cea veche, după cum [se-ntîmplâ] de obicei,
Muţind durerea bolnavului din coastă şi cap în stomac,
Ca acel paralitic care s-a făcut pugiUst şi s-a năpustit asupra doctorului.

Deci ca să nu fie ceva asemănător, fie cum vrei. —
D. O, bunule,
Nu te amăgi: înnebuneşti şi tu şi aproape toţi
smintiţii,
Dacă Srertinius vorbeşte adevărul, ale cărui
învăţături minunate
Eu le-am rînduit cu slrguinţă, în vremea cînd
Mingîindu-mi, mi-a poruncit să-mi cultiv barba
de înţelept
Şi să nu mă mai întorc trist la podul Iul Fabridus.
Căci atund cînd mergîndu-mi prost afacerile voiam
să mă arunc
Cu capul acoperit in fluviu, mi-a stat la îndemînă
şi mi-a zis:
« Fereşte-te să te fad cumva nevrednic. Te
mihneşte-o ruşine deplasată
Care mă tem că te va ţine nebun între nebuni.
Căd mai întii să-ţi spun ce Înseamnă a te sminti;
dacă
Asta s-ar întîmpla numai cu tine n-aş mai adăoga
nici un cuvint, ca să nu pieri curajos.
Pe cine îl mină nebunia rea şi pe orice orb pe care-l
[împinge]
Necunoaşterea adevărului, pe acela porticul şi
turma lui Chrysipp
Îl declară nebun; această regulă ţine popoarele,
regii cei mari,
Afară de înţelept. Acum află pentru ce toţi
înnebunesc
Deopotrivă cu tine şi toţi aed care ţi-au pus numele
De nebun: aşa precum în păduri, cînd pierderea
Drumului drept împinge la intîmplare pe rătăciţi,
Unul o ia la stingă, altul la dreapta, şi aceeaşi
greşeală
La amîndoi ii amăgeşte In direcţii felurite, în acest
chip
Socoteşte-te şi tu nebun, precum acela întru nimic
mai înţelept,
Care ride de tine, trage după el o coadă. Este un gen
De nebunie fricoasă, de nimic mai mult temîndu-se
dedt
Să te plingi că stau in cale focuri, rîpi, fluvii;

Alt [gen] opus acestuia şi întru nimic mai cuminte
[este]
Al [nebuniei] atuneîndu-se in mijlocul focurilor,
al fluviilor: [dacă] mama
Iubitoare, sora onestă cu rudele, tatăl, nevasta
strigă: •
„Aci este o groapă grozavă, aci cea mai mare rîpă:
fereşte-te!"
N-ar auzi mai mult dedt odată Fufius beat,
Cînd [interpreta] dormind [rolul] Ilionti, o mie
două sute de catieni
Striglnd: „Mamă, te chem". Eu îţi voi arăta că tot
vulgul
înnebuneşte de astfel de rătăcire.
A Înnebunit Damasippus cumpărind statui vechi,
[Dar oare] este întreg la minte creditorul lui
Damasipp? Fie.
Dacă ţi-aş spune: „Primeşte ceea ce nidodată n-o
să-mi înapoiezi",
Nu vd fi nebun daci primeşti, dar şi mai descreierat
Refuzlnd prada pe care Mercur binevoitor ţi-o
aduce?
Subscrie-i lui Nerius zece poliţe; nu e de ajuns.-
adaogă o sută de garanţii
Ale întortocheatului [Perellius zis] Cucută, adaogă
o mie de lanţuri:
Totuşi sceleratul Proteu va aluneca din aceste
legături.
Dacă dai în judecată pe unul care ride cu fălci
străine,
Va fi mistreţ, aci pasăre, aci piatră şi, dacă vrea,
copac.
Dacă a-şi chivernisi rău averea este al nebunului,
iar bine al chibzuitului.
Creierul lui Perellius, garantind ceea ce tu nu vei
putea
Nidodată plăti, este, crede-mă, şi mai stricat [dedt
al tău].
Iţi recomand să-ţi potriveşti toga şi să asculţi cine
Păleşte de ambifia rea sau de dragostea de bani.
Cine trece prin frigurile desfrlnâxii şi ale tristei
superstiţii,

Sau ale altei boale a minții: veniți In ordine aci mai aproape de mine,
în timp ce învăț că toți sunt nebuni.
Cea mai mare parte a saburelui trebuie dată avarilor:
Nu știu dacă rațiunea nu le-a rezervat toată Anticyra.
Moștenitorii lui Staberius sunt obligați să sape pe mormînt suma,
Dacă nu fac așa, să ofere o sută perechi de gladiatori
Poporului și un ospăț după pilda lui Arrius,
Cit griu a secerat Africa: „Dacă am vrut asta
Pe drept sau pe nedrept, nu mă socri". Deci
Ce a înțeles, cînd a voit ca moștenitorii să sculpteze
în piatră suma patrimoniului? Cit timp a trăit, a socotit
Sărăcia un cusur enorm și de nimic nu s-a ferit mai aprig;
Ca și clnd dacă din intimplare ar fi pierit mai puțin bogat cu un sfanț,
S-ar fi simțit însuși mai ticălos: căci orice lucru,
Vitejie, faimă, moralitate, cele divine și cele omenești se supun
Averilor frumoase; pe acestea cine le-a strins,
Va fi ilustru, puternic, drept. E înțelept? Da, și rege
Și ceea ce poftește. Prin aceasta, ca și împodobit cu vitejie,
Spera să fie spre mare laudă. Ce [zice] despre una ca asta
Grecul Aristipp, care a poruncit ca sclavii să arunce
In mijlocul Libyei aurul, fiindcă ar merge mai anevoios
încetiniți din cauza poverei? Cine este mai nebun dintre ei?
Nimic nu folosește pilda, care dezleagă o ceartă prin ceartă.
Dacă cineva cumpără țitere, le adună laolaltă,
Nededicat nici studiului țiterei, nici vreunei Muze,
Dacă [cine] nu [e] cizmar [cumpără] scule și calapoade, iar cel
Cu oroarea de negustorie plnze de corabie, va fi declarat

Pe drept cuvint de către toți trăsnit și fără minte,
în ce se deosebește de aceștia acela care
Ascunde banii și aurul, neștimd să uzeze
De ce-a strins și temîndu-se să atingă aurul ca și cînd [ar fi] sfînt?
Dacă unul întins lingă un imens morman de griu
Veghează mereu cu un ciomag lung și, stăpin,
Nu îndrăznește înfometat să atingă griul
Ci mai degrabă se hrănește zgîrcit cu frunze amare;
Dacă punînd la pivniță o mie de poloboace
De [vin] de Chios sau de Falern vechi, am zis puțin,
Trei sute de mii, bea oțet acru; dacă acum, în vîrstă
De optzeci de ani fără unul, păzește și macaturile,
Iar acoperămintele de pat, ospăț al moliilor și gindacilor, putrezesc în iadă:
Desigur la puțini va părea nebuni, din cauză că
Cea mai mare parte dintre oameni e prigonită de aceeași boală.
Pentru ca fiul sau chiar libertul moștenitor să-ți bea acestea,
Le păstrezi tu, bătrin dușman al zeilor? Tu n-ai nevoie [de ele]?
Cu cît oare și-ar scurta cineva suma zilelor,
Dacă ai Începe să ungi varza cu untdelemn mai bun
Și capul murdar netesălat de chelbă? Pentru ce,
Dacă îți ajunge orice, juri strimb, răpești, iei
De la toți? Ești înțelept? Dacă începi să omori cu pietre
Oamenii și sclavii tăi, pe care i-ai cumpărat cu bani,
Toți copiii și fetele te vor chema nebun:
Cînd ucizi nevasta cu lațul și mama cu otravă,
Ești teafăr la cap? Căci ce? nu faci asta nici la Argos,
Nici nu ucizi mama cu fierul ca nebunul Orest.
Oare crezi că el a înnebunit după ce și-a omorit mama
Și n-a încălzit, înnebunit de Furiile rele mai înainte,
Fierul ascuțit in beregata mamei?
De nu, din'clipa în care Orest este socotit ca scrintit la minte.

N-a făcut conştient nimic pentru care să-l poţi mustra:
N-a Îndrăznit să lovească cu sabia pe Pilade sau pe sora
Electra, ci numai i-a blestemat numindu-i pe rînd
Pe acesta Furie, pe celălalt altfel, cum i-a poruncit fierea care îngălbeneşte.
Opimius, sărac fiindcă şi-a ascuns argintul şi aurul,
Obişnuit să bea [vin] de Veii în zilele de sărbătoare
Şi poşircă campană dintr-un urcior în zilele de lucru,
A fost cuprins odată de o mare letargie, incit moştenitorul,
Vesel şi triumfător, alerga la sertare şî chei.
Atunci doctorul credincios şi cu multă prezenţă de spirit
îl aţlţă în acest chip: porunceşte să se aducă o masă
Şi să se răstoarne [pe ea] sacii cu bani, să se apropie
Mai mulţi numărind; astfel scoală pe om şi adaogă:
„Dacă nu-ţi păzeşti [averea], moştenitorul lacom ţi-o va lua'. —
„Cît trăiesc eu?" — „Ca să trăieşti deci, veghează; ascultă." — „Ce vrei?"
„.Vinele te vor lăsa vlăguit, dacă nu intră
în stomacul ruinat mmcare şi hrană solidă.
Eziţi? hai ia din acest ceai de orz."
„Plătit cu cît?" — „Puţin" — „Cit anume?" — — „Opt aşi." — „Valeu.
Ce importă dacă pier de boală, furt sau jaf?"
Cine este deci înţelept? Cine nu [e] nebun? Ce [e] zgircitul?
Smintit şi nebun. Cum, dacă cineva nu e zglrcit
E de-a dreptul înţelept? Foarte puţin. Pentru ce, stoice? Voi spune.
Nu este bolnav de stomac (închipuie-ţi c-a zis Craterus)
Acest pacient: atunci e bine şi se va ridica? Va nega,
Căci coastele şi şalele sunt încercate de o boală acută.
Acesta nu e nici sperjur, nici cărpănos, va sacrifica
Larilor drepţi un porc; însă [e] ambiţios şi îndrăzneţ:

Să navigheze la Anticyra. Căci ce deosebire este, dacă
Dai tot ce ai într-o prăpastie sau nu te foloseşti niciodată de ce ai strlns?
Se zice că Servius Oppidius, bogat, după socoteala veche,
Ar ri împărţit la Canusium celor doi copii două moşii
Şi ar fi spus pe moarte copiilor chemaţi lîngă patul [lui]
Aceasta: „După ce te-am văzut, Aulus, duclnd
în poalele lăbărţate, dînd şi jucînd zarurile şl nucile,
Şi pe tine, Tiberius, numărînd posac şi ascunzînd în gropi,
M-am temut să nu vă mine nebunia la discordie,
Tu să nu urmezi pe Nomentamis, iar tu pe Cicuta.
Drept care rugind fiecare pe zeii Penaţi,
Tu fereşte-te să nu micşorezi, tu să nu faci mai mare ceea ce
Tatăl socoteşte că este de ajuns, iar natura restrlnge.
Afară de asta, ca să nu vă gldile gloria, vă voi lega
Pe amindoi cu jurâmlnt: care din voi doi va fi
Edil sau pretor, este blestemat şi să fie scos din lege."
Tu pierzi bunurile [tale] pe năut, bob şi cafeluţe
Ca să te plimbi important în circ şi ca să stai de bronz,
Gol de păminturi, gol de banii părinteşti, nebune?
Probabil ca să capeţi aplauzele pe care Ie-a căpătat Agnppa,
Tu vulpe vicleană imitând leul de rasă?
„Interzici, atridule, ca cineva să îndrăznească a îngropa pe Ajax: Pentru ce?"
„Sunt rege". — „Eu plebeu nu cer nimic peste [măsură]." — „Şi eu
Poruncesc un lucru drept; iar dacă cuiva îi par nedrept, îi îngădui
Să spună nepedepsit ce gîndeşte." — „Mai mare printre regi,
Zeii să-ţi hărăzească a readuce flota de la Troia cucerită.

Deci îmi va fi permis să întreb şi numaidecît să răspund?" —
„întreabă". — „Pentru ce pute [pe cîmpl a! doilea erou de la AchilJe,
Ajax, de atitea ori ilustru printre aheii rămaşi,
Pentru ca să se bucure poporul lui Priam şi Priam de
Neîngroparea unuia din pricina căruia toţi
războinicii vor fi lipsiţi de mormlntm patrie?" —
„A dat morţii descreierat o mie de oi, ţipînd că ucide
Pe vestitul Ulise şi pe Menelau odată cu mine". —
„Tu cînd hotărăşti [a duce] la altar în locul unei viţele
Pe [fata] cea dulce născută la Aulida şi presari capul, nelegiuitule,
Cu turtă sărată, păstrezi oare bunul simţ?"
— „încotro baţi?" — „Căci ce-a făcut
Nebunul Ajax? doborînd cu fierul turma, s-a abţinut de la violenţă
Faţă de soţie şi fiu; blestemlndu-1 pe Atiid cu multe rele,
N-a lovit nici pe Teucru, nici pe însuşi Ulise." —
„într-adevăr eu, ca să smulg navele lipite de ţărmul
Duşman, am potolit prevăzător pe zei cu slnge." —
„Dar cu al tău, zâpâcitule?" — „Cu al meu, dar nu mai zăpăcit."
Cine va nutri imagini deosebite de acele* adevărate şi
Amestecate repede într-un tumult, va fi zguduit şi
Nimic nu se va împotrivi să nu rătăcească în aiureală sau mînie.
Cînd Ajax a omorît oile nevinovate avea minţile pierdute;
Cînd admiri ca înţelept crima pentru nişte onoruri slabe,
Eşti tu în [toate] minţile, şi inima ţî-e oare pură de viţiu, clnd ţi-e umflată?
Dacă cuiva i-ar plăcea să poarte mieluşeaua spilcuită în lectică.
Şi i-ar face rost de veşminte ca şi fetei, î-ar da slujitoare, aur,

Ar chema-o Rufa sau Posilta şi ar destina-o de nevastă
Unui soţ bogat, acestuia pretorul să-i ia prin decret
Orice drept şi tutela să treacă la rudele sănătoase.
Ce, dacă cineva adoră mieaua mută drept fată,
Este întreg la minte? Nu vei spune. Deci unde este sminteală
Nelegiuită, aci e mare nebunie; cine e criminal
Va fi şi [nebun] furios; pe cine il atrage faima de sticlă,
•I Pe acesta îl ameţeşte cu tunete Bellona cea bucuroasă de cruzimi.
Hai, acum smulge cu mine luxuria şi pe Nomentanus;
Raţiunea va dovedi că desfrinaţii descreieraţi sunt nebuni.
Odată cutare primeşte drept patrimoniu o mie de talanţi.
Decretează ca pescarul, fructarul, găinarul,
Vlnzătoruî de uleiuri parfumate şi toată gloata nelegiuită a uliţei Tusce,
Cirnăţarul împreună cu bufonii, toată hala cu Velabrul
Să vie a doua zi ia el acasă. Ce [s-a întimplat] apoi? Au venit
Mulţi, proxenetul a luat cuvîntul: „Ce este al meu, ce este
Al acestora şi al oricui se află în casă consideră-1 al tău şi cere-1 ori azi, ori mîine".
Află ce a răspuns la acestea tlnărul drept:
„în zăpada lucană dormi cu jambiere de metal, pentru ca
Eu si cinez cu mistreţ; tu vineri cu şoimi peşti în marea furtunoasă.
Eu sunt un trîndav, nevrednic să posed atlta: pune mîna,
la-ţî zece [sute de mii]; tu tot atlt; tu triplu
De unde soţia a alergat chemată la miezul nopţii".
Fiul [actorului] Aesop, scoţind de ia urechea Metellei,
Probabil ca să absoarbă dintr-o dată un milion, a topit

O perlă rară în oțet: prin ce e acesta mai sănătos decit
Dacă acelaşi ar fi aruncat-o intr-un riu repede sau la hazna?
Progenitură lui Quintus Arrius, pereche nobilă de frați,
Gemeni în desfrînare şi fleacuri, şi prin dragostea de nelegiuiri,
Obişnuiți a dejuna cu privighetori cumpărate [cu aur] în greutatea lor,
încotro să meargă? însemnați ca sănătoşi cu creta sau cu cărbune?
Dacă-1 delectează pe unul cu barbă a clădi case,
A înjuga şoareci la trăsură, a juca pereche-nepereche,
A călări pe un băț lung, [este vădit] că-I scutură sminteala.
Dacă rațiunea va dovedi că mai copilăresc decît asta este a iubi
Şi a nu amina nimic, care din două [e preferabil], a te juca
în pulbere ca mai înainte [cînd erai] de trei ani,
Sau să plîngi, necăjit de dragostea unei curve; te întreb, să nu faci
Ca odată Polemon care şi-a schimbat [felul de viață]? să arunci semnele boalei,
Jambierele, perna pentru cot, cravatele, ca acela care se zice
Că beat a smuls pe furiş de la gSt cununile
După ce a fost zguduit de vorba magistrului care nu prînzise?
Dacă întinzi copilului îmbufnat poame, refuză.
„Ia, cățeluşule". Refuză; dacă nu-i dai, pofteşte. Amantul
Izgonit In ce se deosebeşte cînd se frămîntă in sine, dacă
Să nu meargă unde s-ar fi dus nechemat, şi stă la îndoială
în fața uşii nesuferite: „Să nu mă duc, nici chiar acum, cînd mă cheamă
Dincolo? Sau mai degrabă să mă gîndesc a sfîrşi odată chinurile?
îl dă afară, 11 cheamă înapoi; să merg? nu, dacă mă roagă".
Iată [acum] sclavul, nu mai înțelept cumva: „O, stăpine, acele lucruri
Care n-au nici măsură, nici judecată, nu pot fi tratate
După rațiune şi măsură. în dragoste astea sunt relele, război,
Iar pace; dacă cineva se străduieşte să facă sigure pentru sine
Cele ce sunt mişcătoare aproape în felul furtunii
Şi plutitoare după soarta oarbă, nu va izbuti nimic mai mult
Decît dacă s-ar pregăti să Înnebunească după o anume rațiune şi măsură."
Ce, cînd te bucuri să strîngi mlădițe de poamă Picenă,
Dacă din întîmplare ai lovit bolta, eşti stăpîn pe tine?
Ce? Cînd bați la tipar din cerul îrabătrînit al gurii vorbe bilbiite,
Prin ce eşti mai zdravăn decît cel clădind case? adaogă cruzimea
Smintelei şi [aceea] de a răscoli focul cu sabia: deunăzi, zic,
Marius a fost [numai] posedat cind, după ce a lovit pe Hellas, s-a aruncat cu capul în jos?
Oare absolvi de fărădelege pe omul scrîntit la minte
Şi vei osîndi pe acelaşi pentru crimă,
Impunind lucrurilor, cum e obiceiul, nume înrudite?
A fost un libert bătrîn care alerga pe nebăute pe la răsplntiile [cu Lari]
Dimineața, cu mîinile spălate şi [se ruga]: „Unul 1
(Adăogînd: nu-i aşa mult) unul! scăpați-mi-1 de Ia moarte I
Căci zeilor le e uşor", se ruga, sănătos de amîndouă
Urechile şi [amîndoi] ochii; o minte pe care dacă s-ar vinde
Ar alege-o orice stăpîn de nu e cîrcotaş. Şi pe această turmă

Chrysipp o pune în ginta plină de Mencni.
„Jupiter, care dai şi iei durerile grozave —
Zice mama unui copil zărind de cinci luni —
Dacă frigurile quartane îl lasă pe copil, va sta
Gol în Tibra, dimineața in ziua clnd tu hotărăşti post."
întâmplarea şi doctorul ar ridica pe bolnav
De pe [marginea] prăpastiei: mama în delir va omori
Pe cel împlîntat în apa înghețată şi va readuce febra;
De ce rău li este lovită mintea? de teama de zei.»
Aceste arme mi-a dat mie, prietenului, Stertinius,
Al optulea dintre înțelepți, ca de acum înainte să nu mai fiu înfruntat netăzbunat.
Cine m-ar numi nebun, acelaşi va auzi
Şi va învăța să zărească ce-i atîrnă de spatele nevăzut —
H. Stoice, aşa [să ai noroc] să vinzi toate mai scump după pagubă,
De ce nebunie crezi că sunt eu nebun, de vreme ce
Nu-i numai un soi? căci eu îmi par mie însumi zdravăn,-
D. Ce, cînd Agane poartă în miini capul retezat
Al fiului nefericit, se crede ea smintită? —
H. Mă consider exaltat (să-mi fie permisă o concesie adevărului),
Ba chiar nebun; să mă deslușești numai atit, de
Ce vițiu al sufletului socotești că sunt bolnav. — *D.* Aflã: întii
Construieşti, adică imiți pe cei înalți, tu de jos pînă sus
în totul două măsuri, şi tot tu
Ironizezi însuflețirea şi pasul mai mare decît trupul
Ale lui Turbo înamorat; in ce [esti] mai puțin ridicul decît el?
Oare e drept să faci şî tu ce face Maecenas,
Şi aşa de deosebit şi aşa de mic să te iei la întrecere [cu el]?
în lipsa broaştei puii ei fiind călcați în picioare de un vițel,
Clnd unul scapă, povesteşte mamei ce mare fiară
A zdrobit pe frații săi. Aceea îl întreabă
Cit de mare a fost, umflindu-se. « Atlt?»
«Mai mare cu jumătate.» — «Atit?» Cum ea se umfla
Mai mult şi mai mult zise: «De-ai plezni,
Şi nu vei fi Ia fel [ca ea]». Această imagine nu se depărtează
Mult de tine. Pune pe deasupra acum şi poemele, adică pune ulei peste foc;
Dacă pe astea le face cineva sănătos, atunci eşti sănătos şi tu.
Nu mai vorbesc de oribila ta violență. — H. Opreşte-te. —
D. Mai mare decît venitul. — H- Vezi-ți de-alc tale, Damasippe. —
D. Pe o mie de furii ale fetelor, pe o mie [de furii] ale băieților. —
H- O, tu, cel mai mare, nebunule, cruță in fine pe cel mai mic.

4

Horafia; De unde [vine] şi incotro [merge] Catius?—
Catius: Nu mi-e 'timpul, [orîcît] aş dori,
Si însemn noile precepte, care vor învinge
Pe Pythagora cel acuzat de Anytius şi pc învățatul Platon. —
H. Mărturisesc greşeala de a te întrerupe astfel
La timp nepotrivit, dar te rog [fii] bun, spune-mi ce te-am întrebat,
Dacă ți s-a Intlmplat ceva acum, repetă îndată,
Fie că faci asta prin [memorie] naturală ori cu
[mijloace] mnemotehnice, interesant în amlndouă cazurile. —
C Păi asta mi-era grija, cum să Ie rețin pe toate
Ca lucruri subtile, expuse inte-un stil subtil. —
H. Spune numele omului, [e] roman sau străin? —
C. Voi revela, amintindu-mi, preceptele, autorul va fi tăinuit.
Ia seama să serveşti ouă cu formă lunguiață,
Ca mai bune la gust şi mai albe [Ia albuş] decît cele rotunde;

Căci cele tari [la coajă] conțin gălbenuș bărbătesc.
[Orătania] care a crescut pe cimpuri uscate cu varză din împrejurimile orașului
E mai agreabilă, nimic nu e mai udat tn grădina stropiră.
Dacă îți pică seara pe neașteptate un musafir,
Pentru ca găina tare să nu răspundă rău cerului
• ,
învață să o cufunzi vie în Falern amestecat [cu apă].
Asta o va face fragedă. Natura ciupercilor de livada
E cea mai bună, în altele [lumea] se încrede în mod greșit. Acela
Va petrece veri sănătoase, care va sfîrși prînzul cu dude
Negre, pe care Ie va culege din copac înainte de soarele arzător.
Auridius amesteca mierea cu Falern tare:
Eroare, căci nu trebuie să încredințezi vinelor goale
Decît [lucru] blînd; vei adăpa mai bine
Măruntaiele cu «mulsum» dulce. Dacă pîntecele încuiat va ii greoi,
Midia și scoicile de rînd vor izgoni piedicile,
Precum și măcrișul scurt, însă nu fără vin alb de Cos.
Luna nouă umple scoica alunecoasă,
Dar nu orice mare este fertilă în stridii de soi bun:
Stridia lucrină e mai bună dedt melcul de la Baiae,
Stridiile se nasc la Circei, aricii de mare la Misenus,
Tarentul voluptuos se laudă cu latele [scoid zise] « piepteni».
Nimeni să nu-și atribuie cu ușurință arta cinelor
înainte de a fi cîntărit subtilitatea savorilor.
Nu e de ajuns a grămădi peștii pe masa scumpă,
Dacă nu știi ce soi e mai nemerit pentru d și la care
Pești fripți comeseanul se întinde lenevos pe pat.
Misttepil umbru hrănit cu ghindă de stejar
îndoaie tăvile rotunde ale acdor care evită carnea fadă;
Căci [mistrețul] de Laurentum e sterp, gras de alge și stuf.
Viile trimit capre nu întotdeauna bune de mlncare.
Omul de gust va dori umerii iepuroaicei fecunde.
Care e natura și vîrsta peștilor și păsărilor
Cerul gurii nimănui înaintea celui al meu n-a descoperit la cercetare.
Sunt [persoane] cărora duhul nu le arată dedt prăjitura proaspătă,
Niddecum nu e de ajuns să cheltuiești grijă numai într-un lucru,
Precum unul s-ar strădui numai într-asta ca vinurile să nu fie rele,
Fără a se preocupa ce untdelemn să se toarne la pește.
Dacă expui vinurile de Massicum pe cer senin,
De este gros se va subția de aerul nocturn,
Și va pieri mirosul dușman al nervilor; dar ele
Pierd buchetul deplin stricate de [plnza] de in.
Cine amestecă cu iscusință vinuri de Falem cu drojdie
De Sorrento, le limpezește bine de reziduuri cu ou de potumbiel,
întrudt gălbenușul desfășurîndu-se, atrage impuritățile din fund.
Pe cel moleșit îl vei înviora cu raci de mare fripți,
Pe băutor cu meld africani, căci lăptuca plutește pe deasupra
în stomacul harnic după vin; din ce lo ce exdtat, cere să fie
Dres cu șuncă și drnați; mai mult preferă tot
Ce fierbe adus de la crișmde ordinare.
E necesar să pătrunzi adine natura sosului dublu:
Cel simplu constă din untdelemn dulce,
Pe care se va cuveni să-I amesteci cu vin negru și cu sos de lacherdă,
Nu din altul decit din acela de care a puțit butoiul de Bizanț;
Cînd a fiert cu verdețuri tocate
Și s-a legat presărat cu șofran de Corycus,
Adaogă deasupra ceea ce a dat tescuita boabă de măslină venafrană.
Poarade Tiburtîne cedează la suc cdor Picene,
Dar la înfățișare le-o iau înainte. Poama de Vennuncula e bună de [pus în] borcane,
Mai bine vei întări cu fum strugurele alban.

Eu am învățat cel dinții a se pune de jur împrejur pe farfurii curate
Astfel [de struguri] cu mere, drojdie şi sos gros de peşte,
Eu cel dinţii piper alb nerîjnit cu sare neagră.
Crud este viţiul de a da trei mii de sesterţi la hală
Şi a grămădi în tingiri peşti zvîcnitori.
Pricinuieşte mari greţuri stomacului, fie că sclavul apucă
Paharul cu mîinile minjite, cînd înfulecă pe furiş,
Fie că s-a lipit jeg dezgustător de vechiul crater.
Ce de mai cheltuială in josnice mături, cîrpe de şters,
Şi rumeguş! De le neglijezi, prăpăd mare!
A nu rade cu palma înnoroiată pietricelele felurite,
A nu acoperi macaturile murdare cu îmbrăcăminte tiriană,
Uitind că cu cit acestea au o grijă şi o cheltuială
Mai mică, cu atit eşti mai pe drept criticat pentru
Cele ce nu pot să se Intîlnească decit pe mesele bogaţilor? —
H. Doctule Catius, rugat pe prietenie şi pe zei,
Dacă m-auzi, ia aminte să mă călăuzeşti, urmează in toate direcţiile,
Căci oricît îmi spui toate cu mintea [capabilă] de memorie,
Nu vei ajuta totuşi ca interpret cit [mine]. Adaogă
Chipul şi portul omului, pe care tu, fericit,
Nu-l preţuieşti îndeajuns că ţi s-a intimplat sâ-l vezi I
Insă in mine e o dorinţă nu mediocră, să pot merge la izvoarele îndepărtate
Şi sorbi preceptele vieţii fericite.

Ulise: Tiresias, răspunde celui care te întreabă, în afară de cele povestite,
Şi asta: [anume] prin ce meşteşuguri şi chipuri pot să recapăt
Lucrurile pierdute. Ce rizi ? — *Tiresias:* Oare vicleanului nu-i este destul
Că se întoarce în Ithaca şi vede Penaţii părinteşti? —
U. O, tu care n-ai minţit întru nimic, vezi cît de gol şi sărac
Mă întorc după profeţia ta acasă, iar acolo
N-a rămas nevătămată de peţitori nici cămara, nici turma,
Iar neamul şi virtutea, fără avere, sunt mai fără de preţ decît alga. —
T. De vreme ce te Îngrozeşti de sărăcie, ca să părăsim orice echivoc,
Află în ce chip poţi să te îmbogăţeşti: dacă ţi se va da
Un sturz sau altceva cu titlu personal, să zboare acolo
Unde averea mare sclipeşte la stăpînul bătrin; poamele dulci
Şi orice daruri iţi va aduce moşia cultivată,
Mai înainte de [zeul] Lar să le guste bogatul mai venerabil decit Larul;
Cui va fi oricît de sperjur, de neam [rău], înroşit
De sîngele fratelui, fugar, să nu-i refuzi totuşi,
Dacă cere, să-i ţii tovărăşie, pe partea dinspre drum. —
U. Să merg eu de partea [slobodă] a murdarului Dama? nu m-am purtat
Aşa la Troia, rivalizînd mereu cu cei mai buni. — T. Deci
Vei fi sărac. — *U.* Voi porunci sufletului tare sa îndure asta,
[Eu care] odinioară am făcut [fapte] mai mari; tu, augure, spune-mi
Fără întrerupere de unde să smulg bogăţii şi grămezi de bani. —
T. Ţi-am spus şi-ţi spun: pune mina pretutindeni pe testamente
De bătrini, şi dacă şiret unul ori altul
Fuge de cel care pindeşte rozind undiţa,
Nu pierde nădejdea, nici nu părăsi dezamăgit meşteşugul.
Dacă în for se dezbat vreodată procese mari si mici,
Care [din părţi] trăieşte bătrin fără copii, mai mult, cine dă în judecată îndrăzneţ
Pe cel cu dreptatea, aceluia ia-i apărarea fără scrupul,

Dispreţuieşte pe cetăţeanul cu nume bun şi pe cel cu prioritate în cauză
Dacă va exista un copil în casă şi consoarta va fi fecundă.
«Quintus, închipuie-ţi, sau Publius (urechilor delicate Ie place numele de persoană),
Virtutea te-a făcut prietenul meu;
Am cunoscut dreptul încurcat, pot să apăr cauzele,
Să-mi scoată cineva ochii mai degrabă decit
Să te calicească dispreţuindu-te ca pe o nucă spartă; grija mea asta e,
Să nu pierzi sau să fii de risul [altuia].» Du-te acasă
Şi porunceşte să-ţi îngrijească pieliţa; fii tu tnsuţi reprezentant [legal],
Persistă şi îndură, fie că [arşiţa] « roşia căţea» crapă
« Statuile mute ca pruncii», sau Furius încordat
« Ca un cîrnat gras» scuipă Alpii hibernali cu zăpadă căruntă.
« Nu vezi — va spune cineva atinglnd cu cotul pe cel 5tind aproape —
Ce răbdător, ce binevoitor cu prietenii, ce plin de solicitudine ? »
înoată mai multe lacherde, pe care Ie vor creşte heleşteele.
Dacă afară de asta un fiu cu sănătatea şubredă e hrănit
După ce a fost ridicat la strălucită condiţie [socială],
Să nu te dea de gol faţă de celibatar o prosternare bătătoare la ochi,
Tîrăşte-te linguşitor cu binişorul In speranţa [moştenirii],
Ca să fii înscris ca al doilea moştenitor şi, dacă vreun accident mină pe copil tn Orc,
Să urmezi in locu-i; rar zarul acesta a dat greş.
Oricine îţi încredinţează un tesrament spre lectură,
Adu-ţi aminte a refuza şi a împinge tabulele de la tine,
Totuşi aşa încît cu coada ochiului să furi ceea ce [tăbliţa] întiia de ceara
Vrea în rindul al doilea; parcurge cu ochi repede
De nu cumva eşti singur moştenitor. De obicei un scrib
Turnat dintr-un [agent de politie] quinquevir trage pe sfoară
Corbul cu (pliscul] căscat şi căutătorul de pricopseală.
Nasica Îşi va bate joc de Coranus. —
17. Baţi cîmpii? sau înţelept glumeşti profeţind [lucruri] întunecate?—
T. O, fiu al lui Laerte, ceea ce spun va fi sau nu va fi;
Căci marele Apollo mi-a hărăzit să prevestesc. -
U. Totuşi ce vrea să zică această fabulă, spune, dacă se poate. —
T. în vremea cind tînărul temut de Părţi, odraslă descinzînd
Din vestitul Aeneas, va fi falnic pe mare şi uscat,
Tarele Coranus se va însura cu fata lungană
A lui Nasica cel stind la Îndoială a da capitalul [zestrei].
Atunci ginerele va face asta: va da socrului tablele [cu testamentul]
Şi-1 va ruga să le citească; Nasica, după ce va refuza mult,
Le va primi In fine, Ie va citi tăcut şi va afla
Că nu i s-a lăsat nimic afară de a plînge cu ai săi.
în privinţa asta recomand următoarele: femela, dacă e din Intimplare vicleană,
Şi libertul tempereazä pe bătrînul zăpăcit: de aceea
Apropie-te ca tovarăş, laudă-i şi vei fi lăudat în lipsă.
Ajută şi asta, dar e fără greş a lua cu asalt cu mult înainte
Capul însuşi. Un zevzec scrie poeezii rele:
Laudâ-1. Fi-va desfrînat? nu lăsa să te roage: mai **mult,**
Predă cu uşurinţă pe Penelopa celui mai tare. —
U. Oare crezi
Că ar putea fi ademenită o [femeie] atît de cinstită, **atît de pudică,**
Pe care n-au fost In stare s-o scoată din calea dreaptă peţitorii?
I. Fiindcă a venit o tinerime zgîrcită în a da [cadouri] magnifice,
Preocupată nu atît de amor *cît* de bucătărie.

în felul acesta ţî-e credincioasă Penelope; care dacă ar gusta odată
La parte cu tine un ce profit de la vreun bătrin,
Ca şi dinele nu s-ar Inspăirronta niciodată de cureaua unsă.
în vremea bătrineţii mele, s-a întimplat ce-ţi voi spune: o babă rea din Theba
A fost dusă la rug aşa, după testament: moştenitorul
A purtat pe umerii goi cadavrul uns din belşug cu ulei,
De bună seamă pentru cazul dnd moarta ar fi putut să alunece; cred,
Căci prea mult se ţinuse scai de ea vie. Mergi cu precauţie,
Nu te du înapoi de la treabă, nici nu exagera lipsit de tact;
Vorbăreţul irită pe sanchiu şi posomorit, de asemeni
Nu tăcea peste măsură; fii Davus din comedie
Şi stai cu capul plecat foarte asemenea cu cel care se teme;
înaintează prin temenele; sfătuieşte [omul], dacă a sporit vîntul,
Să-şi acopere grijuliu capul scump; extrage-1 din gloată
Prin forţa umerilor. întinde atent urechea Ia palavragiu.
Pisălogului ii place să fie lăudat: copleşeşte-1 şi
Umflă prin vorbe bombastice burduful ce creşte
Pînă ce cu mlinile ridicate Ia cer va zice: « O, e prea [mult]».
Dacă [omul] te-a uşurat de lunga robie şi de grijă
Şi treaz de buni seamă ai auzi că Ulise are a patra parte,
Ca moştenitor vorbeşte des în sughipiri şi dacă poţi lăcrămează puţin:
« Va să zică tovarăşul Dama nu mai e acum nicăiri?
Dc unde [să iau] un prieten atit de solid şi atit de credincios?»
Trebuie ascuns chipul vădind bucurie. Ridică fără cărpânoşie
Moralistul lăsat ia arbitrul tău; vecinii
Să laude înmormintarea făcută cu străludte. Dacă vreunul
Dintre moştenitori mai bătrin va tuşi cumva urit, tu spune-i acestuia
Să te autorize în sdiimbul unui sesterţ
Să-i faci vînzătoare din partea ta [de moştenire] sau pămîntul, sau casa.
Dar mă trage imperioasă Proserpina; să trăieşti şi să fii sănătos.

Aceasta mi-era dorinţa: felul ogorului nu aşa mare,
Unde să fie o grădină şi un izvor de apă de munte lingă casă
Şi puţin mai încolo de acestea păduri. Zeii au făcut
Mai din belşug şi mai bine. Bun. Nu cer nimic mai mult,
Născutule din Maia, decît să-mi fad toate aceste daruri statornice.
Dacă n-am făcut avere mai mare pe căi rele,
Nid nu o voi micşora prin viţiu şi vină;
Dacă nu implor nebun nimic din următoarde: « O, dacă acel colţ
Vecin ar spori ogorul pe care acum il ciunteşte 1
O, dacă norocul mi-ar arăta o urnă cu bani, ca aceluia
Care, argat, găsind o comoară, a arat chiar acel ogor
Pe care I-a cumpărat, bogat prin prietenia Iui HercuII»
Dacă ceea ce acum este ajută feridtului, te rog cu această rugăminte:
Fă-mi [mie] stăpinului turmă grasă şi celelalte în afară
De talent, şi aşa precum obişnuieşti, fii cel mai mare păzitor al meu)
Deci dacă m-am urnit de Ia Rom* pe munţi şi pe pisc
Ce voi ilustra mai întji în satire şi în muza pedestră?
Nu mă pierde nici vreo ambiţie deplasată, nid Austru! • plumburiu
Sau toamna apăsătoare, dştig al. Morţii crude.

Părinte al dimineții, sau Janus, daci asculți mai bucuros [acest nume],
De Ia care oamenii au întemeiat (aşa fiind plăcerea zeilor),
începuturile lucrărilor şi muncile vieții, fii tu obîrşia clntecului.
La Roma tu mă răpeşti ca chezas: « Hei,
Grâbeşte-te să nu răspundă cineva mai înainte Ia chemate.»
Fie că Aquilonul rade țarinile sau că iarna trage
Ziua cu zăpadă în cerc mai îngust, trebuie să merg.
Pe urmă, vorbind tare şi solemn, fapt ce poate să-mi fie păgubitor,
Mă zăboveşti ca să lupt cu gloata şi să mă-njur [cu ea],
« Ce vrei, zăpicitule, şi ce lucruri faci? mă îndeasă
Un Impertinent cu ocări mînioase; împingi tot ce-ți stă în cale
întorcîndu-te cu glodul la Maecenas?»
Si nu mint, acest [glnd] înveseleşte şi [unge] cu miere. Dar îndată
Ce am sosit la negrul Esquilin, alte o sută de afaceri
Străine Îmi saltă prin cap şi In jurul meu: « înainte de şapte [dimineața]
Roscius m-a rugat să fiu mîine la Puteai [Ungă tribunal]»;
« Quintus, scribii te-au rugat să-ți aduci aminte azi
De marele şi noul lor proces, ***ai*** treci iar»;
Ți se zice: «Caută să-ți pună Maecenas sigiliul pe aceste
Tabele». «Am să încerc.» «Dacă vrei, poți», adaogă şi insistă.
Fuge anul al şaptelea aproape de al optulea.
De cind Maecenas m-a primit să fiu din numărul
Alor săi, numai pentru ca să aibă pe cine să ia
în car făcind o călătorie şi să-i încredințeze nimicuri
De acest soi: «Ce oră este?»; «Gladiatorul Galii na este egal cu Syrus?»;
«Răcoarea dimineții muşcă puțin pe cei prevăzători»,
Şi altele care depun bine în urechea crăpată.

în tot acest timp [omul] nostru a fost zi şi noapte
Mai expus invidiei. De privea spectacolele împreună [cu Maecenas],
De juca [cu el] in Cimpul [Iui Marte]: toți: « Fiu al Norocului!»
ZVODUI care Îngheață curge pe la răspîntii din for;
Oricine este în calea mea mă consultă: « O, bunule (căci
Trebuie să ştii, căci te freci de aproape cu zeii),
Ce-ai auzit de daci?» — «Nimic zău.» —«Cum iei tu mereu
Toate în rîs!» — «Să mă bată toți zeii,
Dacă [ştiu] ceva.» — «Ce [zici]? Caesar va da veteranilor
Făgăduita Triquetra sau moşiile de pe teritoriul italic?»
Mă admiră cind mă jur că nu ştiu nimic, ca pe un
Muritor de bună seamă de o discreție distinsă şi înaltă.
Cu astea piere lumina [zilei] nu fără invocații:
« O, cîmp, cind te voi vedea şi cînd îmi va fi îngăduit
Să sorb uitarea veselă a vieții cu grijuri
Aci în cărp'Ie bătrlnilor, aci In somn şi în orele de trîndăvie?»;
« O, cînd se va aduce la masă bobul rudă cu Pythagora
Odată cu legumele unse cît trebuie cu slănină?»
O, nopți şi zeu al cinelor datorită cărora eu însumi cu [prietenii] mei
Măntnc în fața Latului propriu şi hrănesc pe robii de casă îndrăzneți
Cu mîncările din care am gustat t după cum Ii e placul fiecăruia,
Oaspetele desfăcut de legile nebune dă pe gît un [număr] inegal de pahare,
Fie că unul mai tare suportă pahare mai grozave,
Sau că soarbe mai bucuros dîfi cele mici. Deci
Se iscă conversație, nu de căminurile şi de casele altora,
Nici dacă Lepos dansează rău ori nu, ci, lucru

Care ne priveşte mai mult şi e rău si-î ignorăm, discutăm,
Dacă, una din două, oamenii sunt fericiţi prin bogăţii sau prin virtute,
Şi ce ne trage spre prietenie, dacă folosul statornic,
Care este natura binelui şi care culmea lui.
între acestea vecinul Cervius sporovăieşte basme
Băbeşti asupra chestiei. Căci dacă cineva laudă, nefiind în cauză,
Bogăţiile pline de griji ale lui Arellius, Începe aşa: « Se povesteşte
Că odată şoarecele de ţară a primit în gaura lui săracă
Pe şoarecele de oraş, gazdă veche pe prieten vechi,
Aspru şi cu ochii In patru la provizii, totuşi în aşa chip
încit sâ-şî dezlege sufletul strins atunci cînd e vorba de ospitalitate. Ce mai [vorbă] multă,
Acela n-a rivnit nici năutul pus deoparte, nici ovăzul lung,
[Şi] i-a dat în zadar, purtîndu-i în gură un bob uscat de strugur
Şi o rămăşiţă de slănină, Incercînd să învingă prin varietatea cinei
Blazarea aceluia care atingea abia [mîncările] una cite una cu dinte superb,
în vreme ce stăpânul casei, suit pe paie din acel an,
Mlnca griu şi neghină, rezervind ce e mai bun între mâncări [musafirului],
în sfîrşit orăşeanul zise către acesta: „Ce-ţi foloseşte, amice,
Să trăieşti, suferind, în spinarea codrului înalt?
Vrei [odată] să pul oamenii şi oraşul mai presus de păduri?
Ia drumul, crede-mă, tovarăşe, cînd [vieţuitoarele] pământeşti
Trăiesc avînd de la soartă suflete muritoare, şi nu e pentru nici una
Mate sau mică scăpare de moarte; iată pentru ce, bunule.

Cit se mai poate, trăieşte fericit între lucrurile voioase,
Trăieşte gindindu-re cit eşti de scurt Ia viaţă." Clnd aceste vorbe
Zguduiră pe cel de la ţară, sări uşor din casă; apoi
Atnîndoi pornesc la drumul propus, bucuroşi de a trece
Noaptea zidurile oraşului. Noaptea ţinea încă
întinderea de mijloc a cerului, cînd amândoi puseră
Tălpile în casa bogată, unde strălucea pe paturile de fildeş
Macatul vopsit cu clrrniz roşu şi rămăsese
De Ia o cină mare multe irtincări
Cate se aflau deoparte din noaptea trecută, grămădite in coşuri.
Deci cînd a aşezat şoarecele de la ţară întins in
Haini de purpură, gazda aleargă ca un [sclav cu poalele] sumese,
Serveşte mîncările una după alta, şi îndeplineşte acele îndatoriri
Ca un rob de casă, gustând mai înainte tot ce aduce.
Cel culcat se bucură de soarta schimbată şi se arată musaiir
Vesel de bunele lucruri, cînd deodată un Zgomot
Teribil de canaturi li zvirle pe amindoi din paturi.
[Iată-i] alergind prin toata odaia înspăimîntaţi şi eremurind
Mai fără suflet, cind palatul răsună de câini [din rasa] Molossus.
Atunci [şoarecele] de la ţară zise: „N-am nevoie
De aşa viaţă" şi „Fii sănătos I pe mine pădurea şi gaura
Mă vor mlngîia cu linte săracă, fetit de curse,"»

Davus: De mult te ascult [recitind] şi dorind să-ţi spun cîteva;
Ca sclav, mă tem. — *Hora/iu:* Eşti Davus? -P Da, Davus, sluga iubita
A stăpânului şi cuminte cit e de trebuinţă, adică

Cît socoteşti prielnic vieţii. — H- Hai, foloseşte-te de slobozenia
Din decembrie, cînd au vrut strămoşii; zi. —
D. O parte a oamenilor se bucură statornic de viţii şi aleargă spre scop,
O mate parte o scaldă, aci apucînd-o spre cele drepte,
Aci supuşi celor nelegiuite. Aci însemnat
Cu trei inele, aci Priscus cu stînga goală,
A trăit inegal, schimbînd banda de purpură la fiece ceas,
Ascunzlndu-se pe neaşteptate, la ieşirea din marile palate, acolo
De unde cu greu libertinul iese în chip onest mai cu decenţă;
Vor să trăiască aci curtezani la Roma, aci filozofi la Atena
Olţi sunt născuţi sub [semnul] Verwmmlor nestatornici.
Parazitul Volanerius, după ce o meritată podagră
I-a înţepenit degetele, a hrănit un [rob] luat cu **chirie**
Pentru o răsplată diurnă, care să strîngă în locul Iui
Şi să arunce în cornet zarurile,
Cu cît mai statornic în viţii cu atît mai puţin mizerabil,
Ba superior aceluia care e muncit de o funie aci încordată, aci lăbărţată.—
H. Nu-mi spui odată pe cine ţintesc [vorbele] astea aşa de răsuflate,
Spînzuratule. — *D.* Pe tine, zic. — H. Cum aşa, răule?—*D.* Lauzi
Soarta şi moravurile antice ale plebei şi tot tu,
Dacă vreun zeu te mină spre ea, mereu o respingi,
Fie fiindcă simţi că nu e adevărat ceea ce clamezi,
Sau fiindcă nu aperi cu hotărire [ce este] drept, şi lipeşti
Talpa de glod dorind în zadar s-o smulgi.
La Roma preferi cîmpul; rural, ridici uşuratic
Oraşul absent [în slava] stelelor. Dacă cumva nu eşti
Nicăiri chemat la masă, lauzi leguma paşnică şi ca şi cînd
Ar [fi trebuit] să mergi undeva legat, aşa [acasă] te declari fericit şi-ţi place
Că nu eşti nevoit să bei nicăiri; de ţi-a poruncit Maecenas
Să vii la masă seara la întîia făclie:
« Nu-i nimeni să poarte felinarul mai degrabă? Aude
Cineva?» pălăvrăgeşti cu mare scandal şi fugi;
Mulvius şi paraziţii neinvitaţi de tine să sporovăiască
Pleacă. « într-adevăr mărturisesc, zicea acela,
Că eu nemîncat sunt dus de pîntece, ridic nasul la mirosul
Bucătăriei, [fiind] slab, ticălos, şi ce mai vrei [s-adaogi] adaogă.
Tu care eşti ca şi mine şi poate şi mai rău, să mă persecuţi
Ca mal bun şi să acoperi viţiul In vorbe pompoase? »
La ce, dacă [eşti] mai nebun decît chiar mine
Cel cumpărat cu cincizeci de drahme, m-ai prinde [asupra faptului?]
încetează de a mă mai Înfricoşa cu faţa; ţine-ţi mîna şi mînia,
Pînă-ţi spun ce m-a învăţat portarul lui Crispinus.
Pe tine te cuprinde nevasta altuia, pe mine o curvă:
Care din noi păcătuieşte mai vrednic de cruce? cînd pe mine
Natura mă încordează grozav, sub candelă luminoasă
O oarecare [femeie] goală primeşte băţul coadei mele umflate,
Sau lascivă în şolduri aţlţă calul [aşezat] pe spate,
Şi nu-mi dă drumul nici rău famat, nici preocupat
Dacă [aiurea] se pişă una mai bogată sau de frumuseţi mai mare decît acolo.
Tu cind ieşi de la judecătorul Dama inlăturînd podoabele,
Inelul de cavaler şi portul roman, ascunzîndu-ţi **josnic**
Capul parfumat într-o manta,
Nu simulezi? ţinîndu-te să nu fii înşelat
Şi combătut de' pofte, tremuri de spaimă pînă la oase.
Ce foloseşte a merge plătit să fii ars de vergi
Şi ucis cu spada, sau închis în lada ruşinoasă

Unde te-a împins doamna conştientă de păcat,
Să atingi capul cu genunchii? Este oare puterea soţului
Matroanei păcătoase justă faţă de amindoî,
Sau mai justă faţă de corupător? Ea totuşi
Nu-şi schimbă năravul şi păcătuieşte pe loc şi mai mult,
întrucit muierea se teme de tine şi nu se încrede în amant.
Vei merge cu grijă sub furcă şi vei încredinţa stăpînului furios [care e patima],
Averea toată şi viaţa şi odată cu trupul reputaţia.
Ai fugit I Cred că te temi şi că păţit te vei feri:
Doreşti [asta], cînd te înfricoşezi din nou şi poţi din nou
Pieri, o, de-atîtea ori sclav. Ce fiară ticăloasă cînd a scăpat odată
Din lanţurile rupte se mai întoarce?
«Nu sunt preacurvar», zici. Nici eu, pe Hercule, hoţ, clnd
Trec prevăzător pe lingă vasele de argint. înlătură ispita,
Natura slobodă va scăpa din frînele îndepărtate.
Tu, stăplnul meu, pe care nuiaua întinsă [asupra ta] de trei
Şî de patru ori nu te va scăpa niciodată de spaima mizerabilă,
Nu eşti oare inferior poruncilor intîmplărilor, a oamenilor şi al atîtor altora?
Adaogă La cele spuse ceea ce nu atlrnă mai uşor; căci
Cine e asemeni sclavului este sau « vicar», cum sună
Obiceiul vostru, sau tovarăş de rob, eu ce-ţi sunt ţie? Ei bine,
Tu care Îmi porunceşti mie, slujeşti nenorocit altuia şi
Eşti dus precum [păpuşa] mişcătoare de lemn de puteri străine.
Căci cine este de fapt liber? înţeleptul, şi cel stăpin pe sine însuşi,
Pe cate nu-1 Inspăimîntă nici sărăcia, nici moartea, nici lanţurile,

în stare să înfrunte poftele, să dispreţuiască onorurile,
Cu totul in el însuşi, neted şi rotund
Pentru ca să nu poată să stea nimic pe lustrul exterior,
Pe care soarta alunecă mereu neputincioasă. Poţi oare
Recunoaşte printre aceste [trăsături] ceva ca şi al tău propriu? Nevasta
îţi cete cinci talanţi, te jigneşte, şi dlndu-te pe uşă afară
Te stropeşte cu [apă] rece, te cheamă înapoi; smulge
Grumajii din jugul ruşinos: hai zi «Sunt liber, liberi» Nu vrei;
Stăpînul însă îţi imboldeşte nu domol sufletul şi înfige
Celui obosit pintenii grozavi şi-1 suceşte pe cel recalcitrant.
Dar cînd, nebune, căşti gura la tablourile lui Pausias,
întrucit păcătuieşti mai puţin decit mine, cînd admir cu glezna încordată
Luptele zugrăvite cu cretă roşie sau cu cărbune ale lui
Fulvius, Rutuba sau Pacideianus, ca şi cînd
Ar lupta într-adevăr, ar izbi şi ar evita armele
în mişcare ale bărbatului? [însă] Davus e ticălos şi leneş;
Dar tu însuţi te auzi [numit] judecător subtil şi isteţ al celor vechi.
Eu nu [sunt] oare riimic, dacă sunt ţinut cu turtă care scoate aburi;
Virtutea ta mare şi sunetul tezistă cinelor îmbelşugate?
îndestularea pîntecelui mie îmi este mai primejdioasă: de ce?
Ei bine, eu sunt lovit la spate. Cum de cauţi tu mai fără pedeapsă
Decît mîne acele mîncări ce nu pot fi atinse de mine?
însă ospeţele căutate fără răgaz dau acreli,
Picioarele şovăitoare refuză să poarte trupul
Alterat. Oare păcătuieşte sclavul care noaptea

Schimbă pe un strugure o perie de baie furată, iar cine-şi vinde averea
Supus lăcomiei n-are nimic servil? Adaogă că tot tu
Nu poţi un ceas să fii cu tine, să dispui cum trebuie de răgazuri,
Şi că te eviţi pe tine însuţi, [sclav] fugar şi [om] rătăcitor,
Aci căutînd vin, aci să amăgeşti grija prin somn:
Zadarnic; căci tovarăşă neagră apasă şi urmăreşte pe fugar. —
H. De unde [să iau] o piatră? — *D.* Pentru ce folos?—*H.* De unde [să iau] săgeţi? —
D. Omul sau înnebuneşte, sau face versuri. — *H.* Dacă nu re cari
Repede de aici, vei spori la nouă muncitorii de pe ogorul sabin.

Horaţiu: Cum ţi-a plăcut cina bogatului Nasidienus?
Căci mie, care te-am invitat la masă, mi-ai spus ieri
Că ai să chefuieşti de la mijlocul zilei. — *Fundanius:* Astfel
Cum nu mi-a fost niciodată mai bine in viaţă. — *H.* Spune-mi, dacă nu ţi-e greu.
Ce iască a potolit întîi pîntecele miniat. —
F. La început a fost un mistreţ lucan prins,
Precum spunea părintele cinei, pe Austru blînd; în juru-i
Sfecle acre, lăptuci, hrean, care aţîţă
Stomacul obosit, morcov, pastă de sardele strecurată din sos, drojdie de vin de Cos.
Cind acestea fiind ridicate, sclavul cu poale ridicate sus
Şterse masa de arţar cu o cirpă purpurie şi altul
Strtnse tot ce ar mai fi rămas nefolositor şi ar fi
Putut supăra pe comeseni, păşi negriciosul Hidasp
Ca fecioara ateniană cu obiectele sacre ale Cererei,
Purtind vinurile de Caecub, [şi] Alcon [vin de] Chios lipsit de [apă de] mare.

Atunci stăpînul: «Maecenas, dacă îţi place mai mult
Decît cele puse [pe masă] [vinul] de Albano sau de Falern, aduc din amlndouă». —
H. Mizerabilă bogăţie! dar mă muncesc să aflu, Fundanius,
Cu ce convivi ţi-a fost [aşa] bine. —
F. în capul [patului drept] eu şi lingă mine Viscus Thurinus şi
Mai jos, dacă mi-aduc aminte, Varius, Vibidius cu Servilius
Balatro, pe care i-a adus Maecenas ca «umbre».
Nomentanus era în faţa sa, Porcius la capăt,
Hazliu la înghiţit toate plăcintele dintr-odată;
Nomentanus în scopul de a semnala cu degetul arătător
Dacă cumva vreun lucru ar trece nerelevat; căci gloata cealaltă,
Noi, zic, mîncăm păsări, conchilii, peşti,
[Mîncări] ascunzînd un gust foarte deosebit de cel cunoscut,
Cum necontenit mi-a dat pe faţă, întrucît
Mi-a întins măruntaiele negustate de mine ale vrăbiei şi ale rombului.
După aceasta mi-a recomandat măr dulce obişnuit
A se înroşi la declinul lunii; ce interesează asta
Vei auzi mai bine de la el însuşi. Atunci Vibidius către Balatro:
« Dacă nu bem să-I ruinăm, vom muri nerăzbunaţi »,
Şi cere pahare mai mari; atunci «furnizorul» îngălbeneşte la raţă,
De nimic netemîndu-se mai mult decit de băutorii
Straşnici, fie pentru că bîrfesc mai slobod, fie că
Tocesc cerul delicat al gurii cu vinuri tari.
Vibidius şi Balatro întorc toate ulcioarele în
[Cupe mari] de Alifae, imitaţi de toţi; comesenii
Din patul sting nu se ating deloc de vasele cu picior.
E adus un tipar între raci înotînd [in sos],
întins pe o tavă. în acest moment stăpînul: « Asta
A fost prins — zice — cu icre, carnea riindu-i mai rea după lepădarea [lor];
Sosul e combinat din următoarele: din untdelemn venafru

Pe care l-a presat intiia cămări, din sos de zeamă de peşti iberi;
Din vin de cinci ani, cu adevărat născut dincoace de mare,
[Pusj in timpul fiertului ([vinul] de Chios convine la fiert
Mai mult ca oricare altul); din piper alb, nu fără oțetul
Care a schimbat prin alterare strugurele deMethymn.
Cum să se gătească curechiul sălbatec verde, amara iarbă marc, eu
Cel dinții am arătat, [iar] Curtillus aricii de mare necurStați
Ca mai buni cu saramura pe care o dă afară stridia,
în timpul acesta draperia atîrnată făcu ruină mare
în străchini, trăgind atîta pulliere neagră
Cit nu ridică Acvilonul pe cimpiile Campaniei.
Noi cei mai înspăimîntați, după ce am văzut
Că nu e nici o primejdie, ne-am înviorat; Rufus, cu capul culcat,
Plingea ca şi cind i-ar fi murit înainte de vreme feciorul. Cum
Ar fi fost sfirşitul, dacă înțelept Nomentanus nu at fi
îmbărbătat amicul aşa: «Hei, Noroc, ce zeu este mai crud
Față de noi decit tine? cum te bucuri mereu
Să-ți faci batjocură de lucrurile omeneşti!» Varius cu greu
Putea să-şi înăbuşe risul cu şervetul. Balatro, ironizînd toate cu nasul,
Zicea: «Aceasta e condiția traiului şi din cauza asta
Niciodată gloria nu răspunde în raport cu truda ta.
Oare tu, ca să mă primeşti fastuos, să te stringî de gît
încordat de atîtea griji, să nu se pună [la masă] pîinc arsă
Şi sosul să nu fie rău gătit, ca toţî sclavii
Să servească corect sprinteni şi bine pieptănați?
Adaogă afară de asta cazul că se surpă baldachinul.
Ca adineauri, că [unul], alunecind cu picior de îngrijitor la cai, sparge tava.
Dar lucruri potrivnice de obicei dezvăluie
Geniul gazdei, ca pe al comandantului, iar cele favorabile il ascund.»
La acestea [răspunse] Nasidienus: «Zeii să-ți dea
Din belşug orice vei cere: aşa bărbat bun eşti şi tovarăş de masă»;
Şt cere sandalele. Atunci ai fi văzut şoapte împărțite
Susurlnd in taină la ureche. —
H. Nici un spectacol n-aş fi voit să-1 văd mai mult ca pe ăsta; dar
Spune-mi, hai, mai departe lucrurile de care ai tis. — *F.* în timp ce Vibidius
întreabă dacă vasul cu picior n-a fost şi el spart de sclavi,
Căci nu i se dă vin cînd cere, în timp ce rid [toți] de
Balivernele debitate de Balatro,
O, Nasidienus, tu te-ntotci cu fruntea schimbată, ca şi [voind] să
Dregi norocul prin artă; apoi vin sclavii purtlnd
într-un castron mare membre imbucătățite de cocor presărate cu multă sare,
Nu fără făină, ficat de glscă albă îndopat cu smochine grase,
Ciozvîrte de umere de iepuri, mult mai gustoase
Decît dacă cineva mănincă şi pulpele.
Atunci am văzut adueîndu-se
Mierle cu pieptul ats şî potumbiei fără tîrtiță,
Lucruri plăcute, daci n-ar fi narat
Cauzele şi natura lor, stăptnul de care noi am fugit,
Razbunindu-ne aşa încît să nu gustăm absolut nimic, ca şi cind
Canidîa ar fi suflat asupra lor mai rău decit ca şerpi africani.

EPISTOLE

CARTEA INTIIA

1

Tu celebratul de intiia şi care vei fi cîntat de ultima mea Camenă,
Maecenas, îmi ceri mie, îndeajuns de privit şi dăruit acum cu sabia [de lemn],
Să mă vîr din nou în vechea arenă.
Nu mai este vîrsta de atunci, nici sufletul. Veianius,
Pironindu-şi armele la uşa [templului] lui Hercul, stă ascuns departe la ţară
Ca să nu mai solicite aşa de des poporul din marginea arenei.
Este [un glas] care-mi sună des în urechea purificată:
«Sloboade cu înţelepciune la timp calul care îmbătrineşte,
Ca să nu se poticnească la urmă vrednic de rîs şi să sufle din greu I»
De acum deci depun şi versurile şi celelalte jocuri,
Caut, implor ce este adevărat şi onest şi mă devotez cu totul într-asta.
Strîng şi rînduiesc ceea ce voi putea în curînd să scot [din cămară].
Şi să nu întrebi cumva de ce călăuză, de ce Lar sunt tutelat:
Neconsttlns să jur în vorbele nici unui magistru,
Mă constitui musafir oriunde mă răpeşte furtuna.
Aci mă fac sprinten şi mă cufund în undele [vieţii] publice,
Păzitor al adevăratei virtuţi şi slujitor incoruptibil;
Aci recad pe furiş în învăţăturile lui Aristipp

Şi mă silesc a subjuga lucrurile mie, nu pe mine lucrurilor.
Precum noaptea pare lungă acelora pe care îi minte prietena şi lungă
Ziua celor datorind muncă, precum anul [ej leneş
Copiilor pe care li apasă vigilenţa aspră a mamelor,
Astfel şi mie îmi curge greu şi plicticos timpul
Care îmi întîrzie speranţa şi hotărîrea de a trăi din plin,
[Hotărire] care foloseşte deopotrivă săracilor, deopotrivă bogaţilor,
Şi care neglijată va dăuna deopotrivă copiilor şi bătrinilor.
Rămlne ca eu însumi să mă conduc şi să mă mingii cu aceste elemente.
Nu poţi să te masori cu Lynceus la ochi?
Pentru asta nu vei dispreţui totuşi a-ţi spăla urdorile;
Nici pentru că disperi [a avea] membrele nebiruitului Glycon,
Nu refuzi să aperi trupul de noduroasa podagră:
E o margine pînă unde mergi, dacă nu e îngăduit [a păşi] dincolo.
Iţi fierbe pieptul de avariţie şi de mizerabilă lăcomie?
Sunt cuvinte şi descintece cu care poţi potoli această durere
Şl să înlături mare parte a boalei;
Te umfli de dragostea laudei? Sunt anume lucruri, care
Te vor putea înzdrăveni, citind de trei ori [cu suflet] curat o cărticică.
Pizmaş, mînios, leneş, beţiv, afemeiat,
Nimeni nu-i aşa de sălbatic încît să nu se poată domestici,
Dacă îndreaptă numai o ureche răbdătoare la poveţe.
A fugi viţiul e virtute şi înţelepciune elementară
Să fii lipsit de nebunie. Vezi cu cită trudă
Eviţi sufletului şi vieţii relele pe care le crezi
A fi mai mari, venitul neîndestulător şi ruşinoasa înfringere;
Alergi ca negustor neobosit Ia indienii din marginea [lumii],
Fugind de sărăcie pe mare, pe stînci, prin foc:
Nu te vindeci de acelea pe care prosteşte le admiri şi le doreşti,
Nu vrei să înveţi şi să auzi şi să crezi unui mai înţelept ca tine.
Ce luptător de prin cătune sau de Ia răspintii
Va dispreţui să fie încununat cu marea [cunună] olimpică,
Avind speranţa, avînd norocul unei [frunze] de palmier, fără [a răscoli] pulberea?
Argintul e mai ieftin decît aurul, aurul decît virtuţile.
« O, cetăţeni, cetăţeni, banii sunt de agonisit înainte de toate;
Virtutea după arginţi»: aşa ne probozeşte [uliţa Iui] Ianus
De la un cap la altul; aceste porunci le cintă apoi tineri şi bătrini,
Atîrnînd cutia şi tăbliţa de braţul sting.
Ai curaj, ai moralitate, ai [darul] vorbirii şi devotament,
Dar iţi lipsesc vreo şase-şapte mii de la patruzeci:
Vei fi plebe; iar copiii juclndu-se, vor zice:
«Vei fi rege dacă joci binel»: acest zid de bronz să-ţi fie [Înainte]:
Să nu ai pe suflet nimic, să nu păleşti de nici o vină.
Spune-mi, mă rog, e mai bună legea lui Roscius
Sau cantilena copiilor, care oferă domnia celor care joacă bine,
Cintată de bărbaţii Curii şi Camilli?
Oare te convinge mai bine acela care [te Îndeamnă] să faci avere,
Dacă poţi, cinstit, dacă nu avere în orice chip,
Ca să priveşti mai de aproape dramele lăcrămoase ale lui Pupius,
Sau cel care te exhortă stînd lingi tine şi te pregăteşte
Să Înfrunţi soarta teribilă liber şi mlndru?
Dacă poporul roman m-ar întreba cumva, pentru ce
Nu împărtăşesc odată cu monumentele publice şi judecăţile lui
Şi nu aprob sau resping ceea ce el iubeşte sau urăşte,
I-aş aminti ceea ce a răspuns odată vulpea precaută

Leului bolnav: « Fiindcă mă sperie urmele
Toate privind înspre tine, nici una înapoi.»
Eşti fiară cu multe capete. Căci ce să urmez sau pe cine?
Parte din oameni rîvnes te să ia în arendă impozitele; sunt unii
Care vînează celibatarele avare cu zaharicale şi poame,
Şi prind bătrînii pe care îi pun în vivarii;
Multora le sporeşte averea prin cămătărie ocultă.
Lasă apoi că pe fiecare îi mină alte lucruri şi alte scopuri;
Aceiaşi pot oare stărui un ceas să laude acelaşi lucru?
« Nici un golf nu străluceşte pe lume ca plăcutul Baiae »
Dacă zice bogatul, lacul şi marea simte dragostea
Stăplnului nerăbdător; căruia dacă un capriciu bolnăvicios
I se năzare [zice]: «Mîine, meşteri, luări sculele
La Teanum». Patul de nuntă e în atriu:
Nimic, spune, nu e mai presus, mai bun decît viața de celibatar;
Dacă nu e [patul], jură că e bine numai de însurați.
Cu ce nod să rin pe Proteu schîmbîndu-şi fețele?
Dar săracul ? Rîzi I îşi schimbă odăile de sus, paturile,
Baia, frizerul; simte greață pe o barcă închiriată
La fel cu bogatul pe care ii duce trirema personală.
Dacă mă înfățişez cu părul tăiat de un bărbier inegal,
Rîzi; dacă cumva am pe sub tunică o cămaşă roasă,
Sau dacă toga stă strîmbă,
Rîzi: ce[-ai face] cînd sufletul meu se războieşte cu el însuşi,
Disprețueşte ce a dorit, doreşte din nou ce a respins mai adineaori,
Clocoteşte şi nu se împacă de sus pînă jos cu viața,
Dărimă, edifică, face din pătrat rotund?
Socoteşti că a înnebuni e un fapt obişnuit şi nu mai rîzi de mine,
Nici nu mai crezi că am nevoie de doctor sau de curator

Dat de pretor, ca unul ce eşti ocrotitorul lucrărilor mele;
Şi te vei mlnia de unghia tăiată strîmb a amicului
Atlrnlnd de tine, nevăzîndu-te decît pe tine.
în rezumat: înțeleptul e mai mic numai decit Joe, bogat,
Liber, onorat, frumos, în fine rege al regilor,
Şi mai presus de toate sănătos, dacă nu-1 supără guturaiul.

Maxime Lollius, în timp ce tu declami Ia Roma,
Eu am recitit la Praeneste pe scriitorul războiului Troian,
Care zice mai din plin şi mai bine decit Chrysipp şi Crantor
Ce este frumos, ce urît, ce folositor, ce nu.
De ce cred aşa, ascultă, dacă nu te împiedică nimic.
Povestea în care se istoriseşte despre Grecia izbindu-se
în război lung cu barbarii din pricina dragostei lui Paris,
Cuprinde patima regilor nebuni şi a popoarelor.
Antenor cugetă să taie cauza războiului:
Ce [face] Paris? Tăgăduieşte că el poate fi silit
Să domnească teafăr şi să trăiască fericit; Nestor se grăbeşte
Să potolească vrajbele între Pelid şi Atrid:
Pe unul îl arde dragostea, pe amîndoi însă laolaltă minia.
Ceea ce delirează regii, ispăşesc aheii.
Se păcătuieşte prin răscoală, înşelăciuni, crimă, poftă şi mînie
între zidurile iliace dt şi în afara lor.
Apoi ne propune ca exemplu nemerit
De ce pot virtutea şi intdepdunea, pe Ulise,
Care învingător la Troia, de multe luător aminte,
Cercetă cetățile şi obiedurile oamenilor şi pe marea Întinsă,
în timp ce pregătea întoarcerea sa şi a tovarăşilor,

îndură multe necazuri, neînghițit de valurile adverse.
Ai auzit de glasurile Sirenelor şi de pocalele Circei;
Pe care dacă, nebun şi lacom, le-ar ti băut odată cu tovarăşii,
Ar fi fost schimonosit şi fără judecată,
Ar fi trăit ca un cline murdar sau ca o scroafă prietenă a noroiului.
Noi suntem număr, născuți să consumăm roadele,
Pretendenții neruşinați ai Penelopei, şi tinerimea
Lui Alcinon Indeletnicindu-se mai mult cu îngrijirea pielei netede,
Căteîa i se părea frumos să doarmă tn mijlocul zilei
Şi să somnoleze Ia sunetul țiterei.
Horii răsar noaptea să gltuie omul;
Ca să te ajuți pe tine însuți nu te trezeşti [din zori]? însă
Dacă nu vrei [s-alergi] sănătos, vei alerga hidropic, şi dacă
Nu ceri Înainte [de-a se face] ziuă cartea şi lampa, dacă nu
încordezi sufletul în studii şi lucruri oneste,
Treaz te vor răsuci invidia sau dragostea. Căci cum asta?
Te grăbeşti să scoți ceea ce vatămă ochiul; dacă ceva
Roade sufletul amli cu anii timpul îngrijirii?
Cine a început are jumătate de faptă; îndrăzneşte a fi înțelept,
începe. Cine amină ceasul de a trăi cuminte.
Aşteaptă ca țăranul să se scurgă pîrlul; dar acela
Curge şi va curge curgător în vecii vecilor.
Lumea umblă după bani şi după o nevastă bogată
Dătătoare de copii, iar pădurile sălbatice sunt pacificate cu plugul;
Cine are noroc de a avea destul, să nu dorească mai mult.
Nici casa, nici moşia, nici grămada de aramă şi de aur

N-au scos din trupul bolnav al stăpînului frigurile
Şi nici grijile din suflet; trebuie ca posesorul să fie sănătos
Dacă cugeră să se bucure bine de lucrurile adunate.
Pe cine rîvneşte sau se teme îl ajută casa şi lucrurile aşa
Ca pe bolnavul de ochi tablourile pictate, rufăria fină pe podagros,
Şi țiterele urechile bolnave prin strlngerea cleiului.
Dacă vasul nu-i curat, tot ce torni în el se oțeteşte;
Disprenoieşte plăcerile: păgubeşte plăcerea cumpărată cu durere;
Avarul mereu duce lipsă: cere dorinței o anume limită;
Invidiosul slăbeşte de belşugul altuia:
Tiranii sicilieni n-au născocit tortură mai mare
Decît invidia. Cine nu-şx moderează mîniile
Ar voi să nu fi făcut ceea ce au sfătuit resentimentul şi humoarea
Gnd grăbea cu violență răzbunări din ură nesecată.
Mînia este o nebunie scurtă; stăpîneşte-ți pornirea, care,
Dacă nu ascultă, porunceşte. Ține-o in friu, ține-o tn lanț.
Maestru Învață calul docil din cauza grumazului fraged
Să meargă pe drum aşa cum ii arată călărețul; cățelul de vînătoare
Slujeşte în pădure din clipa în care a lătrat pielea [împăiată] de cerb în curte.
Acum, ca copil, cu suflet curat, te-adapă cu învățături,
Acum înfățişează-te la cei mai huni:
Oala nouă va păstra multă vreme mirosul cu care a fost
Umplută odată. însă dacă zăboveşti sau o iei înainte zelos,
Nici n-aştept pe întîrziat, nici nu alerg după cei care au luat-o Înainte.

Mă muncesc să aflu, Iulius Florus, pe ce meleaguri de ţări
Se războieşte Claudius, fiul vitreg al lui August.
Vă întirzie Tracia şt Hebrul cel strins în obezi de gheaţă,
Sau strlmtorile curgînd între turnurile vecine,
Sau cîmpurile rodnice şi dealurile Asiei?
Ce lucrare mai ridică cohorta lui harnică (şi aceasta mă interesează)?
Cine şi-a luat asupră-şi să scrie isprăvile lui August?
Cine va perpetua in evul îndelungat războaiele şi pâcile?
Ce [face] Titius care In curlnd va fi în gura romanilor,
El care n-a pălit să se adape la izvorul pindaric,
îndrăznind a dispreţui lacurile şi rîurile deschise?
Cum se afllă? Cum îşi aminteşte de mine? oare
Se străduieşte, sub auspiciile Muzei, să potrivească pe coardele latine modurile thebane?
Sau devine grozav şi declamă cavernos în arta tragică?
Ce-mi face Celsus? L-am sfătuit şi trebuie mult sfătuit [încă]
Să se încerce in opere personale şi să evite a atinge
Vreuna din scrierile pe care le primeşte Apollo Palatinul,
Ca nu cumva, dacă din întimplare ar veni vreodată
Stolul păsărilor să-şi ceară penele sale, cioata dezbrăcată
De colorile furate să stîrnească risul. Tu însuţi la ce te mai încumeţi?
în jurul căror cimbri zbori sprinten? Sufletul nu ri-e mic,
Nu e incult şi nici in chip urit ţepos;
Fie că~ţi pregăteşti limba pentru procesele ascuţite sau ca să dai avizuri
In dreptul civil, fie că compui un cîntec amabil,
Vei purta primele premii ale iederei învingătoare.

Dacă ai putea părăsi cataplasmele reci ale grijilor,
Ai merge unde te-ar duce înţelepciunea cerească.
Acest lucru, acest studiu sâ-1 grăbim mic şi mare,
Dacă vrem să fim scumpi patriei şi nouă Înşine.
Trebuie să-mi mai răspunzi dacă Munatius este
în grija ta cită e de trebuinţă; care iubirea rău cusută
Nu se împreună şi se rupe, sau fierbinţeala sîngelui
Şi neştiinţa într-ale lucrurilor [vieţii] vă scutură
Pe voi cei aprinşi şi cu grumazuri nepotolite? în orice locuri
Veţi trăi, nefiind de demnitatea voastră a rupe legămîntul fratern,
Eu ţin la păscut pentru întoarcerea voastră o viţea de jertfă.

Alblus [Tibullus], judecător cinstit al satirelor mele,
Ce să spun că faci acum in regiunea Pedană?
Că scrii ceva care să învingă opusculele lui Cassius din Parma,
Sau că mergi agale şi tăcut prin pădurile înviorătoare,
Cu gîndul la ce e vrednic pentru omul înţelept şi bun?
Tu nu erai trup duh: zeii ţi-au dat frumuseţă,
Zeii ţi-au dat bogăţii şi arta de a te bucura [de ele],
Ce-ar ura doica dulcelui prunc mai mult
Decit să poată avea judecată şi să exprime ceea ce simte
Şi să aibă favoare, faimă, sănătate din belşug,
Şi viaţă largă, nelipsind punga de bani?
Intre speranţă şi grijă, între temeri şi mînii,
Crede că fiece zi care îţi luceşte e cea de pe urmă;
Ceasul pe care nu-1 sperai va veni plăcut.
Dacă vrei să rîzi, să mă vezi gras şi neted,
Cu pielea bine îngrijită: un porc din turma Iui Epicur.

s

Dacă poți să te Întinzi, musafir, pe paturi [făcute de] Atchias
Şi nu te temi să cinezi cu tot felul de legume in farfurii modeste,
Te voi aştepta, Torquatus, Ia asfințitul soarelui, acasă;
Vei bea vinuri trase [în amfore] in al doilea [consulat] al lui Taurus
între Minturnul mlăştinos şi Petrinul sinuesan.
Dacă ai ceva mai bun adu, sau execută porunca:
De pe acum îți şi străluceşte focul şi vesela lustruită.
Lasă deoparte speranțele uşuratice şi gîlcevile pentru averi
Şi procesul lui Moschus: mîine zi de sărbătoare de naşterea lui Caesar
Dă răgaz şi somn; vom putea întinde noaptea
De vară nesupărați, prin conversație plăcută.
Ce mi-e avutul, dacă nu mi-e îngăduit să mă folosesc de el?
Zgîrcitul de grija moştenitorilor şi prea severul [cu sine]
Se alătură nebunului: eu [întîiul] voi începe să beau
Şi să răspîndesc flori şi să sufăr a fi considerat [om] fără judecată.
Ce nu îndrăzneşte beția? Dezvăluie cele tăinuite,
Porunceşte ca speranțele să fie încuviințate,
împinge pe fricos la lupte,
împrăştie chinul sufletelor neliniştite, dă învățătura artelot.
Cupele pline pe cine n-au făcut limbut?
Pe cine n-au izbăvit în sărăcia lucie?
Pe acestea mă însărcinez să Ie procur, priceput, şi nu
Cu neplăcere, ca nu cumva vreo velință urîtă, vreun şervet murdar
Să-ți zbîrcească nările, ci cupa şi talerul
Să te arate pe tine însuți, şi să nu fie între amicii credincioşi
Vreunul care să răspindească cele spuse pe afară.
Ca să stea laolaltă
Şi să se unească semen cu semenii săi, voi lua pentru tine
Pe Butra şi pe Septicius şi pe Sabinus, dacă o invitație anterioară
Şi mai curînd o fată nu-l reține; este loc şi pentru mai multe umbre [de paraziți],
Dar mesele prea strimte storc miros urît de capră.
Tu scrie-mi cîți vrei să fim şi lăsînd treburile.
Fugi de clientul veghind în atriu pe uşa de dindos.

6

A nu te uimi de nimic este, Numicius, aproape unicul
Şi singurul lucru care te poate face şi păstra fericit.
Sunt unii care privesc neumpluți de nici o spaimă
Acest soare şi stelele şi anotimpurile succedîndu-se
în clipe precise. Ce spui [atunci] despre darurile pămiutidui.
Ce despre ale mării îmbogățind pe îndepărtații arabi şi pe inzi,
Ce despre jocuri, aplauze şi favorurile cetățeanului binevoitor?
în ce clrip crezi că trebuiesc privite, cu ce sentiment, cu ce față?
Cine se teme de contrariile acestora, se înmărmureşte în acelaşi chip
Ca şi profitorul; spaima este in amîndouă cazurile supărătoare,
Apariția neaşteptată îl îngrozeşte de la început pe fiecare din ei.
Bucură-se sau vaiete-sc, rîvnească sau teamă-se, ce au de-a face.
Dacă de vede ceva mai bun sau mai rău decît aşteprarea sa.
Cu ochii pironiți înlemneşte la suflet şi la trup?
înțeleptul să poarte numele nebunului, egal nechibzuirului.

Dacă ţinteşte virtutea însăşi dincolo de ceea ce
e suficient.
Du-te deci, priveşte de jos argintul şi marmura
veche şi bronzurile
Şi artele, ca să admiri colorile tiriene cu pietrele
preţioase;
Bucură-te că te privesc o mie de ochi cînd vorbeşti;
Dimineaţa caută activ forul şi seara acoperişul;
[Să zicem] că Mutus nu mai seceră mai multe grine
de pe ogoarele dotale
(Lucru scandalos, e că-i născut din [părinţi] mai
josnici)
Şi că nu este mai vrednic de admirat de tine dedt
tu de el:
Ceea ce este sub pămînt, timpul va da în vileag,
Va îngropa şi va acoperi tot ce străluceşte; deşi
Porticul lui Agrippa şi calea lui Appius te-au
văzut foarte notoriu,
Totuşi rămine să mergi acolo unde s-au dus Numa
şi Ancus.
Dacă coastele şi şalele iţi sunt încercate de o
boală grea,
Caută scăparea de boala. Vrei să trăieşti cuminte
(cine nu [vrea]?):
Dacă virtutea îţi poate da asta, puternic prin
înlăturarea plăcerilor
Urmeaz-o. Consideri virtutea votbe
Şi pădurea lemne? Fereşte-te să nu-ti ocupe
altul [înainte] portul,
Şi să nu pierzi afacerile cibyratice sau bîthyniene;
Să se împlinească o mîe de ralanti, alţii tot atîţia,
mai departe
Urmeze o a treia şi partea care să împătrească
purcoiul.
Fireşte, regina Avere dă nevastă cu zestre,
Credinţă, prieteni, neam şi frumuseţe
Şi pe cel căptuşit bine cu bani îl cinstesc Persuasiunea
şi Venus.
Bogatul in robi rege al Cappadocilor duce lipsă
de bani?
Tu să n-ajungi aci. Lucullus, precum povestesc,
rugat

Dacă poate să ofere scenei o sută de hlamide,
Zise: «De unde să am atîtea? totuşi voi cerceta
şi ce voi avea
Voi trimite». Peste puţin, scrise că are în casă
Cind mii de hlamide: să ia o parte sau toate.
E dte o casă goală unde multe nu mai rămîn,
N1d nu mai amăgesc pe stăpin, nici nu mai folosesc
hoţilor. Deci
Dacă numai averea ta poate face şi păstra fericit,
Cel dinţii reclamă acest lucru, cel din urmă
părăseşte-I.
Dacă strălucirea şi favoarea fac feridt [pe om],
Să cumpărăm un sdav cate să dicteze numele.
Care să ne ghiontească in coasta stingă şi să ne
îndemne
Să ne întindem peste tarabe dreapta: «Aceasta
are multă trecere în Fabia, acela în Velina;
Cestălalt va da fasciile cui vrea şi va smulge
ndndurat
[Scaunul] curului de fildeş cui vrea». Adaogă:
«Frate, tată»;
Şi după cum li-e virsta, adoptă astfel amabil pe
fiecare.
Dacă cine cinează bine, trăieşte bine, se face ziuă?
să mergem
Unde ne duce lăcomia, să pescuim, să vînăm, ca
odinioară
Gargilius, care poruncea ca reţelde, parii,
servitorii
Să treacă dimineaţa prin forul ticsit şi prin gloată,
Pentru ca un catir din mulţi în faţa norodului
privitor să aducă
Mistreţul cumpărat. Să ne Imbăiem pe nemistuite,
umflaţi,
Uitind ce se cuvine şi ce nu, vrednici de tablele
din Caere,
Vinovată [ceată de] vîslaşi a Iui Ulise din Ithaca,
Căreia bucuria mai multă a patriei i-a fost
interzisă.
Dacă, aşa precum socoteşte Mimnermus, nu este
bucurie
Fără dragoste şi joc, trăieşte in dragoste şi joc.

Să trăieşti, salutare I Dacă ai cunoscut ceva mai nemerit decit astea,
împărtăşeşte sincer; dacă nu, uzează împreună cu mine de celelalte.

Fâgăduindu-ţi că mă voi duce la ţară cinci zile,
Mincinos mă las dorit toară luna a şasea. însă
Dacă vrei să trăiesc sănătos şi zdravăn în lege. Maecenas,
Ceea ce acorzi bolnavului vei acorda celui temător de a se îmbolnăvi,
Să vin cind smochinul şi întlia căldură
împodobesc pe supraveghetorul [pompelor funebre] cu negrii săi Iictori,
Cînd orice tată şi mamă păleşte pentru copiii săi,
Şi îndeplinirea asiduă a datoriilor, [măruntele] griji publice
Aduc friguri şi deschid testamentele.
Căci dacă iarna mînjeşte cu nea ţarinile Albanului,
Poetul tău coboară la mare şî se cruţă
Şi se adună strîns; pe tine, dulce amic, te va revedea
Cu zefirii, dacă îngădui, şi cu întîia rindunică.
Tu m-ai făcut bogat nu după felul in care calabrul îndeamnă
Oaspetele să mănlnce pere: «Mănincă, te rog. » —
« E de ajuns.» — «Ia dt vrei.» — «Mulţumesc.»—
«Vei duce copilaşilor cîteva grămăjoare care le vor face plăcere. » —
« Arit sunt de prins de dar, că plec încovoiat.»
« Cum iţi place; laşi astea să le mărtince porcii azi.»
Risipitorul şi nebunul dau ceea ce dispreţuiesc şi urăsc;
Acest cimp a făcut nemulţumiţi şi va face In toţi anii.
Bărbatul onest şi înţelept spune că e pregătit pentru cei vrednid,
Şi nu ignorează totdeodată cită distanţă e între un ban şi un bob;

Mă voi socoti vrednic după lauda ce-o merit.
Dacă vrd să nu te desparţi niciodată de mine, dă-mi înapoi
Spatele zdravăn, părul negm pe fruntea îngustată,
Redă-mi vorbirea dulce şi risul cu haz
Şi Intre vinuri întristarea de fuga desfrlnatei Gnara.
Din întlmplare o vulpe subţire se strecurase
Printr-o crăpătură îngustă In oala cu grlu şi după ce se îndopase,
încerca !n zadar să iasă din nou afară, trupul [fiindu-i] plin;
Nevăstuîca ii zise de Ia depărtare: «Dacă vrei să scapi de acolo,
Ieşi slabă din gaura strimtă, pe care ai intrat slabă».
Dacă sunt atins cu această imagine, inapoiez toate;
Nu mai laud somnul plebei sătul de păsări îngrăşate,
Nici nu schimb tihnele mele slobode pe bogăţiile arabilor.
Adesea m-ai lăudat [drept om] modest şi te-ai auzit în faţă
[Numit de mine] rege şi pirinre, iar in absenţă nu [sunt] mai rezervat la vorbă,
Vezi dacă pot înapoia darurile vesel.
Nu rău [vorbi] Telemah, fiul răbdătorului Ulise:
« Nu e potrivit pentru ca) locul în Itbaca, precum nu
E netezit nici cu spaţii întinse, nici bogat în iarbă multă,
Atridule; iţi voi lăsa ţie darurile mai potrivite pentru tine».
Celui mic i se cuvin cele mici: mie nu-mi place Roma regală,
Ci Tibutul pustiu sau paşnicul Tarent.
Harnicul, puternicul şi strălucitul în treburile de îndeplinit
Philippus, pe dnd se întorcea de la afacerile publice cam pe la ceasul al optulea
Şl se plingea, zdravăn prin naştere, că [suburbia] Cari nas c
Prea departe de for, zări, după dte se spune,
Pe un oarecare ras in umbra goală a [salonului] tonsnruluî,

Curițîndu-şi alene propriile unghii cu briceagul.
« Demetriu,— primea copilul fără stîngăcie porunca
Lui Philippus — du-te, cercetează şi spune-mi din ce familie [este], cine[-i],
Ce avere, ce tată sau patron are.»
Merge, se-ntoarce, povesteşte că e Volteius, după numele [de familie] Mena,
Strigătot [de mezate], cu ceas mic, fără pricini, cunoscut
A se grăbi la timp, a lenevi, a agonisi şi a folosi,
Bucurîndu-se de cîțiva prieteni şi de un cămin sigur,
De jocuri, şi, după isprăvirea afacerilor, de Gmpul [lui Marte].
« Aş vrea să aflu de la el însuşi ceea ce-mi spui; zi-i
Să vină la cină.» Nu uşor crezu Mena,
Se miră în sine tăcut. Ce mai vorbă? «Mulțumesc »,
Răspunde. « Să mă refuze el pe mine ?» — « Refuză cu îndrăzneală,
Te desconsideră sau are groază de tine.» [A doua zi] dimineața Philippus
Ia înainte lui Volteius care vindea nişte zdrențe mizerabile poporului de rînd [numai] în tunică
Şi-i urează cel dîntu' sănătate; acela se scuză către Philippus
Că n-a venit dimineața la casa lui [ca client] din cauza treburilor
Şi a lanțurilor negustoreşti, *ia* fine că nu l-a văzut
Cel dinții. « Crede-mă că ți se va ierta,
Dacă cinezi azi cu mine.» — « Cum vă place.» - «Deci
Vei veni după ora nouă; acum du-te, sporeşte harnic avutul.»
Venind la cină, vorbind ce trebuie şi ce nu trebuie,
în fine adonnind, e concediat. Acesta, cum adesea
S-a văzut peştele alergînd la undița ascunsă,
Dimineața client şi [seara] conviv sigur, e invitat
Să meargă la țară afară din Roma Ia serbările latine.
Aşezat pe cai, nu încetează de a lăuda
Cîmpul şi cerul sabin; Philippus vede şi rîde,
Şi căutînd pretutindeni fie linişte, fie [prilej] de ris,
Dîndu-i şapte mii de sesterți, fi promite cu împrumut
[Alte] şapte mii, 11 convinge să cumpere un ogor.
Cumpăra. Ca să nu te zăbovesc mai mult decit trebuie
Cu lungi înconjururi, din [om] gras devine țăran şi
Nu vorbeşte decît de arături şi de vii, pregăteşte ulmii.
Se omoară cu truda şi îmbătrineşte de dragul de a avea.
Dar cînd oile au pierit de furt, caprele de molimă,
Secerişul a dezamăgit speranța, boul s-a istovit arind,
Lovit de pagube, prinde calul în miezul nopții
Şi minios o ia spre casa Iui Philippus-
îndată ce Pbilippus îl văzu dezmățat şi netuns,
Zise: «Mi se pare, Volteius, că eşti aprig şi prea interesat.»
« Pe Pollux, zise, patroane, cheamă-mă mizerabil
Dacă vrei să-mi pui un nume drept.
Lucru pentru care pe Geniul [tău], pe mina dreaptă şi pe zeii Penați
Te conjur şi rog cu stăruință să mă redai vieții dinainte I»
Cine a luat seamă odată cu cit cele alungate întrec
Pe cele dorite, să se întoarcă repede şi să revină la cele părăsite;
înțelept este ca fiecare să se măsoare cu măsura şi cu piciorul său.

Muză, rugată [de mine], raportează lui Celsus Albinovanus,
Prietenul şi secretarul lui Neron, să se bucure şi să-i meargă bine.
Dacă întreabă ce fac, spune-i că făgăduind multe şi bune,
Trăiesc nici cum trebuie, nici plăcut, nu fiindcă grindina
Mi-a bătut vița şi seceta mi-a pişcat măslina,
Nici fiindcă turma îmi bolînzeşte pe păşuni îndepărtate,
Ci fiindcă mai puțin sănătos la suflet decit trupul tot,
Nu vreau să auz nimic, să învăț nimic care să uşureze boala;

Ocărăsc pe doctori credincioşi, mă supăr pe prieteni
Că se grăbesc să mă apere de această funestă letargie;
Urmez ceea ce vatătnâ, fug de ceea ce cred că-mi prieşte;
[Nestatornic] ca şi vintul, la Roma iubesc Tiburul, La Tibur Roma.
După acestea, cercetează cum se află, cum o duce cu treaba şi cu sine;
Dacă e mulţumit cu tinărul [Tiberiu] şi cu curtea lui.
De zice «bine», intii bucură-te, apoi nu uita
Să-i picuri în urechi acest precept:
Ne vom purta cu tine, Celsus, precum tu cu norocul.

9

Septimius [este] unul [care] Înţelege, fără îndoială, Claudiu,
Cît mă preţuieşti; căci de vreme ce mă roagă şi-mi dă ghies cu rugăminţi,
Bineînţeles ca să mă silesc să-1 laud şi să ţi -l prezint
Ca vrednic de gindul şi de casa lui Neione cel alegător de [oameni] oneşti,
De vreme ce socoteşte că îndeplinesc rolul de prieten apropiat,
Vede şi cunoaşte ce pot mai bine decît mine însumi.
Nu-i vorbă, i-am spus multe ca să mă scuz,
Dar m-am temut să nu creadă că mă prefac că [influenţa] mea e mai mică,
Di si mula tor al propriei mele puteri, binevoitor numai pentru mine singur.
Astfel eu, fugind de oprobriul unei culpe mai mari,
Am consimţit la avantajele mutrei orăşeneşti.
Deci dacă lauzi pudoarea lăsată la o parte de hatlrul amicului,
Înscrie-I in ceata ta şi crede-1 [om] de ispravă şi bun.

10

Eu, iubitorul cîmpului, urez sănătate lui Fuscus,
Iubitorul oraşului. Bineînţeles, în acest singur lucru
[Suntem] mult în nepotrivire, în celelalte aproape ca gemeni
Cu suflete fraterne; ce neagă unul, neagă şi celălalt,
Dăm din cap aprobativ amîndoi, [ca] bătrînii ştiuţi porumbei.
Tu stai In cuib, eu laud rîurile plăcute de ţară
Şi sdncile acoperite cu muşchi şi codrii.
Ce [mai] vrei? trăiesc şi domnesc, Îndată ce am părăsit
Asta ce voi ridicaţi la cer cu strigăt de favoare,
Refuz prescurea ca [sclavul] care-a fugit de la preot:
Am nevoie de pline mai curînd decit de plăcinte cu miere.
Dacă e folositor să trăieşti în acord cu natura
Şi primul [lucru] este a căuta un teren spre a-ţi înălţa casa,
Ai cunoscut un loc mai bun decit cel fericit de la ţară?
Este [vreunul] unde iernile să fie mai călduţe, unde boarea
Să potolească şi rurbarea Caniculei şi mişcările Leului
Cînd primeşte furibund soarele ascuţit?
Este unul unde grija pizmaşă să smulgă mai puţin somnul?
Oare iarba miroase şi străluceşte mai rău decît mozaicurile libice?
Apa apasă în cartiere să rupă plumbul
Mai limpede decît aceea care grăbeşte cu murmur la vale în rlu?
Nici vorbă, se plantează pădure între coloaae de felurite [colori],
Şi se laudă casa care dă spre cîmpurjle întinse.
Izgoneşti natura cu furca, totuşi ea aleargă napoi pururea
Şi victorioasă pe furiş zdrobeşte relele dezgusturi.
Cel care nu ştie să deosebească ager purpura sidoniană
De lină îmbibată cu vopsea de Acjuinum
Nu va primi pagubă mai serioasă şi mai apropiată de măduvă
Decit cei care nu poate distinge Falsul de adevăr.

Pe acela pe cate l-au desfătat prea mult lucrurile prielnice
îl sfărîmă schimbările [norocului]. Dacă ceva te va uimi,
Pune-1 jos indiferent. Fugi de măriri; sub acoperiş sărac
Vei întrece într-ale vieții pe regi şi pe prietenii regilor.
Cerbul mai tare Ia luptă izgonea pe cal din păşunile
Obşteşti pînă ce țacestaj mai slab înrr-o lungă războire
A cerut ajutorul omului şi a primit friul;
Dar după ce învingător straşnic s-a întors de la duşman,
N-a mai smuls călărețul din spate şi friul din gură.
Astfel acela care de frica sărăciei se lipseşte de libertatea
Mai bună decît metalele, va purta cu ruşine un stăpîn
Şi va sluji în veci, fiindcă n-a ştiut să se folodească de puțin.
Starea care nu convine omului, ca şi Încălțămintea de odinioară,
Dacă piciorul va fi mai mare îl va răsturna, dacă [va fi] mai mică II va arde.
Trăieşte înțelept, vesel de soarta ta, Aristius,
Şi nu mă lăsa nedojenit, cînd mă vei vedea
Că string sau nu-ncetez [a stringe] mai multe decît e necesar.
Banul strins porunceşte sau slujeşte omului,
Şi rostul lui este a urma funia răsucită mai degrabă decit a o trage.
Astea ți le scriu dindărătul templului putred al Vacunei,
Cu excepția faptului că nu suntem împreună, încolo vesel.

11

Cum ți s-a părut Chiosul, Bullatius, şi celebrul Lesbos?
Cum împodobitul Samos? Cum Sardes, capitala lui Croesus?

Cum Zmyrna ŞÎ Colophon? mai mari sau mai mici decît faima?
Ori toate nu fac două parale față de Cîmpul [lui Marte] şi fluviul Tibru?
Sau ți-a venit gustul de una din cetățile lui Attal?
Sau lauzi Lebedul, din ura de mare şi de drumuri?
Ştii ce e lebedul? Mat pustiu decît Gabii şi dedt satul
Fidenae: totuşi acolo aş voi să trăiesc,
Şi uitat de ai md, uitindu-i pe ei.
Să contemplu de departe uscatul şi pe Neptun furios.
Nu-i vorbă, cine vine de la Capua la Roma, stropit
De ploaie şi de noroi, nu vrea să trăiască Ia han; nici
Cel pe care l-a chircit frigul nu va lăuda cuptoarele şi baia
Ca pe unele care dau din plin viața fericită;
Nici tu, dacă Austrul puternic te va clătina în plină mare,
Nu vd vinde din pricina aceasta nava, dincolo de Marea Egee.
Pentru cel sănătos Rhodos şi Mytilene sunt ca gluga
Frumoasă pe arşiță, ca nădragii pe vînt cu zăpadă,
Ca Tibral iarna, ca vatra în luna a şasea [a Iui august].
Cît timp îngăduie Norocul şi păstrează fața binevoitoare,
De la Roma, de departe fie lăudate Samos, Chios şi Rhodos.
Tu ia mulțumit in mină orice ceas cu care zeul
Te-a norocit şi n-amîna la anul cele dulci,
Aşa încît în orice loc te-ai afla să zid cu mulțumire
Că ai trăit; căd de vreme ce rațiunea şi Intdepciunea,
Iar nu locul privind în depărtări întinderea mării, înlătură grijile,
Cei care străbat marea schimbă cerul, nu sufletul.
Harnica lene ne ațîță; dorim să trăim bine
Pe corăbii şi pe cvadrige; ceea ce doreşti, este aici,
Este in Ulubrae, dacă nu-ți lipseşte echilibrul sufletului.

12

Dacă te vei folosi înțelept, Iccîus, din roadele lui Agrippa şicului
Pe care le culegi, nu există bogăție mai mare care să-ți poată
Fi dăruită de către Jupiter; lasă văietările:
Căci nu e sărac acela căruia îi e la tndemînă uzul lucrurilor.
Dacă ți-e bine plntecului, coastelor şi picioarelor,
Nimic mai mult n-ar putea adloga bogățiile regale.
Dacă cumva cumpătat în mijlocul celor ce-ți sunt la indemînă,
Trăieşti cu ierburi şi urzici, aşa vei trăi mereu, de te-ar
Polei deodată liul curgător al Norocului,
Fie pentru că banii nu pot să schimbe natura,
Fie pentru că pe toate le consideri mai mici decît virtutea.
Ne mirăm că rurma Iui Democrit mănlncă ogoarele
Şi recoltele, în timp ce sunetul iute, fără trup, e aiurea,
Că tu întt-atîta rtie şi molimă de ciştig
Nu guşti nimic mărunt şi încă şi acum te intrebi de cele sublime:
Ce cauze Infrînă marea, ce rinduieşte anul,
Dacă stelele colinda şi rătăcesc de la sine sau din poruncă,
Ce apasă globul lunii [făcindu-1] obscur, ce îl scoate din nou.
Ce vrea şi ce poate concordia discordantă a lucrurilor.
Dacă delirează Empedocle sau ascuțitul Stertinius?
Măcelăreşte dar fie peşti, fie praz, fie ceapă,
Pentru folosul lui Grosphus Pompeius, şi dacă doreşte ceva,
Acordă-i larg; Grosphus nu-ți va cere nimic decît [ceea re-i] cuminte şi drept.
Provizia de prieteni este ieftină, cînd duci lipsă de cei buni.
Totuşi [nu te voi lăsa] să ignori cum stau lucrurile la Roma:
Cantabrul a fost doborît prin vitejia lui Agrippa, armeanul
Prin [aceea] a lui Claudius Nero; Phraates îngenuncheat
A acceptat legea şi stăpînirea lui Caesar; Belşugul aurit
A vărsat din plin corn asupra Italiei roadele.

13

Ca pe un emisar te-am dăscălit, Vintus, adesea şi îndelung,
Să predai Iui August volumele pecetluite,
Dacă e sănătos, dacă va fi bucuros, in fine dacă cere.
Să nu pâcătuieşti prin sîrguință şi, servitor stăruitor,
Să căşunezi prin exces de zel mînie asupra cărții mele.
Dacă te frige cumva sarcina grea a papirusului meu,
Mori mai degrabă decit să arunci sălbatic samarul
Cu ce ai fost însărcinat să duci
Şi să faci de ris porecla paterni de Asina şi să fii de basmul lumii.
Vei folosi puterile pe povîrnişuri, prin rîuri, băltoace,
[îndată] ce vei sosi acolo la țintă biruitor,
Păstrează povara aşezată astfel, ca nu cumva să porți
Legătura sulurilor la subțioară ca țăranul mielul,
Ca Pyrria bețiva ghemul de lină furată,
Ca musafirul de la țață opincile cu căciula.
Nu povesti prostimii că ai asudat purtînd
Cintece care pot să stea sub ochii şi la urechile
Lui Caesar. împlorat cu multe rugăminți, calcă mai departe.
Du-te, salutare, fereşte-te să nu te poticneşti şi să rupi ce ți-am încredințat.

14

Sclav de țară, [îngrijitor] al pădurilor şi al ogorului care mă redă mie însumi

1

[Şi] pe care tu îl dispreţukşti, [ogor] locuit de cinci focuri ţi
Obişnuit a trimite la Varia cinci buni părinţi,
Să discutăm dacă eu smulg mai puternic spinii din suflet,
Sau tu [li smulgi] din ogor, şi dacă e mai bun Horaţiu sau avutul [său]?
Deşi pe mine mă reţin mila şi grija de Lamia
Care pllnge pe frate, care se văietă nemîngiiat de răpirea fratelui,
Totuşi mintea şi sufletul mă poartă acolo
Şi doresc să rupă barierele [grajdurilor] ce împiedică [intrarea] in circ.
Eu numesc fericit pe cel trăind k ţară, tu pe cel [trăind] la oraş:
Cui ii place soarta altuia, natural îi este odioasă a sa,
Nebun şi-ntt-un caz şi-n altul, dă pricina pe nedrept pe locul nevinovat;
Vinovat este sufletul care nu se satisface niciodată.
Tu, sclav [la toate], printr-o rugăminte tacită ai voit [să mergi] la ţară,
Acum, sclav [ţărănesc], doreşti oraşul şi jocurile şi băile;
Pe mine mă ştii că sunt şi mă despart trist
De cîte ori afacerile neplăcute mă trag la Roma.
Nu admirăm acelaşi lucru şi Într-asta e neînţelegere
între mine şi tine; căci acele paragini pe care tu le socoteşti
Pustii şi inospitaliere, le numeşte plăcute acela care simte ca mine,
Şi urăşte cele ce tu socoteşti frumoase. Bordelul şi crişma giasă
îţi stirnesc, mi se pare, dorul oraşului, [precum] şi faptul că
Acest colţ poartă piper şi tămlie mai degrabă decit struguri,
Şi nu e pe aproape o tavernă care să-ţi poată oferi
Vin, nici prostituată cîntăreaţă din fluier,
La cîntecul căreia să sari greu pentru pămlat; şi totuşi
Te îndeletniceşti cu ţarinile de multă vreme neatinse, îngrijeşti de
Boul scos din jug şi te mulţumeşti cu frunzarele [pe care trebuie] să le strlngi;
Adaogă trudă leneşului riul, clnd cade ploaie,
învăţînd a cruţa cu multă muncă pajiştea însorită.
Acum, hai, auzi ce rupe învoiala noastră:
Pe acela pe care l-au Împodobit togele şi pârul uns [cu parfumuri],
Pe care îl ştii că econom a plăcut hrăpareţei Cinară,
P< care l-ai cunoscut bînd zdravăn Falern după masă,
îl bucură o cină scurtă şi un somn pe iarbă lîngă rîu,
Şi nu-i e ruşine să joace, dar [î-e ruşine] si nu pună capăt jocului.
Nimeni nu păleşte aci cu ochi pieziş aceste înlesniri,
Nu înveninează prin ură ascunsă şt muşcătură:
Rid [doar] vecinii de cel care mişcă bulgării şi pietrele.
Preferi să rozi tainul orăşenesc cu sclavii,
în numărul cărora tu te arunci de [bună] voie; rîndaşul iscusit
Rîvneşte la tine folosinţa lemnelor, a turmei şi a grădinii.
Boul leneş doreşte şaua, calul doreşte să are:
Voi fi de patere ca fiecare să-şi exercite mulţumit arta pe care o ştie.

15

Cum e Iarna Ia Velia, Vala, cum cerul la Salern,
A căror oameni e ţara şi ce fel de drum e (căci Antonius Musa
îmi face Baiae nefolositoare mie, totuşi invidios de e.i,
Deoarece mă scald în unda îngheţată
în mijlocul frigului: cu socoteală am părăsit pădurea de mirţi
Şi satul a gemut că am dispreţuit sulful
Prescris pentru a înlătura boala înrădăcinată în nevoi, invidios pe bolnavii
Care îndrăznesc a-şi pune capul şi stomacul sub izvoarele

Clusine şi care merg la Gabii şi Io cimpîile reci;
Locul rrebuie schimbat şi calul trebuie să mine Înainte
Peste popasurile cunoscute: «încotro o iei? drumul nu mi-e
La Cumae sau la Baiae», zice călărețul mîniat de hățul sting,
Dar urechea calului Infrtnat este in gură);
Care din cele două populații mănîncă o mai mare cantitate de griu;
Beau ele ploi adunate sau din puțuri statornice
De apă de munte (căci nu mă opresc deloc la vinurile acelor ținuturi;
La țară la mine pot să suport şi să indur orice:
Cînd am venit la mare, cer [vin] generos şi dulce,
Care să alunge grijile, care să stăruiască cu speranță bogată
în vinele şi sufletul meu, care să-mi dea gust de vorbă,
Care să mă recomande pe mine tînăr prietenei Lucana.)
Care din cele două regiuni creşte mai mulți iepuri, care mistreți;
Care din cele două mări ascunde mai mulți peşti şi arici de mare,
încît să pot să mă întorc de acolo acasă gras [ca] Phaeax:
[Toate acestea] se cuvine să mi le scrii, iar eu să le cred.
Cind Maenius, istovindu-şi din plin averea maternă
Şi paternă, începu să devină lingău plăcut,
Nicidecum la îndoială cine ține masă sigură
Flămînd care nu deosebea pe prieten de duşman,
înverşunat în a născoci tot felul de clevetiri împotriva oricui.
Primejdie, furtună şi prăpastie a halei,
Orice găsea dădea pîntecelui lacom.
Acolo, unde desfrinarea protectorilor şi timizilor
Nu-i aduce nimic sau prea puțin, mînca străchini
De rimați ieftini şi de oaie, cit ar fi fost de ajuns pentru trei urşi;
Natural ca Bestius cel corijat să spună că burțile
Risipitorilor trebuiesc arse cu fierul roşu. Acelaşi [Maenius],
Orice apuca din prada cea mare, cind totul
Se prefăcea în fum şi cenuşă: «Nu mă mir, pe Hercule,
Zîcea, că-şi mănîncă bunurile, deoarece pentru [omul] gras
Nimic nu e mai bun decît sturzul, nimic mai frumos decît un pîntec mare de scroafă.»
Ei bine, acesta sunt eu. Căci laud ce e sigur şi modest,
Destul de tare între cele de preț mic, cind lipseşte averea;
E drept, cind am noroc de ceva mai bun şi mai gras, spun
Şi eu că numai voi ştiți să trăiți, Ia care
Banii se văd puşi în pămînturi netede.

16

Ca să nu mă mai cercetezi, prea bunule Quinctius, dacă moşia mea
Hrăneşte pe stăpîn prin ogoare, dacă-1 Îmbogățeşte în măsline,
Poame şi finețe sau în ulmi îmbrăcați cu viță,
Ți se va scrie abundent frumusețea şi aşezarea locului.
[Sunt] munți neîntrerupți, de nu i-ar tăia o vale opacă,
Dar asa incit soarele răsărind să privească partea dreaptă,
[Iar] coborind pe carul în fugă să învăluie în aburi stingă.
Vei lăuda clima. Ce [ai zice] dacă mărăcinii binevoitori
Ar purta coarne roşiatice şi porumbe? dacă stejarul şi ilexul
Ar ajuta turma [de porci] cu multă ghindă şi pe stăpîn cu multă umbră?
Vei zice că a fost adus aproape Tarentul frunzos.
Un izvor vrednic a da nume unui riu, încît Hebrul,

Să nu străbată Tracia mai rece, nici mai limpede.
Curge folositor capului bolnav, folositor pîntecelui.
Aceste ascunzători dulci [mie] şi, dacă mă crezi, agreabile,
Mă păstrează teafăr pentru tine pentru ceasurile de septembrie.
Trăieşte chibzuit, dacă vrei să fii ceea ce auzi [despre tine].
Noi Rama toată de mult te proclamăm fericit,
Dat mă tem să nu crezi altuia mai mult decît ţie,
Sau să nu crezi fericit pe altcineva decît pe înţelept şi pe bun,
Sau, dacă lumea repetă mereu că eşti zdravăn şi bine sănătos,
Să ascunzi frigurile latente din timpul mesei
Pînă ce tremurătura zgîlţiie rnîinile mînjite.
Reaua pudoare a proştilor ascunde ulcete neîngrijite.
Dacă cineva ţi-ar vorbi despre războaiele purtate pe uscat şî pe mare
Şi ţi-ar dezmierda urechile deşerte cu astfel de cuvinte:
« Pe jupitet, care veghează asupra ta şi a cetăţii, stau la îndoială,
Oare poporul te vrea fericit pe tine sau tu [îl vrei] pe el»,
Poţi recunoaşte laudele lui August;
Cînd îngădui să fii numit Înţelept şi purificat de greşeli,
Spune, mă rog, vei răspunde la numele acesta? Fără îndoială
Şi eu, ca şi tine, sunt inclntat să fiu numit bărbat onest şi înţelept.
Cine a dat acest [nume] azi, mîine dacă vrea îl ia, precum dacă
A oferit fasciile nedemnului, acelaşi le va retrage.
«Depune-le, zice, sunt ale mele»: Ie depun şi trist mă retrag.
Acelaşi, dacă strigă [că sunt] hoţ, [dacă] tăgăduieşte că am ruşine,
Şi pretinde că am strins gitul tatei cu ştreangul,
Fi-voi atins de învinuirile false şi voi schimba colorile [feţei]?
Falsa onoare bucură şi infamia mincinoasă înspăimântă
Pe cine, dacă nu pe plinul de păcate şi nevoiaşul de lecuire? Cine e bărbatul onest?
Cine păzeşte deciziile Senatului, legile şi dreptul,
Acela prin care se retează, ca judecător, multe şi mari procese,
Prin care ca chezaş, prin care ca martor izbutesc şi cauzele.
Dai toată casa şi toată vecinătatea il văd
Urlt pe dinăuntru, împodobit cu o piele frumoasă.
Dacă sclavul mi-at zice: « Nici furtişag n-am făcut,
Nici n-am fugit», ii răspund: « Ai răsplată, nu vei fi ars de bici»;
« N-am ucis om.» — « Nu vei hrăni pe cruce ciorile.»
«Sunt cinstit şi cumpătat.» Sabinul [din mine] face semn că nu, tăgăduieşte.
Căci lupul precaut se teme de groapă, uliul
De laţul suspect şi peştele zburător de undiţa ascunsă.
Oamenii de bine au detestat să păcătuiască de dragul virtuţii:
Tu nu făptuieşti nimic [rău] de frica pedepsei.
De-ar fi speranţă să înşeli: ai amesteca cele sacre cu **cele profane.**
Căci dacă dintr-o mie de băniţi de bob furi una,
Paguba, nu isprava este astfel mai uşoară.
Omul onest, pe care-l priveşte tot forul şi tot tribunalul,
Cînd îmbunează pe zei printr-un porc sau printr-un bou,
După ce zice lămurit: « Tată Ianus », după ce 2ice: « Apollo »,
Mişcă buzele temindu-se să nu fie auzit: « Frumoasă Laverna,
Ajută-mă să-nşel, fă să par drept şi sfint,
Aruncă noapte şi nor pe păcate şi hoţii».
Nu văd în ce ar fi mai bun, mai liber decît sclavul
Un avar care se apleacă pentru un as înfipt la răsptntie.
Căci cine e ahtiat, se şi teme; in consecinţă,

Niciodată, după mine, cine trăieşte cu teamă, nu va fi liber.
A pierdut armele, a părăsit locul virtuţii acel care
Se zbuciumă, care dă in brînci să-şi sporească averea.
Dacă poţi să vinzi prinsul, nu-1 ucide.
Va sluji mai cu folIOS; pune-1 să păstorească, să are,
Să navigheze şi să ierneze ca negustor in mijlocul valurilor,
Să se ocupe cu aprovizionarea, să care griul şi merindele.
Bărbatul onest şi înţelept va îndrăzni să zică: « Pentheu,
Domn al thebanilor, ce [lucru] nedemn mă sileşte
Să port şi să sufăr?» — « îţi voi lua bunurile.» — « Ei bine,
Poftim de-mi ia turma, paturile, argintăria.» — « Te voi ţine
în cătuşe « obezi sub pază crudă.» —
«Zeul însuşi, numai să vreau, mă va slobozi.» După părerea mea,
Sensul e acesta: «Voi muri». Moartea e ultima limită a lucrurilor.

17

Deşi, Scaeva, te sfătuleşti îndestul pe tine cu tine însuţi şi ştii
în fine cum trebuie să uzezi de cei mari,
învaţă încă ceea ce socoteşte prietenul care să te dăscălească, aşa
Cum orbul ar voi să-ţi arate calea; totuşi ia in seamă
Şi ceea ce-ţi spun eu, îngrijind a ţi-1 face [bun] propriu.
Dacă te desfată liniştea plăcută şi somnul la ceasul
întîi, dacă te supără pulberea şi zgomotul roatelor,
Crîşma, te voi sfătui să mergi la Ferentinum;
Căci bucuriile nu pică numai asupra bogaţilor
Şi n-a trăit rău acela care născut şi muritor s-a ascuns.
Dacă voieşti să fii de folos alor tăi şi să te tratezi pe tine însuţi
Ceva mai blînd, du-te uscat Ia cel gras.
«Dacă Aristipp ar prinzi împăcat cu verdeţuri, n-ar mai
Voi să uzeze de regi. — Dacă ar şti să uzeze de "gi,
At dispreţui verdeţurile care mă blamează.» Cîntăreşte
Vorbele unuia şi altuia şi deprinde faptele, sau, tinăr, ascultă
Pentru ce sentinţa Iui Aristipp e mai bună. într-adevăr
Scăpa de muşcătorul Cynic, precum se spune, astfel:
«Eu mă linguşesc pe mine însumi, tu poporul; asta
Este mai drept şi mai strălucit cu mult. Regele dă hrană,
Ca să mă poarte un cal, fac un serviciu; tu ceri lucruri de rînd, dar
[Fiind] inferior celui care dă, deşi te conduci pe tine Însuţi care n-ai nevoie de nimic.»
Tot felul de colori şi situaţii şi avere au împodobit pe Aristipp.
Cel ţintind lucruri mai mari, de obicei acomodlndu-se celor prezente:
Din contră, voi admira pe acela pe care îl acoperă răbdarea
Mantalei indoite, dacă il va prinde drumul schimbat al vieţii.
Unul nu va aştepta veşrnîntui de purpură.
Şi va purta orice strai care umblă prin locurile celebre
Şi, nu negătit, amîndouă măştile;
Celălalt va evita mai rău decît dinele şi şaqiele
Hlamida ţesută la Milet: va muri de frig
Dacă nu iei înapoi haina; ia-o şi să trăîască ca prostul fără ea I

A purta război şî a expune cetăţenilor duşmanii prinşi
Atinge tronul Iui Jupiter şi ispiteşte cele cereşti:
Nu este cea de pe urmă laudă pentru bărbaţi a place principilor.
Nu oricărui om Li este dat să meargă la Corint.
A stat locului cine s-a temut că nu va avea succes; să stea:
O? Cine a izbutit, n-a lucrat mai bărbăteşte? Dar
Aci e sau nicăieri [problema] pe care o cercetăm. Acesta
Are oroare de sarcină, ca [fiind] mai mare pentru sufletele mici şi trupul mic;
Celălalt înfruntă şi merge înainte: sau virtutea e o vorbă deşartă,
Sau bărbatul care se încumetă cere pe drept onoarea şi răsplata.
Faţă de regele său cei care ascund sărăcia
Vor face mai mult decît cel care cere. Nu-i tot una dacă aduni
Cu obraz sau răpeşti; însă aci era miezul lucrurilor, aci izvorul.
Cuie zice: «Soră-mea este fără zestre, mama sărăcuţă.
Şi moşia nici bună de vlnzate, nici în stare a ne hrăni»,
Strigă: «Daţi-mi cu ce să trăiesc»; altul ţine isonul:
« Şi mie»; bucata de dar se împarte in două,
însă dacă corbul ar putea să mănince tăcut, ar avea
Mai multă mîncare şi mult mai puţină ceartă şi invidie.
îsoţitorul condus la Brundisium sau Ia plăcutul Surrentum,
Care se plînge de hirtoape şi de frigul aspru şi de ploaie,
Sau se văietă de lada furată şi de merindele şterpelite,
Repetă şireteniile ştiute ale ţiitoarei, plingînd aci lănţişorul,
Aci brăţara de la picior furată, deşi mai departe
Nu-i de pus vreo credinţă în adevăratele pagube si dureri.
Iar odată luat în rls, [nimeni] nu mai are grijă să ridice din răspintîe
Pe şarlatanul care şi-a rupt piciorul, degeaba li curg lacrimi abundente
Şi se jură pe sfîntul Osiris:
«Credeţi-mă, nu glumesc; cruzilor, ridicaţi şchiopul».
Vecinii strigă răguşiţi: « Caută pe unul de pe-aiurea I»

18

Dacă te-am cunoscut bine, independentule LoILius, teme-te
Să acorzi privire linguşitorului care [ţi se] declară prieten.
Precum matroana va fi nepereche cu prostituata şi
Alta la coloare, se va deosebi de necredinciosul lingău, amicul.
Acestuia ii aparţine un viţiu opus, aproape cel mai mare din viţii,
Asprimea ţărănească, nelndemînatecă şi greoaie.
Care se recomandă prin pielea [capului] tunsă [mărunt], prin dinţii negri,
întrucit libertatea vrea să fie numită curata şi adevărata virtute.
Virtutea este mijlocia viţhlor, îndepărtată de amlndouă [părţile].
Unul în supunere Încovoiat mai mult decît egalul şi
Măscărici de pe banca din coadă aşa tremură de semnul bogatului,
Aşa reia glasurile şi prinde vorbele care cad,
încît crezi [că e] un copil repetînd cele dictate de asprul dascăl
Sau un mim jucînd rolurile secundare;
Altul se bate adesea [pe chestiunea dacă se poate zice] lină de capră,
Combate atmat pentru fleacuri; a Adică
Să nu fiu eu cel dinţii crezut» şi « Să nu Iatru tare
Ce-mi place cu adevărat? O a doua viaţă e fără preţ.»

Căci ce se dispută? Dacă e mai tare Castor sau
Docilis,
Dacă duce mai bine la Brundisium Via Minuria
sau Via Appia.
Pe acela pe care-1 lasă gol dăunătoarea Venus şi
zarul care te duce-n prăpastie,
Pe care vanitatea îl Îmbracă şi-1 unge [cu parfumuri]
peste puterile lui,
Pe care-1 țin setea de argint şi foamea neistovită,
Ruşinea şi fuga de sărăcie, prietenul bogat,
Adesea mai instruit în cele zece păcate, 11 urăşte
şi-1 detestă,
Sau dacă nu-1 urăşte, ii călăuzeşte, ba, întocmai
ca o mamă buna,
Vrea să se ştie că este şi in virtuți mai mult decît
întîiul
Şi spune aproape adevărul: «Nu te măsura cu
mine,
Bogățiile mele îngăduie nebunia; averea ta e
mirifici;
Clientului înțelept ii stă bine toga strimtă; lasă-te de
A te lua Ia întrecere cu mine». Eutrapelus, cînd
voia să facă rău cuiva,
Ii dădea veşminte prețioase; căci bogatul odată cu
tunicile frumoase
Va căpăta gînduri şi speranțe noi,
Va dormi la lumina [zilei], va pune meseria cinstită
mai prejos de vițiu,
Va hrăni [cu dobînzi] banii străini, va fi
Gladiator culcat la pămînt sau va mîna plătind
calul grădinarului.
Secretul lui nu-1 cerceta niciodată,
Acoperă [taina ție] încredințată de-ai fi ispitit şi de
mînie.
Nu lăuda îndeletnicirile tale, nici nu osindi pe ale
altora,
Nici, dacă acela vrea să vîneze, nu face poeme.
Astfel buna înțelegere dintre frații gemeni, Amphion
şi Zethos,
S-a rupt, pină ce a tăcut lira
Suspectă celui aspru. Se crede că Amphion a
Încetat

De hatlrul fratelui; tu cedează prietenului puternic
La poruncile blînde şi ori de cîte ori duce pe
cimpuri
Catîrii încărcați cu rețele aetoliene şi clinii,
Scoală-te şi depune gravitatea Camenei posace,
Cinează şi tu cu sos agonisit prin osteneli:
Exercițiu obişnuit al bărbaților romani, util
reputației,
Vieții şi membrelor, mai ales dacă eşti sănătos
Şi poți întrece clinele in alergătură sau mistrețul în
puteri.
Adaogă faptele bărbăteşti, căci nu este cine să
minuiască armele
Mai grațios [ca tine]; ştiu cu ce aclamație obții
cununile
în luptele din Clmpul [lui Marte]; in fine, foarte
tinăr,
Ai purtat război aspru şi luptele cantabrice
Sub comanda aceluia care a reluat drapelele din
templele Părților,
Şi acum, dacă mai lipseşte ceva, încredințează
armelor italice.
Ba, să nu te retragi şi să lipseşti fără scuză,
Deşi ai grijă să nu faci nimic pesre număr şi chip,
Din cînd în cînd te joci la moşia paternă:
Se împart luntrile, armatele; se repetă după tipicul
ostilităților
De către copii sub comanda ta luptele de la Actium;
Fratele e adversar, lacul Marea Adriatică, pînă ce
Victoria cea iute încununează pe unul din doi.
Cine ar crede că tu consimți la ostenelile sale,
Protector şi partizan totdeodată, îți va lăuda jocul
cu degetul mare.
Ca să-ți dau acum un sfat țdacă tu ai vreo nevoie
de sfătuitor),
Ia seama des, ce, despre care bărbat şi cui vorbeşti.
Fugi de cel care te descoase; căci tot el e şi guraliv,
Şi urechile întinse nu rețin credincios tainele,
Şi odată aruncată vorba zboară fără să se mai
întoarcă.
Să nu ti se aprindă ficatul de sclava ta sau de vreo
fată

Dincoace de pragul de marmură al prietenului
venerabil,
Nici să nu te fericească stâpînul cu darul mărunt
Al vreunui băiat frumos sau vreunei fete drăguțe
și să te-nghesuie sîciitor.
Clnd lauzi pe cineva, iar și iar bagă de seamă, ca
în curînd
Păcate ție neștiute să nu te dea de rușine,
înșelăm și cîteodată trădăm în chip nedemn: deci
Ferește-te, dezamăgit, să iei apărarea celui pe care
îl apasă păcatul,
Pentru ca să poți ajuta cu stăruință pe un cunoscut,
dacă-l amenință calomniile,
Și să aperi pe cel fidel cu ocrotirea ta;
Fiind ros din toate părțile de dintele lui Theon,
oare
Nu simți primejdiile venind in curînd înspre tine?
Căci e vorba de lucrurile tale, peretele [de-aici]
arde împreună cu cel apropiat,
Și incendiile neglijate au obicei să prindă forță.
[E] dulce pentru neexperimentați cultivarea
prietenului puternic,
Pățitul se teme. Tu, cînd nava ta e în largul mării,
Fă așa ca vîntul schimbat să nu te poarte înapoi.
Triștii urăsc pe cel care rlde, voioșii pe trist,
Cei iuți pe cel potolit, trîndavii pe sprinten și
harnic;
< Cei care trag Falern în inima nopții pe băutorii
de apă;>
Cupele întinse urăsc pe cel care refuză, deși te juri
Că te-au îngrozit căldurile de peste noapte,
înlătură norul de pe sprlncene I De cele mai multe
ori modestul
Capătă înfățișare de prefăcut, tăcutul de răutăcios.
Mai ales cercetează cărțile și învățații,
în ce chip poți trăi viața liniștit;
Dacă nu cumva pe tine, mereu nevoiaș, te agită
lăcomia,
Sau spaima și speranța de lucrurile mediocru utile,
Dacă învățătura îți pregătește virtutea sau ți-o dă
natura,
Ce micșorează grijile, ce te face prieten cu tine Însuți,
Ce dă liniște senină, onoarea sau micul cîștig dulce,
Sau drumul tăinuit și cărarea neștiută a vieții.
Pe mine de cîte ori mă odihnește înghețatul rîu
Digentia
Care scaldă Mandela, cătun zbircit de frig,
Ce socotești că simt? ce crezi, amice, că mă rog?
« Să-mi fie, ca acum, chiar mai puțin, și să-mi
trăiesc
Viața care-mi mai rămîne, dacă zeii vor să mai
rămînă ceva;
Să fie belșug bun de cărți și de așteptate roade în
cursul anului
Și să nu plutesc în voia valurilor în așteptarea
ceasului îndoielnic.»
Dar am rugat de ajuns pe Jupiter care dă și ia:
Să-mi dea viață, să-mi dea bogății; sufletul egal
mi-l voi pregăti însumi.

19

Dacă crezi, învățatule Maecenas, în străvechiul
Cratinus,
Nici o zi nu pot să placă și să trăiască clntecele
Care sunt scrise de către băutorii de apă. De cînd
Liber
A înscris pe poeții exaltați printre Satiri și Fauni,
Dulcile Camene duhnesc cam din zori a vin;
Prin laudele vinului Homer se dovedește iubitor de
vin;
Chiar tata Ennius nu s-a avîntat vreodată să cînte
Războaiele decît băut. « Voi recomanda Forul și
ocolul Libonian [al zarafilor]
Celor cumpătați, voi opri pe cei aspri să cînte.»
îndată ce am edictat asta, n-au încetat poeții
Să se întreacă în vinul nocturn, să pută de cel diurn.
Ce? dacă vreun sălbatec cu fața sucită și cu piciorul
gol
Simulează cu [ajutorul] țesătorului pe Caton cel cu
toga subțire,
Reprezintă oare virtutea si moravurile lui Caton.
Limba luîndu-se la întrecere cu a lui Timagen îl
frînge pe Iarbitas,

în timp ce sc sileşte a fi plăcut şi încearcă a fi considerat elocvent.
Un exemplu imitabil prin cusururi înşeală; căci dacă
Aş păli din întimplare, [unii] ar bea chimion care dă paloare.
O, imitatori, turmă de sclavi, gesturile voastre
îmi stîmesc aci mînia, aci rîsul!
Cel dinţii am pus tălpile libere pe loc neocupat,
Am călcat cu piciorul meu nu pe [urmele] altora. Cine se încrede în sine
Va stăpîni roiul ca domn. Eu cel dinţii am arătat La ţiului
Iambii celui din Păros şi am urmat metrii şi spiritul
Lui Archiloc, nu subiectele şi cuvintele urmărind pe Lycamb.
Şi ca să nu mă împodobeşti cu frunze cam scurte
Că m-am temut să schimb modurile şi arta cintecului,
Energica Sappho înfrinea2ă muza cu piciorul lui Archiloc,
O înfrlnează Alceu, dar deosebit în subiecte şi în regula [morală],
Nici nu persecută pe socrul pe care Jl mlnjeşte cu versuri negre,
Nici nu împleteşte laţul logodnicei prin cîntecul de pomină.
Pe acesr [Alceu], nepomenit înainte de vreo altă gură, eu latin
L-am divulgat pe strune. Ajută celui purtător de lucruri nemaispuse
SX fie citit de ochi ingenui, să fie ţinut In miinî.
Vrei să ştii pentru ce cititorul nemulţumit laudă şi
Iubeşte opusculele mele in palat şi le coboară contradictoriu dincolo de prag:
Nu eu vînez sufragiile plebei nestatornice [ca vîntulj
Cu preţul unei haine roase sau a costului anelor;
Nu eu, ascultător al poeţilor nobili şi apărătorul lor,
Am gust să frecventez triburile şi pupitrele critice;
De aci acele lacrimi. Dacă zic; «Mi-e ruşine
Să-mi recitez scrierile nevrednice de teatrele înţesate»,

Mi se spune: «Rîzl, şi păstrezi asta pentru urechile
Lui Jupiter [August]; căci gîndeşti să scurgi mereu poetica
Numai tu singur, frumos numai pentru tine». La acestea eu
Mă tem să mişc nările şi ca să nu fiu tăiat de unghia ascuţită a luptătorului,
Strig: « îmi displace acest Locl» şi cer o pauză.
Jocul insă naşte scandal violent şi mînie,
Mînia duşmănie cruntă şi război funest.

20

Pari a privi spre Vertumn şi Ianus, carte,
Desigur spre a fi scoasă in vinzare la Sosii, netezită cu spumă de mare.
Ai urlt cheile şi sigiliile plăcute pudicului;
Gemi de a fi arătată la puţini şi lauzi locurile publice,
Nu astfel crescută. Fugi unde vrei să descinzi:
întoarcerea nu-ţi va fi slobodă. « Ce-am făcut, nenorocita?
Ce-am vrut?» vei zice, cind ceva te va jigni; şi ştii
Că eşti strlnsă sul, cînd amatorul tînjeşte sătul.
Dacă proorocirea din mînie faţă de cel care a păcătuit nu-i fără judecată,
Vel li scumpă Romei, pînă ce te va părăsi tinereţea;
Cînd vei Începe să fii murdară petrecută pe mîinile vulgului,
Vei ospăta taciturnă moliile inculte
Sau vei fugi tn Utica, sau împachetată vei fi trimisă în Ilerda.
Sfătuitorul neascultat va ride, ca acela care mîniat
Şi-a împins în rîpă asinul încăpăţînat:
Căci cine se va strădui să ajute [pe cineva] cu sila?
Şi te mai aşteaptă una, ca bătrineţea bllblită, care Învaţă
Pe copil az-buche în uliţele îndepărtate, să pună mîna pe tine.
Cînd soarele călduţ va apropia mai multe urechi în juru-ţi,

Le vei spune că, deşi născut din tată libert şi cu puţină stare.
Am desfăşurat atipi mai mari decît cuibul,
Aşa încît ceea ce tai de Ia neam, să adăogi la virtuţi;
Că am plăcut fruntaşilor Urbei în război şi acasă;
Puţintel Ia trup, cărunt de timpuriu, iubitor de soare,
Iute la mînie, totuşi pînă acolo încît să pot fi potolit.
Dacă cumva te descoase vreunul de vîrsta mea,
Să afle că am împlinit de patru ori unsprezece [luni ale lui] decembrie,
în anul in care Lollius şi-a luat ca coleg pe Lepid,

CARTEA A DOUA

Deoarece susţii singur atâtea şi adtea treburi,
Ocroteşti cu armele lucrurile italice, împodobeşti moravurile,
îndrepţi legile, aş păcătui faţă de interesele publice
Dacă ţi-aş răpi timpul, Caesar, printr-o cuvîntare lungă.
Romulus şi tatăl Liber şi Pollux cu Castor,
Primiţi după imense fapte în templele zeilor,
în timp ce neamul oamenilor lucrează ţarinile, duc războaie
Aspre, împart ogoare, ridică cetăţi,
Au deplorat că favoarea sperată n-a răspuns
Meritelor lor. Acela care a zdrobit hidra grozavă
Şi a supus prin munci predestinate cunoscuţii monştri,
A aflat că invidia este biruită prin supremul sfitşit.
Căci cine striveşte talentele aşezate sub el
Arde prin strălucirea sa, mort acelaşi va fi iubit.
Ţie in viaţă îţi acordăm onoruri la vreme
Şi pentru duhul tău divin punem altare pe care vom jura,
Mărturisind că nu se va naşte altul aiurea, că nu s-a născut vreunul ca acesta.
Dar acest popor al tău, înţelept şi drept întrucit
Te preferă pe tine singut conducătorilor noştri, şi celor greci,
Nu preţuieşte celelalte deloc în acelaşi chip şi după aceeaşi judecată.

Ci detestă şi urăşte tot afară de ceea ce va vedea
că s-a Îndepărtat
De la cele pămintești și că şi-a Îndeplinit vremea,
Astfel partizan al celor vechi va apăra tablele
interzicînd a păcătui
Pe care le-au sancționat de două ori cinci bărbați,
tratatele regilor
Fie cu gabii, fie cele în condiții egale cu asprii
sabini,
Cărțile pontifilor, volumele bătrîne ale profeților,
Muzele care vorbesc In muntele Albano.
Dacă, fiindcă orice scrieri ale grecilor, chiar cele bune,
Sunt foarte vechi, se clntăresc în acelaşi cîntar
Scriitorii romani, nu avem multe de zis:
Nimic nu este în măslină, nimic tare nu este in
afara nucii;
Am ajuns in culmea norocului, pictăm, cînrăm
Şi luptăm mai iscusit decît aheii unşi.
Dacă zilele fac mai bune poemele ca şi vinurile,
Aş vrea să ştiu ce preț acordă [fiece] an scrierii.
Scriitorul care a murit acum o sută de ani trebuie
Pus Intre cei perfecți şi bătrini sau între
Cei de rînd şi noi? Un termen să înlăture discuția. —
Este bătrîn şi probant cine a împlinit o sută de ani. —
Cum? Cine a pierit mai mic cu o lună sau cu un an
între cine va trebui să fie pus? între poeții vechi,
Sau între cei pe care îi scuipă afară ți generația
prezentă şi cea următoare?
Acesta care este mai tinăr cu o lună scurtă sau cu
un an întreg
Să fie pus cu cinsre între poeții bătrini. —
Uzez dc îngăduință şi smulg puțin clte puțin
[anii] ca perii din coada calului,
i iau unul, iau încă unul,
n timp ce rămîne de batjocură după raționamentul
grămezii în scădere
Acela care aleargă Ia cronologie şi prețuieşte
virtutea după ani
Şi nu admiră decît ceea ce a consacrat Libitina.
Ennius, [ca] şi înțeleptul, matele şi bătrînul Homer,
După cum spun criticii, se pate că se îngrijea
foarte uşuratic
încotro duc făgăduințele şi visele pitagoreice;
Naevius nu este in mîinile [tuturor] şi nu pătrunde
ca şi contemporan
lo suflete? Atît dc sflnt este orice poem vechi.
E discutabil cu cit unul este mai presus de altul,
Pacuvius
Capătă faima de bătrîn învățat, Aceius de
[dramaturg] grandios;
Se zice că toga lui Aftanius ar fi convenit lui
Menandru,
Că Plaut precipită [deznodămlntul] după exemplul
siculului Epicharm;
Că Caecilius Învinge prin gravitate, Terențiu prin
artă.
Pe aceştia puternica Romă li ştie pe de rost, pe
aceştia îi priveşte
înghesuită in teatrul strimt, ii are şi-i consideră
poeți
Din epoca scriitorului Livîus şi pînă In timpul
nostru.
Adesea vulgul vede just, in unele privinți
păcătuieşte.
Dacă admiră şi laudă atîta pe poeții vechi,
încît nu pune nimic mai presus de ei, nu îngăduie
nici o comparaţie cu ei, greşeşte;
Dacă crede că ei vorbesc prea arhaic şi prea aspru,
Şi mărturiseşte că multe [sunt spuse] fără nerv,
E in gustul şi-n ideea mea şi judecă sub un jupiter
calm.
Nu persecut şi nu cred că trebuiesc doborîte
cîntecele
Lui Livius. pe care mi-aduc aminte că, mic
[fiind], mi le dicta
Bătăuşul Orbilius, dar [le] admir [cind] le văd
îndreptate,
Frumoase şi cit mai puțin îndepărtate de perfecțiune.
Dacă din întîmplare a țişnit între ele un cuvînt
Împodobit,
Dacă un vers sau altul e ceva mai îngrijit,
[Asta] petrece pe nedrept totul şi vinde poema.
Mă indignez cind se critică ceva, nu fiindcă se
socoteşte

Crasă compunerea ți inelegantă, ci fiindcă [e] recentă,
Şi nu se solicită pentru antici îngăduință, ci onoare şi premii.
Dacă mă îndoiesc că piesa lui Arta păşeşte sau nu drept
Pe şofran şi flori, vor țipa tare toți bătrinii că a pierit pudoarea,
Fiindcă îndrăznesc să critic ceea ce lipseşte
Gravului Aesopus şi doctului Roscius:
Fie pentru că-şi închipuie că nimic nu e bun, dacă nu ți-a plăcut ție,
Fie pentru că socotesc ruşinos să asculte de cei mai tineri
Şi să se spună că vot pierde bătrîni ceea ce au învățat fără barbă.
Cine laudă cîntecul saliar al lui Numa şi vrea să se pată
Că ştie singur ceea ce ignoră împreună cu mine,
Acela nu e favorabil talentelor a aplaudă pe cei înmormîntați;
Dar combate ce e al nostru şi ne urăşte livid pe noi şi [operele] noastre.
Căci dacă grecilor le-ar fi fost urîtă noutatea
Tot atit ca şi nouă, ce-ar mai fi acum vechi? şi ce-ar
Avea să citească şi să roadă pe rind uzul public?
Cînd Grecia, potolindu-se războaiele, a început pentru întiia oară
Să se ocupe cu nimicuri şi să alunece grație norocului favorabil spre moliciune,
S-a aprins aci de îndeletnicirea adeților, aci de a cailor,
A iubit pe artiştii în marmură, fildeş sau bronz,
Şi-a agățat privirea şi sufletul de tabelele pictate,
S-a bucurat aci de flaute, aci de tragedii;
Ca şi fata la picioarele doicii dacă s-a jucat In copilărie
Ceea ce a dorit cu lăcomie, a părăsit la timp săturată:
Ceea ce place sau este odios, de ce nu crezi că e schimbător?

Pacea binefăcătoare şi vînturile favorabile au adus asta.
La Roma a fost multă vreme plăcut [oamenilor] a sta dis-de-dimineață
în casa obişnuit deschisă, a da clienților J sfaturi] juridice,
A Investi prudent banii iu titluri sigure,
A asculta pe cei mai mari, a spune celor mai mici
Prin ce poate creşte avutul şi scădea pofta păgubitoare,
Poporul uşuratic şi-a schimbat gustul şi arde tot
De mania de a scrie; copiii şi părinții severi
Cu pletele încununate cu ftunze cinează şi fac versuri.
Eu însumi, care mă jur a nu mai scrie versuri,
Compun mai mincinos decît Părții şi, treaz
înainte de răsăritul soarelui, cer pana, hirtiile şi cutiile [cu manuscrise].
Necunoscâtorul corăbiei se teme să mine corabia, nu îndrăzneşte
A da habroton bolnavului decit cine a învățat să-1 administreze,
Ceea ce e al medicilor făgăduiesc medicii, fierarii fac ce se ține de fierărie:
Pretutindeni scriem poeme exercitați sau neexercitați.
Totuşi află cită putere are această eroare
Şi această uşoară nebunie: sufletul poetului este
Cu greu avar, iubeşte versurile, numai intr-asta Eşi dă silința;
Ride de pagube, de fuga sclavilor, de incendii;
Nu pune la cale nici o fraudă tovarăşului, copilului
Sau pupilului; trăieşte din păstăi şi pîine neagră.
Deşi leneş şi inapt într-ale armelor, util cetății, ^
Dacă ii îngădui să a;ute in lucrurile mici şi mari:
Poetul formează gura fragedă şt glngăvită a copilului,
Abate încă de pe acum urechea de Ia cuvîntările obscene,
Apoi educă sufletul prin sfaturi iubitoare,
îndreptător al asprimii invidiei şi urei;

împărtăşeşte faptele corect, instruieşte generaţiile care se ridică
Prin exemple ilustre, consolează pe nevoiaş şi pe bolnav.
De unde ar învăţa rugăciunile fata neştiutoare de soţ
Cu băieţii căşti, daci Muza nu le-ar da un poet?
Corul cere belşug şi înduplecă divinităţile prielnice,
Imploră apele celeste îmbietor prin rugi învăţate,
înlătură molimele, combate primejdiile de temut,
Capătă şi pacea şi anul bogat în roade:
Zeii de sus sunt îmblînziţi prin cîntec, prin clntec Manii.
Agricultorii de altădată, tari şi fericiţi cu puţin,
După adunarea grînelor odihnindu-şi în vreme de sărbătoare
Trupul şi sufletul însuşi purtător, în speranţa sfîrşitului,
împreună cu tovarăşii greul muncilor, cu nevasta credincioasă şi copiii,
îmbie pămîntul cu porc, pe Silvan cu lapte,
Cu flori şi vin Geniul care aduce aminte de viaţa scurtă.
Prin acest obicei născîndu-se slobozenia fescenină,
A turnat ocări ţărăneşti în schimburi de versuri,
Şi libertatea acceptată la întoarcerea fiecărui an
A distrat amabil, pînă ce jocul [devenind] crud
A început să se convertească In turbare deschisă
Şi să cutreiere ameninţător şi nepedepsit casele oneste. S-au văietat
Acei sfîşiaţi de dintele crunt, dar s-au îngrijorat
Şi cei oeatinşi, temlndu-se de o soartă comună, ba mai mult,
S-a votat o lege şi pedeapsă care să interzică
Să mai fie cineva încondeiat în poezie: de teama nuielelor,
Cei constrinşi şi-au schimbat genul, zugrăvind bine şi delectînd.
Cucerită, Grecia a primit învingătorul sălbatec şi-a introdus
Artele in Laţiul agrest; astfel s-a dus

Acel necioplit vers saturnian şi-au împrăştiat
. , , 8ra va otrăvi
A eleganţii, dar totuşi multă vreme au rămas
Şi mai rămîn şi azî vestigiile rusticităţii.
Căci [romanul] a întrebuinţat tardiv acuităţile scrierilor greceşti
Şi tihnit după războaiele punice a început să [se întrebe]
Ce utilitate ar aduce Sophoeles, Thespis şi Acschyl.
A făcut şi încercarea dacă se poate transpune demn [acest teatru].
Şi i-a plăcut natura sublimă şi straşnică:
Căci respiră îndeajuns tragicul şi îndrăzneşte in chip fericit,
Dar socoteşte din ignoranţă lustruirea ruşinoasă şi se teme [de ea).
Crede, fiindcă ia subiectele din mijlocul [vieţii], că comedia
Cere minimum de sudoare, dar [ea] are cu atît mai multă
Pondete cu cit mai puţine greşeli: uită-te la Plaut
Cum se complace în rolurile amantului de efebi,
Al tatălui zgîrcit, al proxenetului viclean,
Cit Dossennus este în cl [cînd] descrie paraziţi lacomi,
Cum parcurge scena cu mcălcămintea nelegată bine;
Căci ii place să arunce banii în senare, nepăsător
După aceasta dacă piesa cade sau stă pe cildi.
Pe acela pe cate îl împinge pe scenă Gloria cu carul vintos,
îl descurajează spectatorul indiferent, 11 umflă cel interesat:
Aşa de uşor, aşa de meschin este ceea ce surpă sau ridică
Sufletul avid dc laude. Adio artă dramatică, dacă
O [frunză] de palmier refuzată mă trimite [acasă] slab, iar una oferită, gras.
Adesea insă goneşte şi înspăimintă pe poetul îndrăzneţ
[Faptul] că cei mulţi Ia număr, inferiori in virtute şi onoare,

Inculți si neghiobi şi gata si combată
Clnd cavalerul este de altă părere, cer In mijlocul piesei
Sau urs sau gladiatori; căci plevei mărunte ii plac astea.
Ce-i drept, şi de la urechea cavalerului toată voluptatea
A emigrat Ia ochii nestatornici şi la petrecerile găunoase:
într-un ceas se coboară patru sau mai multe cortine,
Ga să defileze turmele călăreților şi cetele pedestraşilor;
După aceea trece puterea regilor cu miinile sucite [Ia spate],
Aleargă trăsurile [cu două roate], care cu coviltir, căruțele, corăbiile,
E purtat fildeşul capturat, [bronzurile] de Corint luate pradă.
Dacă ar rî pe pămînt, Democritus ar ride, fie că
Privirea vulgului s-ar Întoarce spre pantera corcită
Prin cămiJă cu o speță deosebită, fie spre elefantul alb,
Ar observa poporul mai cu atenție decit jocurile înseşi
Ca oferindu-i mult mai multe spectacole,
Ar socoti însă că dramaturgii istorisesc basme
Asinului surd. Căci ce glasuri pot birui
Larma pe care o fac teatrele noastre?
Csxzi cî mugț codrul gargan sau Marea Tuscă,
Cu atit zgomot sunt privite jocurile şi [obiectele] de artă
Şi bogățiile străine, Împovărat de care dnd actorul
Intră in scenă, [mina] dreaptă bate in cea stingă. —
A spus ceva pină acum? — Nu, zău. — Atunci ce place? —
Lina imitînd viorelele cu vopsea tarentină.
Şi ca să nu crezi întimplător că în vreme ce alții compun bine,

•Mu

Eu laud in doi peri, ceea ce Însumi aş refuza să fac:
Poate vedea că pot să merg pe funia Încordată acel poet
Care nelinişteşte sufletul meu cu himere,
îl irită, 11 ademeneşte, îl umple ca un vrăjitor
Ca terori false şi mă duce aci la Theba, aci Ia Adiena.
FU drept şi acordă o atenție scurtă acdora care
Preferă a se Încredința cititorului decît a suporta disprețul
Spectatorului pretențios, dacă vrd să umpli în chip demn [de el]
Templul lui ApoUo cu cărți şi să dai un pinten poeților,
Ca să meargă cu mai mare sîrguință spre HeUconul înverzit.
Adesea ca poeți ne facem nouă înşine multe neajunsuri
(Cum eu însumi mi-aş tăia via), dîndu-ri o carte
Clnd eşti preocupat şi obosit; ptoferind insulte
Dacă unul din prieteni a îndrăznit să critice versul;
Redesfăşurind neinvitați din nou pasagiile citite o dată;
Lament'mdu-ne că străduințele noastre şi firul subțire
Cu care au fost cusute poemele nu apar;
Sperind că se va întîmpla acel lucru ca îndată ce
Vet afla că scriem cintece, liberal în mod spontan
Să ne chemi, să interzici să ducem lipsuri şi să ne constringi să scriem.
Dar totuşi e necesar să cunoşti ce fel
De paznici are virtutea admirată în război şi acasă
[Şi] care nu poate fi încredințată unui poet nevrednic.
Acel Cboerilus, care pentru versurile [sale] neplivite şi rău născute
A Înscris [la catastiv] filipii primiți cu efigia regală,
A fost agreat de marele rege Alexandru.
Dar aşa cum cernelurile folosite lasă semne
Şi pete, nu rar scriitorii mînjesc faptele strălucite
Printr-un cîntec infect. Acelaşi rege, care a cumpărat

Ohcltuitor aşa de scump un poem atît de ridicol,
A interzis printr-un edict ca vreunul în afară de Apelles
Să picteze, sau altul decît Lysipp să modeleze in bronz
Figura închipuind pe puternicul Alexandru. Căci dacă
Vei apela la acea judecată subtilă pentru artele plastice
[Aci] la cărţi şi la aceste daruri ale Muzelor,
Vei jura că s-a născut beot în aer neghiob.
Dar poeţii scumpi ţie, Vergilius şi Varius,
Nid nu dezonorează judecăţile tale despre d
Şi darurile pe care le-au luat de la donator împreună cu multe laude,
Nid nu apar mai bine exprimate chipurile prin semne de bronz
Dedt moravurile şi sufletele bărbaţilor iluştri
Prin opera poetului; nid eu n-aş prefera să compun
Epistole tîrtndu-se pe pămînt în Ioc să descriu isprăvile,
Priveliştea ţărilor şi fluviile, cetăţile
Căţărate pe munţi, domniile barbare şi războaiele
Purtate pe tot pămîntul sub auspiciile tale
Şi templde adăpostind pe Ianus păzitorul păcii
Şi Roma temută de Părţi sub călăuza ta,
Dacă fireşte pot ceea ce doresc; dar măreţia ta
Nu admite un cîntec meschin, nid pudoarea mea
Nu îndrăzneşte să Încerce un lucru pe cate puterile refuză să-1 poarte.
Insă o stăruinţă fără tact stlnjeneşte pe cel pe care 11 iubeşti,
Mai ales cind se recomandă prin numere şi meşteşug;
Căci cineva îşi aminteşte mai curînd şi mai bucuros
Ceea ce ia în ris, dedt ceea ce aprobă şi venerează.
Nu mă opresc la omagiul care mă apasă şi nu doresc
Vreodată nici să fiu expus in ceară ca chip plăsmuit în rău,
Nici să fiu împodobit cu versuri compuse execrabil,
Nid să roşesc dăruit cu un omagiu grosolan, şi întins,
împreună cu scriitorul meu, într-o cutie închisă,
Să fiu dus în uliţa care vinde tămlie şi parfumuri
Şi piper şi orice se poate împacheta In hirtule netrebnice.

2

Florus, prieten credincios al bunului şi ilustrului Nero,
Dacă întîmplător cineva ar voi să-ţi vîndă un sclav născut
La Tibur sau la Gabii, şi ţi-ar vorbi astfel: «Acesta,
Curat şi frumos de la cap pînă jos la călciie,
Să fie al tău şi să-1 stăpîneşti pentru opt mii de sesterţi,
Sclav născut în casă, bun pentru treburi la porunca stăpînului,
Poleit cu niscai literatură greacă, cu aplecare spre orice artă,
Vd face tot ce pofteşti cu această argilă udă;
Mai mult va cînta ndnvăţat, dar dulce, băutorului.
Prea multe promisiuni scad încrederea, cind vînzătorii
Care vor să împingă marfa laudă mai mult dedt se cuvine.
Pe mine nu mă sileşte nimic: eu sunt sărac în banii mei.
Nici un vinzător de sdavi nu ţi-ar face asta; cu greu
Cineva ar face acelaşi lucru pentru mine. O singură dată sclavul a greşit
Şi, cum se-ntimplă, s-a ascuns sub scară, temîndu-se de cureaua atirnată [in cui];
Dă banii, afară de cazul cînd te supără fuga [Iui]-»
Acela, după opinia mea, ar lua preţul fără grijă de reclamaţie.
Tu cu bună ştiinţă ai cumpărat un viţios, ţi s-a spus condiţia:

îl vei urmări totuşi pe acest [negustor] şi vei stărui într-un proces nedrept?
Ţie care plecai m-am mărturisit leneş, m-am declarat
Aproape incapabil de asemenea formalităţi, nu mă vei judeca aspru
Că nici o scrisoare a mea n-a venit la tine.
Atunci ce-am folosit, dreptatea fiind cu mine,
Dacă totuşi insişti? Tc vei mai plînge în legături cu asta
Şi de aceea că, mincinos, nu-ţi trimit cîntecele aşteptate.
Un soldat al lui Lucullus, stringind cu multe necazuri
Soldele, în timp ce obosit s-a întins jos noaptea, a pierdut
Tot pînă la un ban; după asta, lup vehement, necăjit deopotrivă
Şi pe sine şi pe vrăjmaş, aprig la dinţi din cauza posti tu lui,
A izgonit garda regală dintr-un loc, se zice,
Foarte întărit şi îmbelşugat în multe lucruri.
Remarcat pentru această faptă e răsplătit cu daruri onorifice,
Primeşte pe deasupra şi de două ori zece mii de sesterţi.
întimplător in acest rimp generalul dorind nu ştiu de ce
Să cucerească o întăritură, începu a-l îndemna pe acelaşi
Cu vorbe care ar fi putut da curaj şi fricosului:
« Du-te, bunule, unde te cheamă vitejia ta; mergi cu picior fericit,
Să aduci marile cununi ale celor meritoşi. De ce stai ? »
După acestea acel viclean, cit vrei de ţăran, zise:
«Se va duce acolo unde vrei, se va duce cine şi-a pierdut briul».
S-a intîmplat să fiu hrănit la Roma şi dăscălit
Cît a păgubit mîniosul Ahile pe greci.
Atena strălucită în arte a adăogat ceva mai mult.
 Natural să pot deosebi ce-i strimb de ce-i drept

Şi să caut adevărul prin pădurile lui Academus.
Dar vremurile aspre m-au urnit din locul plăcut,
Şi ardoarea civilă m-a împins nedeprins la război in oşti,
Care nu puteau face faţă braţelor lui Caesar August.
îndată ce m-a slobozit de acolo întiia [bătălie] de la Philippi,
Umil din cauza penelor retezate şi viduvit de căminul şi ogorul părintesc,
Sărăcia m-a făcut îndrăzneţ să compun versuri.
Dat ce cucute au putut vreodată purifica îndeajuns
Pe cel care nu are decît ceea ce nu-i lipseşte,
Ca să nu cred ci e mai bine să dorm decit să scriu versuri?
Anii care trec jefuiesc de la noi una cîte una:
Au răpit jocurile, dragostea, ospeţele, spectacolele,
încearcă a smulge poemele; ce vrei să fac?
Afară de asta nu toţi admiră şi iubesc acelaşi lucru:
Ţie îţi plac cîntecele [lirice], pe acela îl delectează iambii,
Pe celălalt satitele cu sare neagră în maniera lui Bion.
Iată trei oaspeţi ai mei aproape diferind [în gusturi],
Cetind cu cer al gurii variat lucruri foarte felurite;
Ce să dau? Ce să nu dau? Ceea ce tu refuzi, porunceşte altul;
Ce ceri, negreşit este displăcut şi acru pentru anîîndoi.
Afară de altele, oare gîndeşti tu că la Roma
Pot scrie printre atltea griji şi atitea belele?
Ăsta mă cheamă ca chezaş, cela, lăsînd la o parte orice amabilităţi,
Să ascult [lectură de] scrieri; unul zace pe dealul Quîrin,
Altul la capătul Aventinului, şi unul şi altul trebuind să fie vizitaţi.
Vezi omeneşte ce răgazuri potrivite. — Dar
Bulevardele sunt slobode, incit nimic nu stă in calea meditativilor. —

Antreprenorul se grăbeşte Infierbîntat cu catlrii şi hamalii;
Aci ridică o piatră, colo o grindă enormă cu macaraua;
Tristele convoaie funebre se luptă cu căruţele;
Ici fuge căţeaua turbată, colo se năpusteşte scroafa plină de glod:
Du-te acum şi meditează versuri sonore I
Tot corul scriitorilor iubeşte pădurea şî fuge de oraş,
Client ritual al lui Bacchus cel bucuros de somn şi umbră;
Tu vrei ca eu să cînt în zarva nocturnă şi diurnă
Şi să păşesc pe urmele plngărite ale poeţilor?
Talentul care şi-a ales liniştita Atena
Şi a consacrat şapte ani pentru studii, îmbăttînind
Printre cărţi şi meditaţii, [dacă] iese mai taciturn decît statuia,
De cele mat multe ori face poporul să se strice de rts; eu aci
în mijlocul valurilor lumii şi ale furtunilor oraşului
Mă pot oare învrednici să împletesc vorbele care vor stîmi sunetul lirei?
Era la Roma un frate jurisconsult, [frate] pînă Într-acolo
încît fiecare din ei auzea In vorbirea celuilalt numai laude curate,
încît acesta era un Gracchus pentru celălalt şî celalalt UD Muuus pentru acesta.
Oare delirul acesta scutură mai puţin pe poeţii de spirit?
Eu compun cîntece, ăsta elegii: «Minunată operă
Cizelată de cele nouă Muzei» Priveşte intli
Cu ce infatuare, cu ce suficienţă privim în jur
Templul [bibliotecă] încăpător pentru poeţii romani.
După aceea, dacă n-ai cumva nici o treabă, urmează-ne şi ascultă de departe
Ce zic şi cu ce preţ îşi împletesc unul altuia coroane:
Suntem loviţi şi dăm gata duşmanul cu tot atltea răni
Ca nişte samniţi într-o luptă lungă pînă la îatîiele lumini [de lămpi];
Eu mă despart [declarat] prin votul Iui un Alceu, el, printr-al meu, ce?
Ce altceva decit un Callimach? dacă văd că cere mai mult.
Fie un Mimnermus, şi se umflă prin porecla dorită.
Multe suport ca să potolesc genul iritabil al poeţilor,
Cind scriu şi captez rugător sufragiile poporului;
Totdeodată fie-mi îngăduit ca puntnd capăt silinţelor şi recăpătîndu-mi bunul simţ.
Să-mi astup nepedepsit urechile [pînă aci] deschise la cei care recită.
Acei care compun etntece proaste sunt ironizaţi, adevărul [este]
Că scriind ei se delectează şi se cultivă pe sine şi de la sine,
Dacă taci, vor lăuda fericiţi orice au scris.
Dar cine va dori să fi făcut un poem după reguli,
Odată cu tablele îşi însuşeşte sufletul unui cenzor onest;
Va îndrăzni să scoată din locul lor orice cuvinte
Care vor avea puţină strălucire sau vor fi fără miez
Şi se vor naşte nevrednice de cinste, chiar dacă se vor retrage fără voie
Şi ar mai sta incă în sanctuarul Vestei.
[Autorul] folositor poporului va smulge cuvintele
întunecate de vreme şi va pune in lumină pe acelea expresive
Pe care, amintite In Caton si In Cethegus,
Acum le-apasă mucegaiul deformant şi bătrineţea părăsită.
Va primi [cuvintele] noi pe care le-a produs uzul creator:
Va turna bogăţii vehement, curgător şi asemănător
Cu limpedele riu şt va înavuţi Lariul printr-o limbă bogată.
Va îndepărta pe cele de prisos, va lustrui printr-o grijă înţeleaptă
Pe cele prea aspre, va înzdrăveni pe cele lipsite de sevă,

Va da frumusețe [omului] care sc joacă şi se va chinui
Aşa cum cineva dansează aci Satireasca, aci agresta Ciclopească.
Aş prefera să trec drept un scriitor exaltat şi nedibaci,
Să mă complac cu lipsurile mele şi să mă ascund în fine în ele
Decît să am gust şi să mirii. A fost printre argîeni unul nu de jos,
Care credea că ascultă tragedii minunate,
Spectator şi aplaudator mulțumit în teatrul gol;
Care păzea celelalte îndatoriri ale vieții după dreptele
Obiceiuri, foarte bun vecin, gazdă amabilă,
Blînd cu nevasta, care putea să ierte sclavilor,
Să nu se înfurie de pecetea ruptă a urcioarelor.
Care putea să evite prăpastia şi puțul descoperit.
Cînd acesta, cu ajutorul şi îngrijirea rudelor, a dat afară,
însănătoşit prin sabur cutat, boala şi fierea
Şi şi-a venit în fire, a zis: «Pe Pollux, prieteni, m-ați omorit,
Nu m-ați mîntuit, [din moment] ce mi-ati răpit astfel o voluptate
Şi mi-ați luat cu forța o rătăcire plăcută minții.»
Probabil că este mai folositor, aruncînd nimicurile, [să cultivi] Înțelepciunea
Şi să laşi jocul potrivit pentru vîrsta copiilor
Şi a nu mai continua cuvintele de modulat pe coardele latine,
Ci a deprinde numerele şi modurile adevăratei vieți.
în privința asta vorbesc cu mine însumi şi meditez tăcut acestea:
Dacă nu ți-ar potoli setea nici o cantitate de limfă,
Ai spune doctorului; dar, că doreşti cu atît mai mult
Cu cît ai strîns mai mult, nu ai curaj a mărturisi nimănui?
Daci rana nu ți-ar fi uşurată cu o rădăcină sau buruiană
Ce ți s-a arătat, te-ai lipsi să te doftoriceşti cu o rădăcină sau buruiană
Care nu ajută întru nimic; ai auzit că cui
I-au dat zeii avere, pe acela îl părăseşte sminteala rea.
Şi, cum de cînd eşti mai bogat nu ai devenit deloc mai înțelept,
Vei uza totuşi de aceiaşi sfătuitori?
Dar dacă bogățiile pot să te facă cuminte
Şi mai puțin lacom şi fricos, de bună seamă ai roşi
Dacă ar trăi vreunul pe pămînt mai avar decît tine.
Dacă se cheamă proprietate ceea ce cineva a cumpărat cu cintarul şi cu un ban.
De crezi pe jurisconsulți, ceva transmite [şi] folosința;
Ogorul lui Orbius care te hrăneşte e al tău, iar vechilul [lui Orbius]
Cind grăpează semănăturile care trebuie să-ți dea mai multe bucate
Te recunoaşte stăpîn. Dai bani, primeşti struguri,
Pui, ouă, un poloboc de vin; ei bine, în crupul acesta
încetul cu încetul vei cumpăra ogorul, cumpărat poate cu trei sute
De mii de sesterți şi chiar mai mult.
Ce importă dacă trăieşti din ce-ii plătit pină azi sau odată?
Cumpărătorul ca atare a] pămîntului lui Aricinus şi al lui Veienus
Mănîncă legume cumpărate, chiar de-ar crede altfel,
încinge bronzul in noaptea rece cu lemne cumpărate.
Dar numeşte al său pină unde plopul aşezat
La anume hotare înlătură judecările cu vecinii, ca şi cind
Poate fi propriu ceva care intr-o clipă a orei mişcătoare,
Aci prin rugăminte, aci pe bani, aci prin forță, aci prin moartea supremă
Schimbă stăplnii şi trece în dreptul altuia.

Astfel, fiindcă nimănui nu-i este dat un uz
perpetuu şi moştenitorul
Vine peste moştenitorul altuia ca unda peste undă,
La ce folosesc satele şi hambarele? La ce boii
lucani minaţi
Pe munţii Calabriei, dacă Orcus seceră
Ce e mare şi ce e mic, nelăsindu-se mituit cu aur?
Pietre preţioase, marmură, fildeş, statuete
tireniene, tablouri,
Argintărie, veşminte vopsite cu purpură getulă
Sunt care nu le au, este unul care nu doreşte să
le albă.
Pentru ce unul din fraţi preferă să hoinărească,
să se joace,
Să se ungă cu parfumuri în grădinile de palmieri
rentabile ale lui Irod,
Iar altul, [deşi] bogat, neastîmpătat din zori şi
pînă în umbra zilei
Desţelinează ogorul păduratic prin flacără şi fier,
Ştie Geniul [fiecăruia], tovarăşul de la naştere
care potriveşte astrul,
Zeu al firii umane, muritor cu fiecare cap,
Schimbător la chip, alb şi negru.
Voi uza şi voi lua din mica grimăjuie
Atit cît cere trebuinţa, nici nu mă voi preocupa ce
gîndeşte despre mine moştenitorul
Care n-a găsit mai mult decit cele date [de destin],
şi totuşi aş vrea si ştiu
De asemeni cit se deosebeşte omul simplu de
desfrina tul vesel
Şi cît se depărtează economul de avar.
Căd e diferenţă [dacă] risipeşti nesăbuit ce e al
tău sau nu faci
Nici o cheltuială cu părere de rău, nici nu te
străduieşti a sttînge multe
Şi mai degrabă te bucuri pe apucate şi la timp
de puţinul [tău] plăcut,
Ca la vremea sa copilul de sărbătorile Quinquatrus.
Sărăcia dezgustătoare a casei fie departe; eu,
De sunt purtat de o corabie mare sau mică,
sunt purtat ca unul şi acelaşi.

Nu suntem împinşi dacă pînzele [sunt] umflate
de Acvilonul prielnic,
Totuşi ne ducem viaţa dacă Austrii ne sunt
duşmănoşi,
în puteri, in talent, in strălucite [socială], în
bărbăţie, in rang, în avere,
[Să fim] cei din urmă printre cei dinţii, cei dinţii
mereu printre cei din urmă.
Nu eşti avar: bine. Ce? odată cu acest viţiu
Au fugit [oare] şi celelalte? lipseşte din pieptul
tău ambiţia
Deşartă? lipsesc frica şi ura morţii?
Visele, spăimîile magice, minunile, vrăjitoarele,
Lemurii nocturni si monştrii tesali li iei [oare]
în rîs?
Numeri cu plăcere zilele de naştere? ierţi pe
prieteni ?
Eşti mai bllnd şi mai bun la apropierea bătrineţii?
Ce-ţi ajută dacă ai scos un spin din mai muiţi?
Dacă nu ştii să trăieşti măsurat, dă pas celor mai
experimentaţi.
Te-ai jucat destul, ai mincat şi ai băut destul;
Ţi-a venit timpul să pleci, ca nu cumva generaţia
Mai in drept a fi zburdalnică să ridă că bei mai
mult decît se cade şi să te-mpingă.

EPÎSTULA AD PISONES

DE ARTE POETICA

Dacă un pictor ar voi să lege un grumaz de cal
Cu un cap de om şi să acopere [totul] cu felurite pene,
Adunînd fragmente de pretutindeni, aşa cum femeia frumoasă In sus
Se termină ca peşte ruşinos de îngrozitor,
Admişi a privi, vă veţi ţine [oare] risul, prieteni?
Credeţi[-mă], o, Pisoni, asemeni acestui tablou ar fi cartea
Căreia i s-ar plăsmui idei goale ca şi visurile bolnave,
încît nici piciorul, nici capul să nu se îmbine
într-o compoziţie unică. — Pictorii şi poeţii au avut totdeauna
Egală facultate de a îndrăzni orice. —
Ştim, şi această scuză o cerem şi o dăm pe întrecute,
Dar nu ca sălbăticiunile să se împerecheze cu [fiinţele] paşnice,
Nici ca şerpii să se îngemăneze cu păsările şi mieii cu tigrii.
Adesea în scrierile începute grav şi tratînd grandiosul
Se coase cîte o flamură sau alta de purpură
Care să lucească de departe, descriindu-se pădurea [sacră]
Şi altarul Dianei, şerpuirile apei alergînd pe clmpurile fermecătoare,

Sau fluviul Rin, sau curcubeul.
Decît, nu era acolo locul lor. Poate ştii să reprezinți
Chiparosul: la ce [foloseşte] aceasta, dacă cine e pictat pentru banii dați
A scăpat Inodnd fără speranță de pe corabia sfărirnată?
Ai început să faci o amforă: de ce învîrtind roata a ieşit urcior?
în scurt, [opera] fie cum pofteşti, măcar [să fie] simplă şi una.
Cea mai mare parte a poeților, maestrul si tinerii vrednici de maestru,
Ne înşelăm sub raportul justeții: mă silesc să fiu scurt,
Devin obscur; pe cel care caută lustruiala îl părăsesc
Nervul şi suflul, cel care cultivă grandiosul umflă,
Prudentul şi prea timidul în fața furtunii se tirişte pe pămînt;
Gnt doreşte să varieze un lucru prin prodigii
Pictează delfinul pădurilor şi mistrețul valurilor:
Fuga [lui] de cusur duce la vițiu, dacă e lipsit de artă.
Un meşter de la parterul cazarmei de gladiatori Aemilia reproduce
Şi unghiile, imită şi părul unduind în aer,
Nefericit in totalul operei, fiindcă nu ştie să
îmbine totul; eu, dacă aş avea de gînd să compun ceva,
N-aş voi mai mult să fiu ca acesta, cum [n-as vrea] să trăiesc
Admirat pentru ochii negri şi părul negru, insă cu nasul strimb.
"Voi care scriți, alegeți materia potrivit cu puterile
Voastre şi cumpăniți îndelung ce refuză umerii,
Ce sunt in stare să poarte. Pe acela căruia subiectul îi va fi ales după forțele sale
Nu-1 va părăsi nici uşurința elocuției, nici ordinea clară.

Virtutea şi frumusețea ordinii va fi aceasta, sau mă înşel.
Că [scriitorul] spune acum numai ceea ce trebuie spus acum,
Amină multe şi le omite momentan;
Garantul cîntecului făgăduit va agrea asta, va dispreţui asta.
Băgătot de seamă şi minuțios în Înşiruirea cuvintelor,
Vei spune cu distincție dacă iscusita înnodare va face nou
Un cuvinr banal. Dacă cumva e necesar
De a revela prin semne proaspete ascunzişul lucrurilor,
Va fi oportun şi se va da o libertate asumată cu decență
De a plăsmui [cuvinte] neînțelese Cethegilor îmbrăcați țărăneşte,
Şi vorbele noi şi de curînd născocite vor avea circulație
Dacă pică cu parcimonie din izvor grec ticluiie [după acest model].
Ce a dat însă romanul lui Caecilius şi lui Plaut, refuzat
Lui Virgil şi lui Varius? Pentru ce eu, dacă pot
Să agonisesc cîteva, să fiu pizmuit cînd limba Iui Caton şi a lui Ennius
A îmbogățit graiul părinților şi a dat Ia iveală
Nume noi pentru lucruri. A fost îngăduit şi va fi îngăduit
Totdeauna a pune In circulație nume bătute cu tiparul prezent.
După cum pădurile se schimbă la frunze spre sfîrşitul anului,
Cele vechi cad, tot aşa moare generația bătrînă a cuvintelor
Şi cele născute de curînd înfloresc în felul tinerilor şi sunt tn putere.
Datorăm morții [persoana] noastră şi ce e al nostru. Fie că, primit
Pe pămînt, Neptun apără flotele de Acviloni,

Opera [vrednică] de regi, sau mlaştina îndelung nerodnică şi potrivită pentru vîsle
Hrăneşte oraşele vecine şi simte plugul cel greu,
Fie că riul şi-a schimbat cursul păgubitor pentru toade,
învăţat [să ia] un drum mai bun; faptele muritoare vor pieri.
Necum să rămină vie strălucirea şi creditul limbilor.
Multe cuvinte care au murit vor renaşte, şi vor cădea
Acelea care acum sunt In cinste, dacă vrea uzul,
Care are in puterea lui bunul plac, dreptul şi norma vorbirii.
Cu ce metru se pot scrie faptele regilor, ale căpeteniilor
Şi tristele războaie a arătat Homer.
în versuri legate nepereche s-a închis întîi jeluirea funebră,
După aceea şi exprimarea unei rugăciuni împlinite;
Cine insă a pus în circulaţie ca autot modeste elegii
Discută [incă] gramaticii şi piuă acum procesul e în faţa judecătorului.
Turbarea a înarmat pe Archiloc cu iambul care e al Iui;
Pe acest picior l-au încălţat cinicii [comediei] şi înalţii coturni [tragici],
[Fiind] potrivit pentru vorbirea dialogîcă, învingind zgomotele
Mulţimii şt [fiind] născut pentru acţiune.
Muza a sortit să se cînte pe coardele [lirice] zeii şi copiii zeilor,
Şi luptătorul învingător, şi calul [ieşit] întîi la întrecere,
Şi grijile [de dragoste ale] tinerilor, şi vinurile care [fac inima] slobodă.
Dacă nu pot şi nu ştiu să păstrez rolurile şi colorile genurilor
[Aşa cum le-am] determinat, pentru ce să fiu salutat poet?
Pentru ce prefer să nu ştiu, ruşinîndu-mă prosteşte, în loc să învăţ?

Materia comică nu admite să fie tratată în versuri tragice;
De asemeni cina lui Thyest se indignează a fi narată
în cmtece potrivite pentru particulari sau aproape de cipicii [comediei],
Fiecare [subiect], după cum s-a horărît pentru fiecare in parte, să ocupe locul ce se cuvine.
Totuşi uneori şi comedia ridică glasul,
Şi Chremes mlniat se ceartă cu gura clocotitoare;
Pe de altă parte tragicul de multe ori se vaită tn limbaj familiar,
Ca atunci cînd Telephus şi Peleus, săraci şi surghiuniţi amindoi,
Renunţă la vorbele umflate şi de un picior jumătate,
Dacă vrea ca jeluirea să atingă inima spectatorului.
Nu e de ajuns ca poemele [dramatice] să fie frumoase, trebuie să fie mişcătoare
Şi să mine sufletul auditorului Încotro vor.
Aşa precum rid la cei care rid, chipurile omeneşti
Simpatizează cu cei care plîng: dacă vrei să plîng, pltngt
Tu cel dinţii; atunci nenorocirile tale, Telephe sau Peleu,
Mă vor atinge; dacă iţi vei debita prost rolul,
Voi dormita ori voi ride. Vorbele triste
Au nevoie de faţă tristă, acelea pline de ameninţări de [faţă] mîniată,
Cele v«sele de [faţă] rîzătoare, cele serioase de [faţă] severă la spunere:
Căci natura ne formează mai întîi pe dinăuntru
în raport cu orice dispoziţie a soartei; ne înveseleşte sau ne îndeamnă la mînie,
Sau ne doboară la pămint prin grea tristeţă şi ne nelinişteşte;
După aceea mişcarea sufletului se traduce in afară, limba fiind interpret.
Dacă spusele vorbitorului vor fi in discordanţă cu situaţiile,
« Cavalerimea şi pedestrimea romană» vor scoate hohote de *rls.*

E deosebire multă, dacă vorbeşte un zeu sau un erou,
Un bătrîn copt sau unul pină acum clocotind de tinereţe,
în floare, o matroană autoritară sau o doică harnică,
Un negustor mereu pe drumuri sau un cultivator al ogorului înverzit,
Un cholc sau un assyr, unul nutrit la Thebae sau la Argos.
Ca scriitor sau urmează tradiţia, sau plăsmuieşte
Cu coerenţă. Dacă cumva reiei pe Abil încărcatul de onoruri:
Neostenit, rninios, necruţător, aprig,
Si nege că s-au născut legi pentru el, să alerge pentru orice la arme;
Medea să fie cruntă şi nebiruită, Ino plîngăreaţă,
Ixion perfid, Io rătăcitoare, Orest trist.
Dacă încredinţezi scenei ceva nemaiexperimentat şi îndrăzneşti
A ticlui o mască nouă, să se păstreze pînă Ia sflrşit
Cum a pornit de la început şi să fie închegată.
Greu este a spune [sentimente] generale în chip individual,
Şi ru mai cu siguranţă pui în acte poemul *I/iadei*
Decît să produci cel dinţii lucruri necunoscute şi nespuse.
Materia publică va deveni de drept privat, dacă
Nu vei rămîne in cerc banal şi deschis [tutuior],
Nici nu te vei sili să reproduci cuvînt după cuvînt,
Interpret fidel, sau să te azvîrli imitator de aproape
[AI unui autor] de la care modestia şi economia operei iţi interzice să porneşti pasul.
Nici să nu începi aşa ca scriitorul ciclic odinioară:
«Voi cinta soarta şi nobilul război al Iui Priam»;
Ce promiţător ar aduce ceva vrednic de asemenea vorbă mare?
Se vor screme munţii, se va naşte un şoarece de ris.
Cu cît mai just [Homer] Însuşi, care nu clădeşte nimic nelalocul său:
« Spune-mi, Muză, despre bărbatul care, după nenorocirile
Troiei cucerite a văzut năravurile multor oameni şl cetăţile.»
Nu gindeşte să scoată tura din trăznet, ci lumină
Din fum, ca să verse de aci lumini strălucite,
Pe Anriphates şi Scylla, Charybdis cu Cyclopul;
Nu începe întoarcerea lui Diomede de la moartea lui Meleagru,
Nici războiul troian din ouăle gemene;
Mereu se grăbeşte spre deznodămînt şi atrage pe ascultător
în miezul lucrurilor cunoscute, nu consecutiv,
Şi abandonează pe acelea tratate care deznădăjduieşte ci pot străluci,
Şi în aşa fel închipuieşte, astfel amestecă cele false cu cele adevărate,
Ca să nu fie in dezacord nici mijlocul de început, nici sfîrşitul de mijloc.
Tu ascultă ce doresc eu şi împreună cu mine publicul,
Dacă simţi nevoia aplaudatorului aşteptind cortina
Şi stînd neîntrerupt pînă ce cintăreţul ţdln flaut] va zice: «Aplaudaţi».
Trebuie să notezi moravurile fiecărei vîrste
Şi să dai ce se potriveşte naturii mişcătoare şi anilor.
Copilul care ştie să imite cuvintele şt calcă pămîntul
Cu picior sigur, bucuros să se joace cu cei deopotrivă, prinde
Şi lasă necazul cu uşurinţă şi se schimbă pe fiecare ceas.
TSnitul imberb se bucură, îndepărtat fiind in sflrşit paznicul,
De cal şi de ciini, de cimpul însorit şi cu buruiene [al lui Marte],
Ceară [cînd e vorba] a fi tras spre viţiu, recalcitrant faţă de sfătuitori,
Prevăzător tardiv al celor de folos, risipitor al banilor,
îngîmfat şi lacom şi gata să-şî lase iubita.
Schimbîndu-şi gusturile, vîrsta şi sufletul bărbatului,

Caută puterea şi prieteniile, umblă după onoruri,
Se fereşte de a fi făptuit ceea ce se sileşte să
schimbe curînd.
Pe bătrin îl inghesuiesc irmtmităţi multe, fie că
Se abţine şi se teme să uzeze de ceea ce a strîns
nenorocit cu ce a agonisit,
Fie că oferă toate lucrurile timid şi îngheţat,
Lăsător de azi pe mîine, bogat în nădejdi, leneş şi
lacom de ceea ce va fi,
Cîrcotaş, văităreţ, lăudător al timpurilor trecute,
Clnd era copil, pedepsitor şi probozitor a) celor
mai tineri.
Multe aduc cu sine folositoare anii care vin,
Multe iau [anii] care dau înapoi. Să nu cumva să se
atribuie
Tînărului roluri de bătrini şi copilului roluri
bărbăteşti;
Să rămînem mereu la cele venite [din afară] şi la
cele din firea proprie, după vîrstă.
Acţiunea sau se petrece pe scenă sau se povesteşte.
Mai slab excită sufletele cele comunicate prin
ureche
Dedt acelea care sunt puse sub ochii inspirind
încredere
Şi pe care spectatorul le află direct; totuşi nu aduce
in scenă ceea ce merită si se petreacă in afara [ei]
şi îa
Din faţa ochilor multe pe care în curînd le va
povesti docvenţa aeduia care a fost de faţă:
Medeca să nu dopîrţească copiii in faţa publicului,
Iar criminalul Atreu să nu frigă măruntaiele
omeneşti in văzul [tuturor],
Procne să nu se prefacă In pasăre, nid Cadmus în
şarpe;
Orice îmi etalezi astfel, incredul urăsc.
Să nu fie mai mică, nici mai întinsă de cinci acte
Piesa care vrea să fie cerută şi să se repună pe
program;
Si nu intervină nid un zeu [ex machina], dedt doar
Dacă se întîmplă o intrigă cerînd un chezaş, nici
să nu-şi bată capul a vorbi a patra mască.

Coml să îndeplinească rol de actor şi ofidu
bărbătesc
Şi să nu cînte ceva între acte
Care să nu ducă la concluzie şi să nu se
potrivească strîns.
El să favorizeze pe cei buni, să sfătuiască cu
prietenie,
Să domolească pe mîniaţi şi să iubească pe cel cu
frica păcatului;
Să laude merindele cinei scurte, justiţia nuntuitoare
Şi legile şi pacea cu porţile deschise;
Să tăinuiască secretele, să implore şi să roage pe zei
Pentru ca Norocul să revină Ia cei sărmani, să
plece de la cei trufaşi.
Nu era nevoie ca acum de un flaut, legat cu aramă
albă, emul
Al tubd, d de unul subţire [la sunet] şi simplu, cu
găuri puţine,
Care să dea tonul şi să ţină ison corului
Şi să acopere cu Suflarea scaunde încă nu prea dese.
In care se aduna un public foarte numerabil, ca
unul [ce era] mic,
Cumpătat, religios şi cu ruşine.
După ce învingător [poporul] a început să-şi
lărgească ogoarele, iar oraşde
Să fie înconjurate de un zid mai larg şi Geniul să
fie potolit
Fără [frică de] pedeapsă cu vin diurn în zile de
sărbătoare,
S-a ivit o libertate mai mare în metri şi forme.
Căd ce putea gusta tomul] fără carte, ţăranul
slobod de munci
Amestecat cu orăşeanul, omul de jos [amestecat] cu
omul de vază?
Astfel dntăreţul a adăogat artei vechi dansul şi luxul
Şi mişcindu-se pe scenă a tras [după sine] veşmintul
tragic;
Astfd au sporit coardele lirei severe,
Talentul îndrăzneţ a produs o elocvenţă
neobişnuită,
Şi, cunoscător al lucrurilor utile, proorodtor al
viitorului,

Nu s-a deosebit în sentințe de oracolele de la Detptii.
Cine a concurat în cintecul tragic pentru un banal
țap.
A dezgolit apoi şi pe Satyrii agrcşti şi a încercat,
Fără a părăsi gravitatea, un joc aspru, prin aceea că
Spectatorul băut, după îndeplinirea [libațiilor]
sacre şi fără friu.
Era neapărat reținut prin farmec şi plăcută noutate,
într-adevăr, Satyrii luători în rîs, Satyrii muşcători
Trebuiesc prezentați în aşa chip, lucrurile serioase
trebuiesc întoarse în aşa fel
Că nici un zeu, nici un erou să nu mai fie adus,
Şi cel văzut mai înainte în aur şi purpură regală
Să nu emigreze prin vorbire înjosită în crişmele
obscure,
Sau, evitiod lutul, să prindă norii şi găunoşiile.
Nu-i de demnitatea tragediei să pălăvrăgească
versuri uşoare,
Ca matroana care, nevoită a danța în zilele de
sărbătoare,
S-ar invîrti nepudibundă în mijlocul Satyrilor
cutezători.
Eu, Pisonilor, dacă ar fi să scriu drame satirice,
m-aş mulțumi numai
Cu vorbe fără podoabe şi cu nume proprii.
Şi nu m-aş sili să mă depărtez de coloarea tragică
pînă Intr-atit
încît să nu intereseze dacă vorbeşte Davus şi
îndrăzneață
Pythias, care a stors un talant din economiile lui
Simon,
Sau Silenus, paznic şi umbră inseparabilă a zeului,
[fost] elev [al său].
Voi scoate un cintec ticluit după unul cunoscut, in
aşa mod
Ca oricine să creadă că poate tace acelaşi lucru, să
asude mult şi să se muncească in zadar
Dacă îndrăzneşte să facă acelaşi lucru: atît de mult
valorează rînduirea şi încheietura,
într-atît se ridică la o strălucire scoasă din
mijloacele [comune].

Eu [fiind] judecător, Faunii traşi din păduri să se
ferească
De a se maimuți vreodată ca tinerii, în versuri prea
duioase,
Precum cei care îşi trăiesc veacul la răspintii sau
[sunt] pînă în măduvă edecuri ale forului,
Ori să sporovăiască vorbe porcoase sau neruşinate;
Căci tot ce este cavaler, om slobod sau cu avere
Se ofensează, şi, chiar dacă cumpărătorul de năut
prăjit şi de nuci aprobă,
Nu acceptă cu suflete binevoitoare şi nu dau cununa.
Silaba lungă aruncată după una scurtă se cheamă
iamb,
Picior repede; din care pricină [el] a şi hotărît
să-şi adaoge
Numele de iamb trimetric, deşi bătaia revine de
şase ori.
Nu aşa de demult egal sieşi de la primul pină la
cel din urmă,
încît să vină la urechi prea încet şi cam prea apăsat,
A primit blînd şi răbdător
Sub regim patern spondeii stabili [pe picioare],
Nu aşa de prietenos încît să cedeze locul at doilea
şi al patrulea.
Acest [iamb] apare rar in nobilele trimetre ale lui
Accius,
Şi el a osîndit pentru ruşinoasa crimă a lucrului
pripit
Şi prea mult lipsit de îngrijire sau pentru ignorarea
artei
Versurile zvirlite cu toată ponderea lot ale lui
Ennius.
Nu orice judecător vede poemele rău cadențate,
Şi găsirea de scuze este nedemnă de poeții romani:
In privința asta să bat dmpii şi să scriu slobod?
Sau să socotesc, pus In siguranța [regulelorj şi
nebizuit pe speranța scuzei,
Că toți vor vedea păcatele mele? în definitiv am
evitat culpa,
N-am meritat lauda: voi, cumpăniți exemplele
greceşti
Cu mină de noapte şi cu mină de zi.

Dat strămoşii voştri au lăudat glumele
Şi metrii lui Plaut, prea toleranţi in amindouă cazurile,
Şi, ce să spun, ca prostul, s-ar fi mirat dacă acum eu şi voi
Ştim să distingem vorba mojicoasă de cea elegantă
Şi cunoaştem cu degetele şi cu urechea sunetul după reguli.
Se zice că genul necunoscut al Camenei tragice
L-a născocit Thespis şi că [el] a dus pe căruţe trupa
Ca să cînte şi să joace unsă pe obraz cu drojdie.
După aceea, Aeschylus, descoperitorul măştii şi al solemnului veşraint tragic,
A întins o scenă pe stîlpi scurţi
Şi a arătat cum să se vorbească măreţ şi să se meargă pe cothurn.
Acestora le-a urmat comedia veche, nu fără multă
Laudă; dar libertatea a degenerat în viţiu şi in violenţă,
Meritînd a fi strunită prin lege; legea a fost primită
Şi corul a tăcut cu ruşine, luîndu-i-se dreptul de a fi nociv.
Poeţii noştri n-au lâsar nimic neîncercat,
Nici n-au meritat mai puţin cinstea de a fi îndrăznit
Să părăsească paşii grecilor şi să celebreze faptele naţionale,
Fie că au învăţat [pe actori să joace] «praetexte», sau «togate».
Şi nu va fi vreuna mai puternică pentru vitejie sau pentru armele ilustre
Ca limba Laţiuiui, daci munca pilei şi zăbava
N-ar supăra pe cîte unul din poeţi. O, voi
Din sîngele lui Pompiliu, luaţi înapoi cîntecul pe care
Nu l-au strîns multe zile [de lucru] şi multă frecătură
Şi nu l-au canonit de zece ori cu unghia tăiată.
Pentru că Democrit crede geniul mai norocos decit
Mizerabilul meşteşug şi exclude pe poeţii sănătoşi din Helicon,

O bună parte nu se îngrijeşte să dea jos unghiile
Şi barba, cauţi locurile tainice, ocoleşte băile:
Căci va căpăta valoarea şi numele de poet
Dacă nu va încredinţa niciodată bărbierului Licinus
Capul nevindecabil nici cu [sabur] din trei Anticyre. Şi eu
Nepriceputul, care mă curăţ de nete cind vine primăvara l
Nici un altul n-ar face poeme mai bune [dedt d]; într-adevăr,
Cu preţul ăsta, mă lipsesc. Ded voi sluji ca o gresie
Care, ea însăşi lipsită de puterea de a tăia, poate face fierul ascuţit
Eu însumi nescriind nimic, voi arăta sarcina şi datoria [scriitorului],
De unde se vor trage mijloacele, ce va alimenta şi forma pe poet.
Ce trebuie, ce nu, unde duce virtuozitatea, unde neglijenţa.
Experienţa morală este prindpîul şi izvorul [artei] de a scrie bine.
Hîrtiile socratice vor putea să-ţi arate fondul
Şi cuvintele vor urma fără silă materia prevăzută.
Cine a învăţat ce datorează patrid şi ce prieteniilor,
Ce dragoste merită părintele, fratele care trebuie iubit şi oaspetele,
Care este datoria senatorului, care a judecătorului,
Care e rolul comandantului trimis în război, acela negreşit
Va şti să reprezinte caracterul fiecăruia.
Voi recomanda a lua în considerare exemplul vieţii şi al moravurilor.
Ca imitator care învaţă şi a scoate de aci vorbirea vie.
Citeodată piesa sclipitoare pe alocuri şi justă în observaţia morală,
Fără nici o frumuseţe, fără măsură şi artă,
Incintă mai puternic poporul şi-I reţine mai bine
Dedt versurile sărace de viaţă şi fleacurile sonore.

Muza Ie-a dat grecilor, le-a dat talentul de a vorbi
Cu gura rotunda, lacomi de nimic afară de glorie;
Romanii, copii, după lungi calcule învață
Să împartă asul în o sută de părți. « Să spună
Fiul lui Albinus: dacă din cinci uncii s-a luat
O uncie, ce mai rimîne?... Puteai să ți spui.» — « Trei.» — « Aş !
Să dea Domnul să-ți păstrezi averea. Adăogăm o uncie, cît face?» —
« Jumătate de as.» Oare cînd avariția şi grija de a sttînge
A intrat odată în suflete, mai e de sperat că se pot
Scrie cîntece de parfumat cu ulei de cedru şi de păstrat în lemn uşor de chiparos?
Poeții sau vor să fie de folos, sau să delecteze,
Sau să cînte totdeodată bucuriile şi foloasele vieții.
Orice vei începe, fii scurt, pentru ca cele spuse repede
Să Ie prindă docil sufletele şi să Ie țină credincios.
Din pieptul [prea] plin curge orice [este] de prisos.
Cele născocite de dragul plăcerii să fie aproape de adevăr.
Ficțiunea să nu pretindă ca [lumea] să creadă orice vrea [ea],
Nici să nu scoată din pîntecele Lamiei care s-a ospătat copilul viu.
Comițiile bătrînilor ocărăsc [scrierile] lipsite de roade [morale],
Mîndrii Ramnes disprețuiesc poemele austere:
Ia toate voturile acela care amestecă utilul cu dulcele,
Delectînd şi totdeodată instruind pe cititor;
O astfel de carte va produce ciştig Sosiilor, va trece marea
Şi va prelungi viața lungă a scriitorului [devenit] notoriu.
Sunt totuşi cusururi pe care voim să le iertăm;
Căci nici coarda nu dă sunetul pe care îl vrea mîna şi mintea,
Şi prea adesea celui care cere unul grav li dă unul ascuțit,

Nici arcul nu va lovi totdeauna tot ce va amenința,
într-adevăr, cînd sttălucesc mai multe în dntec, nu eu
Voi fi ofensat de dteva pete, pe care sau le-a lăsat să cadă neglijența.
Sau natura umană nu le-a evitat îndeajuns. însă ce este?
Dacă copistul păcătuieşte mereu în acelaşi fel ca şi scriitorul,
Oridt i s-ar pune în vedere, e tratat fără indulgență; dtaredul
Care scapă mereu aceeaşi coardă, e luat în rîs:
Ața este pentru mine aed Choeritus care se neglijează mult,
Pe care îl admir cu rîsete [cînd] e reuşit [adică] de două sau de trei ori;
Şi iarăşi mă indignez ori de dte ori bunul Homer moțăie:
însă e îngăduit ca somnul să se furişeze într-o muncă atît de lungă.
Poezia [e] ca pictura. Va fi [o pictură] care să te atragă mai mult
Dacă stai aproape, şi alta dacă stai departe;
Asta cultivă obscurul, ceastălaltă vrea să fie văzută la lumină,
Netemîndu-se de ascuțimea pătrunzătoare a judecătorului;
Aceasta a plăcut o dată, ceastălaltă va plăcea repetată de zece ori.
O, tu, mai mare dintre tineri, deşi vei fi educat prin glasul patern
Spre bunul [gust] şi guşti prin tine însuți, ia seama,
Tinînd minte la ce-ți spun: mijlociul şi tolerabilul
Să fie îngăduit în anume cazuri; jurisconsultul sau
Mlnuilorul de procese e lipsit de talentul elocventului
Messalla şi nu are ştiința lui Aulus Cascellius,
Dar totuşi e prețuit: [insă] oamenii, zeii
Şi coloanele [librărid] nu admit poeților mediocri să existe.
Aşa cu simfonia discordantă între mesele plăcute.
Şi parfumul pomădos şi macul cu miere sardă

Jignesc, fiindcă cina putea merge şi fără ele:
Astfel poemul născut şi plăsmuit să orneze sufletele,
Dacă a rămas cu puţin sub limita de sus, se apropie de cea de jos.
Gne nu ştie să lupte, să se abţină de la armele bune pentru Cîmpul [lui Marte],
Şi cel nededat la minge, disc şi cerc să stea liniştit;
Ca nu cumva cei strînşi în rînduri dese [In juru-ij să izbucnească in rîs:
Cine nu ştie să întocmească un vers îndrăzneşte totuşi? de ce nu?
E liber, născut din părinţi liberi, mai ales impus la
Suma clasei cavalerilor şi depărtat de orice viţiu.
Tu nu vei spune şi nu vei face nimic fără voia Minervei.
Asta este [şi] judecata ta, acesta gîndul; dacă totuşi ai scrie
Ceva vreodată, să coboare în urechile criticului Maecius,
Ale tatălui şi ale noastre şi să fie îndesat
Nouă ani printre ciornele încuiate; va trebui să ştergi
Ceea ce n-ai realizat: cuvîntul aruncat nu ştie să se mai întoarcă.
Orpheu, interpret sacru al zeilor, a îndepărtat
Pe oamenii sălbateci de Ia omoruri şi hrană scîrnavă,
Din care cauză s-a zis că a îmblînzit tigrii şi leii turbaţi;
S-a zis şi de Amphion, întemeietorul oraşului Thebae,
Că mişcă pietrele cu sunetul [lirei] de bagă şi cu rugăciune blinda
Le ducea unde vrea. Aceasta a fost odată înţelepciunea,
A deosebi [treburile] publice de cele private, cele sacre de cele profane,
A interzice concubinajul vagabond, a da legi soţilor,
A clădi cetăţi, a săpa legile în lemn:
Astfel a crescut onoarea şi numele poeţilor
Divini şi a cîntecelor [dumnezeieşti]. După ei, ilustrul Homer
Şi Tyrtaeu au îndemnat prin versuri sufletele bărbăteşti
La războaiele lui Marte, s-au făcut în cîntece profeţii,
S-a arătat drumul vieţii, favoarea regilor
A fost încercată prin cadenţele Pieridelor, s-a descoperit
Jocul [scenic] ca sflrşit al muncilor Îndelungate; să nu-ţi fie
Cumva ruşine de Musa iscusită în liră şi de Apollo cintăreţul [din ţiteră].
Se pune întrebarea dacă un dntec este lăudabil prin natură sau
Prin artă; eu nu văd la ce poate folosi sforţarea fără vină bogată
Sau geniul nedoplit; astfel averea unuia
Cere puterea altuia şi conspiră amical.
Cine se sileşte să atingă în alergare ţinta dorită
A păţit şi făcut multe ca copil, a asudat şi a îngheţat,
S-a abţinut de la dragoste si vin; flautistul care cîntă
La [jocurile] Pythid a ascultat mai întîi şi s-a temut de maestru.
Acum e de ajuns să zid: «Eu scriu poeme minunate;
Rîios să fie cine-o fi ultimul; mi-e ruşine să fiu lăsat în urmă,
Şi să mărturisesc că desigur nu ştiu ceea ce n-am învăţat».
Ca şi strigătorul care strînge gloata Ia mărfurile puse la mezat,
Poetul bogat in moşii, bogat In bani puşi cu camătă,
Invită pe linguşitor să vină la profit.
Insă dacă există [cineva] care poate pregăti cum trebuie un ospăţ gras
Şi să răspundă pentru săracul lefter sau să smulgă din procesele
Funeste pe cd încurcaţi [în de], mă voi mira de ştie

La fericire să deosebească prietenul adevărat de cel mincinos.
Tu, fie că vei dărui, fie că vrei să dăruieşti ceva cuiva,
Fereşte-te de a declama versurile făcute de tine în culmea
Puterii tale; căci acela va exclama: «Frumos, bine, perfect»,
Va păli la [auzul] lor, va stoarce rouă [de lacrimi]
Din ochi de prieten, va juca, va izbi pămîntul cu piciorul.
Precum aceia care plîng cu plată spun şi fac la înmormîntări
Aproape mai mult decît cei îndureraţi sincer, aşa
Linguşitorul se arată mai emoţionat chiar decît lăudătorul.
Se zice că cei mari constrîng cu multe cupe
Şi tortureazǎ cu vin pe cel pe care se silesc să-l cerceteze
De este vrednic de prietenie; dacă faci poezii,
Să nu te amăgească niciodată gîndurile ascunse sub [pielea] vulpei.
Dacă recitai ceva lui Quintilius [Varus], zicea: « îndreaptă
Ici şi ici, dacă vrei»; dacă tăgăduiai că poţi să faci mai bine,
După ce ai încercat zadarnic de două şi de trei ori: te sfătuia
Să duci din nou pe nicovală versurile rău [ieşite] de la strung.
Dacă preferai să aperi păcatul in loc să-l dregi,
Nu socotea nici un cuvînt ca fiind de prisos şi nici o silinţă zadarnică
De a te [face] să nu te iubeşti numai pe tine şi ale tale, fără rival.
Bărbatul de gust şi rezonabil va certa versurile slabe,
Va învinovăţi pe cele necioplite, va nota [trăgînd] cu pana de-a curmezişul
Printr-un semn negru pe cele nedichisite, va tăia podoabele
Pretenţioase, te va sili să dai mai puţină lumină celor clare,
Va denunţa ce e spus in doi peri, va însemna ce trebuie schimbat,
Va fi un Aristarch şi nu va zice: « în definitiv de ce să
Ofensez un prieten pentru nişte fleacuri ?»: fleacurile acestea
Vor duce odată în rele serioase pe cel luat în rîs şi primit rău.
[Oamenii] se tem să atingă pe acela pe care îl ştiu poet apelpisit
Şi fug de el ca de cel pe care îl chinuie scabia cea rea sau
Gălbinarea, sau furia religioasă şi Luna mînioasă;
Copiii neprevăzători îl întărită şi-l urmăresc.
Dacă acesta, pe cînd plutind în aer rîgîie versuri şi se rătăceşte
Ca păsătarul cu ochii după mierle
în puţ sau în groapă, va striga mult şi bine
«Ajutor», «hei cetăţeni», nu va fi nimeni care să aibă grijă să-l scoată.
Dacă cineva se va îngriji să-i vină în ajutor, să arunce o punte,
îi voi zice: « Oare ştii tu că nu s-a aruncat acolo într-adins
Şi că nu refuză a fi salvat?» şi-i voi povesti moartea
Poetului sicilian. Empedocles, dorind să fie considerat
Zeu nemuritor, a sărit rece in Aetna fierbinte.
Să li se dea dreptul şi să se permită poeţilor să piară:
Cine salvează [pe unul] fără voia lui, face aceeaşi [crimă] ca şi ucigaşul.
Nu o singură dată a făcut [isprava] asta şi nu va fi
Om [ca oamenii], dacă va fi scos [din puţ], nici nu va părăsi ambiţia unei morţi cu fală;
Şi nu se explică satisfăcător, de ce tot fabrică versuri,
S-o fi pişat oare in cenuşa părinţilor, sau s-o fi apropiat

Imput de vătămătorul loc trăzoit: oricum are năbădăî şi ca şi ursul,
Dacă a putut să rupă grătarul care-i sta' în cale . al cuştii,
Recitatorul înverşunat va fugări pe învățat şi neînvățat;
Pe cine însă îl va prinde, il va ține şi-1 va omori citinduf-i],
Nedînd drumul pielii, decît umflat de sînge [ca] lipitoarea,

NOTE BIBLIOGRAFICE

i labila» Ini N. *BăltsltH* — « Națiunea», 1948, nr. 660, 11 iunie, p. 5; *Trii nutrit,* 1949, colecția «Contemporanul», ți 1956, Editura Tineretului. Ms. în arhiva scriitorului.

Cătină Damnatul— n Viața românească», 1948, nr. 7, decembrie, p. 34; *Trei navele,* 1949, colecția « Contemporanul», şi 1956, Editura Tineretului. Ms. In arhiva scriitorului.

Noi crem pămînt I — * Națiunea», 1948, nr. 827, 24 dec, p. 3; *Trei navele,* 1949, colecția «Contemporanul», ți 1956, Editura Tineretului.

Necunoscut —«Contemporanul o, 1952, 24 oct.; în antologia Nm/i *alin,* Editura de stat pentru literatura ți ani, 1952. Ms. in arhiva scriitorului,

Misterele tasttluM de Tristtnbitrg—«Jurnalul literar», 1939, nr. 10, 5 martie.

Fata răpită—«Revista Fundațiilor Regale», 1946, nr. 7, iulie, p. 515.

Nova mihi apparuit htatrix — «Universul literar», XLII, 1926, nr. 51, 19 dec., p. 2. Ms., p. 1—3, 4, 5—7, 110.

Preistorie — «Viața literari», I, 1927, nt. 34, 22 ian., p. 2.

Vedenii — n Universul literar», XLID, 1927, nr. 4, 23 ian., p. SS.

Ceasornicul— «Universul literat», XLIII, 1927,1927 nr. 7, 13 febr., p. 101.

Mors Amarii — «Universul literat», XLIII, 1927, nr. 9, 27 febr., p. 137.

Idolatrie — ttSburătorul», IV, 1927, nr. 8, febr., p. 98.

Metamorfoze — « Sinteza », 1927, nr. 1, aprilie, p. 11.
Apari/u — «Sinteza», 1927, nr. 3—4, iunie —iulie, p. 22.
Grădini — «. Viața literară», II, 1927, nr. 62, 19 nov., p. 2 (semnată G. C).
Tumul— « Vremeav., XVI, 1944, nr. 733,23 ian., p. 8. Ms.« Lauda lucrurilor», p. 96.
Omagii Dianei — a Vremea», XVI, 1944, nr. 733, 23 ian., p. 8. Ms. « Lauda lucrurilor», *p.* 92.
La apa Vapilonului — « Vremea», XVI, 1944, nr. 733, 23 ian., p. 8. Ms. « Lauda lucrurilor», p. 79.
împăcare — «Vremea», XVI, 1944, nr. 733, 23 ian., p. 8. Ms. * Lauda lucraților», p. 95.
Anotimp confuz~ " Vremea», XVI, 1944, nr. 733, 23 ian., p. 8; «Luceafărul», 1965, nr. 6, 13 martie (cu titlul *Anotimp).* Ms. «Lauda lucrurilor», p. 86.
Bsatut iile, qui procul neeatUs — « Vremea », XVI, 1944, nr. 733, *23* ian., p. 8.
Poetul ~ «Revista Fundațiilor Regale», Caiet dc poezie, 1947, nr. 2, febr., p. 7. Ms. «Lauda lucrurilor», p. 123.
*La unghiile unei femei—«*Revista Fundațiilor Regale», Caiet tk poezie, 1947, nr. 2, febr., p. 10. Ms., p. 90.
Varza — « Revista Fundațiilor Regale», Caiet de poezie, 1947, nr. 2, febr., p. 11. Ms., p. 192, si Ms. «Lauda lucrurilor», p. 25.
Clavecin — «Revista Fundațiile* Regale», Caiet de pociie, 1947, nr. 2, febr., p. 14. Ms. «Lauda lucrurilor», p. 88.
Aninam— «Revista Fundațiilor Regale», Caiet de poezie, 1947, nr. 2, febr., p. 16. Ms., p. 10.
*Anatomii serafica** — «Revista Fundațiilor Regale», Caiet de poezie, 1947, nr. 2, febr., p. 18. Ms., p. 8.
Părul Otiliei — « Revista Fundațiilor Regale», 1947, nr. 5, mai; «Luceafărul», 1964, nr. 16, 1 aug. Ms., p. 125, si Ms. «Lauda lucrurilor», p. 66.
Maiorului Iun Akxtnici Gagarin— * Contemporanul», 1961, nr. 15, 14 aprilie. Ms., p. 109.
Vin cu mirodenii « Contemporanul», 1965, nr. 9, 26 febr. Ms. «Lauda lucrurilor», p. 31.
Obitaee! /Wț/ij/ —* Contemporanul», 1965, nr. 10, 5 martie. Ms. «Lauda lucrurilor», p. 51.
Pământul' —«Contemporanul», 1965, nr. 11, 12 martie. Ms. «Lauda lucrurilor», p. 9.

[Fără titlu] — Ms., p. 27.
Apa — Ms. «Lauda lucrurilor», p. 8.
Ceai—Ms. «Lauda lucrurilor», p. 30. Publicați postum în «Ateneu», 1966, junie, p. 7.
Sarmisegetuza— Ms. «Lauda lucrurilor», p. 62.
Baccbanală [Variantă] — Ms., p. 12.
Pracreații— Ms. «Lauda lucrurilor», p. 17.
Păsări minunați— IA». «Lauda lucrurilor», p. 49. Publicată postum iu «Contemporanul», 1965, nr. 12, 19 martie.
Lete — Ms-, p. 91 ți 128. Ms. « Lauda lucrurilor», p. 85. Publicați postum în «Viața romanească», 1965, nr. 6, p. 11.
Moarte strofică JVjrianti]—Ms. «Lauda lucrurilor», p. 89. Este o versiune nepublicată a poeziei *Anatomie serafică* (veli acest volum, p. 137), aplrută în 1947.
Mm/iul Cicanilor — Ms., p. 64, 65, 66 (trei copii). Ms. «Lauda lucrurilor», p. 111- Publicată postum în «Ateneu», 1966, iunie, p. 7.
Temenea — Ms. «Lauda lucrurilor», p. 77.
Vita urma— Ms., p. 189. Ms. «Landa lucrurilor», p. 118.
Mîm'e — Ms., p. 99, 171 verso (doui cApii). Publicată posium in «Ateneu», 1966, iunie, p. 7,
Ctntec de leagăn —Ms., p. 22, 204 (două c&pii). Ms. «Lauda lucrurilor», p. 120.
Doină — Ms., p. 39, 40 (două copii). Ms. «Lauda lucrurilor», p. 119.
[Parafrază] —1$.%., p. 202,203 (trei variante). Esteoalta parafrază, comparînd cu cele de sub titlul *Mai tare decit bronzul,* din *Opere,* voi. 2, p. 245. Ultimele două versuri apar în *Cu cei care muncesc, cd.* cit., p. 44.
Catul — Ms. traducerii din Horajiu.
Traduceri libere din Horafiu] — Ms. traducerii din Horați u. *Oda lui Ora/ie* figurează si în Ms. «Lauda lucrurilor», p. 110.

Horafia: «Opere» — Ms. inedit in arhiva scriitorului.

CUPRINS

NUVELE

Trei mntk (1949)

ALTE POEZII

Publicate

Postume

Tiaduceti libert din Hor-ițm

HOR AȚI ti: OPERE — traducere justalineară

Ode

Epode

Satire

Epistole

L-dor; CIURATA DUMITRU
Tehnoredactor: ION GHICA

Rtti Ji tipa' 31 l I97&. Tiraj ix. Iifali Vi- CsM «?. «.28.
Celi topor 15.

Tipand «ecutji ţub comanda nr- 410 •• Întreprinderea Poligrafici „Ara Cofici" Ciki Sub™ Vadl 131.
Bucureşti—Republica Socialiatf Românii